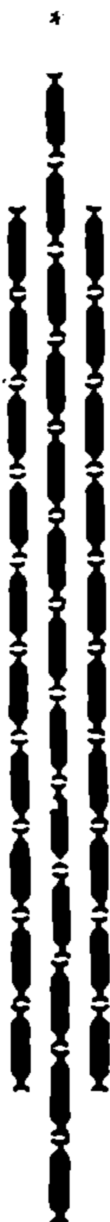
बौद्ध प्रथम शिक्षा

लेखक तथा अनुवादक :

वज्राचार्य पं. रत्नबहादुर

*

*

प्रकाशक :

गुणरत्न शाक्य

बौद्ध प्रथम शिक्षा

लेखक तथा अनुवादक :

वज्राचार्य पं. रत्नबहादुर

बुबहाल तःज, यल

*

प्रकाशक :

गुणरत्न शाक्य

खाछेँ, यल

*

संरक्षक :

पूर्णबहादुर वज्राचार्य

बुबहाल तःज, यल

*

बुद्ध सम्बत् २५१६   नेपाल सम्बत् १०९२

प्रथम संस्करण १०००   मू. प्यतका

प्रकाशक :

गुणरत्न शाक्य

खाछें, यल

मुद्रक :

सुभाष प्रिन्टिङ्ग प्रेस

नकबहिल, यल ।

परिचय

विभिन्न शास्त्रया प्रमाण मुंका:, व्याख्या याना: अन्ते निर्णय नं याना च्वयेकातगु थ्व "बौद्ध प्रथम शिक्षा" नांगु अतिकं ग्यमुग्यंगु सफूया च्वमि ख: दिवंगत जुयाबिज्याये धुंकूम्ह यल बुबहाया पं. रत्नबहादुर बज्राचार्य। अनंलि थ्व सफूयात थथे बांलाक पिकया: बिज्याम्ह दाता ख: वसपोलयाहे छम्ह प्रमुखम्ह शिष्यमचा श्री गुणरत्न शाक्य। थ्विपिनि पूज्य प्रात: स्मरणीय गुरुं क्यना बिज्यागु मूलंपु मतोतूसे, अथेहे थ्विपिनि पूज्य प्रकाण्ड विद्वान् जुया बिज्याम्ह गुरुं निरन्तर अथक परिश्रम याना: च्वया बिज्यागु छगूयें छगू अमूल्यगु हस्तलिखित सफूत छगू छगू याना पिकायेगु ग्वोसा: शिष्यमण्डलयाम्सें गुगु जुयाच्वंगु ख: थ्व सापहे प्रशंसनीय जू। थुजोगु गुरु-शिष्यया आदर्श जागु परम्परा सदां थातं च्वनेमा धका भीसं भापीमा:।

खतु थौं भीगु नेपाल भाषा साहित्ययागु आधुनिक युगया प्रारम्भे भीसं प्यंग थां नां तया: पं. निष्ठानन्द बज्राचार्य, महाकवि सिद्धिदास, मास्टर जगत सुन्दर मल्ल व योगवीरसिं पिनिगु नां कयावया च्वनागु दु। अले थ्वेकपिनिगु ल्यूल्यू कथंहंक मेमेपिं च्वमिपिनिगु नां नं। तर भीगु नेपालभाषा साहित्ययागु धलखे भीसं पं. रत्नबहादुर बज्राचार्यजुयागु नां माकथं दुथ्याके मफुनी। थ्व भीगु भाषा साहित्यया इतिहासया अन्वेषण क्षेत्रे जुयाच्वंगु छगू तधंगु कमजोरी ख: थ्व भीसं थौं अवश्यनं थ्वीकेमा:।

बास्तबे आ भीसं सीके थ्वीके फत—दिवंगत जुयाबिज्याये धुंकूम्ह पं. रत्नबहादुर बज्राचार्य जुल नेपादेयाहे छम्ह अतिकं प्रतिभाशालीम्ह प्रकाण्ड बिद्वान् एवं दार्शनिक खनी धंगु। वसपोलया नां 'रत्नबहादुर' धाथेंनतुं, वसपोलयागु प्रतिभा व कार्ययागु स्तर बिश्लेषण याना: स्वेवले, वसपोल नेपादेयाहे छग: अमूल्यगु 'रत्न' सिद्ध जू वो। अकें, नेपाल भाषा व साहित्यया लिधंसाय् नेपायागु महायानी बौद्ध दर्शनया क्षेत्रे वसपोलं गुलिनं कठोर कठोरगु ततधंगु ज्यायाना बिज्यानावन, उकीयागु धन्यपौजक च्वनेमात्रंहे भीसं अतिकं गौरव तये मागुजुल। नेपाल भाषा व साहित्यया धुकुती थथे महायानी बौद्ध दर्शनं जायेका बीम्ह मेम्ह व्यक्ति मालेत थाहे थाकुई। संस्कृतथें जागु उत्कृष्टगु भाषाय् च्वयातगु महायानी बौद्ध दर्शनया ग्रन्थ सफूत थगु मां भाषाय् हीका:, अभ उकी थगु मौलिकता क्यना पण्डितजुं थगु गुगु प्रतिभा व विद्वताया क्षमता क्यनाथका बिज्यात उकीयागु भीसं अवश्यनं ल्या:चा: याना: मू थ्वीकेमा:। अष्टसाहस्रिका,

शतसाहस्रिका थेंजागु प्रज्ञापारमितायागु महायानी बौद्ध दर्शनया नवव्याकरणे दुथ्याःगु अमूल्यगु ग्रन्थत नेपाल भाषाय् ह्वाथ्वीक हीके घयागु अःपूगु मखु, न भति भति साहस याना: गागुहे खँ, थथेहे हेरुक तन्त्र, करवीर तन्त्र आदि सफूत नं। अकं भीसं वसपोल पण्डितजुयागु जीवनीस दुथ्याकाः तगु छगू छगू खंत, अथेहे वसपोलं च्वयाबिज्यागु मौलिक व अनूदित ग्रन्थत, अथेहे वसपोलयागु 'पुण्यप्रदूत' थें जागु सङ्कलनत नं छगू छगू वांलाक पूर्वक अध्ययन याये मागु जुल।

हानं वसपोल पं. रत्नबहादुर बज्राचार्यजु महायानी बौद्ध धर्म व दर्शनया छम्ह जन्मजात साधक नं जूगुलि वसपोलं रिपिश्वरे (तमनांस) तकोमछि पुरश्चरण च्वना उत्कान्ती तकयागु सहज योगाभ्यास नं यानाः बिज्यानावंगु जुल। अले थगु जीवनकाले आपलं शास्त्र अध्ययन याना:, देश विदेश भ्रमण याना:, थायथासे नवखण्डयागु पूर्वक व्याख्या याना: नेपायागु महायानी बौद्ध दर्शनयागु महिमा क्यनाथका बिज्यागु जुल। थुगु सन्दर्भे भारतया प्रकाण्ड विद्वान् महापण्डित राहुल सांकृत्यायनजु स्वलातक यले वसपोल पण्डितराज रत्नबहादुर बज्राचार्यजु पाखें तन्त्रात्मक बज्रयान सहजयानयागु व्याख्या नेना: च्वीका: सत्संगत यागु खँ थन विशेष उल्लेखनीय जूवां।

अन्ये थ्व सफू गुगु कि भीगु ल्हाती दु, थुकिं श्रद्धालु ब्वमि भाजु मयेजुपिन्त बुद्ध धर्म व दर्शनयागु त्वाथःत क्रमश: गयेका: बुद्धयाने दुथ्याका: निर्वाण पदया जः अवश्यनं क्यनी, अथेहे थुकिं महायानी बौद्ध धर्म व दर्शनया लिधंसाय् व्हयाच्वंगु नेपाया संस्कृति व कलाया स्रोत नं म्हसीका वी धैगु जि विश्वास याना। थुलि घया: थ्व परिचयात्मक छत्वाचा खँ यनहे क्वचायेके।

यल, बकुंबाहा **सत्यमोहन जोशी**

ने. सं. १०९२ नागपश्चमि।

प्राक्कथन

थ्व प्राकृतिक सौन्दर्यं बिभिबिभिं जागु पुण्यभूमि नेपाःदेश स्वच्छ सुशान्त ख्वापुगुंया पचुगु थः दु। झीगु संस्कृतिया अंग प्रत्यंगं त्रिदुःखं मुक्त ज्वीगु परम शान्त निर्वाण बी फुगु बौद्ध दर्शनया अनन्त 'थः' दु। थुजोगु महत्वपूर्णगु संस्कृति संरक्षणया निमित्तं झी पुर्वजपिनिगु आपालं योगदान दु।

शरीर रक्षाया निमित्ते नय्गु पुनेगु, च्वनेगु याय्बाय्या गुलि आवश्यकता दु, अथेहे धर्म संरक्षणया निमित्त साहित्य संगीन कलाद्वारा संस्कारित संस्कृतिया आवश्यकता दु। अले छगू पुस्तां यंगु भावी पुस्तायात थःपिनिगु आचार-बिचार नय्गु, पुनेगु, च्वनेगुया नापं अन्य अध्यात्मिक विषयया धारणा समेत तोता थकी। अथ्येहे छगूलि निगुलि निगूनि स्वंगुली एवं प्रकारं आपालं पुस्ता वं वनी थःपिनिगु संस्कारया प्रभाव "संस्कृति" भावी पुस्तायात तोता थकी। थथ्येहे झी पुर्वजपिनिगु परम्परा संस्कार प्रवाहया दसु झीगु संस्कृति झीगु न्ह्योने विद्यमान जुयाच्वंगु दु। परिवर्तनशील संसारया छुं विषय थन स्थीर मदु, अले झीगु संस्कृतिजक गथे स्थीर ज्वी फै। उकिं झीगु अतीतया संस्कृति नं समयलिसे अनुकूल व प्रतिकूल परिस्थिति नाप ल्वाल्वां रूपान्तरित जुजुं गतिमान जुया वर्तमान परिस्थितियात पियाच्वंगु दु।

थथे परम्परागत रूपान्तरित जुजुं वयाच्वंगु बौद्ध धर्म तथा बौद्ध कला संस्कृतिया उन्नति व विकाश जूगु ईः नेपादेया प्राचीन इतिहास छको अन्वेषण याना स्वतधाःसा बौद्ध धर्मया चिर-परिचित लिच्छवि जुजुपिनिगु शासनकाल नेपाल सम्बत् ४१८ दं न्ह्योया उलेथुले निस्यें नेपाल सम्बत् ३०० दं तकया बुने जूगु खनेदु। तर थुकीया विषये पर्याप्त मात्राय् साधन थन थुगु अवस्थाय् झीके मदु। अथे नं उगु इलेया झी पुर्वजपि ब्रह्मण, क्षत्री, (जुजु) गर्ग, मिश्र व अन्य वर्णया पिनिगु बौद्ध धर्म प्रति अगाढ श्रद्धा भक्तिया उद्‌गार चि स्वरूप बसपोल पिनिगु नामकरणद्वारा

अमर जुयाच्वंगु बौद्ध कलाकृति बिलिबिलि जागु द्वलंद्व: दँ पुलांगु बा: बहि फोगु न्ह्योने आतक साकार जुयाच्वंगु दु। गुगुकि मानवेव संस्कारित-मान विहार, गुणकामवेव संस्कारित–गुणलक्ष्मी महाविहार, भास्करवेव संस्कारित–हिरण्यवर्ण महाविहार, शिवदेव संस्कारित–वंकुलिवर्ण महाविहार, लक्ष्मीब्रह्मण संस्कारित–रत्नाकर महाविहार, विद्याधर ब्रह्मण संस्कारित यशोधर महाविहार, जयश्रीमिश्र संस्कारित–मयूरवर्ण महाविहार, सुनय श्रीमिश्र संस्कारित–यम्पिवर्ण महाविहारया नापनापं अन्य उगु इले फो पुर्वजपिनिगु नामं संस्कारित जुयाच्वंगु बा-बहो काठमाडौं उपत्यकाया दुने आपलं दनि ।

थुकोया अतिरिक्त थनया बौद्ध धर्मया विषय नेपादेया अभ्युदयया कारण जुयाच्वंगु प्रभाश्वरया प्रतीक:–ज्योतिरूप श्री स्वयंभू प्रकाश जुयाच्वंगु दु।

थथे द्वलंद्व दँ न्ह्योनिस्यें परम्परा सुसंगठित जुया संरक्षण जुया वया च्वंगु थनया बौद्ध विहारे श्रावक चर्याया उप-सम्पदानिस्यें कया क्रमश: महायान बज्रयान तकया चर्या याना वनेगु फो पुर्वज पिनिगु संस्कार:– 'चर्याशैली' व्यावहारिक रूपेजक जूसां आतक चलेजुया वयाच्वंगु दु।

बौद्ध धर्मया नियमानुसार सङ्घया नायो (महास्थविर) या न्ह्योने अध्येषणा याना उपसम्पदा कया पञ्चशील, अष्टशील, दशशील आदि कया चतुरार्य्य सत्ययात यथार्थ रूपं खंका चतुर्ब्रह्म विहारे च्वना क्रमश: प्रथम, द्वितीय, तृतीय, चतुर्थ ध्याने च्वना मृदुमृदु क्लेश फुका मार्गफल लाना वनेगु श्रावक चर्या थन फोयाय् प्यन्हुजक भिक्षु जुया उपसम्पदा लित बिया महायाने विक्षित जुया वनेगु प्रथा चले जुयाच्वंगु दु।*[1] प्यन्हुजक भिक्षु जुया उपसम्पदा लितबोगु प्रथा गुबलेनिस्यें, जूगु ख: थ्व अन्वेषणया विषय जुयाच्वंगु दु।

---

*[1] थथे भिक्षु जुया उपसम्पदा लित बीगु अन्य बौद्ध देशेनं चलन दु।

बुद्धया उपदेश सम्बृत्ति (व्यवहार) व परमार्थ सत्ययात अनुशरण याना अध्यात्मिक श्रमया मार्ग सम्यगार्जीव अनुरूप शारीरिक श्रमद्वारा समाज सेवा याना इलेबिले पञ्चशील, अष्टशील, दशशील सम्यग्रगु अष्टमीव्रत तथा अन्य व्रतया उपासनाय् सत्संग तथा मन-वचन शरीर दान-प्रदान याना जीवन व्यतीत याना विहारया क्रियाकलाप यकाँसि बुसे ध्याय्‌व क्रमशः दुःखज्ञानं निस्यें ...... अनुत्पादज्ञान तक झिगू यार्कझिगू पारमिता दानपारमितां निस्यें ...... ज्ञानपारमिता तक पारमिता पूर्णयाना अदत्तादानं निस्यें ...... अविद्या तकया झिगू अकुशलयात निर्मूलयाना प्रमुदिता निस्यें ...... धर्ममेघा तक झिगू भूमि लाना वनेगु महायान चर्याया प्रतीकः—थन झीथाय् छत्रधारी दशपारमिता आःजुपि व्यावहारिक रूपेजक जूसां दनि।

पञ्चस्कन्ध व पञ्चमहाभूतया संयोगः-सूक्ष्मातिसूक्ष्म जीवानु याके छगूलि मेगुली मेगुलि मेगुली क्षण क्षण द्वन्दयोग जुया अनेकता दंच्वंगु स्वप्नवत् विचित्रगु संसारया सर्वधर्मयाके स्वभाव शुद्ध आत्मायात स्वभावं शून्य सिद्धगु महाकरूणाः-"शून्यता ज्ञानबज्र" याके अभिन्नगु विभिन्न योग द्वारा भूतकोटि स्वरूपगु भौतिक शरीरयात शोधन याना वनेगु चर्या बज्रयान खः। थुगु चर्या व्यावहारिक रूपे थनया संस्कृती आद्योपरान्त चलेजुया च्वंगु दु। थथे बुद्धया महान् दर्शन केन्द्रीत जुयाच्वंगु नेपाया बौद्ध संस्कृती ब्वलँपि बौद्ध तय्‌सं थपिन्त अध्यात्मिक श्रमया श्रमणजक भाःमप्यूस्ये बुद्धया कथन सम्बृत्ति सत्ययात अनुशरण याना शारीरिक श्रमद्वारा देश तथा समाजयात नं सेवा याना वयाच्वंगु दु धैगु खँय् थनया विभिन्न कलाशैलि ओतप्रोतगु छें निस्यें कया राज प्रासादया नापं आकाशयात चुप्पा नैथेंच्वंगु देगलं पुस्तियाना च्वंगु दु।*[2] थुकीया

---

*2 थुमि मार्त्री सन्तान थौंया अद्यापि बौद्ध समाजे निपुण कलाकारया रूपे सिकमि, दकमि, पकमि, ल्वंकमि, बज्रकमि, लुकमि आदि विद्यमान जुयाच्वंगु दु।

अतिरिक्त बौद्ध दर्शनया प्रतिकात्मकः—अलौकिक मूर्ति नं आपलं निर्माण याना थकूगुया वसु गूंलावले कला प्रदर्शनीया रूपे बा-बहिली बहिद्य ब्वया बयाच्वंगु खोसं खनाच्वंगु दु ।

प्रसंगवस उगु इले जन्म जुया बिज्याह्म अन्तराष्ट्रे ख्याति प्राप्तह्म नेपाया ऐतिहासिक पुरुष महान् कलाविज्ञ अरनिकोयात छको नं लुमंके बहः जू ।

खी पुर्वज पिनिगु विवेकपूर्ण पलाया पदचिह्न तिबेत प्रदेशे—ने०सं० २५० दँ न्ह्यो उखेथुखे सारा तिबेत प्रदेस दिग्बिजय याना बिज्याह्म जुजु स्रङ्ग चङ्ग गम्पोजुं उगु इले नेपादेशे नं दृष्टिपात यागु खने दु । गुकिं ज्वीगु उत्पन्नस्थिति समाधान याय्त उगु इलेया नेपाया शासकजुं याना बिज्यागु अति दूरदर्शिता पूर्वकगु निर्णय अनुसार नेपाया इतिहासे अति प्रतिभा-शालीह्म म्ह्याय्मचा राजकुमारी भृकुटीं (खिचुन्) थःगु जीवन नापं बौद्ध धर्म, बौद्ध संस्कृति, बौद्ध बिद्वान्, बौद्ध कलाकार तथा शाक्यमुनि बुद्धया आदर्शमय मूर्ति नापं बौद्ध ग्रन्थ तन्त्र आदि यंका तिबेतयात उन्नत संस्कृति कलां सम्पन्नगु बौद्ध धर्मया केन्द्र स्थापना याना बिज्यात । थुगु सन्दर्भे उगु इले बौद्धग्रन्थ तिबेती भाषां अनुबाद याय्गु ज्याय् सहयोगयाना बिज्याम्ह नेपाया बौद्ध बिद्वान् शील मञ्जुया नां नं उल्लेख जुयाच्वंगु दु ।

नेपाया बौद्ध आचार्य व बौद्ध बिद्वान् पिनिगु नापं सिद्धभूमिया संक्षिप्त परिचयः—ज्योतिरूप श्री स्वयंभू तोपुया बायुपूर, अग्निपूर, बसु-पूर, नागपूर, शान्तिपूर आदि सिद्धयाना बिज्याह्म शान्तिकर आचार्य । नेपाले बुंगद्यया इतिहासे बन्धुदत्त बज्राचार्य । फर्फिङ्ग बज्रयोगिनीया नापं चोभाले गर्तेश्वर सिद्धयाना बिज्याह्म ओडियानाचार्य । विजेश्वरी सिद्धयाना बिज्याम्ह बज्रपात । कान्तिपूर महांकाल सिद्धयाना बिज्याम्ह साहश्वत वज्र । ह्लासाय् सिकापाक्वी नैरात्मा सिद्धयाना बिज्याम्ह सुरत बज्रया नापं अन्तरराष्ट्रे ख्यातिम्ह यल महाबौद्धया पं. अमृतानन्दजु नं उल्लेखनीय जू ।

नेपाया इतिहासे थथे योगदान बियाबया थ्वंगु बौद्ध मयात थौंकन्हे बिभिन्न रितिथितिद्वारा अनेकताय् परिणत जुयाच्वंगु खनाबले मं महत्वय व्यक्तिपिन्त भ्रान्ति ज्वीगु स्वाभाविकगु खं खः। थुकीया कारण थ्वहे बुकि नेपाल सम्बत् ४०२ दं निस्यें ४१५ दं या दुने नेपाया शासक जयस्थिति मल्लया पृथकतावादी नीतिया उपज जातीकरणयानाप बिभिन्न व्यवसायीया रकमि व्यवस्थाया दुष्प्रभाव बौद्ध समाजे आपलं माग् खनेदु। थुजोगु विषमता पूर्णगु प्रभावयाकें बौद्ध समाजे विकृत मनोबृत्ति यायक्या बैमनस्यता उत्पन्न जुल, गुकियाना थःगु समाजया बिद्वान्वर्ग पिन्तनक नं यथार्थ रूपं म्हसीकेगु अवसर प्राप्त मजुल। अले बुद्धया सम .एकता सम्यग्‌गु दर्शनयात अध्ययन तथा अन्वेषण याय्‌गु प्रथा समेत न्हना वन। गुकि याना थःगु धर्म तथा संस्कृतिया विषय छुं खं ,मसीका मथ्वीका अन्धभक्ती पूर्ण स्वार्थ' लोभ लालचं जाःगु असमान व्यवहारं ऊयातुक क्वचीका च्वंगु दु।

थथे अनुकूल व प्रतिकूल परिस्थितिया बिवशतां धर्म तथा संस्कृति नापं समाजया परिवर्तन ज्वीगु प्रकृतिया नियम खः। ई-व्यो स्वया धर्म तथा संस्कृतियात पुनः उद्धार याय्‌गु बिद्वान् पिनिगु ज्या खः। समाजयात पुनर्जागृति हय्‌गु समाजसेवी पिनिगु कर्तब्य ख।

थथे थः पुर्वजः पिनिगु विशेषता दुगु नेपाया स्यल्लागु अस्तित्व सुला च्वंगु संस्कृती ब्वलंगु बौद्ध समाजयात पुनर्जागृति हया धर्म तथा संस्कृति यात पुनः उद्धार याय्‌गु उद्देश्यं जिमि प्रातः स्मरणीय गुरु बज्राचार्य पं. 'रत्नबहादुर' जुं सुगतस्य देशनाः—प्यंगू श्रेणी विषयया बौद्ध ग्रन्थ आपलं नेपाल भाषां अनुबाद याना तैथका बिज्यागु मध्ये 'श्रावक' चर्या निमित्त आपलं बौद्ध शास्त्रया निर्णायक प्रणाण संग्रह याना नेपाल भाषां अनुबाद याना तैथका बिज्यागु थुगु "बौद्ध प्रथम शिक्षा" खः।

थुकी श्रावकयानं महायाने दिक्षित जुया वनेगु च्वाच्वीक दिग्‌दर्शन याना बयना बिज्यागु दु।

थुगु पुस्तकया शुभारम्भे नेपाल भाषां अनुबद्ध याना तःगु रचना, पुस्तक समाप्ति उल्लिखित संस्कृति मूल "सुगतस्य" देशना सम्बरोदय तन्त्रयागु खः। अन्तराभव सत्व (गन्धर्ब) मांयागु गर्भे प्रवेश ज्वीगु सीकेया निम्ति सम्बरोदय व करबीर तन्त्र समावेश याना बिज्यागु दु। हेबज्र, एकल्लबीर, मायाजाल तन्त्रया प्रमाण गनं गनं बिया बिज्यागु दु। मेगु महायान ग्रन्थया अतिरिक्त श्रावक यागु जकहे खः।

खतु पुस्तक श्रावक विषय यागु जूसां भतिचा समयं आपलं ज्ञान पुर्वक सीका थ्वीका बीया निम्ति माथाय् माकथं श्रावक विषययागु जकहे अन्य ग्रंथ तंत्रया कूटकूट विषय समावेश याना बिज्यागु खः।

थुगु पुस्तक प्रकाश याय्त माःगु आर्थिक सहयोग याना बिज्याम्ह जिमि हितैषी पासा श्री गुणरत्न शाक्य तथा थुकी शुद्धिपत्र च्वया सहयोग याना बिज्याम्ह पासा श्री धर्मरत्न बज्राचार्य नापं थुगु पुस्तक प्रकाश याय्त थःमंहे कम्पोज याना गुरु पुस्तक बमोजिम प्रूफ तक स्वेगु ज्याया नापं माःगुतक व्यवस्था याना बिज्याम्ह गुरु पुत्र श्री पूर्णबहादुर बज्राचार्य यातनं दुनुगलंनिस्यें धन्यबाद दु।

अन्त्ये थुगु पुस्तके भूमिका च्वेगु कार्य जित प्राप्त जुल, तर जि सःह्म स्यूम्हजा मखु अथेनं गुरुयागु सदिच्छा साकार रूपे दिग्दर्शन याना क्यना बीगु छम्ह शिष्यमचाया कर्तव्य खः, उकिं थःगु बुद्धिचाथ्ये भूमिका च्वयागु जुल। विज्ञः पाठक महानुभावपिसं गनं गुगुं थासे ढंगु दुसा दोष मब्यूस्ये सूचं बिया बिज्याई धंगु मनं तुना। अस्तु—

गुंला यल पञ्चदान
नेο संο १०९२

छम्ह शिष्यमचा
सूर्यमान बज्राचार्य
इखबहाल, यल।

जिगु न्ह्यापा खँ

जिमि पूज्य गुरु वज्राचार्य पण्डित रत्नबहादुरजुं आपालं परिश्रम याना च्वया तयका बिज्यागु थुगु "बौद्ध प्रथम" शिक्षा नामक पुस्तकया बारे जि प्रकाशक जुया पाठक महानुभाव पिनिगु समक्ष देछाय्‌हे दुगुलि आपालं लय्‌ता ।

खजा थुगु पुस्तकया विषये जि थन छुं धाय्‌माःथें मताया, छाय्‌धाःसा जिमि हितैषी मित्र श्री सूर्यमान वज्राचार्यजुं थ्यसुथ्यंगु भूमिकाय् दिग्दर्शन याना च्वयना बिज्याय् धुंकूगु दु । नापं जिम्ह पूज्य गुरुया संक्षिप्त परिचय मित्रः श्री सत्यमोहन जोशीजुं च्वयना दी धुंकूगु दु ।

अन्त्ये थुगु पुस्तक पिकाय्‌त थःगु अमूल्यगु समययात समर्पण याना सह-योग याना बिज्यापि सकल हितैषी मित्रपिन्त अपालं धन्यवाद दु ।

ने० सं० १०९२
गूंला दशमी

गुणरत्न शाक्य
खाछें, यल ।

शुद्धिपत्र

अशुद्ध	शुद्ध	पौ	फो
यातं	यात	१	२४
गुरुमृसिमा	मुंभमसिमा	४	२०
२०००	२००००	,,	२४
मयात्	अर्थात्	५	१५
रनके	नरके	१०	२४
ष:मु क·ठनं	···?···	१५	८
तिर्य्यंक्योनि	तिर्य्यंक्योनि	,,	९
मन्म	जन्म	१९	२०
देदना	वेदना	२४	१०
३८ संस्थांनिस्थें द्वंगु ४५ संस्थातक		३०	२५
मांमलाना	मांमलाना	३५	५
शास्त्रातरे	शास्त्रान्तरे	४३	१
कादाचित्कतया	?	४४	२५
संग	संयोग	५३	१
इष्टजूले	?	५४	४
कक्पना	कल्पना	६६	२१
व्वनिया	व्वतिया	७३	२३
तीकेमःा	तीकेमा:	८७	४
पांभिज्ञ	पंचाभिज्ञ	१०१	७
सर्वास्विवाद	सर्वास्तिवाद	१०१	११
मपित	कपिन्त	१०२	९
···ण्डितत	पण्डित	१०६	२२
ध्वहे	थथ्यहे	१०८	२
अधिमान	अभिमान	११०	१२
अधिमान	अभिमान	११०	१४
अधिमान	अभिमान	११२	१२
पियाय्	पिकाय्	११७	१
देशनावीम्ह	देशनावीम्ह	१३१	१२

नोट:—रुद्रदेव गर्ग संस्कारित—दत्तनाम महाविहार

वज्राचार्य पण्डित रत्नबहादुर

ॐ नमः सर्वज्ञाय

प्रथमस गुरुबन्दे लोकया दृष्टिजुम्ह,
तदनुच मुनिबन्दे लोकया नाथजुम्ह ।
तदनु धरमबन्दे लोकरक्षा जुयांम्ह,
तदनुच जिनबन्दे लोकया नाथसंघ ।१।

प्रथमस छलपोलं मोकपिन सुशिक्षा,
बिल शुभ अर्तिभिगु देवता आत्मसंज्ञा ।
थुगु धर्म सियाव लोक संतोष हर्ष,
अधिक धर्मयाना मोक्षलात अपालं ।२।

निगूगु बिल छिसंजा भिक्षुपित सुशिक्षा,
बिनय पिटक आदि स्कन्ध न्यागूगु आत्मा ।
थुगु धर्म सियाव भिक्षु संतोष हर्ष,
अधिक धर्मयाना मोक्षलात अपालं ।३।

स्वंगूगु बिल छिसंजा बोधिसत्वात्मपिन,
छुनं मदुगु सुशिक्षा शून्य सूत्रान्तभाष ।
थुगु धर्म सियाव बोधिसत्व प्रसन्नं,
अधिक धर्मयाना मोक्षलात अपालं ।४।

प्यंगूगु बिल छिसंजा बज्रयानात्मपित,
अबुधजन रहस्य योगिनी योगतन्त्र ।
थुगु धर्म सियाव योगिलोक प्रसन्नं,
अधिक धर्मयाना मोक्षलात अपालं ।५।

प्यंगू थुलि भगवानया शिक्षा स्यूपिं थ्वलोके,
गुलिदत थुलि धाये धन्य धन्य महात्मा ।
मसियव पशु तुल्ये धायमालो प्रमाणं,
थुलित धर्म कंम्ह बुद्धयातं नमामि ।६।

प्यंगू थुलि कथनं ज्वे बुद्धया मूल धर्म,
फरक मदु थुकी न्हां तंत्रसं कंगु धर्म ।
बहुत मनतयाव जत्न यानाव सीकि,
थुलि जिगु बिनती न्हां बुद्धधर्मात्मपिंके ।७।

आःथन थ्व श्लोकनागु प्यंगूशिक्षा देवता आत्मसंज्ञा १ स्कन्ध न्यागूया आत्मा २ शून्य सूत्रान्तभाष ३ योगिनी योगतन्त्र ४ भगवानं लोकया बुद्धि बिशेषं कमथें कना बिज्यागु शिक्षा सीकेयानिंति न्हापां अभिधर्म-कोशयागु खँ लोकधातु निस्यें कनेत्यना ।

तत्र भाजन लोकस्य संनिवेशं उशन्त्यधः ॥
लक्षषोडश कोद्वेधं असंख्यं बायुमण्डलम् ॥८॥

थन प्राणिपिं बासयानाच्वंगु लोकया वुथ्या आदि सीकेगु इच्छा दुसा थ्व कनेत्यना । थ्व सुमेरुया दक्वसिबेसं क्वेयागु भागे संख्याहे याय् मफुगु क्वे झिखुगू लाख १६०००० जोजन गंभीरवुगु बायुमण्डल दैच्वन । थ्वया क्वे जलमण्डल झिछगू लाख व नीदो ११२०००० जोजन गंभीर दैच्वन । च्वे च्यागू लाख ८०००० जोजन उच्चा जुयाच्वन । थुकी बाकि स्वंगू लाख व नीदो ३२०००० जोजन पृथ्वीमण्डल दैच्वन । जलमण्डल व भूमिमण्डल झिनिगू लाख व स्वदो व प्यसत्या १२०३४-५० जोजन तप्यंक दैच्वन । थुकी छचालं गिर्दा थुकिया स्वबुगं स्वीखुगू लाख व झिदो व स्वसत्या ३६१०३५० जोजन दैच्वन। थ्व पृथ्वी मण्डले सुमेरु १ युगंधर २ ईशाधर ३ खदिरक ४ सुदर्शन ५ अश्वकर्ण ६ बिनतक ७ निमिंधर ८ थुलि च्यागू पर्बत बंवैत २ क्वत्यला च्वन । निमिंधर पर्बतं क्वत्यलातःगु द्वीप ४ (पूर्बे बिदेहद्वीप १ दक्षिणे जंबूद्वीप २ पश्चिमे अबर गोदानीयद्वीप ३ उत्तरे कुरुद्वीप ४) थ्व फुक्कंया पिने चक्रबाल पर्बत पःखालं घिरेयाय्थें चाउला च्वन, थुकी न्हेगू पर्बत सुब-र्णयागु चक्रबाल पर्बत छगू नंयागु जुयाच्वन ।

चतूरत्न मयोमेरुः जलेऽशीति सहस्रके ॥
मग्नऊर्ध्वं जलान्मेरु भूंयोऽशीति सहस्रकः ॥९॥

थ्व सुमेरु पर्बत चतूरत्नमय गथेधाःसा उत्तरदिशास सुबर्णमय, पूर्ब दिशास रजतमय, दक्षिणदिशास नीलमणिमय, पश्चिमदिशास बैदूर्यमय थ्व जम्बूद्वीपया संमुखभाग नीलमणियागु जुयाच्वन । थ्व सुमेरु पर्बतया गंभीर छगूलाख व ख्वीदो १६०००० जोजन दुगुलि चेदो ८०००० जोजन गंभीर लखे दुनाच्वन, हानं लखंच्वेनं चेदो ८०००० जोजन हे उच्चा जुयाच्वन ।

अर्धार्धहानि रप्टासु समोच्छ्रय घनाश्रते ॥
सीताःसप्तान्तराण्येषां आद्यासीति सहस्रिका ॥१०॥

सुमेरु पर्वतं च्वे च्याग् पर्वत क्रमयें बछि, ७ कम जुयाच्वन, चुंपि पर्वतनं च्वे उच्चाजूगु जा: व च्वे लखेकुमा च्वंगुनं अथेहेमतुं क्रमयें बछि बछि भाग कम् कम् जुयाच्वन । गथेधा:सा–

सुमेरु पर्वत जोजन ८००००, युगंधर ४००००, ईषाधर २००००, खदिरक १००००, सुदर्शन ५०००, अश्वकर्ण २५००, बिनतक १२५०, निमिंधर ६२५, चक्रवाल ३१२½ थ्व न्हेगू पर्वतया बिचे बिचे न्हेगूहे सीतादु, (सीता धँगु तिक्व ल:या खादल म्हुया त:गुयेंजागु) दंच्वन । थुकी न्हापांयागु सीता सुमेरु पर्वत व युगंधर पर्वतया बिचे चेदो ८०००० जोजन बिस्तार दंच्वन ।

आभ्यन्तर: समुद्रोऽस्मी त्रिगुण: मनुराऽर्वन: ॥
अधर्धिना परा:सीता: शेषंत्रान्यो महोदधि: ॥
लक्षत्रयं सहस्राणि विंशति द्वे च तत्रतु ॥११॥

थ्व सीतावुने समुद्रजुयाच्वंगु थ्व समुद्र ज:ख: छचालं गिर्दाया बिस्तार सीताया स्वदुगं निगूलाख व पीदो २४०००० जोजनदु मेगु सीता च्वेकना-गुयें बछि२या परिमाण जुयाच्वन सकलयांपिने निमिंधर पर्वत व चक्रवाल पर्वतया बिचे महासमुद्र स्वंगूलाख व नीनिदो ३२२००० जोजन दंच्वन ।

जम्बूद्वीपोद्वि साहस्र: त्रिपार्श्व: शकटाकृति: ॥१२॥
सार्द्ध त्रियोजनंत्वेकं प्राग्विदेहार्द्ध चन्द्रवत् ॥
पार्श्वत्रयं तथास्यैकं सार्धत्रिशत योजनं ॥१३॥

थुकीया द्वीपे (द्वीप धँगु लखंतोता वंगु भूमि) सुमेरु पर्वतया दक्षिण भागे गाराया आकारगु जम्बूद्वीप दंच्वन, थ्व जम्बूद्वीप स्वचोल् छचो २ या निदो २ जोजनदु, छचोले स्वंगूत्या ३½ जोजनदु । सुमेरुया पूर्वभागे पूर्व बिदेहद्वीप अर्धचन्द्रया आकार थुकीनं स्वचोले जम्बूद्वीयेंसतुं छचो छचोया निदो निदो जोजनदु छचोले स्वस व न्येगू ३५० जोजनदु ।

गोदानीय: सहस्राणि सप्तसार्धानि मण्डल: ॥
सार्द्ध द्वे मध्यमस्याष्टौ चतुरस्र: कुरु: मम: ॥१४॥

सुमेरु पर्वतया पश्चिम दिशाया भागे अबर गोदानीयद्वीप मण्डलया आकार गोला, छचायां न्हेदोत्या ७५०० जोजनदु, दथुया परिमाण

निसःत्या २५० जोजन दंच्वन । सुमेरुया उत्तर भागेव्वंगु उत्तर कुरुद्वीप सम व्यकुंला थुकीया परिमाण च्याद्वो ८००० जोजनवु, छुखो छुखोया निदो निदो जोजन दंच्वन ।

देहा विदेहाः कुरवः कौरवाश्चा मगावराः ।।
अष्टौतदन्तरद्वीपाः शाठाउत्तर मंत्रिणः ।।१५।।

थ्व प्यंगू द्वीपया अन्तरे (बिचे) च्यागू अन्तर द्वीपवु । छुछुधाःसा पूर्वबिदेह द्वीपया अन्तरे देह १ बिदेह २ उपद्वीप । उत्तर कुरुद्वीपया अन्तरे कुरु १ कौरव २ उपद्वीप । जम्बूद्वीपया समीपे चामर १ अबरचामर २ उपद्वीप । अबर गोदानीयद्वीपया समीपे शाठ १ उत्तरमंत्री २ उपद्वीप दंच्वन । चमरद्वीपे राक्षसया बासस्थान धका छुह्म आचार्यं धंतल । मेमेथास सकभनं मनुष्यया बासस्थान धका सीकि ।

इहोत्तरेण कीटाद्रि नवकाद् हिमवान् ततः ।।
पंचाशद्विपुलागाध सरोऽर्वागान्धमादनात् ।।१६।।

थ्व जम्बूद्वीपे उत्तर दिशाया भागे न्हापां स्वंगू, हानं स्वंगू, हानंहे स्वंगू कीटाद्रि (कीया आकारगु) गुंगू पर्बतवु, थनंलि हिमालय पर्बत, हिमालय पर्बतया उत्तर दिशास तःधंगु थाःगाः मवुगु न्येगू ५० जोजन बिस्तारवुगु अनबतप्त धंगु मानसरोवर पुखू दंच्वन, थ्वया ह्योने गन्धमादन पर्बत । थुगु प्रकारं मानसरोवर हिमालययाकें ल्यूने गन्धमादन पर्बतयाकें न्ह्योने मानसरोवरयाकें गंगा १ सिन्धु २ बक्षु ३ सीता ४ थ्व प्यंगू नदी प्रबाह जुया पिहां वंच्वन । अनबतप्तया समीपे गुरुम् सिमावु, उकें थ्व जम्बूद्वीप धंतल ।

अध सहस्रं विंशत्या तन्मात्रोऽवीचिरस्य हि ।।
तदूर्ध्वं सप्तनरकाः सर्वेऽष्टौषोडशोत्सदाः ।।१७।।

थ्व जम्बूद्वीपया नीदो २००० जोजनक्वे उलिहे परिमाणवुगु अबीचि धंगु नरकवु, (बीचि धंगु सुखमवुगुलिं थ्वंत अबीचि धंतल) थ्वया च्वे न्हेगू ७ नरक क्रमशं प्रतापन १ तपन २ महारौरव ३ रौरव ४ संघात ५ कालसूत्र ६ संजीव ७ जम्मां थ्व च्यागू नरकेनं झिखुगू उत्सव (तःधोतं

सजाई ज्वीगु स्थान) दैच्वन । थ्व च्यागू नरक भ्रका थैन:गु अंत्रमायाय् थाकुगु अत्यन्त करा२गु कर्मयाइगुलि मंयुक्त चुयाच्वंगु छगु२मी छिन्नगू२ उत्सव दैच्वंगु प्यंगू स्कन्ध प्यंग्यरं प्यंगू ध्वाका दैच्वंगु नंयागु ताताबागु पखालं चाउयकात:गु नंयागु भूमि जाजोल्यमानं तेजदैच्वंगुलि संयुक्तगु अनेक सलंस जोजनतकं मिया ज्वालां प्रकट छ्टे जूगु दैच्वन ।

कुकूल कुणपंचैक क्षुरमार्गा दिकंनदी ॥
तेषां चतुर्दिशं शीता अन्यऽष्टावर्बुदादय: ॥१८॥

थुपिं नरकया प्यंगू दिशासं कुकूल कुणप क्षुरमार्ग थैंगु असिपत्र बन हाकुपि च्यांकिपि खिचादुगु स्थान नयागु सिमल् सिमाया बन वंतरणी नदी थ्व प्यंगू उत्सद दैच्वन । हानं मेगु अर्बुद आदि च्यागू नरक छुछुधा:सा अर्बुद १ निरर्बुद २ अटट ३ हहब ४ हुहुब ५ उत्पल ६ पद्म ७ महापद्म ८ शीतनरक थ्व जम्बूद्वीपया क्वे महानरकया भूमित:ले दैच्वन ।

अर्धेन मेरोश्चन्द्रार्कौ पञ्चाशत्सैक योजनौ ॥
अर्द्ध रात्रोऽस्तगमनं मध्यान्ह उदय: समं ॥१९॥

सुमेरु पर्वतया बच्छि भागे अर्थात् बाजास युगंधर पर्वत च्वकाया समान भागे चन्द्रसूर्य्य चाउला च्वन । थन चन्द्रमण्डल न्येगू ५० जोजनदु, सूर्य्यमण्डल न्येछगू ५१ जोजन परिमाण दैच्वन । थ्व प्यंगूद्वीपे समान-काल मिलेज्वीक बाचा जाइगु, निभा: बोंगु, बाह्नि जाइगु, निभा: ल्वीगु जुयाच्वन । थ्व गथेधा:सा गुगुबखते जम्बूद्वीपे बाह्नि जाई, उगुबखते उत्तर कुरुद्वीपे बाचाजाई । पूर्व बिदेहद्वीपे निभा:बो, अबर गोदानीद्वीपे सूर्य्य उदय ज्वी ।

प्रावृण्मासे द्वितीयेऽन्त्य नवम्यां बर्द्धते निशा ॥
हेमन्तानां चतुर्थेन हीयतेऽह्न विपर्ययात् ॥२०॥

बर्षाया निगूगु मासे अर्थात् भाद्रब मासे शुक्लपक्षया नबमी खुन्हु रात्रि बन्हेज्वी, थुखुनुनिसें चाताहा जुयावै । हेमन्त कालया प्यंगूगु मासे अर्थात् फाल्गुण मासे शुक्लपक्षया नबमी खुन्हु रात्रि हीनज्वी । थुखुनु निसें चापतिहाज्वी । विनजा थुकिया बिरोधक्रमंज्वी अर्थात् गुबले चा बन्हेज्वी, उबले ह्नि कम्ज्वी । गुबले चापतिहाज्वी, उबले दिनताहाज्वी ।

लबशोराध्यहबृद्धौ दक्षिणोत्तरगेरवौ ॥
स्वच्छायपाकं मासिधशाद्वि कलेन्दु समीक्षणं ॥२१॥

श्री सूर्य्य दक्षिणायन ज्वीबले रात्रि ब-हेज्वी, श्री सूर्य्य उत्तरायन ज्वीबले दिन ब-हेज्वी। चन्द्रमाया बिकलांक तेजहीनजूगु खनेदुगु सूर्य्यया समीप लाःगुलिं धका सीकि, थःगु छायां छोपे जूगुलिनंज्वी। गथेधाःसा मत गुलि२ थां सःती उलि२ छायां थां छोपेज्वी, तापाक मत लाइबले थां परिपूर्ण खनेदं भतिचा सःतीबले भतिचा क्षीणज्वी। अत्यन्त सःतीबले छायां नष्टरूपज्वी वथें धका सीकि।

परिषण्डाश्चतस्रोऽस्य दशसाहस्रिकान्तराः ॥
षोडशाष्टौ सहस्राणि चत्वारि द्वे चनिर्गताः ॥२२॥
करोटपाणयस्तत्र मालाधराः सदामदाः ॥
महाराजिकदेवाश्च पर्वते ष्वपि सप्तसु ॥२३॥

सुमेरु पर्बतया प्यंगू परिषण्डे (बिभागे) परस्पर झिदो२ जोजन च्वेक्वे लानाच्वन, उलि२ पाक स्थान दंच्वन। ह्लापायागु परिषण्ड सुमेरु सीता लःया झिदो जोजन च्वेलानाच्वन। निगूगु परिषण्ड थ्वयां झिदो जोजन च्वेलानाच्वन। स्वंगूगु परिषण्ड थ्वयानं झिदो जोजन च्वेलानाच्वन। प्यंगूगु परिषण्ड थ्वयानं हे झिदो जोजन च्वेलानाच्वन। थ्व प्यंगूगु परिषण्ड सीता लःयाकें पीदो ४०००० जोजन च्वे सुमेरु पर्बतया च्वकां ४०००० जोजन क्वेलानाच्वन। थुके ह्लापांयागु परिषण्ड सुमेरुया झिखुदो १६००० जोजन पिने पिहाँ वंच्वन। निगूगु परिषण्ड च्यादो ८००० जोजन पिहाँ वो। स्वंगूगु परिषण्ड प्यदो ४००० जोजन पिहाँ वो। प्यंगूगु परिषण्ड निदो २००० जोजन पिहाँवो धका सीकि। थुकी पूर्ब दिशास प्रथम परिषण्डे करोटपाणि धँपिं यक्षत बासयाना च्वन, थुमिराजा धृत-राष्ट्र। दक्षिण दिशास द्वितीय परिषण्डे मालाधर धँपिं बास यानाच्वन, थुमिराजा बिरूढक। पश्चिम दिशास तृतीय परिषण्डे सदामद धँपिं बास यानाच्वन, थुमिराजा बिरूपाक्ष। उत्तर दिशास चतुर्थ परिषण्डे चातु-र्महाराजिक धँपिं बास यानाच्वन, थुमिराजा कुबेर। सुमेरु पर्बतयें न्हेगू ७ पर्बतेसं महाराजिक देबतागणपिं च्वंच्वंगु वु।

मेरुमूर्ध्नि त्रयस्त्रिंशः सत्वाशीति सहस्त्रिका ।।
विदिक्षु कूटाश्चत्वार उषिता वज्रपाणिभि ॥२४॥

सुमेरु पर्वतया च्वकास त्रयस्त्रिंश देवलोकपिं वास यानाच्वन, त्रयस्त्रिंश (स्वर्गलोक) या बिस्तार चेद्दो ८०००० जोजनदु । अन प्यंगु बिगाम बिदिगे बज्रपाणि देबतापिं बास यानाच्वन । त्रयस्त्रिंश लोकया मध्य भागे सुदर्शन धंगु देबराज इन्द्रया नगर सुबर्णमय जुया बिचित्र कोमल मनोरम जुयाच्वंगु दंच्वन । थ्व नगरया छ्यचो २ ले नीन्यास २ (२५००) जोजनदु, जम्मायां दोछि १००० गू जोजनदु । छगूत्या जोजन अर्थात् खुसवे उच्चा जुयाच्वन । थ्व नगरया दथ्वी इन्द्रया दर्बार बैजयन्त धंगु निसत्या २५० जोजन थ्वया छ्यचो जुयाच्वन । पिने चैत्ररथ १ पारुष्य २ मिश्र ३ नन्दन ४ थुलि प्यंगू बगैंचा दया थ्व नगर अत्यन्त शोभा लाना च्वन । थुपिं बगैंचाया प्यंगू दिशास नीगू २० जोजनया अन्तरे देबलोकपिनि क्रीडा याय्‌गु भिंगु भूमिस्थल दंच्वन पूर्ब उत्तर दिशास पारिजात देबबृक्ष दंच्वन, दक्षिण पश्चिम भागे सुधर्मा धंगु देबसभा दंच्वन ।

सुमेरु पर्बतया बयान थुलि ।

ततउर्ध्वं बिमानेषुदेवाः कामभुजस्तु षट् ॥
द्वन्द्वालिङ्गन पाण्याप्ति हसिते क्षणमैथुनाः ॥२५॥

थ्व त्रयस्त्रिंश देबलोकया च्वे देबलोकपिं बिमाने बास यानाच्वन, छाय्‌धाःसा अन जमीन् मदुयानिंतिं बिमानबासी धका सीकि । चातुर्महाराजिक आदि खुगू ६ कामधातु भुबनेच्वंपिं देबतापिसं निह्म स्त्रीपुरुष संगम जुया मैथुन यानाच्वन । गथेधाःसा चातुर्महाराजिक देबता व त्रयस्त्रिंशेच्वंपिं देबतापिसं मनुष्यपिसंथें हे निह्म स्त्रीपुरुष संयोग जुया मैथुन यानाच्वन । यामा भुबनेच्वंपिं देबतापिसं निह्मतिपुया आलिंगन मात्रयाना कामभोग यानाच्वन । तुषिता भुबनेच्वंपिं देबतापिसं निह्मतिपुया लाहा जक ज्वना कामभोग यानाच्वन । निर्माणरति भुबनेच्वंपिं देबतापिसं निह्मतिपुया ह्निलाजक कामभोग यानाच्वन । परनिर्मित बशबर्ति भुबनेच्वंपिं देबतापिसं निह्मतिपुया मिखा २ जकस्वया कामभोग यानाच्वन

धका सीकि । कामधातु भुवने देवलोक न्यार्व-फ्वि दुपं मचापाय्धिक जुया जन्मज्वी । रूपधातु भुवने सकलें देवलोकपिं सकतां शरीर खाराजुया वस्त्रं सहित जुया जन्मज्वी । थःगु स्थानयाकें क्वे जम्बूद्वीप गुलि तापाना च्वन उलिहे प्रमाणं च्वेनं देवभुवन तापाना च्वन । गथेधाःसा चातुर्महाराज कायिक भुवनं जम्बूद्वीप पीदो ४०००० जोजन क्वेला, थ्वयेंतं त्रयस्त्रिंश भुवन पीदो ४०००० जोजनहे च्वेला । थ्वयेंतं त्रयस्त्रिंश स्वर्गलोक जम्बूद्वीप चेदो ८०००० जोजन क्वेला, स्वर्गलोकं चेदो ८०००० जोजन सतं च्वे यामा भुवन लानाच्वन । थथेहे च्वेच्वेच्वंगु भुवन अकनिष्ठ भुवन पर्य्यन्तं क्वे जम्बूद्वीप गुलि २ क्वेलानाच्वन उलि २ हेसतं मेगु देवलोक च्वेलाना च्वन धका सीकि । थ्व स्वर्गलोक यामा आदि भुवनेच्वंपिं देवलोकं थःगु भुवनयाकें च्वेच्वंगु भूमी वनेत सुमेरुपिं तःधंपिं देवतापिगु आश्रय ऋद्धिबलदुसा च्वेच्वेय्यंक वनेफु, तःधंपिं देवतापिगु साहाय्य ऋद्धिबल मदुसा वनेमफु धका सीकि ।

चतुर्द्वीपक चन्द्रार्क मेरुकाम दिवौकसाम् ॥
ब्रम्हलोक सहस्र च साहस्रश्चूडिकोमतः ॥२६॥
तत्सहस्रं द्विसाहस्रो लोकधातु स्तुमध्यमः ॥
तत्सहस्र त्रिसाहस्रः समसंवर्तसम्भवः ॥२७॥

जम्बूद्वीप पूर्वविदेह अवरगोदानीय उत्तरकुरु चन्द्रसूर्य्य सुमेरु कामधातवीच्वंपिं देवतायाा वासस्थान ब्रह्मलोक थ्व फुकं छगूयात छगू लोकधातु धाई । थुलि दोछियात साहस्रचूडिक लोकधातु धाई, थ्वैत दोछि गुणेयाय्बले छिगू लाख १०००००० लोकधातुयात द्विसाहस्र मध्यम लोकधातु धाई थ्वैतनं दोछि गुणेयाय्बले सछिगू कोटि १०००००००००० लोकधातुयात त्रिसाहस्र महासाहस्र लोकधातु धाई । थ्व त्रिसाहस्र महासाहस्र लोकधात्वो सृष्टिकाल प्रलयकाल छकलंहे पाःलाक ज्वी । लोकधातुया नां फरक २ दु, अपरिमित तथागत बिज्यानाच्वंगु अपरिमितगुण संचय लोकधातु । अमिताभ तथागत बिज्यानाच्वंगु सुखावति लोकधातु । अक्षोभ्य तथागत बिज्यानाच्वंगु अभिरति लोकधातु । थुगु प्रकारं गंगा

नवीया फिग प्रमाणं लोकधातु दंच्वन । आ: थ्व ऊँपि थ्वनागु लोकधातुया नां सहालोकधातु, थ्व सहालोकधातुया ब्रह्मा महापनि शिखीनाम ब्रह्मा । देवराज इन्द्रया नां शक्रधंह्य, कल्पया नां भद्रकल्प धका सीकि । जम्बूद्वीपे च्वंपि मनुष्य स्वकुत्या प्यकु हाक ज्वी । पूर्बबिदेहेच्वंपि थ्वया दुगंछि न्हेकु च्याकु ७/८ प्रमाण ज्वी, गोदानीयेच्वंपि झिप्यकु झिखुकु १४/१६ प्रमाण ज्वी, उत्तर कुरुद्वीपेच्वंपि मनुष्य थ्वयानं दुगंछि नीच्याकु स्वीनिकु २८/३२ प्रमाण शरीर ज्वी । कामधातु भुबनेच्वंपि देबताया शरीर छपाउ निसें छगू२पाद बन्हेजुया वनी, गथेधा:सा क्रमयें चातुर्महाराजिक देबताया शरीर छपाउ प्रमाणदु । त्रयस्त्रिंश भुबनेच्वंपि देबताया शरीर बाछ्वेदु, यामा भुबनेच्वंपिनि स्वपाउदु, तुषिता भुबनेच्वंपिनि क्वेछिदु, निर्माणरति भुबनेच्वंपिनि न्यापाउदु, परनिर्मित बशबर्ति भुबनेच्वंपिनि क्वेत्या शरीरया प्रमाणदु । रूपधातु भुबनेच्वंपि देबतापिनि शरीरया प्रमाण ह्लापां ब्रह्मकायिक भुबनेच्वंपिनि बागू जोजन दंच्वन, थथे बागू २ जोजन च्वे बन्हेजुया वनी धका सीकि । थ्व गथेधा:सा ब्रह्म पुरोहित भुबनेच्वंपिनि शरीर छगू जोजनदु, महाब्रह्म भुबनेच्वंपिनि छगूत्या जोजनदु, परित्ताभ भुबनेच्वंपिनि निगू जोजनदु, थ्वंच्वे दबल् २ याना शरीरया प्रमाण ज्वी । गथेधा:सा अप्रमाणाभ भुबनेच्वंपिनि प्यंगू जोजनदु, आभास्वर भुबनेच्वंपिनि च्यागू ८ जोजनदु, थुगु प्रकारं च्वे शुभकृत्स्नतकया स्वीप्यंगू ६४ जोजनया शरीर जुयाच्वन । थ्वंच्वे दुगंछियात स्वंगू जोजन तोता: सछिव नीन्यागू १२५ जोजन अनभ्रक देबताया शरीर जुयाच्वन, थ्वंच्वे दुगंछि क्रम । पुण्यप्रसब भुबनेच्वंपि देबतापिनि निस:त्या २५० जोजन प्रमाण शरीर जुयाच्वन, याबत् अकनिष्ठ भुबनेच्वंपि देबतापिगु शरीर दोछि १००० गू जोजन प्रमाणदु धका सीकि ।

सहस्रमायु: कुरुषु द्वयोरर्द्धार्द्ध बर्जितम् ।।
इहानियत मन्तेतु दशाब्दा नादितोऽमितम् ।।२८।।

कुरुद्वीपेच्वंपि मनुष्यया दोछिदं आयुदंच्वन, पूर्बबिदेहेच्वंपिनि थ्वया बछि न्यास:दं आयुदंच्वन, गोदानीयेच्वंपिनि थ्वया बछि निस:त्या दं आयु

दैच्वन । जम्बूद्वीपेच्वंपिं मनुष्यपिनि आयुर्बाया निश्चय ठेकाना मदु गुबलें २ आपाः२ आयुबु गुबलें२ कम् जुयाच्वन । कल्पया आदि असंख्य परिमाण हे मदेक आयुदैच्वन कल्पया अन्ते झिदँ सम्म आयुर्दा ज्वी । मनुष्यया न्येदँ ५० वनोबले चातुर्महाराजिक देबताया चछि ह्निछि ज्वी । थुजागु स्वसः-ख्वीन्हु ३६० या ह्निछियाना न्यासः ५०० दँ (मनुष्यया ग्वीगू लाख ९०००००० बर्ष) जीबिका ज्वी । थ्वयां च्वेच्वेच्वंपिं देबलोकपिनि आयु नं दिननं दुगंछि२ बन्हे ज्वी । गथेधाःसा त्रयस्त्रिंश भुबनेच्वंपिनि मनुष्यया सछि १०० दँया चछि न्हिछि ज्वी । थुजागु स्वसःख्वीन्हुया दछियाना दोछि १००० दँ आयुदैच्वन, यामा भुबनेचवंपिनि मनुष्यया निसः २०० दँ या चछि न्हिछि निदो दँहे जीबिका ज्वी, थुगु प्रकारं च्वेच्वेनं सीकि । रूपधातु भुबनेच्वंपिं देबतापिनि दिन रात्रिया ब्यबहार मदु, छाय्धाःसा अन चन्द्रसूर्य्य मदुयानिंतिं थुमिगु आयु कल्प परिमाणं ज्वी । थ्व कल्पनं थःथःगु शरीरया प्रमाणं ज्वी, थ्व गथेधाःसा बागू जोजनया शरीरह्म ब्रह्म-कायिक देबताया बागू कल्प प्रमाण हे आयु ज्वी, थुगु प्रकारं च्वे अकनिष्ठ भुबनेच्वंपिं देबताया शरीर दोछिगू जोजनया प्रमाणदु, दोछिगू कल्प हे थुमि आयु धका सीकि । आरूप्यधातु भुबने आकाशानन्त्यायतने च्वंपिनि नीगू २० कल्प प्रमाण आयु, बिज्ञानानन्त्यानतने पीगू ४० कल्प प्रमाण, आकिंचन्यायतने ख्वीगू ६० कल्प प्रमाण, नैबसंज्ञा नासंज्ञायतने चेगू ८० कल्प प्रमाण आयु धका सीकि । कल्पया प्रमाण क्वे कनीतिनि । संजीब १ कालसूत्र २ संघात ३ रौरब ४ महारौरब५ तपन ६ थ्वखुगू नरके दिनरात्रि क्रमथें चतुर्महाराजिक आदि खुगू कामधातु भुबनेच्वंपिं देबतापिंगु आयु समानज्वी । गथेधाःसा चातुर्महाराजिक देबतापिनि दिन मनुष्यया न्येदँया चछि न्हिछि थुजागु स्वसःख्वीन्हुया दछियाना न्यासः ५०० दँ आयुदु, संजीब रनकेच्वंपिनिनं थ्वहे दिन रात्रिया प्रमाण आयुया प्रमाणनं उलिहे जुयाच्वन । थ्वहे प्रकारं कालसूत्र नरकेच्वंपिनि त्रयस्त्रिंश भुबनेच्वंपिंगु समान आयु जुयाच्वन । संघात नरकेच्वंपिनि यामा भुबनेच्वंपिंगु समान

आयु जुयाच्वन। रौरव नरकेच्वंपिनि तुषिता भुवनेच्वंपिगु समान आयु जुयाच्वन । महारौरव नरकेच्वंपिनि निर्माणरति भुवनेच्वंपिगु समान आयु जुयाच्वन । तपन नरकेच्वंपिनि परनिर्मित वशवर्ति भुवनेच्वंपि देबतापिंगु समान आयुदंच्वन धका सीकि। प्रतापन नरकेच्वंपि मन्वयाआयु अन्तर कल्पया बछि (बागू अन्तर कल्प) आयुदु धका मोकमा । अबीचि नरकेच्वंपि सत्वया छगू अन्तर कल्प आयु दंच्वन, तिर्यक योनिवंपि नन्दोप नन्द अश्वतर आदि नागराजापिं ताकालं जीबिका ज्वोपिनि आयुनं छगू अन्तर कल्पदु धका धंतल। मनुष्यया लछिया प्रेतया न्हिछिन्वी, थ्व बर्ष संख्यायाना न्यासः ५०० दँ जीबिका ज्वी। आः शीतनरकया आयुदो कने। नीगू २० खारीयात बाहधाई, खारी (सेर) थौंकन्हे चेतोला ८० यात सेर धाई, ह्लापा सेरया प्रमाण पीछतोला ४१ नीस्योया जम्मा तोला च्यासःव नीतोला ८२० हामो द्वचिना थ्व हामो सछिदँ दंबले छग२लिकया गुलिकाल वनीबले थ्व हामो फुना वनी थुलिहे प्रमाण थ्व अर्बुद नरक बासिया आयुदु धका सीकि। थ्वया नीदुगं२०नीगूगु नरकेच्वंपिनि आयुदु। थथेहे नीदुगं २ ब-हेयाना क्वेक्वेच्वंगु नरकेच्वंपिनि आयुदु धका सीकि। कुरुद्वीप छगू तोता पूर्वबिदेह आदि द्वीपे देबलोकेनं बिचे २ नं सिनावनी, कुरुद्वीप छगुली दोछि १००० दँ पुराहे म्वाइ बिचे २ सीमखु मेमेगु द्वीपे देबलोकेनं थ्व कनातक्व आयुया ठेकाना मदु पुरानं म्वाइ, बिचे २ नं सिनावनेफु धका सीकि ।

नरक प्रेत तिर्यञ्चो मानुषाः षड् दिवौकसः ॥
कामधातुः सनरक द्वीपभेदेन विंशतिः ॥२९॥

नरकलोक १ प्रेतलोक २ तिर्य्यक्लोक ३ मनुष्यलोक ४ देबलोक खुगू छुछुधाःसा चातुर्महाराजिक १ त्रयस्त्रिंश २ याम ३ तुषित ४ निर्माण-रति ५ परनिर्मितबशर्बाति ६। हानं नरक च्यागू छुछुधाःसा संजीव १ कालसूत्र २ संघात ३ रौरव ४ महारौरव ५ तपन ६ प्रतापन ७ अबीचि ८। द्वीप प्यंगू छुछुधाःसा जम्बूद्वीप १ पूर्वबिदेह २ अबरगोवानीय ३ उत्तर

कुरु ४। थुगु प्रकारं नरक ८, द्वीप ४, देबलोक ६, प्रेत १, तिर्यक् २, जम्मां याना नीगू २० थ्व नीगू लोकयात कामधातु धंतल।

ऊर्ध्वं सप्त दशस्थानो रूपधातुः पृथक् पृथक्॥
ध्यानं त्रिभूमिकं तत्र चतुर्थं त्वष्ट भूमिकम्॥३०॥

थ्व कामधातुयाके च्वे झिन्हेगू १७ स्थानं संयुक्तजूगु रूपधातु धाई। झिन्हेगू लोक छुछुधाःसा ब्रह्मकायिक १ ब्रह्मपुरोहित २ महाब्रह्म ३ परित्ताभ ४ अप्रमाणाभ ५ आभास्वर ६ परित्तशुभ ७ अप्रमाणशुभ ८ शुभकृत्स्न ९ अनभ्रक १० पुण्यप्रसब ११ बृहत्फल १२ अबृह १३ अतप १४ सुदृश १५ सुदर्शन १६ अकनिष्ठ १७ थ्व झिन्हेगूलोके छुत्ता२ छगू २ ध्याने स्वंगू २ लोक लानाच्वन। गथेधाःसा प्रथमध्याने ब्रह्मकायिक १ ब्रह्मपुरोहित २ महाब्रह्म ३ लोक धका सीकि। द्वितीयध्याने परित्ताभ १ अप्रमाणाभ २ आभास्वर ३।६ लोक धका सीकि। तृतीयध्याने परित्तशुभ १ अप्रमाणशुभ २ शुभकृत्स्न ३।९ लोक धका सीकि। चतुर्थध्यानेजा च्यागू भूमि संयुक्त जुयाच्वन, च्यागू भूमि छुछुधाःसा अनभ्रक १ पुण्यप्रसब २ बृहत्फल ३ न्यागू शुद्धाबास कायिकलोक, अबृह ४ अतप ५ सुदृश ६ सुदर्शन ७ अकनिष्ठ ८।९।१७ थुलि चतुर्थध्यानया अन्तरे झिन्हेगू १७ लोकस्थान लानाच्वन धका सीकि।

आरूप्यधातु रस्थानः उपपत्या चतुर्विधः॥
निकायं जीवितं चात्र निश्रिता चित्तसंततिः॥३१॥

आरूप्यधात्वी स्थानभेद मदु, उपपत्तियाके प्यंगू भेददु धका सीकि। थ्व प्यंगू छुछुधाःसा आकाशानन्त्यायतन १ बिज्ञानानन्त्यायतन २ आकिञ्चन्यायतन ३ नैबसंज्ञानासंज्ञायतन (थ्वैत भबाग्र धाई) ४ थन आरूप्यधातु भुबने निकाये थःगु शरीरया समान भाग जीबिका जुयाच्वनेगु इन्द्रिये चित्तया संतान अर्थात् बिज्ञानया संतान आश्रय जुयाच्वन, उकें अनच्वंपि देबलोकपिनि शरीर आबि मदु अर्थात् आरूप्यधातु भुबनेच्वंपि देबलोकपिनि शरीर आबि छुंमवु बिज्ञानया सन्तान मात्रदया शरीर दुगुथें कल्पना यानाच्वन।

नरकादि स्वनामोक्ता गतयः पञ्चवर्णिता ॥
अविलष्टा व्याकृता एव सत्वाख्याना न्तरा भव ॥३२॥

थ्व कामधातु १ रूपधातु २ आरूप्यधातु ३ स्वंगृधान्वी नरक आदि थ:थ:गु नामं कनात:गु न्यागूगतिदु, छुछुधा:सा नरकगति १ प्रेतगति २ तिर्य्यक्गति ३ मनुष्यगति ४ देवगति ५ थ्व न्यागूगति (अविलष्टाव्याकृता) विलष्ट मजूगु व्याकरण मया:गु जुयाच्वन । सत्वया बाम लोक व अन्तराभव थ्व गती संख्या मया, अथेयानिंति गतिया संख्या धातुया स्थान क्रमं न्यागू सिबाय अपो मदु (थन अभिधर्मकोशे न्यागू गतिजक कंमां महायाने बोधिचर्याबतारे दैत्यगति छगू मिलेयाना खुगू गतिदु धका धंतल, उकें खुगू गति सम्फेज्वीमा) ।

चतस्रो योनयस्तत्र सत्वाना मण्डजादयः ॥३३॥

थन सत्वया अण्डज आदि प्यंगू योनिदु छुछुधा:सा अण्डज १ जरायुज २ संस्वेदज ३ उपपादुक ४ ।

चतुर्द्धा नरतिर्यञ्चो नारका उपपादुकाः ॥
अन्तराभव देवाश्च प्रेता अपि जरायुजाः ॥३४॥

मनुष्यव तिर्य्यक् प्यंगू योनियाकेंनं जन्मज्वी । गथेधा:सा (अण्डजा-स्यचं जन्मजूह्म शैल १ उपशैल २ थुपिंनिह्म क्वलखाया स्यचं जन्मजुल । भृगारया मां बिशाखाया स्वीनिह्म ३२ पुत्र पंचाल राजाया न्यास ५०० ह्म पुत्रदु धा:गु न्यनागुदु)। (जरायुजा-पिलिभुना जन्मजूपिं आ:सकलेंहे मनूत)। (स्वेदजा-च:ति गन्धं जन्मजूपिं मान्धाता, चारू, उपचारू, कपोत मालिनी, आम्रपाली थुलि आदिं)। (उपपादुका-ह्लापा कल्पया आरम्भे जन्मजूपिं मनुष्य उपपादुका जोंनि जन्म जुयाच्वन) । तिर्य्यक् गणपिंनं प्यंगू योंनि हे जन्मज्वी, गथेधा:सा (अण्डजा-फंग:, पंछि, सर्प आदिं जरायुजा-पशुत)।(संस्वेदजा-पति आदिं)। (उपपादुका-बर्षाया आरंभे कोल्वींचा आदि नागगणपिं गरुडगणपिं उपपादुका योंनि जन्मजूपिंदु । नरके उत्पत्तिज्वींपिं सकलेंहे सत्व उपपादुका योंनि धका सीकि । अन्तरा-भव (सीगु शरीरयात तोता मेगु काय्मागु शरीर काय्त मार्गे लानाच्वंपिं

बिज्ञानया सन्तान) व देवलोकपिं नं उपपादुका योनिं जन्मज्वी । जरायुजा अण्डज संस्वेदज ज्वीमखु । प्रेतगणपिं जरायुजा योनिं ज्वी उपपादुक योनिं नं जन्म ज्वी ।

मृत्यु पपत्ति भवयो रन्तरा भवतीह यः ॥
गम्यदेशाऽनुपेतत्वान् नोपपन्नोऽन्तरा भवः ॥३५॥

मृत्यु भवयाकें लिपा उत्पत्ति भवयाकें न्हापा (न्हापायागु शरीर तोतेधुंकालि मेगु शरीर ग्रहण मयानिगुयाकें न्हापा) गुगु भव धंगु स्थिति खः थ्वंत अन्तराभव धाई । (सिना न्हापायागु शरीर तोते धुंकल लिपा जन्म जुया शरीर ग्रहण मयाःनिगुया बिचे लाह्ययात अन्तराभव धाई) वने मागु स्थान यात प्राप्त मजूनि उकिं थ्वंत उत्पत्ति जुल धका धाय् मफु ।

व्रीहि सन्तान साधर्म्या दविच्छिन्न भवोद्भवः ॥
प्रतिविम्बं असिद्धत्वान् असाम्याच्चाऽनिदर्शनम् ॥३६॥

व्रीहिया संतानं गथे तुते मज्वीक दैच्वनी (अर्थात् वा, छो, आदि व्रीहि पुसा पिना माबुयावं, तम्मा ज्वी, फल सं, पुसासतुं खारा ज्वी) थ्वयेंतुं भव उत्पत्तिनं तुतेमज्वीकसतुं दय्मागु खः । बिचे संतान छुटे जुल धाःसा थ्वया थ्व उत्पत्ति धका धाय् फैमखु । सुंगुह्यं आचार्य्यपिसं धालकि गुगु प्रकारंजा प्रतिबिम्ब (न्हेकने छाया दुने खनेदैगु) मूर्ति वन्हेकं थ्व निगूया संतानं सम्बन्ध मजूसानं उत्पत्तिज्वी, थ्वयेंतुं सीगु शरीर व उत्पत्ति ज्वीगु शरीरयानं अन्तराभव संतान संबंधया अपेक्षा दैमखु । थ्व थन प्रतिबिम्बया दृष्टान्तरूपं ग्रहणयाय् फैमखु, गुगुयाकेंजा बर्ण सहितजुया च्वंगुया जक प्रतिबिम्बदै बर्ण मदुगु बिज्ञान संतानया प्रति-बिम्ब दैमखुनिगु साध्य उदाहरणया साम्यनं मदु ।

सहैकत्र द्वयाभावात् निस्सं तानात् द्विहेतुजात् ॥
कण्ठोक्ते श्चास्ति गन्धर्वः पञ्चोक्तेर्गति सूत्रतः ॥३७॥

छगूक्षणे बिम्ब व प्रतिबिम्ब निगूया अपेक्षायात थ्व हानं मृत्युया क्षणेच्वंगु बिज्ञानव शरीर उत्पत्तिज्वीगु क्षणेच्वंगु बिज्ञानया न्हापा व लिपा

जूयानिंति यथेज्वी फंमखु। छगूकाले छगूहथासं निगूया अथाव मगूलि (अर्थात् निगुलि छथासं मदुयानिंनि) प्रतिबिम्बया उदाहरणं छयाये मदु. बिम्बया प्रतिबिम्ब संतानन मखु, उकेनं हे थ्व उदाहरण दोषदु। न्हेक व बिम्ब थ्व निगूया कारणं प्रतिबिम्ब उत्पत्ति ज्वी, थुकी प्रश्न नगु न्हेक भव उत्पत्ति ज्वीगु लीज। छगूहे जक कारण छगूक्षणं च्वनी मृत्युस्थिति जूसानं अथवा उत्पत्तिस्थिति जूसानं । थथे प्रतिबिम्बया सिद्धान्त दोष दुगु खने दुयानिंति मृत्यु व उत्पत्तिया बिचे अन्तराभवदु धंगु स्वीकारहे याय्‌मा। थ:गु कण्ठनं भगवानं न्हेगू ७ भवदु धका आज्ञादयका बिज्यान. छगुधा:सा नरक १ तिर्य्यंक्‌योनि २ प्रेत ३ देव ४ मनुष्य ५ कर्म ६ अन्तरा भव ७ थुकेनं अन्तराभवदु धका सोकेमा। थ्व अन्तराभवयात गन्धर्वनं धाई। सूत्रे न्यागूजक कंसानं अन्तराभव सिद्धज्वी। गयेधा:सा अन्तरा परिनिर्बायी उपपद्य परिनिर्बायी अनभिसंस्कार परिनिर्बायी साभिसंस्कार परिनिर्बायी उर्ध्वस्रोता। थुलि मध्ये न्हापां थन अन्तराभव निर्बायी खने दुगुलि अन्तराभव साधनज्वी, गतिसूत्रे भगवानं न्हेगू ७ महापुरुषया गति आज्ञा दय्‌कल । थन अन्तरा परिनिर्बायी धंह्म आयु प्रमाण फुर्सेलि लिपा अथवा देव समीपया अन्तरे गुह्मसें क्लेश फुकं वंत अन्तरा परि-निर्बायी धाई। थुकेनं अन्तराभव छगू दहेदु धका स्वीकार याय्‌मा।

एकक्षेपाद सावेध्य त्पूर्बकाल भवाकृतिः ॥
सःपुन मरणत्पूर्बं उपपत्ति क्षणात्परः ॥३८॥

थ्व अन्तराभव सत्व धंह्म छगू थुगुजन्म तोतेधुनेव अर्थात् सिसेंलि न्हापा म्वाना च्वनाबलेंसिगु छु शरीर ख: वहे शरीर धंगु इच्छायाई, थ्व हानं गुथाय्‌तक धा:सा मेगु भवग्रहण मयातलेंज्वी। (अर्थात् थुगु जन्मे सिनावंह्म अन्तराभव सत्व मेगु जन्म मकातलें न्हापा जन्मयागु रूपसतुं धका क्या मती जुयाच्वनी)। थ्व अन्तराभव सत्वं थ:गु समानजाती मेमेपिं अन्तराभव सत्वपित शुद्ध दिव्यचक्षुं बांलाक खनाच्वनी कर्मया ऋद्धिबल बेगं संयुक्तज्वी उगु बखते व सकतां इन्द्रियं संयुक्तह्मथेंज्वी ६र-

स्पर द्वेषभाव दंमखु, धनुकं केका छोयागु बाणथें व मार्गं लिहां वेफंमखु गन्धजक आहार याइह्मज्वी उकिं थ्वेत गन्धर्व धका नां छुनातल । भोग यायगु तृष्णां विरुद्ध बुद्धिजुया रमण यायगु इच्छायाना मेगु गती जन्म जुवनी । गन्ध इच्छायाह्म स्वेदज सत्वजुया जन्मज्वी । स्थान इच्छायाह्म उपपादुक सत्वजुया जन्मज्वी । गुगु २ इच्छायात उगु २ शरीरजुया जन्म ज्वी । नरके जन्म जुवनीपिं सत्व तुतिच्वे क्षें क्वेलाना नरके पतनज्वी ।

सम्प्रजानन् विशत्येकः तिष्ठत्यप्यपरोऽपरः ॥
निष्क्रामत्यपि सर्वाणि मूढो हि नित्यमण्डजः ॥३९॥

चक्रवर्ति राजा बांलाक थमं बुझेजुया मांया गर्भे च्वंवनी । प्रत्येक बुद्ध बांलाक थमं बुझेजुया गर्भे च्वंवनी, गर्भे च्वंच्वनानं जि गर्भे च्वंच्वना धंगु बुझेजुया च्वनी । सम्यक्संबुद्ध भगवान बांलाक थमं बुझेजुया जि फलानाह्मस्यागु गर्भे च्वं वने धका गर्भे च्वंवनी, गर्भे च्वनानं जि गर्भे च्वंच्वना धंगु बांलाक बुझेजुया च्वनी । गर्भं पिहांवया जन्म ज्वीबलेनं आ: जि गर्भं छुटेजुया जन्म जुवने धंगु मतीतया बांलाक सम्झेजुया जन्म जुया बिज्याइ । थथे गर्भे च्वनीगुया स्वता प्रकारया भेददु । चक्रवर्ति राजाया अनेक जन्मजन्मान्तरे भिंगु कर्मया:गुलिं शुद्ध जुया ज्ञानपूर्वक गर्भे च्वंवनी ।१। प्रत्येक बुद्धया अनेकजन्मे अभ्यासयागु ज्ञान शुद्धजूगुलिं गर्भे च्वंवनीबले व गर्भे च्वंच्वनीबलेनं ज्ञानं बुझेजुया च्वनी । सम्यक्सं-बुद्धया अनेक जन्मजन्मान्तरे आपालं भिंगु कर्मया:गु ज्ञाने अभ्यास या:गुलिं शुद्ध जूयानिंति गर्भे च्वंवनेत गर्भे च्वंच्वनीबलेनं गर्भं छुटेजुया जन्मज्वीबलेनं ज्ञान पूर्वक बांलाक सियाच्वनी छुंहे गनंहे भुले ज्वीमखु । अण्डज सत्वया स्वंगू अवस्थासं छुंहे सीमखु मूढज्वी । थन थ्व सत्वधंह्म या आत्मा धंगु छुं छगू नित्यगु सदां स्थिरगु गुजागु स्वरूपख: अथेहे सदां च्वनीगु बदले जुया वनीमखुगु नाशज्वी मखुगु धर्म छु पदार्थंहे दुगुमखु । क्लेश व कर्मं बनेजुयाच्वंगु पञ्चस्कन्ध (रूपस्कन्ध १ वेदना-स्कन्ध २ संज्ञास्कन्ध ३ संस्कारस्कन्ध ४ विज्ञानस्कन्ध ५) थ्व न्यागू

स्कन्धमात्र जक्व: थ्वहे पञ्चस्कन्ध अन्तराभवया अन्तराभव गर्भं प्रवेश ज्वी, क्षण २ पतिकं उत्पत्तिजुमानं नाशजुमानं अर्थात् सीमा बुना थ्वहे पञ्चस्कन्ध नाशज्वी, थ्वहे पञ्चस्कन्ध जक उत्पत्तिज्वी। गर्भया:मा मन सोगु हानं च्यादगुथें जकज्वी आत्मा दुगुमखु धकाः संसारस्य यांकी भगवान्। थ्वहे पञ्चस्कन्ध कर्मया अनुसारं क्रमथें क्लेश व कर्म वृद्धिजुया वया थ्व स्कन्धया सन्तान छगू शरीर तोता थ्व आदि मदुगु भवचक्र हानं परलोक वना गर्भेच्वना क्रमथें कलल आदि बनेजुया जन्मज्वी।

थुलि खँ अभिधर्मकोश याग्।

नात्मास्ति स्कन्धमात्रं तु कर्मक्लेशाभि संस्कृत॥
अन्तराभव सन्तत्या कुक्षिमेति प्रदीपवत्॥४०॥
यथाक्षेपं क्रमाद्वृद्ध: सन्तान: क्लेशकर्मभि:॥
परलोकं पुनर्यातीत्यनादि भवचक्रकम्॥४१॥

क्वा: थन सम्बरोदय तन्त्रयागु खँ कनेत्यना

मनुष्यगणपिसं मायोपम समाधि मस्यू आदिकाल मदुगु क्लेशया बासना बलबान जुया थुकिं पूर्बजन्मे यानागु कर्मया फलं जन्ममरण ज्वीमाला उत्पत्ति ज्वी। सामाग्री प्राप्त मजूतले न्हेन्हु ७ तक अन्तराभव सत्वजुया बायु समान जुयाच्वनी। अन्तराभव सत्वया देशान्तर वनीह्नथें कथंचित् कर्मरूपी खिपतं साला यंका षट्गति जन्म जूवनी मां-बौ आदिया संयोगं संसारे जन्मज्वी। अत्यन्त त:चोगु आनन्दं सुखमार्गे प्रबेशजुया सल गय्गु ज्ञानथें बायु गय्गु ज्ञानथें तत्कालनं वया मुहूर्त्त क्षणमात्रं न्हेनिबो ७२००० पु नाडिच्वेका उगु क्षणेहे परम आनन्द प्राप्तजुया आलिकालि द्रबजूगु बौयागु शुक्र मांयागु रक्तया मध्ये बिन्दु (फुति) रूप जुयाच्वनो। थ्व बिन्दु लछितक कलल (शुक्र रक्त ल्वाकज्याना) ला:थेंच्वना जुलु २ च्वंच्वनी। निलादय्‌व अर्बुद [प्वीं] ज्वी। स्वलावय्‌व पेशी [पाय्] ज्वी। प्यलावय्‌व घन [करा] ज्वी। न्यालावुगु बीज शाखा [कचा] वला बायुं प्रेरणयाना मत्स्याकार [न्याया आकार] जुया न्याकचा [लाहा निकचा २ तुति निकचा २।४ क्वों छकचा १।५] वलो। खुलादय्‌व लाहा, तुति,

ख्वा: उत्पत्तिज्वी । न्हेलादय्‌व सँ, चिमिसँ, लुसिया चिह्न उत्पत्तिज्वी । स्यालादय्‌व इन्द्रिय, रूप, व्यञ्जन सीदै । गुलादय्‌व सकतां अङ्ग पुरेज्वी। फ्रिलादय्‌व चेतना दया जन्मज्वी । शुक्र व रक्त ल्वाकज्याना ला:थेँच्वंगु अक्षोभ्य तथागतया रूप धका सीकि, प्वौँचिगु रत्नसंभव तथागतया रूप धका सीकि । पाँय्‌चिगु अमिताभ तथागतया रूप धका सीकि । छ्वाना करा‌जूगु अमोघसिद्धि तथागतया रूप धका सीकि । न्याकचा छुटेजूगु बैरोचन तथागतया रूप धका सीकि । मूत्र व रक्तया रूप अक्षोभ्य तथागत । शुक्रया रूप अमिताभ तथागत । पिण्ड (ग्वारा) मात्रया रूप रत्नसंभव तथागत । ल्वाकज्यागु रूप बैरोचन तथागत जुयाच्वन धका सीकि । योनिया मध्ये जवे खवे निपु नाडिदु, खवे शुक्रनाडी धका सीकि । जवे रक्तनाडि धकासीकि । थ्व निपु नाडिनं छपुजुया मिलेजूगु धर्मधातु स्वभाव धका सीकि । कर्म बीजया बशं प्राप्तजुया बायुं प्रेरण यानायंका धर्मोदया (योनि) द्वारया न्ह्योनेयना उगुमार्गं गर्भ प्रवेशज्वी । गर्भ प्वाथे ज:पाखे च्वना उत्कुटक आसनयाना अर्थात् पुतुंच्वना लाहातुति पोंचिना मांयाल्यूने स्वँच्वनधा:सा पुरुषज्वी, देपापाखे च्वनधा:सा स्त्रीज्वी । अथेयानिर्ति बीजधारण याइगु बखते बुद्धिमान्‌पिसं मुहूर्त्त बिचारयाना स्वेमा । जवे बायु बहेजूसा सदाकालं पुरुषज्वी, खवे बायु बहेजूसा निश्चयनं स्त्रीज्वी, थ्व निगूया दथ्वीला:गु बीज सदाकालं नपुंसकज्वी । अब्धातु (ल:) बौयाकें दुगु धका सीकि । तेजोधातु (अग्नि) मांयाकें दुगु धका सीकि । क्षेँगु, ला, हि, मांयाकें उत्पत्तिज्वीगु धका धँतल । सेँप्वा, स्यो, शुक्र, बौयाकें उत्पत्ति ज्वीगु धका धँतल । थुगु प्रकारं थ्व बज्रसत्वया बचनथें खुगुकोश दैच्वंगु ग्वारा शरीर धका सीकि । रूप, बेदना, संज्ञा, संस्कार, बिज्ञान थ्व पञ्च-स्कन्ध उत्पत्तिजूगु पञ्चबुद्धया स्वभावधका निश्चय सीकि। थुलि पञ्चस्कन्ध सीकेगु ज्ञान तत्वबादी भगबानं आज्ञादय्‌का बिज्यात । थ्व जन्मउत्पत्ति क्रम सीकागुलि सम्यक्संबुद्ध भगबानया पदबी प्राप्तज्वी ।

थ्व खं सम्बरोदय तन्त्रया गु ।

आः थन कर्म्माग तन्त्रयागु मतं कनेज्वना

आःथन अन्तराभव गती प्रवेशज्वीगु खँल्हागु अर्थय् । अविद्याआदि षडायतन पर्य्यन्तं अन्तराभव धंह्म सत्व छ्गूथामे च्वना म्वंगुलांके म्वया स्त्रीपुरुषया रतियाना च्वंगु खनी । थनंलि ह्नापा जन्मे यानावयागु कर्मं प्रेरणयाना गुगुजाती जन्मज्वी मालीगु खः उगुजातीया स्त्रीपुरुषपिनि रतियानाच्वंगु खना वया अमिके स्पर्शयायगु अत्यन्त इच्छा उत्पन्नज्वी । अबले यदि व पुरुष ज्वीह्मजूसा थःगु आत्मा पुरुषया आकार खनी । मां ज्वीह्मसिके अत्यन्त अनुरागज्वी । बौ ज्वीह्मसिके अत्यन्त द्वेषभावज्वी । राग व द्वेषं सुखदुःख बेदनाज्वी, थनंलि च्वया आः छ्याना च्व मिमानाप रमणयाय् धंगु मति चितनायाना अदुःख असुख बेदना (अनुभव) याकं व्यामोह (मोह) ज्वी । थनंलि पूर्वजन्मयागु कर्मरूपी बायुं प्रेरणयाना महा-तृष्णाजूगुलिं च्व मिसानाप रमणयाय् धका मतीलुया थथे चितना याई स्वकष्टं सुंगुम्ह पुरुषं जि स्त्रीयात कामयात धंगु मतीवया च्व मांज्वीह्म थःकला धंगु मतीजुया वया च्व बौ ज्वीह्मसिके अत्यन्त क्रोध उत्पत्तिजुया च्वंत स्याहेस्याय् धका मतीतया नौ तिसिवंथे बौ ज्वीह्मसिगु क्ष्यँले छ्म्ते याना शिरयागु मार्गं प्रवेशजुया वहे शुक्रेच्वंगु चित्त अधिष्ठानयाना मां ज्वीह्मनाप कामयाना धंगु थःगु आत्मा खनी, सुखया कारण ग्रहण याई । थनंलि शुक्रनाप समरसजुया मिलेजुया महारागं अवधूति नाडि क्वहांवया बौयागु बज्र (लिंगं) पिहांवया मांयागु पद्म (योनि) या प्वालेच्वंगु बज्रधात्वोश्वरी नाडिवना प्वाथे मन्मनाडी च्वंवनी । शुक्र क्षरण (पतन) जूगुलो अन्तरे लाःगुथेंजुया अले व भवधंगु गर्भे बासलाई । थनंलि च्व क्रमथें कलल आदि बनेजुया गुला-छ्िला दय्‌व गुगुलं दुहाँ वनागु खः वहेलं पिहांवया जन्मज्वी । यदि अथवा मिसाज्वीह्म जूसा बौ ज्वोम्ह्सिके अनु-रागज्वी, मां ज्वोम्ह्सिके द्वेषभावज्वी । थःगु आत्मा स्त्रीयागु रूपखनी मां ज्वोम्ह्सिगु शिरया मार्गं प्रवेशजुया पद्मे पतनजुया शुक्रनाप मिसेजुया वंगुहे जन्मनाडी च्वंवनी । थनंलि ह्नापाथेंतुं महिना पुरेज्वीव जन्मज्वी ।

थथे थुगु प्रकारं अविद्या आदियाकँ लोक उत्पत्तिज्वी। लोक धाँपं पंच-स्कन्ध मात्रहे जक थ्वनं दुःख संसारिक पञ्चस्कन्ध आत्मा दुगुमखु ।

थ्व खँ करवीर तन्त्रयागु ।

आः हानं थन अभिधर्मकोशयागु खँ कनेत्यना

कामराग तृष्णांयाना भवचक्र दँच्वन अथेयानिंति गुबलेतक काम राग तृष्णा दँच्वनी उबलेतक भवचक्र दुःखमय संसार दँहेच्वनी, गुबले कामराग तृष्णामंत उबले भवया पुसा मदुयानिंति भवचक्रे जन्मज्वी मालीमखु, जन्मज्वी म्वासेँलि दुःखया भुक्तमान याय्माली मखु थथेधका सीका संसारिक दुःखं छुटेजुया वनेगु इच्छायाम्हं कामराग तृष्णा आदि फुकेगु स्व ।

स प्रतीत्य समुत्पादो द्वादशाङ्ग स्त्रिकाण्डकः ॥
पूर्वापरान्तयो र्द्वे द्वे मध्येऽष्टौ परिपूरणाः ॥४२॥

आः थन अविद्या आदि द्वादशाङ्ग प्रतीत्य समुत्पादया खँ बांलाक कनेत्यना। थ्वहे भवचक्ररूप जुयाच्वंगु प्रतीत्य समुत्पाद [अर्थात् भवचक्र धंगु थ्व संसार चक्रस्वरूप जुयाच्वंगु थ्वैतहे प्रतीत्य समुत्पाद धाई] थ्व प्रतीत्य समुत्पाद झिनिगू अङ्ग संयुक्त जुया स्वंगूकाण्ड दँच्वन, उकेँ थ्वैत द्वादशाङ्ग प्रतीत्य समुत्पाद धंतल। झिनिगू अङ्ग छुछुधाःसा—अविद्या १ संस्कार २ विज्ञान ३ नामरूप ४ षडायतन ५ स्पर्श ६ वेदना ७ तृष्णा ८ उपादान ९ भव १० जाति ११ जरामरण १२। थ्व झिनिगुली न्हापांयागु भाग अविद्या १ संस्कार २ थ्व निगू अङ्ग जुयाच्वन। मध्ययागु भाग विज्ञान १ नामरूप २ षडायतन ३ स्पर्श ४ वेदना ५ तृष्णा ६ उपादान ७ भव ८ थ्व च्यागूअङ्ग जुयाच्वन। लिपायागु भाग जाति १ जरामरण २ थ्व निगूअङ्ग जुयाच्वन, थुकिं न्हापायागु निगू पूर्वजन्मयागु विषय जुयाच्वन। दथ्वीच्वंगु च्यागू आः थ्व जन्मयागु विषय जुयाच्वन। लिपायागु निगू लिपा जन्मेयंगु विषय जुयाच्वन। थथे स्वंगूकाण्ड [भाग] या भेद बांलाक सीकेमा। पूर्वजन्मयागु राग आदिया अवस्थायात अविद्या धाई.

गन अविद्यावत अन राजा वंथाय् प्रजात ल्यूल्यूवंयें सकतां क्लेश ल्यूल्यू वनी ।१। पूर्बजन्मयागु कर्मया अबस्थायात संस्कार धाई ।२। उत्पत्तिज्वीगु क्षणे योनीवंगु पञ्चस्कन्धयात बिज्ञान धाई ।३। षडायतन उत्पत्तिज्वीगु सिकंया न्ह्यो योनीवसेंलि लिपायागु पञ्चस्कन्धयात नामरूप धाई ।४। षट् इन्द्रिययात षडायतन धाई ।५। इन्द्रिय १, विषय २, बिज्ञान ३, थ्व स्वंगुली मिलेज्वीगुयात स्पर्श धाई ।६। सुख-दुःख आदिया अनुभव ज्वीगु यात बेदना धाई ।७। भोगयाय्गु मैथुन आदि याय्गुली राग दुगुयात तृष्णा धाई ।८। भोगयाय्गु लाभ दय्केयानिंति जत्नयाना सनाज्वीगुयात उपादान धाई ।९। लिपायागु भबफल संसारे जन्मज्वी मालीगु कर्मयाई थ्वंत भब धाई ।१०। सिनावसेंलि लिपा ह्नानं जन्मज्वीगुयात जाति धाई ।११। जन्म जुसेंनिसें आरम्भयाना गुलितक बेदना ज्वीगु अर्थात् बुढा ज्वीगु सीगु थ्वंत जरामरण धाई ।१२। थ्व द्वादशाङ्ग प्रतीत्य समुत्पादया खँ बांलाक ख्वले ज्वीक शालिस्तम्ब सूत्र धैतःगु दु । गथेधाःसा—मैत्रेय बोधिसत्व महासत्वं आयुष्मान् शारिपुत्रयात थुगु प्रकारं आज्ञादय्कल, हे शारिपुत्र! भगबान् धर्मयास्वामि सर्बज्ञं थथे आज्ञादय्का बिज्वागुदु गुह्म भिक्षुं प्रतीत्य समुत्पाद खनी वं धर्म खनी, गुह्मसें धर्म खनी वं बुद्ध खनी । थन प्रतीत्य समुत्पाद धैगु छुछुधाःसा—अबिद्या प्रत्ययजूगुलिं १ संस्कार दत (अर्थात् अबिद्यायाकें संस्कार दत) २ संस्कार प्रत्ययजूगुलिं बिज्ञान दत ३ बिज्ञान प्रत्ययजूगुलिं नामरूप दत ४ नामरूप प्रत्ययजूगुलिं षडायतन दत ५ षडायतन प्रत्ययजूगुलिं स्पर्श दत ६ स्पर्श प्रत्ययजूगुलिं बेदना दत ७ बेदना प्रत्ययजूगुलिं तृष्णा दत ८ तृष्णा प्रत्ययजूगुलिं उपादान दत ९ उपादान प्रत्ययजूगुलिं भब दत १० भब प्रत्ययजूगुलिं जाति दत ११ जाति प्रत्ययजूगुलिं जरामरण शोक परिदेब दुःख दौर्मनस्य उपायास दत १२। थुगु प्रकारं थुकेनं तच्चोगु दुःखया समूह उत्पत्तिजुया वंवल । आः थन अबिद्या १ निरोधजूसा संस्कार २ निरोधज्वी (अर्थात् अबिद्या नाशजुया मंतधाय्‌व संस्कार नाशजुया मदंवनी) संस्कार निरोध जुसेंलि बिज्ञान निरोधज्वी ३

बिज्ञान निरोध जुसेंलि नामरूप निरोधज्वी ४ नामरूप निरोध जुसेंलि षडायतन निरोधज्वी ५ षडायतन निरोध जुसेंलि स्पर्श निरोधज्वी ६ स्पर्श निरोध जुसेंलि बेदना निरोधज्वी ७ बेदना निरोध जुसेंलि तृष्णा निरोध ज्वी ८ तृष्णा निरोध जुसेंलि उपादान निरोधज्वी ९ उपादान निरोध जुसेंलि भब निरोधज्वी १० भब निरोध जुसेंलि जाति निरोधज्वी ११ जाति निरोध जुसेंलि जरामरण शोक परिदेब दुःख दौर्मनस्य उपायास निरोधजुया मदैवनी १२। थुगु प्रकारं थ्व तच्चोगु दुःखया समूह सकतां निरोधजुया नाशजुया वनी थ्वैत धाई प्रतीत्य समुत्पाद (प्रतीत्य समुत्पाद धंगु छगुली लगेजुया उकिं मेगु उत्पत्ति जुयावंगु) 'थ्व प्रतीत्य समुत्पादया फिनिगू अङ्गदु, थ्व फिनिगुली त्रिकाण्ड धंगु स्वंगू भागदु। गुह्मसें थ्व प्रतीत्य समुत्पाद सदाकालं जीबमदुगु यथाबत् गथेच्चवन अथेहेसतुं बिपरित जुया छुं बिकार ज्वीमखुगु उत्पत्ति मजूगु मदुगु सुनानं दय्कातःगु मखुगु द्वेषमदुगु छुकोसं तकीगु मखुगु मङ्गलगु भयमदुगु पवीमखुगु फुनावनी मखुगु स्वभाब जुयाच्वंगु खनी वं धर्म खनी। गुह्मसें थुगु प्रकारं सदासर्ब-कालं नाशजुया फुना वनीमखुगु धर्म खनी वं ज्वरामदुगु धर्मया शरीरह्म बुद्ध भगवान्यात खनी।

आः थन द्वादशाङ्ग प्रतीत्य समुत्पादया खँ बिस्तारं कने। ह्नापां अबिद्या धंगु छुधाःसा थ्वहे खुगू धातुया छगूहे संज्ञायाय्गु, छग्वारा संज्ञा याय्गु, नित्यगु संज्ञायाय्गु, निश्चयहे दुधंगु संज्ञायाय्गु, नाश ज्वीमखुगु सवांदैगु संज्ञायाय्गु, सुख संज्ञायाय्गु, आत्मा संज्ञायाय्गु, सत्व संज्ञायाय्गु, जीब संज्ञायाय्गु, जन्तु संज्ञायाय्गु, मनुष्य संज्ञायाय्गु, मानव संज्ञायाय्गु, जि जिगुधंगु संज्ञायाय्गु थुलि आदिं नानाप्रकारया अज्ञानयात अबिद्या धंतल। अबिद्या धंगु पूर्ब जन्मयागु राग आदिं क्लेशया अबस्था धका सीकि।१। थथे अबिद्या दसेंलि बिषय राग, द्वेष, मोहदं थ्व राग, द्वेष, मोह बिषये लगेजुया कर्म बनेजूगु थ्वैत संस्कार धाई।२। थ्व क्लेश व कर्म याना उत्पत्तिजूगु अबस्थास योनीवंगु पञ्चस्कन्धयात बिज्ञान धाई

(अर्थात् क्लेशंयाना कर्मदत कर्मया अनुसारं ज्ञान वगुयात बिज्ञान धाई।३। थ्व बिज्ञानयाकें नाना प्रकारया नाम दत रूप दत थ्वंत नामरूप धाई)।४। थ्व नामरूपयाकें षडायतन धंगु खुगू इन्द्रिय चक्षु १ श्रोत २ घ्राण ३ जिह्वा ४ काय ५ मन ६ उत्पत्ति जुल थ्वंत षडायतन धाई ।५। थ्व खुगू इन्द्रिय खुगू बिषये खुगू ज्ञानं सहित लगेजूगुयात स्पर्श धाई (अर्थात् मिखां रूप खना ज्ञानं बुफ्रेज्वीगु १ न्हेपनं शब्दतायां ज्ञानं बुफ्रेज्वीगु २ ह्नासं नंनाया ज्ञानं बुफ्रेज्वीगु ३ म्यें रसकया ज्ञानं बुफ्रेज्वीगु ४ शरीरं थियास्वया ज्ञानं ज्वीगु ५ मनं धर्म (संसारिक) चिंतनायाना ज्ञानं बुफ्रेज्वीगु) ६ थ्वंत स्पर्श धाई ।६। जब स्पर्श जुसेंलि बेदनादै अर्थात् मिखां रूपस्वया, न्हेपनं शब्द न्यना, ह्नासं नतुना, म्यें सवाकया, शरीरं थियास्वया, मनं चिन्तना याना लि बांला-बांमला, साः-मसाः, यो-मयो, क्वाचु-नायु धंगु ज्ञानं बुफ्रेजूगुलि स्वता प्रकारया बेदना उत्पत्तिज्वी, छुछुधाःसा—दुःखबेदना दुःख सम्फ्रे-ज्वीगु १ सुखबेदना सुख सम्फ्रेज्वीगु २ अदुःख असुख दुःखंमदुगु सुखंमदुगु ३ थ्वंत बेदना धाई ।७। थ्व बेदनायाकें वहे वस्तू लाय्धका इच्छा जुयावं थ्वंत तृष्णा धाई ।८। तृष्णायाकें वहे तृष्णांवगु बस्तू लाय्धका गुलि तत्पर जुया जत्नयाना ब्वाँब्वाँज्वीगु थ्वंत उपादान धाई ।९। थ्व उपादानं याना लिपा हानं संसारफल सैकै अर्थात् थ्व उपादानयाफलं हानं संसार दय्केत योनी वनी थ्वंत भव धाई ।१०। योनीवसेंलि पञ्चस्कन्धया उत्पत्ति जन्म ज्वी थ्वंत जाति धाई ।११ जन्म जुसेंलि पञ्चस्कन्ध परिपाक ज्वीगु बुढाज्वी थ्वंत जरा धाई बुढा जुसेंलि सिनावनी थ्वंत मरण धाई उगु बखते शोक बिलाप दुःख दुर्मन मनहारे ज्वीगु आदिज्वी थ्वंत जरामरण धाई ।१२। अबिद्यां १ (क्लेशं) याना संस्कार २ (कर्म) दत संस्कार-याकें बिज्ञान दत ३ बिज्ञानयाकें नामरूप दत ४ नामरूयाकें षडायतन (खुगू इन्द्रिय दत) ५ षडायतनयाकें रूप आदि खुगू बिषये लगेज्वीगु स्पर्श दत ६ स्पर्श दसेंलि बेदना दत ७ बेदना दसेंलि तृष्णा दत ८ तृष्णा जुसेंलि वहेबस्तू काय्गुली तत्परजूगु उपादान दत ९ उपादानयाकें हानं

भव वत १० भव वसेँलि जन्म जुल ११ जन्मजुसेँलि बुढाज्वीगु मृत्युज्वीगु जरामरण वत १२। थ्व संसारचक्र बनेजुया च्वंगुया क्रम थये। थुकियानं थुगु प्रकारं थ्व केवल तच्चोगु दुःखया समूह उत्पत्ति जुयावल। आः थ्व संसारचक्र मदय्केगु निरोधया क्रमकने। गथेधाःसा—अविद्या १ मंतधाय्‌व संस्कार दंमखु २ कर्म मदुसेँलि बिज्ञान दंमखु ३ बिज्ञान मदुसेँलि नामरूप दंमखु ४ नामरूप मदुसेँलि षडायतन दंमखु ५ खुगू इन्द्रिय मदुसेँलि स्पर्श दंमखु (अर्थात् मिखा मदुसेँलि स्वेगु दंमखु न्हेपं मदुसेँलि न्यनेगु दंमखु ह्नाय् मदुसेँलि नतुनेगु दंमखु म्ये मदुसेँलि सवाकाय्‌गु दंमखु शरीर मदुसेँलि थियास्वेगु दंमखु चित्त मदुसेँलि संसारिक बिषय वस्तू छुं दंमखु) ६ स्पर्श मदुसेँलि बेदना दंमखु ज्वीमखु ७ वेदना मदुसेँलि तृष्णा ज्वीमखु ८ तृष्णा मजुसेँलि वस्तू काय्‌धंगु ललाच दंमखु ९ उपादान मदुसेँलि योनी वनीमखु १० योनी मवंसेँलि जन्मज्वी मालीमखु ११ जन्मज्वी म्वासेँलि जरामरण बुढाज्वीगु मृत्युज्वीगु शोक बिलाप दुःख दुर्मन खेद थुपि छुंहे दंमखु १२। थुगु प्रकारं थ्व तच्वोगु दुःखया समूह सकतां निरोधजुया नाशजुया वनी। थ्व सकतां दंवगुया कारण मुख्यगु अविद्या अज्ञानं याना बनेजूगु अबि-द्यास ल्याना ज्ञान मदुगुलि थ्व संसारे सकतां वस्तूदु आत्मादु जीवदु धंगु आदि संज्ञायाःगुलिं संसारचक्र दया जन्ममरणजुया दुःख भावीजूगु पर-मार्थं बिचार याय्‌बले आत्मा धंगु आदि च्वेकनागु प्रकारया वस्तू सकतां छुंहे दुगुमखु।

थन आत्मा आदि मदुगुया ब्याख्यानयाये। यदि थ्व आत्मानित्य अबि-नाशी सर्बब्यापक जुयाच्वंह्म दुसा थ्व आत्मां सदाकालं सकतां वुफ़ेजुया च्वनेमाःगुखः, थये सदां थ्व आत्मां वुफ़ेजुया मच्वं मेगु छुं छगू प्रत्ययजुया जक खनाच्वन उकें आत्मा धंगु मदु। गयेधाःसा थ्व शरीरे षडायतन (षट् इन्द्रिय) छुछुधाःसा चक्षु [मिखा] १ श्रोत [न्हेपं] २ घ्राण [ह्नाय्] ३ जिह्वा [म्ये] ४ काय [ह्म] ५ मन ६ थ्व खुगू आयतनयात अध्यात्म धाई। खुगूबिषय रूप १ शब्द [सोर] २ गन्ध [बासना] ३ रस ४ स्पर्श ५ धर्म

(संसारिक) थ्व थुगु विषययात बाह्यर्ग धाई । थ्व निमांयाना फिनिगू १२ यात द्वादशायतन धाई । मिखां खंगुवना बेदना ज्वीगुयात चक्षु संस्पर्शजा प्रत्ययबेदना धाई १ न्हेपनं शब्दनाया बेदना ज्वीगुयात श्रोत्र संस्पर्शजा प्रत्ययबेदना धाई २ न्हासं बासनाया बेदना ज्वीगुयात घ्राण संस्पर्शजा प्रत्ययबेदना धाई ३ म्यें रसकया बेदना ज्वीगुयात जिह्वा संस्पर्शजा प्रत्यय बेदना धाई ४ शरीरं थिया बेदना ज्वीगुयात काय संस्पर्शजा प्रत्ययबेदना धाई ५ मनं धर्म चिंतनायाना बेदना ज्वीगुयात मन संस्पर्शजा प्रत्ययबेदना धाई ६ । थुलि चक्षु १ श्रोत्र २ घ्राण ३ जिह्वा ४ काय ५ मन ६ रूप ७ शब्द ८ गन्ध ९ रस १० स्पर्श ११ धर्म १२ चक्षु संस्पर्शजा प्रत्ययबेदना १३ श्रोत्र संस्पर्शजा प्रत्ययबेदना १४ घ्राण संस्पर्शजा प्रत्ययबेदना १५ जिह्वा संस्पर्शजा प्रत्ययबेदना १६ काय संस्पर्शजा प्रत्ययबेदना १७ मन संस्पर्शजा प्रत्ययबेदना १८ थुलि झिच्यागूयात अष्टादश धातु धाई । संस्पर्शजा प्रत्ययबेदना धैगु बिषय वस्तूली इन्द्रियया ब्यापारजुया उकें उथेंबुया व:गु दु:ख १ अदु:ख २ अदु:ख असुख ३ । रूपयात मिखांखनी रूप मदुसा मिखां छुखनी रूप मदैगु बखते मिखा मदुगु जुल १ हानं रूपदया मिखां खंसां तबि चित्तमवंसे ज्ञानं बिचार मयाय्‌व मिखा अन्धाज्वी (अर्थात् मन मवं-नीगु बखते रूप खंसां मिखां मखं, मचा:) अथेनं मिखा मदुगु जुल २ रूप दया, मिखां स्वया, चित्तं बांलाक बिचारयाना, थ्व बांलागु, थ्व बांमलागु, धैगु आदि ज्ञानं बिचारयाना स्व:साजक मिखां खनो । उकें रूप १ मिखा २ ज्ञान ३ थ्व स्वतां दुसाजक मिखाया बांलाक ब्यबहारज्वी, ज्ञानमंत रूप मंतधा:सा थ्व मिखा जडज्वी ३ अथेयानिंति रूप दयाजक मिखादुगु रूप मदुसा मिखा मदुगुलि मेंपिकें उथेंजुया जक दुगु थ:थमं दय्‌मफुगु जूयानिंति मिखा मदुगु निश्चयख: यदि मिखादु धयागुजूसा रूप मदुसानं मती मल्वी-कुसानं ज्ञानं बिचार मयासानं सदाकालं खनाच्वने मा:गुख: थथे मखंया निंति प्रत्यक्ष मिखादुसां प्रमाणयाकें दुगु थरेमजू ।१।थ्वथेंतुं न्हेपनं शब्दताई शब्दमय:सा न्हेपनं छुताई शब्द मवैगु बखते न्हेपं मदुगु जुल १ हानं शब्दवया

न्हेपनं तालधाःसां तबि चित्तमवंसे ज्ञानं बिचार मयाय्‌व न्हेपं जडज्वी (अर्थात् मन मवनीगु बखते शब्दवःसां न्हेपनं मता, मचाः) अथेयानिर्ति न्हेपं मदुगु जुल २ शब्दवया, न्हेपनं ताया, मनेवना, बांलाक बिचारयाना, ःव बांलागु स्वर थ्व बांमलागु स्वर धका ज्ञानं बिचारयाना न्यंसा जक न्हेपनं ताई। उकें शब्द १ न्हेपं २ ज्ञान ३ थ्व स्वतां मिलेजूसा जक न्हेपंया बांलाक ब्यबहारज्वी, ज्ञानमंत शब्द मंतधाःसा थ्व न्हेपं जडज्वी ३ अथेया निर्ति शब्द दयाजक न्हेपं दुगु शब्द मदुगुसा न्हेपं मदुगु जूयानिर्ति मेपिंगुद्वारं उथेजुया जक दुगु थःथमं दय्‌मफुगु जूयानिर्ति न्हेपं मदुगु निश्चयखः यदि न्हेपंदु धंगु जूसा शब्द मवःसां मती मल्वीकुसां ज्ञानं बिचार मयासां सदा-कालं ताया च्वनेमाःगुखः थथे मतायानिर्ति प्रत्यक्ष न्हेपं दुसां प्रमाणं बुगु थह्रेमजू।२। थ्वथेंतुं बासना न्हासंताई बासना मवःसा न्हासं नंताई मखु बासमवैगु बखते न्हाय् मदुगु जुल १ हानं बासवया न्हासं नंतालधाःसां तबि चित्त मवना ज्ञानं बिचार मयाय्‌व न्हाय् जडज्वी (अर्थात् मन मवनीगु बखते बासवःसां न्हासं मता, मचाः) अथेनं न्हाय् मदुगु जुल २ बासनावया, न्हासं नताया, मनवना बांलाक बिचारयाना, थ्व नस्वागु थ्व नवःगु धका ज्ञानं बिचारयाना नंतुंसा जक न्हासं नंताई। उकें गन्ध १ न्हाय् २ ज्ञान ३ थ्व स्वतां दुसाजक न्हाय्‌या बांलाक ब्यबहारज्वी, ज्ञानमंत बासमवलसा थ्व न्हाय् जडज्वी ३ अथेयानिर्ति बास वयाजक न्हाय् दुदु बास मदुसा न्हाय् मदुगु जूयानिर्ति न्हाय् मदुगु निश्चय यदि न्हाय्‌दु धंगु जूसा बास-मवःसां मती मल्वीकुसां ज्ञानं बिचार मयासां सदाकालं नंताया च्वनेमागु खः थथे नंमतायानिर्ति प्रत्यक्ष न्हाय् दुसां प्रमाणयाकें दुगु थह्रेमजू।३। थ्वथेंतुं रस म्यें तलधाःसा म्यें रसया स्वादसी रस बस्तू म्यें तैमब्यूसा वम्यें छु सवासी रस म्हुत्वी मतैगु बखते म्ये मदुगु जुल १ हानं रस म्हुत्वी तया सवाकाःसां तबि चित्त मवंसे ज्ञानं बिचार मयात धाय्‌व व म्येनं जडज्वी, नयागुहे चाइमखु उगु सवावल थुगु सवावल धका सीमखु २ रस बस्तू दया म्हुत्वी तया, म्यें सवाकया, मनवना बांलाक बिचारयाना, थ्व साःगु, थ्व

मसाःगु, थ्व चाकु रस, थ्व माकु रस, थ्व फाकु रस, थ्व म्वाग्व रस, थ्व पाल्वु रस, थ्व पाउँ रस धका ज्ञानं बिचारयाना मवाकाःमा मक म्यें मवामां। उकें रस १ म्ये २ ज्ञान ३ थ्व स्वतां वुसाजक म्येया बांलाक व्यवहारज्वी, रस बस्तू मंत म्ये तयामबिल ज्ञान मंतधाःमा थ्व म्ये जडज्वी ३ अथेया-र्निति रस बस्तू दयाजक म्येदुगु रस मदुसा म्ये मदुगु जूयार्निति मेंपिगुपाखें उथे जुयाजक दुगु थःथमं दय्मफुगु जूयार्निति म्ये मदुगु निश्चय यदि म्ये दुधंगु जूसा रस म्ये मतंगु बखतेनं मती मल्वीकुसां ज्ञानं बिचार मयाःमां सदाकालं सवासिया च्वने माःगुखः थथे स्वाद मस्यूयार्निति प्रत्यक्ष म्वनेदंक म्ये दैच्वंसां प्रमाणं दुगु थरेमजू।४। थथेहे बस्तू ल्हा-तुति आदिनं थिया स्वःसा शरीरं थीगुदै बस्तू मदुसा शरीरं छुसी थीगु बस्तू मदंबले मदंगु बखते शरीरं थीगु मदुगु जुल १ हानं बस्तू ल्हातं थियास्वःसां तबि चित्त मवना ज्ञानं बिचार मयाय्व शरीर जडज्वी, थियागुहे चाइमखु थ्व नाग्वु। थ्व क्वाचुगु धंगु आदिं बुफे ज्वीगु मखु २ थीगु बस्तू दया ल्हा-तुति थिया मनवना बांलाक बिचारयाना, थ्व नाईस्येच्वंगु, थ्व क्वाचुस्येच्वंगु, थ्व क्वाःगु, थ्व ख्वाउँगु बस्तू आदिं बस्तू धका ज्ञानं बिचारयाना थियास्वःसा जक शरीरया बांलाक व्यवहारज्वी, बिषय बस्तू मंत थिया मस्वत ज्ञान मंतधाःसा थ्व शरीर जडज्वी ३ अथेयार्निति बिषय बस्तू दयाजक थ्व शरीर दुगु बस्तू मदुसा शरीर मदुगु जूयार्निति परयाद्वारं उत्पत्ति जुया जक दुगु थःथमं दय्मफुगु जूयार्निति शरीर मदु निश्चय यदि शरीर दुधंगु जूसा बस्तूली थिया मसोसां मती मल्वीकुसां ज्ञानं बिचार मयासां सदाकालं थ्व शरीरं बस्तूया स्वभावसिया च्वनेमाःगुखः थथे मस्यूयार्निति प्रत्यक्ष मिखां खने दय्क शरीर दैच्वंसानं प्रमाणं दुगु थरेमजू।५। हानं थथेहे धर्म धंगु संसारे दैच्वंक बस्तू थ्वैत मनं बिचारयातसा मनं खनी बस्तूहे मदुसा मनं छुखनी छुसी बिषय बस्तू मदंगु बखते मनं वाय्का स्वेगु मदुगु जुल १ हानं बस्तू मनं खना मनं वाय्का स्वतधाःसां तबि ज्ञानं बिचार मयाय्वनं थ्व मन जडज्वी, मन वनाच्वंगु होस दैमखु हानं थमं गबलें स्वेमनंगु बस्तूलीसं

मन वंगु मखु थ्व मनं स्यूगु मखु २ बिषय बस्तू वया, मिखां खना, मनवना बांलाक बिचारयाना, थ्व थुजागु बस्तू, थ्वया धर्म थुजागु धंगु आदि ज्ञान बिचारयाना सोसाजक चित्तया बांलाक व्यबहारज्वी, बिषय बस्तू मंत मतो ल्वोका स्वेगु मंत ज्ञान मंतधा:सा थ्व मन जडज्वो ३ अथेयानिंतिं बिषय बस्तू धर्म वयाजक मन दुगु बस्तू मदुसा मन मदुगु जूयानिंतिं मेपिंगु द्वारं जक उथेजुया व:गु थ:थमं दय्‌मफुगु जूयानिंतिं चित्तनं निश्चय मदु यदि चित्त दुधंगु जूसा सदां चैतन्यजुया थ: वने मनंगु न्यने मनंगु थासेच्वंगु चोज बोज बस्तू थमं स्वेमनंगु आदि सदाकालं यथार्थंथे सिया च्वने मा:गुख: थथे मस्यूयानिंतिं चैतन्यज्वीगु बस्तू नापं संयोग जुयाजक चैतन्य जुयाच्वंह्म चैतन्यज्वीगु बस्तू नाप संयोग मजूसा जडज्वीह्म जूयानिंतिं चित्त दुधंगु प्रमाणं थरेमजू ।६। थ्व अध्यात्म धंगु चक्षु १ श्रोत्र २ घ्राण ३ जिह्वा ४ काय ५ मन ६ इन्द्रिय । बहिर्धा धंगु रूप १ शब्द २ गन्ध ३ रस ४ स्पर्श ५ धर्म ६ थ्वखुगू बिषये स्पर्श जुयाजक खनेदुगु थ:थमं थ्वअध्यात्मा खुगू इन्द्रियं छुं मस्यूगु जूयानिंतिं सदां अबिनाशीह्म नित्य बोध जुयाच्वंह्म आत्मा दुगु मखु, अथेयानिंतिं आत्मा मदु धंगु निश्चययाना आत्मा दुधंगुली भुलेज्वीमते ।

थ्वहे प्रकारं सत्व प्राणि मदु जीब मदु पुरुष मदु पुद्गल मदु मनुज आदि छुंहे दुगु मखु । थथे धका मस्यूगुहे अबिद्या थ्वहे अबिद्यांयाना संस्कार आदि दंवया संसार चक्रेलाना दुख:सुख भावी जुयाच्वन । थ्वहे अबिद्या-यात निरोध याना मदय्‌कल धा:सा संस्कार आदि छुंहे भवाङ्ग दंमखु, भव चक्र मदुसेंलि जन्म जुया दु:खसी माली मखु अले निर्वाण सुख प्राप्तज्वी धका सोकि ।

आ: थन कल्पया खँ कनें

कल्पो वहु विधः स्मृतः ॥४३॥

कल्प धंगु नानाप्रकार यागुदु धंतल । गथेधासा—अन्तरकल्प, संबर्त-कल्प, बिबर्तकल्प, महाकल्प थथे अनेक प्रकार कल्पया भेददु । गुगु बखते नरके सत्व प्राणिपिं उत्पत्ति मजुवंनिसें आरंभयाना भाजन लोक (प्राणिपिं

च्वनीगु जग्गा) या नाश मजूतले यात संवर्तकल्प धाई ।१। मूलवायु निमें आरंभयाना गबले नरके सत्व प्राणिपिं संभवज्वी थुगु कालयात विवर्तकल्प धाई ।२। प्रथम कल्पे जन्मजूपिनि आयु उलिबु थुलिबु धंगु मदयक आपालं आयु दैच्वन उबलेंनिसें आरंभयाना गबले मनुष्यया आयु फिदंज्वी थुग कालयात अन्तरकल्प धाई ।३। थ्व लोक नीगू २० कल्पतक सृष्टि जुया २ च्वनी, हानं नीगू २० कल्पतक सृष्टि जुया थीरं च्वनी, नीगू २० कल्पतक प्रलय जुया २ च्वनी, नीगू २० कल्पतकहे प्रलय जुया थीरं च्वनी, थ्व प्यंगू स्थितिया जम्मां चेगू ८० कल्प थ्वैत महाकल्प धाई ।

तेह्यशीति महाकल्प स्तदसंख्य त्रयोद्भव ॥
वुद्धत्वमपकर्षे तु शताद्यावत्त द्भुवः ॥४४॥

थ्व महाकल्प स्वंगू असंख्य जन्मकया पुण्य साधनयाना पारमिता पुरे यानागुलिं बुद्धज्वी । असंख्य धैगु संख्या गुलिधाःसा फिगू फिगू बन्हेजुया वनीगु संख्या ख्वीगू ६० संख्यायात असंख्य धैगु संख्याया नां ज्वी, थ्व गयेधाःसा—

१ एक १
२ दश १०
३ शत १००
४ सहस्र १०००
५ प्रभेद १००००
६ लक्ष १०००००
७ अतिलक्ष १००००००
८ कोटि १०००००००
९ मध्य १००००००००
१० अयुत १०००००००००
११ महाअयुत १००००००००००
१२ नयुत १०००००००००००
१३ महानयुत १००००००००००००

१४ प्रयुत	१००००००००००००००
१५ महाप्रयुत	१००००००००००००००
१६ कंकर	१०००००००००००००००
१७ महाकंकर	१००००००००००००००००
१८ बिंबर	१०००००००००००००००००
१९ महाबिंबर	१००००००००००००००००००
२० अक्षोभ्य	१०००००००००००००००००००
२१ महाअक्षोभ्य	१००००००००००००००००००००
२२ बिबाह	१०००००००००००००००००००००
२३ महाबिबाह	१००००००००००००००००००००००
२४ उत्संग	१०००००००००००००००००००००००
२५ महाउत्संग	१००००००००००००००००००००००००
२६ बाहन	१०००००००००००००००००००००००००
२७ महाबाहन	१००००००००००००००००००००००००००
२८ टिटिभ	१०००००००००००००००००००००००००००
२९ महाटिटिभ	१००००००००००००००००००००००००००००
३० हेतु	१०००००००००००००००००००००००००००००
३१ महाहेतु	१००००००००००००००००००००००००००००००
३२ करभ	१०००००००००००००००००००००००००००००००
३३ महाकरभ	१००००००००००००००००००००००००००००००००
३४ इन्द्र	१०००००००००००००००००००००००००००००००००
३५ महाइन्द्र	१००००००००००००००००००००००००००००००००००
३६ संपात	१०००००००००००००००००००००००००००००००००००
३७ महासंपात	१००००००००००००००००००००००००००००००००००००
३८…थ…	१०००००००००००००००००००००००००००००००००००००
३९…न…	१००००००००००००००००००००००००००००००००००००००

४०··च्यागू·· १०००००००००००००००००००००००००००००००००००००००

४१··संख्या·· १००

४२··ह्लापा·· १०००

४३·· ·हे···· १००

४४··द्वना··· १०००

४५··च्वन·· १००

४६ गति १०००

४७ महागति १००

४८ बिंबरजो १०००

४९ महा " " १००

५० मुद्रा १०००

५१ महामुद्रा १००

५२ बल १०००

५३ महाबल १००

५४ संज्ञा १०००

५५ महासंज्ञा १००

५६ बिभूत १०००

५७ महाविभूत १000000000000000000000000000000000000000000000000000000000000

५८ बलाक्ष १0000000000000000000000000000000000000000000000000000000000000

५९ महाबलाक्ष १00000000000000000000000000000000000000000000000000000000000000

६० असंख्य १000000000000000000000000000000000000000000000000000000000000000

मनुष्यया आयुर्दा कम् जुया ववं ववं सछिदँ आयु ज्वीबले तक बुद्ध उत्पत्तिज्वी, थुकिसं कम् आयु ज्वीबले बुद्ध उत्पत्ति ज्वीमखु । प्रत्येक बुद्ध धँपिं आयु आपाः आपाः दुबलेनं उत्पत्तिज्वी कम् आयु ज्वीबलेनं उत्पत्तिज्वी । प्रत्येक बुद्ध धँह्म सछिगू कल्पे पुण्य आदिं साधन याना मुना वयागु फलं सिद्ध जुया जन्मज्वी । चक्रबर्ति राजा धँह्म मनुष्यया चेदो ८०००० दँ आयुर्दायाकेँ कम् आयु ज्वीबले उत्पत्ति ज्वीमखु । थ्व चक्रबर्ति राजा धँह्म प्यंगू किसिमया दु । सुबर्ण चक्रबर्ति १ रुप्य चक्रबर्ति २ ताम्र चक्रबर्ति ३ अयश्चक्रबर्ति ४ थुपिं कथंथें छगू-निगू स्वंगू-प्यंगू द्वीपया मालिकज्वी । गथेधाःसा—अयश्चक्रबर्ति राजा छगू द्वीपया स्वामिज्वी १ ताम्र चक्रबर्ति निगू द्वीपया स्वामिज्वी २ रुप्य चक्रबर्ति स्वंगू द्वीपया स्वामिज्वी ३ सुबर्ण चक्रबर्ति प्यंगू द्वीपया स्वामिज्वी ४ थुपिनं गथे छगूकाले अनेक बुद्ध उत्पत्ति ज्वीमखुगु खः थ्वथेंतुं चक्रबर्ति राजानं छगूकाले अनेक चक्रबर्ति उत्पत्ति ज्वीमखु । थन सुबर्ण चक्रबर्ति धँह्म मेमेगु देश देशया राजापिंथास समीपे जक वना हे अमित जितेयाना थः चक्रबर्ति राजा जुया काई ।१। रुप्य चक्रबर्ति अन वना वना हे त्याका चक्रबर्तिज्वी ।२। ताम्र चक्रबर्ति परराजाया थास वना ल्वापु थया थः जिते याना जिते जुया चक्रबर्तिज्वी ।३। अयश्चक्रबर्ति खड्ग आदि हथियार साहाय कया सकल राजा जिते याना थः चक्रबर्ति राजा जुया काई ।४।

प्राणागमन ... ...

आत्मस्य संग्रह कृत्वा भागादि अथ पृ ४७ ।

ह्लापां आदि कल्पे मनुष्यगणंपि रूपधान्वोच्वंपि देबतापिंथें क्वं ल्विपा बुलुहुँ बुलुहुँ रस नय्गु लोभं अलसि जुया बने दुगु न्वना आदि पांम्वाक दुगु वा आदि छें थन्के याय्गु आरंभ यात, थ्व थन्के यानागु अन्नया खुब्वे छब्वो भाग राजायात बिया बाकि थ:थ: पिसं नया पुष्ट जुंपि जुया च्वन ।

थुकीया बांलाक खँ *महावस्तु अवदाने* दु । थ्व गयेंधा:सा–थ्व संसार प्रलय जुया छुंहे मदुगु बखते थ्व प्राणिगणंपि रूपधातु भुवने बास याना च्वन, भोग फुसेंलि अनं क्वहाँ वया मर्त्यमण्डले जन्म जूवल । थ्व ह्लापां जगत् सृष्टि जूगु अबस्थास जन्मजूपिं मनुष्यगणंपि गयेच्वं धा:सा रूपधातु भुबनेच्वंपि देबतापिंथें हे उत्पत्ति जुया च्वन । गयेधा:सा–शरीर संपूर्ण जुया बस्त्रं सहित जुया जन्म जुया च्वन, अर्थात् मचाया लोला स्वेगु, पयत्वी मस:गु, दने मफुगु, न्यासेवने मफुगु, खँल्हाय् मस:गु, ज्ञान मदुगु थुजागु छुंहे मज्वीक शरीर संपूर्ण जुया गुबलेंसंहे हाकुया जीर्ण जुया वनी मखुगु बस्त्रं पुना पुरागु शरीर जुया जन्म जुया च्वन । थुपिं मनुष्य अत्यन्त सुन्दर जुया बांलाना च्वन बांमलापिं बिबर्णपिं कां, खू, धुसि, गल:डि, यार्बा, खून दुगु शरीर जुयाच्वंपि छह्महे मदु छह्मथे छह्म उत्तिकं बांला अत्यन्त कोमलगु नाइसेच्वंगु हल्कागु शरीर जुया च्वन अत्यन्त तेजबान् जुया च्वन चन्द्र-सूर्य्य तारा नक्षत्र गणंपिगु तेजहे अमित म्वा थ:थ:गु तेजंहे जाजोल्यमान जुया अन्धकार फुका च्वन । चन्द्र-सूर्य्य धैंपिंनं थुमिसं मस्यू चन्द्र-सूर्य्य मस्यूबले तारा धैंपिंनं मस्यू, तारा धैंपि मस्यूबले नक्षत्र धैंपिंनं मस्यू छुयानिंति धा:सा अमिगु तेजया वास्ता म्वागु थ:थ:गु तेजंहे गा:गुलिं चन्द्र-सूर्य्य आदि मसिया च्वन । चन्द्र-सूर्य्य मस्यूगु बखते दिन-रात्रि धैगु मदैंच्वन मसिया च्वन, दिन-रात्रि धैगु मदुगुलिं बाछि, लछि, ऋतु, अयन, दछि धैगु आदि समय छुंहे मदैंच्वन प्रीति सुखजक भोगयाइपिं जुया च्वन

आकाशे ब्वया यथ्ये चले ज्वीफुंपि थः इच्छाजूगु थासे वनेफुंपि जुया सदां सुख आनन्दं च्वंच्वन । थुमि पुरुषया पुरुष चिन्ह सोमदु, स्त्रीया स्त्री चिह्न नं सोमदु, थथिंपि सत्वपिनि अप्रमेय (असंख्य) कोटान् कोटि बर्ष संख्याहे मदेक आयुर्दा दंच्वन । थथे जुया च्वच्वं ताःकालं देवंसेंलि लिपा कालान्तरे भूमि महासमुद्रथें लखं पुरेजुया च्वंगुली थ्व दुरुथें च्वना प्वीं चिना भूमिया रस जमे जुया च्वन, छन्हुया दिने छह्म मनुष्यं थ्व रस खना मतो ब्रिचार याना स्वत थ्व छु धंगु बस्तूथें धका बांलाक बिचार याना नतुना सोबले अत्यन्त सुगन्ध बास वंच्वन रंगनं खूब् साइख्वासे च्वंच्वंगुलि पतिचां तुयाकया म्यें पथया नैस्वत, उगु बखते थ्व भूमिया रस अत्यन्त चाकुसे कस्तिथें अतिहे साना च्वन थथे साःगुलिं थ्व मनुष्य थ्वहे रस नय्-गुली पल्केथुया रसया स्वादे मोह जुया ह्निंह्नि पतिचा तुया थ्व भूमियारस नैह्म जुल, थथे वं भूमि रस नैच्वंगु मेह्म छह्म मनूनं खना आम छं छु यानागु धका न्यंबले वं धाल–थ्व भूमिया रस अत्यन्त साःगुलिं जि नया धका कन। थुलि खं न्यना थ्वनं थ्वहे भूमिया रस कया नैसोबले थथे कस्तिथें चाकुगु अत्यन्त स्वाद दुगु अमृत रसया स्वाद वया थ्वनं अथेहे न्हिंन्हि रस नंम्ह जुल । थुगु प्रकारं थ्व खं वं वैत वं वैत परस्पर कना सकसिनं सिया थुपिं सकलेंहे मनूत भूमिया रस नैपिं जुल, उगु बखते गुलिं गुलिं मनूत लोभि जुयाच्वंपिसं थ्व रसया स्वादे मोह जुया आपाः आपाः नैपिं जुल गुलि गुलि आपाः आपाः थ्व रस नल उलि उलिहे थ्व आपाः रस नःपि मनूते बिस्तार बिस्तारं शरीर क्रयातुया वल खसो जुल तेजहीन जुया वन आकाशे ब्वया वनेनं मफुत रूपनं बांमलाना २ वल थःथःगु शरीरया तेज मदुसेंलि चन्द्र-सूर्य्यंयागु तेज सिल चन्द्र-सूर्य्यंयागु तेजसिसेंलि तारायागु तेज सिल तारा यागु तेजसिसेंलि नक्षत्रयागु तेज सिल । थथे चन्द्र-सूर्य्य सिसेंलि सूर्य्य उदय जुया वल सूर्य्य बिना वन धंगुलिं दिन सिल थ्वथेंतुं चन्द्रमा तारा नक्षत्र फल्के जूगुलिं रात्रि सिल हानं सूर्य्य उदय जुया वःगुलिं दिन-रात्रि बुफे जुल ।थथे दिन-रात्रि सिसेंलि छन्हु निन्हु धंगु संख्या ल्याख्यासया बाछि दत

लछि वत थ्वंगु सिल थुगु ऋतु धकानं सिल अयन थ्वंगु उत्तरायण दक्षिणाय-णनं सिल तापला-चिकुला थ्वंगुनं सिल दछि, दन निदं दन थ्वंगु आदि मिया वल। थुगु प्रकारं आपालं काल बितेजुया वंसेंलि थ्व मनुष्यगणपिके गुमान दैवल, गथेधा:सा—आपा:२ रस भोजनया:पि मनुष्यगणपि रूप वर्ण तेज मांमलाना वंपि खना थ्व आपा: रस भोजन मयापि रूप वर्ण तेज बांलापि मनुष्यपिनि अपि स्वेबले जि अत्यन्त सुन्दर बांला तेज दुथ्वंगु अभि मान वल, थ्वहे गुमानं कपिन्त निन्दा याइपि जुल। गथेधा:सा—जि थथे बांला सुन्दर तेजदु, छिपिं थथे बांमला तेज मदु विवर्ण जुया च्वन छिपि थथेच्वंपि अथेच्वंपि धका कपिन्त निन्दा याना गिजे याना हेला याना उप-हास याइपि जुल थ: त:धनेगु स्वभाव जुया वल। थुजा थुजागु पापं थ्व भूमिया रस अन्तर्द्धान जुया मदैवन, थ्व रस अन्तर्द्धान जुया वंसेंलि थुपि मनुष्यगणपिसं अत्यन्त शोक याना चिल्ले याना धाल—अहोरस! २ आ: जिमिसं छु नैच्वने धका हाला जुल। थ्व हे पुलांगु बोलि आ: थौंकन्हे मनुष्यपिनि छुं तच्चोतं सा:गु रस नैबले अहोरस २ आहा क्यासा:गु चीज धका हाला च्वन। थथे थ्व रस अन्तर्द्धान जुया मदैवसेंलि हानं भूमि पर्पटक (चायागुसार) अहिछत्रक (नाग फणा) थें च्वंक दैवल, मनुष्यगणपिसं थ्वहे भूमि पर्पटक कया नल थ्वनं न्हापायागु भूमियागु रसथेंहेसतुं कस्तिथें चाकुसे अत्यन्त सा:गु अमृतरस जुयाच्वन थ्वहे भूपर्पटक नया मनुष्यगण-पिसं आपालं समय बितेयात। थ्वनं गुलि गुलि आपा: नल उलि उलिहे मनुष्यपिगु वर्ण तेज रूप शोभा हीन जुयावन ममता अभिमान गुमान बन्हे जुया वल। थथे पाप बन्हे जुया व:गुलि कालान्तरे थ्व भूपर्पटकनं अन्तर्द्धान जुया मदैवन थ्व भू पर्पटक मदै वसेंलि मनुष्यगणपिसं न्हापाथेंतुं अहोरस आ: जिमिसं छु नैच्वने धका तच्चोतं शोक यात। थथे भूमि पर्पटक अन्त-र्द्धान जुया वसेंलि बनलता (बनया गुखि) कलम्बुक (शाक विशेष) थें च्वंगु अमृत लहरा नाइसे क्यातुसे च्वंगु तोथुला म्हुत्वी तया नया सोबले अथेहे कस्तिथें चाकुसे अत्यन्त सा:गु बनलता बुया वल, थ्वंत अमृतलतानं

धाई भद्रलतानं धाई, थ्व बनलता मनुष्यगणपिसं कया नैस्वसेंलि न्हापा-याग भूमिया रसथेंहेसतुं अत्यन्त स्वाद वया साःगु सिया थ्वहे बनलता नय। आपालं समय तकं मनुष्यगणपिसं सुख भोग याना च्वन, गुलि गुलि लोभिपिं मनुष्यपिसं आपाः २ नल उलि उलि थुमिगु रूप तेज बर्ण शोभा हीन जुया वना च्वन परस्पर बांलापिसं बांमलापितः गिजे याय्गु हेला याय्गु निन्दा याय्गु थः तःधनेगु थथिंगु अहं मम बन्हे जुया वया ज्यादा पाप बन्हे जुया वःगुलि थ्व बनलतानं अन्तर्द्धान जुया मदैवन। थ्व भद्र-लता मदैवसेंलि थुपिं मनुष्यगणपिसं न्हापाथेंतुं चिल्लेयाना धाल हाय हाय भद्रलता ! हाय हाय जिमिगु भद्रलता हाय हाय धका हाला आः जिमिसं छु नैच्वने धका शोक याना च्वन। थ्वहे पुलांगु बोलि आः थौंकन्हे मनु-ष्यपिनि अति मनपरे जूगु चीज मदैबले हाय हाय जिगु थुजोगु चीज मंत धका हालाच्वन। थथे बनलता अन्तर्द्धान जुया वसेंलि पृथिबीले जाकि उत्पत्ति जुया वल गथेधाःसा—भूमि पोम्वाक छुंहे हल् आदि ज्वते याय् म्वाक सौ-साः तया लःदुया आदि छुं बिचा याय्म्वाक आफैआफ जाकिमा बुया वया जाकि सया च्वन, मनुष्यगणपिसं थ्व अपूर्ब चीज छुथें धका कया नैस्वसेंलि मधुर रस दया स्वाद दैच्वन। शरीरे बल दया शरीर पुष्ट जुया, पुष्ट जूगु स्वया थ्व जाकि धंगु बस्तू अन्न धका सीका थ्वहे जाकि खाना नया मनुष्यगणपिं जीबिका जुल। थ्व जाकि गुजागु धाःसा—भूमि अथेंहे बुया स्वांह्वःगुथें पाके जुया च्वन जाकिया खवला मदु, थुजागु छुंहे मदु त्वीसे चक्खा जुया च्वंगु जाकि च्वोम्वागु खानासात् नय्ज्यूगु जुया च्वन, थ्वहे जाकि सकलमनुष्यगणपिसं नसेंलि मनुष्यगणपिनि मिजंया मिजंयागु चिन्ह सोदैवल, मिसाया मिसायागु चिन्ह सोदैवल। उबले पुरुषं स्त्रीयात बारं-बार मिखां स्वत, मिसां मिजंयात बारंबार स्वत, थथे परस्पर स्वसेंलि राग उत्पत्ति जुल शरीरे प्रेमं दाह लगे जुल थथे प्रेमं दाह जुसेंलि मैथुन कर्मयात। उगु बखते लोकपिसं गुह्यसें मैथुन कर्मयाना च्वंगु खन वैत खने-सात् गुलिसिनं धुलं छ्वाकल गुलिसिनं चपुपाचं केकल गुलिसिनं गोबरं

केकल हते जुयाहुँ बृषली (शूद्री) हते जुयाहुँ बृषली धका धाँधल। आः थौंकन्हेनं गुगुं गुगुं देशे न्हूह्य भमचा ब्याह्‌या याना हंवने थथेंह घ न्हूम्हयगु चपुपाचं केवयगु गोबरं केवयगु चाला दनि व न्हापायागु धाँन आःनं जुया च्वंगु थुकीया अर्थ बुझेमजू मनूतसें न्हापा माँभ माँभगु जग आः भिगु समझे जुया च्वन।

अले थ्व मैथुन कर्म याःपित छन्हु-निन्हु स्वन्हु-प्यन्हु न्यान्हु-बाःछि लछि-निला पिछोत, थुमिसनं थ्व अधर्म छोपे यार्यनिति गामे कछारे छें देका च्वन। थनं लि थुपिं मनुष्यपिसं थ्व जाकि सुथेनय्‌त सुयेहे पासापिं मुना वना खाना हया थःगु छें हया नय्‌हे बहनि नय्‌त ताइम थिकज्वोव वने वना खाना हया छें वया नय्‌हे। अर्थात् छें थनकेयाना तय्‌गु चाला मदु जाथ्वी त्यल धाय्‌व काःवना छें हया नय्‌हेगु चलन जुया च्वन। थथे जुजुं आपालं काल बितेजुया वसेंलि छन्हुया दिने छह्म मनुष्यया सुथे नय्‌त जाकि काः वंह्मसिया अलसि जुया मती लुया वलकि छु थ्व छकोपतिं नय्‌त्यल नय्‌त्यल धाय्‌व थन वया जाकि खाना यनेमा, आः थ्व खाना यंका छें वना जाथुया नःहुं हानं हानिचा नय्‌त थनहे वया खाःवे मानि गुलि दुःख थ्व, उकें हानिचा वेम्वाक हानिचितनं आःहे खाना ज्वना वने धैगु मती तया न्हिछि-यात गाक्क जाकि खाना यना थःगु छें वना बछि जाकि जाथुया नया बछि जाकि बहनिसित त्यंका तल। बहनिसिया जाथ्वीगु ताइम जुया वोबले मेह्म छह्म पासाह्म वया धाल, हे पासा ! जाकि खाः वनेनु बखत् मजूनिला ? धासेंलि व पुरुषं धालकि—जिजा थौं जाकि खाःवे मखुत छाय-धाःसा आःयात गाक्क न्हाच सुथेहे जि कैहया उकें छु जक हुं धासेंलि थ्व पुरुषयानं मती लुया वलकि थ्व खँ खःगुहे खः, छको छको पतिकं जाथ्वी-त्येव जाथ्वीत्येव जाकि खाः वनेमा उकें निन्हु-स्वन्हु यात गाक्कहे खाना यंका तःसा थथे दुःख स्यूवने मालीमखु धका ज्ञां कया अलसि जुया निन्हु स्वन्हु यात गाक्क जाकि खाना यन। थ्व स्वया हानं मेह्मसें प्यन्हु-च्यान्हु यात गाक्कहे खाना यनीगु जुया वल, थथे जुसेंलि थुपिं मनूत अलसिजूगु

लोभिजूगु गुमानिजूगु पापं कालान्तरे थ्व जाकिया ह्वला दंवल (अर्थात् वा ह्वला दंवल) जाकि सँगु मखुत कि वा सँगु जुल। थथे वा सँगु जुसेंलि थ्व पुरुषपिसं थ्व वा खाना कया निभाले पाना चुया जाथुया नँगु जुल अथे जुया वस्यनं गुलिं गुलिं लोभि पुरुषपिसं आपाः आपाः वा खाना हया थःथःगुछें थन्के याइगु जुल। थथे थुपिं मनुष्यगणपिसं फयां फछि फयां फछि कया थःथःगु छें थन्के याइगु जूबले आपालं चित्त मभिन पाप चित्त जुल काय् फबर्वासिया सहि जुल ल्वापु-ख्यापु दंवल। थथे जुसेंलि थुपिं सकलें मुना छन्हुया दिने सल्हा यात, गथेधाःसा—हेपासापिं! झीपिं सापहे चण्डाल जुल न्यं, न्हापा झीपिं गुजापिं धाःसा रूपधात्वी च्वंपिं देवतापिंथें अत्यन्त सुन्दर जुया बांलाना तेज दंच्वंपिं चन्द्र-सूर्य्यया तेजहे मस्यूपिं चा-न्हि धंगु मस्यूपिं आकाशे ब्वँ वनेफुपिं प्रीति सुख जक भोगयाना च्वनापिं कालान्तर लिपा झीसं भूमिया रस नयागुलिं थुजागु शरीरया तेज आदि हीन जुया वन। ह्म ऋचातुया वल, ःवं वने मफुत, बर्ण आदि बांमना वल कथंथें थ्व भूमिया रस मदंवसेंलि भूपर्पटक नया जीबिका जुया थ्वनं मदंवसेंलि अमृत लता नया ताःकालं जीबिका जुया थ्वनं मदंवसेंलि थ्वक्षेत्रे बुयाच्वंगु ह्वला मदुगु जाकि सँच्वंगु कँहया नँच्वना। थथे न्हिन्हिछिया भूमि बुयाच्वंगु जाकि नय्त्यंगु बखते छको वना खाना नँच्वना गाःगुली अलसि जुया फक्व फक्व खाना हया छें थन्के याय्हया, थ्वहे पापं याना आः जाकिया ह्वला दत जाकि मसल वा सँगु जुल थथे जुलनं झीसं भाःप्ये मफया थथेंहे लोभं थ्व वानं न्हिन्हि वना फुह्मसें फक्व फक्व खाना हंगु जुया वल न्ह्योने न्ह्योने जा वा दहे मंत तापात्य काःवने माल, थथे बल्लाह्मया सहि ज्वीबलेजा बःमलापिनि आपाः जहान दुपिनि नय् म्वालला? थथे ल्वाल्वां काःजुया च्वनेगुला? थथे ज्वीव ततचोतं ल्वापु कलह दंवै। थुलि मज्वीकेयानिंति आः थथे मखुत थ्व वा सँगु भूमि (अर्थात् बुं) ह्मति ह्मति भाग थला चिं तका काय्नु थथे थःथःगु भाग लागा लागा दंबले लिपा ल्वापु-ख्यापु दंमखु थःथःगु भागे थःथःबले खाना काःवनी थःत मखनोंभनं मदंभनं

ल्वाल्वां वलं फुया सहियाना काःज्वां मार्गीमखु धका मल्हा बुर्मांग्य मकः-स्यां चित्त बुफेजुल थ्व मनामिव हे खः लिपा ल्वापु-म्यापु दयमखु नांमन्त जुया वसेंलि कालया अनुसारं थथेहे याय्माल खः धंगु मकस्यां चित्त बुफे जुल। थथे सल्हा याना ववव बुं भाग यला चि नया दना मकस्यनं थःथःगु बुं धका नाला कया थ्व जिगु बुं २ धका नां छुनातल, थनंलि थःथःगु बांग थःथःथःबले वना वा कंहया नया बर्तमान यात । थथे जुया कंहि काल्न बितेजुया वसेंलि छह्म पुरुषया थःगु ब्वों वा काः वंह्मया मनी नुया वर्नाक जि थुलिमछि जहान दंवल जग्गा थुलि सिवाय मदु थ्व दक्व कंनया जितः परंतु त्वीमखु उकें मेपिंगु जग्गास च्वंगु कंयने धका मनी वया थःगु ब्वों च्वंगु मकासे मेपिंगु ब्वों च्वंगु वा काल, उगु वखते बुंथुवा नं खना धालकि हे पुरुष ! छं छाय् थःगु जग्गास च्वंगु वा मकासे जिगु जग्गास च्वंगु वा कया धका बोंबिया धासेंलि आः जिं लिपा काय् मखुत धका धाल, थुंनि धासेंलि बुं थुवानं म्वालका आः छको काय् धुंकुगु तोताबी हानं काल्न धाःसा बांकिते मखु धया तोता छोत । थनंलि थ्व पुरुषनं थःगुछें वना थ्वहे वा सुना नया फुसेंलि लिपा हानं ब्वों वना वा काःवसेंलि वया मती नुया वर्लाकि थ्व जि जग्गा थुलि सिबाय मदु थुलिमछि जहानया नय्माः परंतु थ्व वा लिपातकं त्वीमखु नय् मखनी थ्व काय्मखुनि धका मती तया वहे न्हापायागु ब्वों वा कया ज्वना वल, थ्वनं वहे बुं थुवानं खना धाल हे दुष्ट चण्डाल हानंहे छं थःगु ब्वों वा दैकदैकं जिगु ब्वों च्वंगु वा कंहल धका बोंबिया धासेंलि थ्व पुरुषं आवंलि लिपा काय् मखुत धका न्हापार्थेतुं बिति-याना धासेंलि म्वाल काहुँ निको तक छं जिगु वा काय्धुंकल अथेनं जांद्ये जि सहयाय् जुल, हानं छं काल धाःसा जि अबश्यनं सहयाय् मखु धका तोता बिल । थथे कंपिगु ब्वों च्वंगु वा कंनया फुसेंलि हानं वा काय् धका थःगु ब्वों वंह्मस्या लोभगु चित्तं हानं मन हिलावल जि जग्गा थुलिचा सिबाय मदु नेंपिं जहान धाःसा थुलिमछि दु जितः लिपातकं थ्व जग्गायागु वा त्वीमखु जिगु वा काय्मखुनि मेपिंगुनि हे काय् धका वहे न्हापायागु

ब्वों च्वंगु वा काल अबले बहे बुं थुवानं खना अत्यन्त तम्वेका कथि छ्पु
ज्वना वया व पुरुषयात थ्वहे तुतामं दाया बोबिया धाल अरे दुष्ट चण्डाल
पापात्मा छं छकोमखु निकोमखु स्वकोसम्म जुल जिगु ब्वों च्वंगु वा खुया
का:गु छंगु ब्वों वा मदुगु मखु सँच्वंगु दँकदँकं छं लोभ चित्तयाना जिगु
ब्वों च्वंगु वा काह्म छ धका बोबिया तुतामं दासेंलि थ्व वा खुयाकाह्म
पुरुष तच्चोतं चिल्लेयाना हाला धाल अहो असत्य जुल अधर्मि जुल मनूनं
मनूयात दाल, कसा यात धका तच्चोतं हासेंलि थुगु शब्दताया लोकपिं छुछु
धका सकलें मूवल थ्वखें निह्मसिगुनं बुझेयाना स्वया थुपिं सकलें लोकपिं
मुना सल्हाजुल, हे लोकपिं ! स्वस्व बहुत अन्याय जुल असत् जुयावल थथे
थ:गु ब्वों वा दँकदँकं कपिनि ब्वों च्वंगु वा खुयाकाल मनूत साहं हे
चंडाल जुयावल पापि जुयावल लोभि जुयावल हानं थ्वं थथे खुया का:गुलिं
थ्वैत तुतामं दाल सास्तियात हरेक प्रकारं बोबिल थथे जुया वसेंलि लिपा
कालान्तरे थथे खुया काय्गुहे जक ज्या जुया बल्लाम्हसें ब:मलापिंगु लुते-
याना ला:सां काई थथे ज्वीवजा थितिछुं दँमखु बल्ला सहिज्वी अथेयानिंतिं
आ: थथे मखुत थुको हेर बिचारयाना मखुगु ज्या याम्हयात सजाई याना
ल्वापु-स्यापु ज्वीबले निसाप याना बीम्ह बहुत ज्ञान दुम्ह न्याय स्यूम्ह धर्म
स्यूम्ह बीरम्ह शूराम्ह साधुम्ह छम्ह दँकेमाल थुजागु न्याय-निसाप याय्गु
वंत भाला बिया नायोयाना तय् धका सकस्यां तच्चोतं सह्ला याना उगु
बखते अन दक्व मनुष्यया मध्ये बहुत ज्ञान दुम्ह न्याय स्यूम्ह धर्म स्यूम्ह
बीरम्ह शूराम्ह साधुम्ह छम्ह पुरुषयात स:ता थ्व लोकपिसं मभिंगु कर्म
याइगुली न्याय याना बीम्ह नायो छ:पिं जुया बिज्याहुं, छ:पिसं जग्गा
ज्याय् म्वाल थ्व दक्व जग्गास उत्पन्न जूगु अन्न दक्वया खुब्वे छब्व भाग
छ:पित जिमिसं बिया तये छ:पिं राजा जुया मखु मखुगु कर्मया:पिं खुया
कापिं हेकाका:पिं आदि दुर्जनपिंत सजाई दण्ड-कुण्ड याना लोके ल्वापु-
स्यापु मदेकेगु थिति बशेयाय्गु धर्म रहे याय्गुली नायो जुया बिज्याहुं
धका सकस्यनं मानेयाना चित्त बुझेयाना। थ्वैत राज्याभिषेक बिया राजा

थापना यात। थथे सकल लोकपिसं तच्चोनं महासयाना थापना याना जूर्गानिंतिं महासमंत धँगु थ्व राजाया नां जुल, जग्गा रक्षा याइह्म ज्या-निंति क्षत्रि धाल, क्षले अभिषेक व्यूयानिंति मूर्धाभिषिक्त धाल, मन्यंमंह्मे ह्मापां राजा जूह्म थ्व। थथे रस-राग या:गुलि मनुष्यगणपिनि अनेकानेक दु:ख पीडा जुया वल भवचक्र बनेजुया चाचाउला दु:खमिया ज्वीमाल, अथेयानिंति गबले तक रस-राग याई अबले तक भवचक्रं छुतेजुया वने फंमखु भवचक्र दतलें दु:खं छुते ज्वीफंमखु, उकें दु:खं छुतेजुया वनेगु इच्छा याह्मसें थुजागु रस-राग आदि पाप कर्म तोतेमा।

ततःकर्म पथाधिक्या दशन्हासे दशा युप ॥४६॥

थनंलि कर्मया मार्ग बन्हे जूर्गुलि (अर्थात् खुया काय्‌गु प्राणि हिंसा याय्‌गु आदि पाप कर्म ज्यादा बन्हेजुया व:गुलि) मनुष्यया आयु कम् जुया ववं ववं झिदँ सम्म आयुज्वी।

कल्पस्य शस्त्र रोगाभ्यां दुर्भिक्षेण च निर्गमः ॥
दिवसान् सप्तमासांश्च वर्षाणि च यथाक्रमं ॥४७॥

थनंलि कल्प क्षयज्वीत गथेज्वी धा:सा-न्हेन्हु ७तक संग्राम जुया न्हेला व न्हेन्हु ७/७ तक रोग जुया न्हेदँ व न्हेला व न्हेन्हु ७/७/७/ तक दुर्भिक्ष जुया कल्प समाप्त जुया क्षयज्वी। उगु बखते थ्व संसार प्रलयज्वी गथे-धा:सा–स्वंगू प्रकारं प्रलयज्वी, न्हापां अग्नि संबर्तनी धँगु न्हेह्म ७ श्रीसूर्य्य लुया थुमिगु तेजं दग्ध जुया प्रलय ज्वी १ अनंलि जल संबर्तनी धँगु महा तच्चोतं ल: वया लखं च्वीक्य यना प्रलय ज्वी २ अनंलि बायु संबर्तनी धँगु महा तच्चोतं बायु वया फसं प्वीका प्रलय ज्वी ३। थथे प्रलय ज्वीगु त्रिसाहस्र महासाहस्र लोकधातु छकलंहे पा:लाक प्रलय जुया प्राणि आदि सकतांहे नाश जुया वनी छुं छकुचाहे ल्यनी मखु, जब बिबर्तकाल जुया वैबले न्हापार्थेतुं क्रमंसित सकतां सृष्टि जुया वै प्राणिपिनं सृष्टि ज्वी। थथे संसार प्रलय जुया फुनावंसां प्राणिपिनि भिं-मभिंगु कर्मयाना तयागुजा भोग मयासें कदापि फुना वनी मखु कर्मजा दँहे च्वनी, लिपा लिपा सृष्टि

ज्वीबले थ्व प्राणिगणपिं थ:थ:गु कर्म ज्वना जन्म जुया भोगहे याय् माली।
धंत:गु बु धर्मर आज्ञाजे —

न प्रणश्यन्ति कर्माणि कल्पकोटि शतैरपि ॥
सामग्री प्राप्यकालं न फलन्ति खलु देहिनां ॥४८॥

सत्लंस: कोटि कल्प बितेजुया वंसानं प्राणिगणपिनि थमं थमं याना तयागु शुभ-अशुभ कर्म फुना वनी मखु, सामाग्री प्राप्त ज्वीबले कालान्तरे थ्व फल सया भोग याय्हे माली।

ये मेरुमपि वेगेन विकरन्ति दिशोदश: ॥
तेऽपि पुण्यस्य भंगाय नालं प्रलय वायव: ॥४९॥

प्रलय कालयागु फसं सुमेरु पर्बतहे दशदिशास प्वीके यनेफै, थुजागु फसंनं प्राणिपिसं यानातःगु पुण्ययात (अथवा पापयात) प्वीके यना नाश याय् फै मखु।

संवर्त सलिलोद् वृत्त निरंकुश विसर्पिणा: ॥
पुण्यं न क्लेदमायाति चतु:सागर वारिणा ॥५०॥

प्रलय काले प्यंगू सागरं आपालं ल: बन्हे जुया पयजे जुया व:गु लखं सकल संसार नाय्का फुकेफै, थुगु लखंनं प्राणिपिसं याना त:गु पुण्ययात नाय्का नाश याय् फैमखु।

प्रदीप्त किरणोद् गारै: सप्तभि र्भास्करानलै: ॥
क्षितौवा दह्यमानायां पुण्यमेकं न दह्यते ॥५१॥

प्रलय काले न्हेह्म ७ श्री सूर्य्य लुया अत्यन्त तच्चोतं पूगु रश्मि थ्व पृथ्वी जम्मांहे दाह याय्फै, थुजागु अग्निनं प्राणिपिसं यानात:गु पुण्ययात दाहयाना फुके फैमखु। धंत:गु दु–

नम: सत्कर्मभ्यो विधिरपि नयेभ्य प्रभवति ॥५२॥

कर्मयात जि नमस्कार जगतया सृष्टिकर्ता ब्रह्मा धाल व ब्रह्मानं कर्मथें बलबान् मजू। थथे धंत:गु दुर्गुलि कर्मथें बलबान्पिं मेपिं सुंहे मदु, अथेयानिंति कर्महे भिके माल थ:थ:गु कर्म थ्व संसारे सुख-दु:ख ज्वीगु धका निश्चय सीकि पत्यार लगेजु श्रद्धाति।

थथे शास्त्र शास्त्रानं बुद्ध भगवानपिसं थमं थमं यानागु कर्मया फलं सुख-दुःख ज्वीगु स्वर्ग नरक वनीगु धका आज्ञा दयका बिज्यात, थ्व खँ निश्चयहे खः पत्यार लगेजु श्रद्धानि धका धाबिज्यात । थथेंहे खः धका गथे पत्या ज्वीगु थ्व खँय्‌जा निश्चय थथेंहे खः धका पत्याज्वीत मखा दु छाय्‌धाःसा पाप यानागुलिं नरक वनी अनेक दुःख संकष्ट पीर ज्वी धाल । धर्म यानागुलिं स्वर्ग वनी अनेक सुख भोग याय्‌दै धका धाल । थथे धाजक धाल पापया:गुलिं नरक वना दुःख स्यूपि सुछह्यहे प्रत्यक्ष मिखां स्वेदुगु मखु हानं धर्म याःगुलिं स्वर्ग वना सुख स्यूपिनं सुछह्यहे प्रत्यक्ष खने दुगु मखु । अथेयानिंतिं गथे पत्यार लगे ज्वीगु एक थ्व दासरा छुधाःसा अने अनेगु मत दु अने अनेपिं बादीजन दु स्वेगु खँनि पत्याज्वीगु गथेधाःसा—गुनिंसिनं धालकि थ्व जगत प्राणि जम्मांहे थःथःगु स्वभावं सुख-दुःख बुयाच्वंपि पूर्व जन्मयागु कर्म जूगु मखु ईश्वरं याःगुनं मखु पञ्च भूतयाकं जूगुनं मखु स्वभावंहे ज्वीगु धका स्वभावबादी तसें धैतल ।१। हानं गुलिसिनं धालकि पञ्च भूतया गुणं ज्वीगु जगतया सुख-दुःख ज्वीगुया हेतु पञ्चभूत मेपि मखु धका भूतबादी (चार्बाकनास्तिक) तसें धैतल ।२। हानं गुलिसिनं धालकि थ्व जगतया हेतु (कारण) ईश्वर ईश्वरया लीलां प्राणिगणपिं ह्यतका तल ईश्वरं याःथें ज्वीगु धका ईश्वरबादीं धैतल ।३। थथे नाना तरहया शास्त्र दया शास्त्रे कनातःगु दुगुलिं गुगु खँ सत्यगु खः धका पत्याज्वीगु प्रत्यक्ष छुं स्वेगु मदु सीके फुगु मखु धैगु खँय् संखा याई थथे संखा याय्‌मते । छाय्‌-धाःसा—थुपिं जगत ज्यादाहे मूर्ख जुल, छुयानिंतिं धाःसा कल्याण मित्रयागु संसर्ग मदुगु छता १, गुरुपिंथाय् वना बांलाक शास्त्र न्यना मतःगु छता २, थःके बुद्धि मदया बांलाक बिचार याय् मसःगु छता ३ । थ्व स्वतां यानां प्राणित मूर्ख जुया संखा कया थमं निश्चय थथेहे धका सीके मफया पापकर्मे भतिचाहे मग्यासे सना जुया च्वन, निश्चय थथेहे खः धका स्यूगु जूसा थुलिमछि जगते प्राणिपिसं सीकसीकं स्वस्वखं थःत दुःख ज्वीगु ज्या याइहे मखु । छाय्‌धाःसा—दुःख ज्वीगु सुयां योगु मखु सकलें सुख लायगु

इच्छा यानाच्वंसांपि खः, अथे जूसानं थमंहे बांलाक मसिया दुःख उत्पीगु ज्या याना च्वन। मुख्यनं छु धाःसा भिं-मभिंगु कर्मयाके स्वर्ग नरक बना सुख-दुःख जूगु मिखां मखंगुलिंहे थ्व प्राणिपिं पाप खना मग्यासे संगु खः, प्रत्यक्ष मिखां खंगुहे जूसा सुनां जक थथे दुःखसी मालीगु कर्म याई सुनानं हे याइ मखु। आः थथे प्रत्यक्ष मिखां मखंगुली गथे पत्यार लगे ज्वी धाःसा प्रमाण याकें पत्यार ज्वीमाः, अनुमान याकें सीकेमाः। आः थन थ्व खँया प्रमाण लगेयाना बांलाक घटे याना कने।

थन ह्लापां स्वभाववादीया मत कने गथेधाःसा—स्वभाववादीतमें थःगु परयागु स्वभाव सकतांहे हेतु कारण मदेक भाव चित्र-बिचित्र ज्वी धका बर्णना याना तल। गुगुयाकेंजा पलेस्वां आदिया नाल दँ हः केशर आदि अनेक प्रकारया भेद (फरक) चित्र-बिचित्रजूगु थ्व गथे जुया वल अथे चित्र-बिचित्र लीला देकाच्वंह्म अन ईश्वर आदि सु दु सुंहे दुगु मखु, पलेस्वां आदि भ्यत्यनाले बुया वःगु खः व भ्यत्यनालं अथवा लः आदि याकें थथे चित्र-बिचित्र याना देका हल धाय्धाःसां थ्व चेतना मदुगु लः भ्यत्यना आदि याकें उत्पत्ति याय्गु समर्थ दैमखु। हानं चेतना दुपिनं संगुम्हं मेगु छुं गुगुं कर्म थथिगु देकेगुली चलाक ज्वीमखु आदरनं याइमखु छाय्धाःसा थ्व कर्मया अन्त मदुयानिंति। अन्त मदुगु बिशेषे छकलं ब्यापार ज्वीगु जोग्य मजू। थुलियानिंति छुं कारण मदेकंहे थ्व संसार चित्र-बिचित्र थःथःगु स्वभावंहे जुयाच्वंगु धंगु स्वभाव बादीया मत। थ्वहे धैतल—

> सर्व हेतु निराशंस भावानां जन्म वर्ण्यते ॥
> स्वभाववादि भिस्ते च नाङ्गःस्वमपि कारणं ॥५३॥
> राजीव केशरादीनां वैचित्र्यंकः करोति हि ॥
> मयूर चन्द्रिका दिर्वा विचित्रः केन निर्मितः ॥५४॥
> यथैव कण्टकादीनां तैक्ष्णादिकं महेतुकं ॥
> कादाचित्कतया तत्त दुःखादीनां महेतुता ॥५५॥

सकतांहे भावया (भाव धंगु थन थ्व सकल संसारिक प्राणि चीज बीज बस्तू धका सीकि) उत्पत्ति जुया च्वंगुया हेतु छुयां दुगु मखु थःथःगु

स्वभावंहे उत्पत्ति जूगु धका स्वभाव बादीपिसं धैतल, थ्व स्वभाव बादी-तसें थःहे छुं कारणयाकं जि उत्पत्ति जूगु अर्थात् सुख-दुःख जूगु धका मधाः स्वभावंहे जूगु धका ब्यान याना च्वन। गथेधाःसा—वंस्वांया केशर आदि चित्र-बिचित्र अनेक रंगि-चंगि सुनां देकल थथे देका ह्यया मन[illegible] सुबु अन। म्हैखाया चित्र-बिचित्र चन्द्रकान्ता दुगु रंगि-चंगि दुगु नाइसे च्वंगु तल्के जूगु आदि सुनां देका हल। गथेजा कँ आदिया ग्वाहगु आदिया कारण छुंहे हेतु कारण मदेक बखत् बाजियाकं थःगु स्वभावंहे कँ ग्वाना वल। थथे सकतांहे थुजा थुजागु कदाचित् गुगुं बखते कालान्तरं जुया वगु जूयानिंति प्राणिपित दुःख आदि जूवःगुनं छुं हेतुयाकं जूवंगु मखु थःथःगु स्वभावंहे जूवंगु धका स्वभावबादीपिसं धैतल। थथे स्वभावंहे प्राणिपिनि सुख-दुःख ज्वीगु जूसाजा प्राणिपिसं छुं धर्म-कर्मनं याय्म्वाल सुख ज्वीकेया लागी छुं ज्या जत्न उपायनं याय् म्वाल थःथःगु स्वभावंहे ज्वी। उकें थ्व स्वभावबादीपिंगु मतजा लोके प्रतीत जुया च्वंगु हेतुया समर्थ खने दुगुलि हे बाधा परेजू धका क्यना तल। थ्व सकल लोकं प्रत्यक्ष इन्द्रिये च्वंच्वंगु ज्ञानंहे प्रत्यक्ष खनेदुगुलिं अनुमाननं पत्याज्वी माःगु जूयानिंति सकतांहे थ्व जगत हेतुयाकें चित्र-बिचित्र बनेजूगु खना च्वन। थ्वया संतान प्रवाह जूगुलिं (अर्थात् छगूया हेतुं मेगु दुगु मेगुया हेतुं हानं मेगु दुगुलि) हे ज्या उत्पत्ति जूगु खना च्वन अर्थात् गुगु कार्यजा गुगुया सद्भाव दंबले दंगु थ्व मदंबले मदंगु धका पत्यार जुया च्वन, थ्व थुकिया कारण धका निश्चय माने याना च्वन थ्वया कारणं थ्व दत थ्व दत धका निश्चय खना माने याना च्वन। थुलि लोक पत्या जूगुलिहे हेतुया ब्यापार खने दुगुलिहे हेतु मदु धैगु प्रतिज्ञा स्वभावबादीया मत बाधा परे जू। थ्वहे क्यना धाल—पले-स्वांया नाल दँ हः केशर आदिया भेद नानातरह जूगु हेतुया भेद दुगुलिं जूगु हेतु मदेकं उत्पत्ति जूगु मखु। थ्व हेतुया भेद सुनां देकल गनं वल धाःसा थ्वयानं न्हापायागु हेतु भेद दुगुलिं उत्पत्ति जुल। थथे फल बीफुगु हेतु छुयाकें जुल धाःसा थ्वनं थ्व न्हापायागु हेतु भेद दुगुलिं उत्पत्ति जुल,

थथे जूयानिंति अवश्यहे स्वभाववादीतसें कारण दया थ्व जगत विचित्र दंच्वन धैगु पत्याहे ज्वीमा थुलि स्वभाववादीया मत निषेध ।

आः हानं पञ्चभूत मानेयाना च्वंपि चार्वाकया मत कने

भूतान्येव ईश्वरः नास्ति परलोकं ॥
सुखमेव स्वर्गं दुःखमेव नरकं ॥५६॥

थ्व संसारे ईश्वर धैह्म दु सुधाःसा पंचभूत दैच्वन ईश्वर धैह्महे थ्व पंच भूत । थ्वहे पंचभूतया कारणयाकें थ्व जगत संसार चराचर जम्मा बनेजुया च्वन, थ्व प्राणिपिंनं पंचभूतया समबाह जुया (मिलेजुया) उत्पत्ति ज्वी पंचभूतं तोता वनीबले सिनावनी । अथे जूयानिंति पंचभूतयाकें बनेजूपिं थ्व प्राणिपिं सिना वनीबले थ्व शरीर पंचभूतं तोता वना पंचभूतहे संतु लयजू वनी उकें परलोक वनीपिं सुंहे दुगु मखु, अथेयानिंति परलोक मदु । स्वर्ग धैगुनं दुगु मखु गन सुख जुल अन वहे स्वर्ग । नरक धैगुनं दुगु मखु गन दुःखजुल अनहे नरक । थुलियानिंति थ्व जगतया कारण पंचभूत जकहे खः। स्व थ्वखँ दुने शरीरे बाह्य बस्तुलीसं बांलाक घटेयाना क्यने । पैले न्हापां शरीरे दुनेयागु खँ कने । थ्व शरीर पंचभूतया समूहजुया बनेजुया च्वन, गथेधाःसा—थ्व शरीरे छाःगु लुसि, सँ, चिमिसँ आदि पृथ्वी स्वरूप जुया च्वन उकें थ्व देह धारण जुयाच्वन। लखं थ्व शरीरे नाइसेच्वंका बियाच्वन अग्नि तेज देका नयागु बस्तू आदि पाकयाना बिया च्वन । फसं सास दुका-यिका याना शरीर केकुंकेगु ऋलंकेगु आदि समर्थ बिया च्वन । आकाशं अवकाश (खवल्ला) याना यःथाय् चलेज्वी जीका च्वन । थुलि पंचभूत मदुसा थ्व शरीर गथे जीबिका ज्वी थ्व शरीरे जम्मा ब्यापार याना च्वंगु खालि पंचभूतया खेलंहे खः । आः हानं बाह्ययागु खँ कने । गुगु थ्व सिमा आदि पलेस्वां आदि बीजयाकें चुलिवै, चुलियाकें हः दै, हलं कचा दै, कचां नाल दै, नालं दँ दै, दँनं गर्भ दै, गर्भं मुखू दै, मुखूनं स्वां व्है, स्वांनं फल सै । बीज मदुसा चुलिवै मखु यावत् थुगु प्रकारं स्वां मह्वसा फल सैमखु बीज दैबले चुलि उत्पत्ति ज्वी थुगु प्रकारं यावत् स्वांने फल उत्पत्ति ज्वी, थथे

बाह्य बस्तू यावत् हेत्वी लगेजुया छगूया हेतुं मेग दुगु मेगया हेतु हान मेगु दुगु खनेमा । हानं थ्व प्रत्यये लगेजुया उत्पत्तिजूगु पंचभूत छगू गद्दा उत्पत्ति जूगु । गथेधा:सा–पृथिबी धातुं बीजयात धारण याई । अब्धातुं बीजयात प्याका नाइका बी । तेजोधातुं बीजयात क्वाका परिपाक याई । बायुधातुं बीजयात पंम्हुइका है । आकाशधातुं बीजयात य:थाय् बनेजीक स्वल्ला याना बी । थुलि प्रत्यय मदुसा बीजयाकें चुलि पिकाय् फमखु । उकें थ्व बाह्य बस्तूया कारणनं जम्मां थ्वहे पंचमहाभूतया खेलं ईच्छा थ:थ:गु स्वभावं ज्वीगु मखु धका चार्बाक (नास्तिक) तमें माने याना च्वन । २ ।

थुलि खँ न्यना थन थुमिगु मत खण्डन यायनिति नैयायिक यागु मत कया ।

ईश्वर कारण बादीपिसं धाईगु खँ कने । हे स्वभाबादी ! हे भूत-बादी ! छिमिसं सहाय जक स्वत, एकोरा जुल । छिपि बिना कारण मदेक थ्व जगत बिचित्र जुया स्वभावं जक उत्पत्ति ज्वीमखु देश आदिया नियम मदुगु संग जूगुलिं । चेतना मदुपिं केबल थ्व ल: भ्यत्यनालं जक पलेस्वां आदिया बिचित्र याय्‌गु समर्थ दैमखु धा:गु थ्व खँ छिमिसं जोग्यगु धाल ख: । अथेनं थथे मखुकि थुगु थास थुजाह्म भगबान् दु संसार बिचित्र देकेगुली चतुरह्म जगतया छगू सूत्र धरेयाह्म सकल थ्व जगतया आदि ह्लापां दुह्म नित्यगु आत्मा जुया सदाकालं हीनज्वी मखुगु शक्ति परा-क्रम दुह्म सकल भाबया कार्य्यकारण भाब आदि तत्वस्यूह्म सकतां लिपा ज्वीगु खँह्म महात्म्यया गोचर मदुह्म ईश्वर दु । थ्वैगुहे कारणं सकल थ्व जगत चराचर देकातल का थ्व खँय् चेतनादुपिं सुनां जक मखु धाय् फु । थ्व जगतया हेतु ईश्वरहे ख: ईश्वर धैह्म जगत संसारया हेतु जुया जगत सृष्टि याय्‌गु स्थिति बसे याय्‌गु प्रलय याना नाश याय्‌गु कारण जुया बिज्याना च्वन, थ्वसपोलयाकेंहे थ्व सकल संसार उत्पत्ति जुया च्वन । थथे मखुसा थ्व चेतना मदुपिं पर्बत, समुद्र, पृथिबी, सागर आदि पिसं गथे

उत्पत्ति याय्फं। थुमितः ईश्वरं चेतनाबुंपिथें अधिष्ठान याना तःगुलि उक्रिया व्यापारेहे लगेजूगुलि थुमिसं उत्पत्ति याय्गु समर्थ देंच्वन। थ्व धैतल—

> सर्वोत्पत्ति मतामीश मन्येहेतुं प्रचक्षते ।।
> नाचेतन स्वकार्याणि किल प्रारंभते स्वयं ।।५७।।
> नस्यान्मेरु रियंनचेयमवनी नैवायमम्भोनिधिः ।।
> सूर्य्याचिन्द्र मसौ निवेश सुभगौ नैतौजगच्चक्षुषी ।।
> ईशानो न कुलालवद्यदिभवे द्विश्वस्य निर्माणकृत् ।।
> सत्वादीश्वर कर्तृकं जगदिदं वक्तीति कश्चित्किल ।।५८।।

सकतां थ्व जगत उत्पत्ति जुयाच्वंगुया हेतु ईश्वर महादेब खः, मेंपि चेतना मदुपिसं थःगु ज्याहे थःथमं आरंभ याय् फैमखु धका धैतल। थ्व जगत देकुह्म थ्व सुमेरुनं मखु थ्व पृथिबीनं मखु थ्व सागर समुद्रनं मखु थ्व सूर्य्य चन्द्रमानं दिन-रात्रिया ब्यबस्था देका जगतया मिखा स्वरूप ज्वीफैगु मखु संसार देकुह्म श्रीमहादेब कुह्माथें सकतां सृष्टिकर्ता मजूगु जूसा थुपिं सुमेरु आदि चेतना मदुपिसं संसारया सृष्टि आदि छुंहे याय् फैगु मखु, अथेयानिंति थ्व जगत संसार सत्वप्राणि आदि सकलेंहे ईश्वरं देका तःगु निश्चयनं खः धका ईश्वरबादीपिंसं धैतल।

थथे थ्व जगत चेतना मदुगु संसारया स्वभाब जम्मांहे ईश्वरया कारणं दगु धका धाःगु न्यना सिद्धान्तबादी (संसारे सुख-दुःख आदि थमं यानागु कर्मया फलं ज्वीगु धाइह्म) थुमिसें धाईगु खँ कने।

छु आम थमं ज्वना कया कल्पना याना तयागु खँय् जक अनेक रचना याना बचन देकेगुया परिपंचना आपालं तया खँ ह्लाना छुयाय् आमथे छँ खँ ह्लाः सांतबि थःगु समाजे वंपि मूर्ख बुद्धि जुयाच्वंपि जकं आम खँ पत्यार लगेजुया प्रेम याना च्वनी, आम प्रमाण मदुगु खँ बिद्वान जनपिंत संतोष याय् फंमखु। थ्व गथेधाःसा—न्यो पैले न्हापां छंकेंनि न्यने आम छँ ईश्वर धंह्म करुणा दुह्मलाकि करुणा मदुह्म ? यदि थ्व ईश्व र करुणा दुम्ह खःसा छुयानिंति थुंपि प्राणिपंत नरके आदि दुःख पीडा ज्वीका तल थथे यासेंलि

थ्व ईश्वर करुणा दुह्म धंगु गथे थ्वया श्रद्धा गथे वन धया । थःथमं याःगु मभिगु कर्म फल भोग याका बंगु पाप फुकेत अथे नरक आदि पीडा याकेगुली लगेजुल धंगु जूसानं व ईश्वर गथे करुणा दुह्म धया करुणा दुह्मह् मखु व ईश्वर । करुणा दुह्मसें मभिगु फल भोगयाय् मालीगु कर्म छाय् याकल ? गथेधाःसा व कर्म याकेगुनं ईश्वर व्यापार जूयानिति सकलें उत्पत्ति जूपिनि कारणहे व ईश्वर जूयानिति वं छाय् उजागु मभिगु कर्म याकल । हानं छु ईश्वर सहाय मजूगुली व कर्मफल भोग याय् माली लाकि अथवा माली मखु ? थ्व न्हापां छगू पक्षया खँ। थथे न्यनीबले ईश्वर कारणवादीं धाइकि यदि छं आमथे धाःसा थ्व श्लोक गनं च्वतले ?

अज्ञो जन्तु रनीशोऽय मात्मनःसुख दुःखयोः ।।
ईश्वर प्रेरितो गच्छेत् स्वर्गं वा श्वभ्रमेव च ।।५९।।

थ्व प्राणि धंह्म अज्ञ मूर्ख छुं स्यूपिं मखु, थःत सुख-दुःख याय्गुली छुं समर्थ दुपिं मखु, ईश्वरं प्रेरणा याना स्वर्ग वनी अथवा नरक वनी ईश्वरं याःथे ज्वो धका धैतल । उकें सकतां कार्य्यंसंहे ईश्वरया व्यापार खने दुगुलिं थ्व ईश्वर छगू कार्य्य जक मखु अनेक प्रकारया कार्य्यनंहे ईश्वरया व्यापार खनेदु, ईश्वरया अधीनहे खः थ्व संसार ।

थथे धासेंलि हानं सिद्धान्तबादीं धाइकि हे ईश्वरबादी! आः हानं निगूगु पक्षया खँ न्यने । थ्व लोकपिसं मभिगु कर्म याइबले थ्व कृपा दुह्म भगबानं जत्नं थुकी सहाय ज्वीगु कल्पना याना च्वंह्मसें थथे मभिगु फल भोग याय् मालीगु बखते छाय् सहायजुया रक्षा याना मबिल । हानं यानागु कर्मया भोग मयासें फुना वनी मखुगु जूयानिति अबश्यहे थ्वं थुजागु फल भोग याय्माः धका थ्वहे फल भोग याकेत ईश्वर कर्म सहाय जुल धंगु जूसा गथे थ्व ईश्वर कर्म सहाय मजूगुली सामर्थ्य मदुगुलिं वं अवश्य थ्व कर्मफल भोग याय् माल । थथे जूसा नाश ज्वोगुलीनं छु दोष दतले ? करुणा दुह्म ईश्वर खः धंगु जूसा जत्नयाना धका थुजागु मभिगु कर्म मयाकुसे लिचिके माःगु खः । थथे जुसेंलि निश्चयनंहे थुगु थः इच्छा दुगु बृत्ति जूगुलिं वया परिपाक मजुगु याकें व ईश्वरं थन ऐश्वर्य क्यनागु ज्वोला थ्व । थन थ्वजा

सत्व प्राणिपिनि थमं यानागु कर्मं च्वंकुगुलिं थ्व दया बुह्म ईश्वर जुल धाःसां तबि त्यकेज्वी मफुत उकें तःधंह्म ईश्वरं थथे थःगु ऐश्वर्य क्यंगुजा मेथाय्हे लात । उकें थ्व लोकया कर्मं खिचेयाना हःगुली थःगु आत्मास थ्व ईश्वरं बशे तय् मफु । ईश्वरंजा प्राणिपिसं कर्म याःगुली अमिसं याःगु बमोजिम कर्मफल भोग याकेगुली जकं तध्दंगु समर्थ पिकाःगु जुल । अथेयार्निति थःगु कर्महे जक तध्दंगु खः धका कर्महे उपासना याय्‌गु उत्तम गुजागु थमं यानागु कर्मया सामर्थं खिचे याःगुलिं महादेबहे त्यकेज्वी मफु अर्थात् महादेबंहे यानागु कर्मया फल मिते याय् मफु । उकें थःगु कर्महे तध्दं ईश्वर तधंगु मखु ईश्वरं कर्म याकीगु मखु । स्व थ्व धंतःगु दु –

नमः सत्कर्मभ्यो विधिरपि नयेभ्यः प्रभवति ॥६०॥

सत् कर्मयात जि नमस्कार ब्रह्माहे थ्व कर्मयासिकं तध्दं मजू सृष्टि-कर्ता ब्रह्मा खःसांहे प्राणियाःगु कर्मयात थ्व ब्रह्मां मिते याय् मफु, थथे ब्रह्मायासिकं कर्म तध्दंगु खने दुगुलिं कर्मयात जि नमस्कार ।

आः हानं थ्व ईश्वर करुणा बान्‌जा मखुका अथेनं थ्व ईश्वर बीतराग लाकि अथवा राग दुह्म ? आः थन न्हापांयागु बिकल्पनि न्यने । यदि थ्व ईश्वर धंह्मया दया मदुगुली अथवा राग मदुगुलिं सुख याना बीजा मखु धाःसां दुःखजा छुयानिंति उत्पत्ति याना बिल धका धाय् माल दुःख धंगुजा निश्चयनंहे राग आदिया बशं सुंगुह्मस्या उत्पत्ति ज्वी । थुजागु राग थ्व ईश्वरया दुगुहे मखु गथे कारण मदेक थ्व ईश्वरं लोकयात दुःख यात । ईश्वरया क्रीडार्थं (ह्यितेगु लागी) लोकयात दुःख याकल धंगु जूसा क्रीडा-यार्निति बीतराग जुया च्वंम्हसें थथे याइ धंगु थ्व निश्चयहे बीतरागला ? राग आदि दुपि लोकपिहे इन्द्रिय जितेयाना च्वंपिनि थथे म्हितेगु लागी लगेजूगु खनेमदु धासेंलि बीतरागपिनि थथे ज्वीलाकि छु गबले ज्वी ज्वी मखु । राक्षसत करागु स्वभाव जुयाच्वंपिं पिशाच आदि चण्डालत दुष्टजातपिनि बाहेक मेमेपिनि थथे परयात दुःखयाना थः क्रीडा याय् धंगु चित्ते तंमखु । हानं राग दुम्हला थ्व ईश्वर धंगु पक्षे । थ्व ईश्वर राग दुम्ह

जूसा आः थन थ्व ईश्वरजा मेपिं लोकनाप समानह्म जुल थ्वंत गथे ईश्वर धाय् जोग्य ज्वी । (राग आदि क्लेश पाशया अधीनगु बृत्ति याना च्वंह्मया जगते ऐश्वर्य ज्वी धैगु जोग्य मजूयानिंति) थथे राग दुह्मजा ईश्वर ज्वंह्म मखु । थथे राग दुह्म ईश्वर खःसाजा मेमेपिं राग दुपिं लोकपिनं ईश्वरह्म ज्वी । संसारया चाल-चलन रोके याःगुलिं थःगु अधीनं च्वने मफुह्म (अर्थात् संसारे चले याकेगु रागं क्वत्यला रागया अधिकारे च्वंह्म) ईश्वर जुसेंलि मेपिं लोकपिंथें जाह्म जुल, थुजाह्म ईश्वर संसार विचित्र रचना दैकेगुली चतुर ज्वी फैमखु । आः थ्व खँ छिमिकेहे न्यने गुह्मजा थुजागु प्रकारयाह्म ईश्वरयाके यावन्त ऐश्वर्य दैलाकि छु ? ये बा खतका थथिजाह्म ईश्वरनंहे थ्व ईश्वर कर्ता ज्वी फतका फुसां तबि थ्व ईश्वर स्वस्थ आत्माम्ह लाकि अथवा अस्वस्थ (स्वस्थ मजूगु वेँया भावगु) आत्माम्ह ? यदि स्वस्थगु आत्माम्ह ईश्वर धैगु जूसा आः थन छुयानिंति थ्व ईश्वरं व्यर्थं हे लोकयात दुःख याना च्वन । निश्चयनं स्वस्थगु आत्मा जुया च्वंम्हसें अपराध मदुम्ह लोकयात पीडा याःगु खने मदु । हानं मखुगु लेँ वनाच्वंपिं अर्थात् पाप कर्म याःपिं अपराधी पुरुषयात जक थ्व ईश्वरं पीडा याकं धैगु जूसा मखुगु लेँ व्छैम्हनं वहे ईश्वर खः, अथे वंहे मखुगु लेँव्छया वंहेसतुं पीडा याकेगुला थ्वजा लौकिक ईश्वरयापिनि सिकं नीचगु बृत्ति जुल । थुपिं लौकिक ईश्वर (लोकया द्यो सामान्यम्ह) पिसंजा अपराध याःगु दुम्ह अपराधि जनयात जक सासना याई, थ्व ईश्वरंजा थःथमंहे पाप याका थमंतुं पीडा याकल धासेंलि थ्व ईश्वरयातजा तच्चोगु दोषहे लात । हानं थ्व ईश्वर स्वस्थ आत्माम्ह मखु अस्वस्थ (उन्मत्त) गु आत्माम्ह धैगु जूसा थुगु बखते स्वर्ग मोक्ष लाय् धैगुली बिचार यानाच्वंपिसं थ्व वेँम्ह ईश्वरयात आराधना यायगु मवासिब ज्वीला ? थ्व साधुया ज्या खःला । वेँयात आराधना याय्गु मेपिं वेँ मजूपिसं उत्साह याइ मखु वेँ तसें जकहे उत्साह याई । थथे निश्चयनं स्वर्ग आदि लाय् धैगु इच्छायाना बिचार याना स्वँच्वंपिसं थ्व ईश्वरयात आराधना याय्गुली लगे जुल, थ्वजा निश्चय स्वभाब

मस्यूगुलि वं भापे मफुत अथवा थ्व ईश्वरयात आराधना याय्गु फल उल्तां सम्ह्रे जुल । ईश्वरयात आराधना याय्गुली लगेज्वोगुली ज्याडा मवातुक श्रद्धाया बशे वंगुलि ईश्वर उन्मत्ता धका धाःपिसं थः समेतं उन्मत्ताम्ह धाय्गु जुल मखुला गथेले ? मखुसा छाय् व वेंम्ह ईश्वरयाके आराधना याय्गुली लगेजुया । हानं मेपिं लोक उन्मत्ता जुयाच्वंपिसं जक छु अपराध यात छुयानिंतिं थुमित उपासना मयातले ? थ्व लोकपिनि ज्याडा प्रभाव मदुगुलि उपासना मयात धैगु जूसा प्रकृति (स्वभाव) यानं छुंहे ज्याडा प्रभाव दुगु जिं मखना । उन्मत्ताम्ह ईश्वर सकल थ्व जगते अत्यन्त तच्वोगु शक्ति पराक्रम दुधैगु खँ उन्मत्ताम्ह यातहे सिबाब मेपिंत कनेगु लाइक ज्वी ला । उकें थ्व बांलाक बिचार याना स्वेबले ईश्वर दु ईश्वरं याःथे ज्वी धका गनं अरेजुया च्वनेथाय् मदु, उकें थ्व दुर्मतिपिसं ईश्वर दुधका क्यनातःगु खँ क्यना उकी लगेजुया ईश्वरयाके आदर तया सेवा याना आराधना याय्गु तमाम फजुल व्यर्थहे खः ।

आः भिगु बचनजा थ्वका न्यँ थथे धैतगु दु—

सुखस्य दुःखस्य न कोऽपि दाता परो ददातीति कुबुद्धिरेषा ।।
स्व कर्मसूत्रग्रथितो हि लोकः कर्ताह मस्मीति वृथाभिमानः ।।६१।।

थ्व संसारे सुखया दाता दुःखया दाता सुंहे मदु ईश्वर आदि मेमेपिसं सुख बिल दुःख बिल धैगु कुबुद्धि थ्व लोक सकलेंहे थमं थमं यानागु कर्मया फल भोग यानाच्वंपि जि थथे याना जिं थुगुकथं याना बिया धैगु अभिमान जम्मांहे व्यर्थ ।

उकिं सकतां थ्व जगते सुंहे कर्ता मदु खनेदुगु कारणयाकें बाहिक् मेपिं थः खुसि वुंपि ईश्वर आदि सुंहे मदु पक्का । थ्वहे खँ बिस्तारं क्यनेयानिंतिं सिद्धान्तबादी धाल ।

हे ईश्वर कारणबादी ! सु थन छिमिसं ईश्वर धया धा । तावत् आवी न्हापां गुगुजा पृथिवी आदिया संतानयाकें बिगर ज्या जूगु खने मदु, आः थन छिमिसं सु ईश्वर धया प्राप्त मजूगु संतानयाकें भिन्न व्यापारया

कारण धका छिमिसं धाय्गु जोग्य मजू, आपालं संग ज्वीगुलि। थुलिया-निति थ्व कारण इच्छा याह्मसें खनेदेक ज्याया ब्यापार यानाच्वंगु जकं अंगीकार याय्माःगु खः। पृथिवी बीज आदियाके बिगर संतान प्रवाहजुया संसारया कार्य्य याःगु मेगुया खनेमदु अर्थात् पृथिवी जल तेज वायु आकाश थुलि पंच महाभूतयाकें जकहे प्रत्यक्ष खनेदेक संसारया कार्य्य दकुगु खनेदु उकें छुयानिंति खनेमदुगु ईश्वरं कार्ययात धका धाय्गु। हानं थथे धयाधकं प्रत्यक्ष खनेदुपिं थ्व पृथिवी आदि पंचभूत ईश्वरन्या धका छिमिसं मंखः याना धाइ न्यं थ्व पंचमहाभूतनं ईश्वर मखु। यदि पृथिवी आदि पंचभूत ईश्वरहे खतका खःसां नांजक काय्गुली छाय् छिमिसं परिश्रम यानाः जिपिंजा पत्या मजू पृथिवी आदिनं संसारयागु कार्य्य याःगु खने दुगुलिं अपिंहे ईश्वर धैगु खालि नांजक थ्व अर्थया भेद छुं खने मदु युकी, उकें अर्थ छुं खने मदुगुली छुं फल लाइ मखु धका जिपिं पत्यामजू हानं थुकिया अर्थ बिशेष दत धाःसांहे तबि थुपिं ईश्वर ज्वीगु जोग्य मजू छाय्धाःसा न्य।

थ्व पृथिवी आदि नाना प्रकारया स्वभाव ज्वीगु नित्य मखुगु नाश ज्वीगु स्वभाव जुयाच्वंगु चेष्टा मदुगुलिं ब्यापार मदुपिं देबता मखु आराधना याय् जोग्यगु रूपनं मखु लंघनानं याय्फुपिं अशुचिपिं अशुचि आदि गुली पृथिबीया सद्भाव दुगुलिं थुपिं ईश्वर मखु ईश्वर धैह्मया थुजागु स्वभाव ज्वीमखु। यदि पृथिबी आदि जल, तेज, बायुजा ईश्वर मखुसा आकाशजा ईश्वर खःला धाइ, आकाशनं ईश्वर मखु छाय्धाःसा चेष्टा मदुम्ह जूयानिंति स्वभाव मदुगु जुया वया छुं ब्यापार मदुगुलिं। आत्मा ईश्वरला धाइ आत्मानं ईश्वर मखु थ्वनं न्हापा बिस्तारं कना निषेध याय् धुन छाय्धाःसा–थ्व आत्माया स्वभाव मदुगुलिं खराचिया न्यकुदु धाय्थें जक थ्व आत्मा उकें आत्मानं ईश्वर मखु। यदि थ्व चिंतना याय्गुहे मदुम्ह धासेंलि थथिम्ह ईश्वर कर्ता ज्वी छगू छगूली कारण ज्वी धैगु चिन्तना याय्गु मदैगुजा छु खं ह्लाय् (थ्व ईश्वरहे चिन्तना याय्गु मदु धासेंलि थ्व कारण जुया ज्या याइ धैगुयाजा चिन्तना याय्गु गबले दै) खंका हानं थ्व

ईश्वर अति खंके थाकुम्ह स्वे थाकुम्ह जूयानिंति चिन्तना याय् मफुत व ईश्वरया ज्याजा सकल लोकपिसं खंक सकलें पत्याजवीकहे खनेदु धका धाःसां तथि थ्वनं ज्वीमखु न्य ।

थ्व ईश्वरं छु देकल छु देकुगु इष्ट जूले । आत्मा देकल धंगु जूसा आत्माजा सदां बुम्ह नित्यम्ह धका छिमिसं धाल, नित्यगु बस्तूजा सदां दहेदु ईश्वरं देकेमाःगु मखु । यदि ईश्वरं देका जक आत्मा दुगु धाःसां थ्व आत्माजा नित्यम्ह खहे मखुत उकें नित्यम्ह आत्मा जूयानिंति ईश्वरं देकुम्ह मखु ।१।

पृथिवी आदि लः, तेज, बायु, आकाश, दिशा मनं देकल धंगु जूसा थ्वनं ईश्वरं देकुगु मखु छाय्धाःसा—थुमिगु स्वभाबनं नित्यहे खः ईश्वर धैम्हनं नित्य वं देकुगु मखु ।२।

ज्ञानं देकल धैगु जूसा थ्वनं मखु ज्ञेय (सीकेगु) बस्तू मदेकं ज्ञान मदुगु जूयानिंति संसार दतलेंहे ज्ञेय बस्तुली लगेजुया जक ज्ञान उत्पत्ति ज्वीगु जूयानिंति ज्ञाननं ईश्वरं देकुगु मखु ।३।

कर्मया सुख-दुःख देकल धैगु जूसा थ्वनं मखु थमं थमं यानागु पाप-पुण्यया फलं दुःख-सुख ज्वीगु खः, उकें थ्व कर्म सुख-दुःखनं ईश्वरं देकुगु मखु ।४।

अथेयानिंति का धा छं थ्व ईश्वरं छु देकल । हेतुया आदि मदु धासेंलि फलया आदि गबले दै । यदि ईश्वर जगतया कर्ता मखुसा प्रलय मजुबंन्ह्यो थ्व संसार सृष्टि गथे जुल धका छिमिसं धाइ, थ्वहेखः जिं हेतु धैगु थ्व संसार सृष्टि जूगुहे थनंनिसें धैगु मदु । थ्व हानं गथेधाःसा—क्लेश व कर्म आदिया लक्षण खः हेतु हेतुया थनंनिसें दत धैगु मदु धासेंलि थ्वया कारणं हे फल वंगु सत्वलोक भाजनलोक बिबर्त (सृष्टि) आदिया लक्षण थ्व आदि न्हापा गबले दै दैमखु, आदि मदैच्वंगु संसारे सत्व प्राणिया कर्मया अधिपति स्थिति प्रलय सृष्टि दैच्वंगु खः उकें कर्महे मयाकं सुख-दुःखनं दैमखु धया उकेंहे कर्मया सुख-दुःखनं ईश्वरं देकुगु मखु धया । हेतुया

(ईश्वरया) आदि मदु धासेँलि प्रलयकालेनं थथेंह ज्वः गुगुजा हनुयाह आदि मदु धासेँलि थुकिया फल सृष्टि आदि लक्षणया आदि गबले दं। नित्य खःसा नित्य जुया व कारणयानं सदांहे समर्थ देच्वंगुलिं सृष्टि आदिनं नित्यहे दंच्वनी, उकं नित्य समर्थ देच्वंगु थुकी सृष्टि आदिया आदि दंह मखु। उकिं थ्व नित्य खःसा गुगुंकाले सृष्टि याइ उगु बखते वहे कारण स्वभाव जूगुलिं सदाकालं वहे जक याइ, थ्वहे प्रकारं स्थिति जूसा स्थितिहे जुया च्वनी संहार जूसानं संहार जकहे जुया च्वनी थथे मजू छाय् मदा थथे मयातले ? हानं थ्व समर्थ स्वभावम्ह हेतु ईश्वर खःसा व मेपि सह-कारी (पासापिं) अर्थात् वंयायेंतु याइपिं अपेक्षा याइ मखु, छाय्धाःसा नित्यम्ह समर्थ स्वभाव जुया च्वंम्हया मेपिंके वास्ता याय् म्वागु जूयानिंति सकतांहे थःगु समर्थं याइ। उकिं थ्व ईश्वरं देकुगु मखुयानिंति ईश्वरं मदेकुगु गुगुज्वी थ्व जगत मदुगुहे पक्का खः थुलिया कारणं थ्व ईश्वरयात नित्यहे कर्ता धका गथे धाय् उकिं ईश्वर कर्ता मखु (अर्थात् लोकपिसं याःगु कर्म स्वया व कर्मया सहाय जुया जक ईश्वरं सुख-दुःख याःगु खः, व ईश्वरया थःयथे लोकयात सुख-दुःख याःगु मखु उकें लोकया थमं यानागु कर्मया हेतुं जक सुख-दुःख आदि जूगु धासेँलि थ्व सुख-दुःखया हेतुनं ईश्वर मखु, सुख-दुःख आदि देकुम्ह कर्तानं ईश्वर मखु थ्व जगत संसारनं प्राणिया थव थव कर्मया अनुसारं दुगु जूयानिंति थ्व जगतया कर्तानं ईश्वर मखु) यदि हानं थ्व ईश्वरं सदाकालं सकतां कार्य्य याय्गु समर्थ दु अथेनं थ्व ईश्वरं सामग्री अपेक्षा याइ बिना सामग्री मदेकं कर्ताया समर्थ दुसां तबि कार्य्य उत्पत्ति ज्वीमखु, छाय्धाःसा दृष्टान्त क्यने—कापः देकेगु समर्थ दुसां तबि उकिया कारण कपाय्, का, हाथा इत्यादि मदेकं कापः देके मज्यू। वथेंतु प्रकृतियानं सार्दाम माः धका छिमिसं धाइ आमथे जूसां हेतुहे ईश्वर मखु छाय्धाःसा—सामग्री दुसा जक ईश्वरं ज्या याइगु सामग्री मदुसा मयाइगु जूयानिंति गुगुजा लोकया सुख-दुःख ज्वीगु स्वर्ग नरक वनीगु कारण लोकपिसं पाप-पुण्ययाःगु कर्मया सार्दाम मदुसा जक थ्व

ईश्वरं स्वर्ग नरके च्छ्या सुख-दुःख याकेफुम्ह जुल, यदि थुजागु सार्वामि मदुसा याय् मफुम्ह जुल उकें थ्व जगतया हेतु ईश्वर मखु। हानं लोकया सार्दाम मदुगुली (अर्थात् थ्व लोकपिसं शुभ-अशुभ कर्म याःर्गुलि सुख-दुःख आदि ज्वोगु दुगुलि) थ्व ईश्वरं मज्वीकेनं फुगु मखु, थ्व सार्दाम मदंबले थ्व ईश्वरं ज्वोकेनं फुगु मखु ग्वले ईश्वरं संसारया हेतु जुया छु देकल व ईश्वरं अथेयानिंतिं हेतु ईश्वर मखु। छुं इच्छा मज्वीकं ईश्वरं कार्य्य याइ धंगु जूसा थ्व ईश्वर थःगु इच्छांयाःम्ह मखुयानिंतिं कर्पिनि अधीने लाम्ह ज्वी। हानं इच्छा जुया कार्य्य याःगु जूसां व ईश्वर इच्छाया बशेच्वंम्ह ज्वी थथे जूयानिंतिं आः ईश्वर धैम्ह गनदु सु ईश्वर। अथेयानिंतिं कारण ग्वनेदुगुलि स्वाभाविक थ्व संसार मखु।१। चेष्टा मदुपिं जूयानिंतिं पञ्च-भूतं बनेयाःगुनं थ्व संसार मखु।२। ईश्वर कारण जुयानं थ्व संसार देकुगु मखु।३। खालि थ्व संसार सकल प्राणिया सुगति दुर्गति सुख-दुःख आदि देकुगु थःथःगु कर्म हे खः धका निश्चय सीकि भ्रान्ति ज्वीमते थन। आः थन थ्व कर्म सुनां देकुगु धाःसा थ्व खँ कने त्यना। धैतःगुदु <u>अभिधर्म</u>—

कर्मजं लोक वैचित्र्यं चेतना तत्कृतं चतत्॥
चेतना मानसंकर्म तज्जेवाक् काय कर्मणी॥६२॥

थःथःगु कर्मयाकें उत्पत्ति जूगु थ्व लोके चित्र-बिचित्र जुया च्वन थ्व कर्म देकुम्ह सुधाःसा—चेतना, चेतना धंगु मनया कर्म थ्व मनयाकें बचन शरीरया कर्म उत्पत्ति जुल। अथेयानिंतिं थ्व चेतनां सहितगु मनं प्रेरण याःर्गुलि म्हुतु बचनं कर्म यात ह्ला-तुति आदि शरीरनं कर्म यात, मनं मधाःगु जूसा बचन शरीरं कर्म याइ मखु मनं धाःर्गुलिहे म्हुतु शरीरं कर्म याःगु जूयानिंतिं मनं यानाहे कर्म बनेजूगु निश्चय खः। थ्व मनं भिंगु धर्म-कर्म दान-दातब्य आदि याय्गु इच्छा याःसा मन बचन शरीरं भिंगु कर्महे याइ, मभिंगु पाप चेतना यातसा मन बचन शरीरनं अथेहे मभिंगु कर्म याइ। भिंगु कर्म याःसा भिंगु फलहे लाइ मभिंगु कर्म याःसा मभिंगुहे फल लाइ। थुलियानिंतिं थ्व याय् त्यो थ्व याय् मत्यो धैगु गुरुपिंगु शिक्षा

आदि न्यनातःपिं संसारयागु दुःखया भयं ग्यानाच्वंपिं लोकपिसं थ्व शिक्षा प्रतिपाल यायेनितिं चित्तयातहे रक्षा याय्‌मा । धंतःगु बोधिचर्यावतार—

शिक्षां रक्षितु कामेन चित्तं रक्ष्यं प्रयत्नतः ॥
नशिक्षा रक्षितुं शक्या चलंचित्त मरक्षता ॥६३॥

शिक्षा रक्षा याय् धैगु इच्छायाह्म पुरुषं बहुतहे जत्नजुक्ति याना थःगु चित्तंनि रक्षा याय् माल थ्व चञ्चल जुयाच्वंगु चित्तयात रक्षा मयासें शिक्षा रक्षा याय् फैमखु । सान्हे मजूह्म मत्ताह्म किसि थुगु लोके युजागु ब्यथा बी फैमखु, गुह्म चित्तरूपी मत्ताह्म किसि थः यथ्ये तोतातःह्म तथागतया बचन रूपी अंकुश नका सान्हेयाना थःगु बसे तया मतःनिह्मसें अबीचि आदि नरके क्वफाना सास्ति याना बी । थुह्म चित्तरूपी मत्ताह्म किसियात चोगु उपाय छुधाःसा स्मृतिरूपी खिपः थ्व खिपतं सकभनं उखेथुखे गनंहे मभिगु पक्षे वने मफेक चिना तय्‌मा, गन चिना तय्‌गु धाःसा धर्मचितारूपी तःगोगु थामे चिना तय्‌मा, गुगु प्रकारं चिना तय्‌गु धाःसा वं बलात्कार याना थां तोथुला खिपः चफुना बिस्युंवने मफेक धर्मचितारूपी महा तःगोगु थामे स्मृतिरूपी खिपतं जबरजस्ति इकिधिकि सने मफेक सनेपावे मज्वीक चिना तय्‌मा थथे चिना तल धाःसा उगु बखते सकतां भय नाशजुया वनी सकतां मङ्गल जुया वै ।

व्याघ्रार्सिंहा गजा ऋक्षाः सर्पाः सर्वेच शत्रवः ॥
सर्वे नरक पालाश्च डाकिन्यो राक्षसा स्तथा ॥६४॥
सर्वेबद्धा भवन्त्येते चित्तस्यं कस्य वन्धनात् ॥
चित्तस्यँ कस्य दमनात् सर्वेदान्ता भवन्ति च ॥६५॥

धुं, सिंह, किसि, भालु, सर्प सकल शत्रुत सकल नरकपाल जमदूत गणंपिं डाकिनी-साकिनीगणपिं राक्षशगणपिं सकलें चित्त छह्मस्यात चित धाय्‌व थुपिं सकस्यातं चिनागु ज्वी, चित्त छह्मस्यात सान्हे याय्‌व थुपिं सकलें सान्हे ज्वी । थुपिं सकलें च्वे कनापिं धुं आदि गणपिसं थमं मभिगु कर्म पिना तयागु दुसा जक दुःख ब्यूवंपिं नतर दुःख बी फुपिं मखु कर्म धैगु थःगु चित्त बचन शरीरं याःगु ज्या थ्व थःगु चित्तयाके उत्पत्ति जुया

वंगु चित्त मवेकं थुपिं वचन शरीरया कर्म उथे ज्वी फुगु मखु, अथेयानिंतिं संसारे सकतां अनेक प्रकारया भय जूगु नाना प्रकारया दुःख जूगु सकतांहे कर्मयाकेंहे जूगु मेपिं ईश्वर आदि सुनानं याःगु मखु थ्व कर्म थःगु चित्तं हे बनेयाःगु थुलियानिंतिं थ्व संसारे यावन्त दुःख, संकष्ट, पीर, भय जूगु जन्मांहे थःगु चित्तयाकें जूगु धका तथ्यबादी (सत्यबादी) जुया बिज्याह्म भगवानं आज्ञा देका बिज्यात। अथेयानिंतिं परयात अपकार (मखु यायगु) मयायगु चित्तजुया च्वंह्मयात मेपिं अपराध याःवैपिं सुं दैमखु। धैतःगु दु—

निवृत्त पाप चित्तस्य नास्ति लोके भयंद्विपः ।।
सुखहानि नंतस्यास्ति यस्यचित्त वशेस्थितं ।।६६।।

पाप चित्त मदुह्मस्या लोके भय दैमखु शत्रुनं दैमखु, गुह्मस्या चित्त वशे दैच्वन वया सुख हानिनं गुबलेसं ज्वी मखु। थथेनं धैतःगु दु—

चित्तस्य दमनं साधु चित्त दान्तं सुखावहं ।।६७।।

चित्तयात सान्हे यायगुहे साधु धैगु खः चित्त सान्हे याह्मयात साधु धाय् चित्त सान्हे जुलकि सकतां सुख बहे ज्वी। अथेयानिंतिं संसारे चित्तहे तःधं धका सीकि, छ्वाय्धाःसा—बिनां चित्तं मयाकं धर्म-कर्म दान-प्रदान आदि याइगुमखु प्राणातिपात आदि पाप याइनंमखु बिनां पाप-पुण्य मयासें दुर्गती-सुगती वनीनं मखु दुःख-सुख ज्वीनं मखु कर्म देकोह्महे चित्त मेपिं ईश्वर आदि सुनानं कर्म देकोगुनं मखु, उकें ईश्वर आदि मेमेपिं सत्व अर्थात् मां-बौ, दाजु-किजा, भाइ-बन्धु, इष्टमित्र भात-कला, काय्-म्ह्याय् परिवारपिगु भरे च्वनेमते थःगु चित्तहे कजेया। स्व नरके जमदूतगणपिंके खड्ग, पा, भाला, मुगः, लुसि आदि नाना प्रकारगु शस्त्र-अस्त्र गनं उत्पत्ति जुल हानं चुपि वागाइगु बन खोचाधारया भूमि आदि जत्नं सुनां देकातल गये उत्पत्ति जुल अन नरके थुजागु बस्तू देकुह्म कर्ता ईश्वर आदि सुंदुगु मखु। हानं व नरके पूगु नंयागु भूमि सुनां देकातल वहे नरके सिमल् सिमा या च्वेबवे आपालं सजाई यानातःपिं मिसात खने दु थुपिं हानं थ्वहे सिमल् सिमा सुनां देकातःगु गनं उत्पत्ति जुयाच्वन। हानं थथे धाय्बले छिमिसं

संखायाना उत्तर बी कि नरके शस्त्र-अस्त्र आदि वेकूपि सजाइंयाइपि जम-राजा आदि जमदूतपि वु धाइ, अथे वहेवुसां कीत छु वास्ता, छायधा:मा प्राणिपिसं पापकर्म मयाकं नरकेहे वनी मखु (अथवा शुभकर्म मयाकं स्वर्ग नं वनी मखु) उकें थ:गु पापकर्म याना नरक दुगु नरकया सजाइं फयमा:गु थ्वथेंतुं थ:गु शुभकर्म याना स्वर्ग वना मोजयाय् दुगु थुलियानिंति स्वर्ग देकुह्मनं थ:हे नरक देकुह्मनं थ:हे । अथेयानिंति थुकीया कारण मेगु मदु चित्तयाकेंहे दँगु धका सोकि ।

सत्वलोक मथ भाजनलोकं चित्तमेव रचयन्यति चित्त ।।
कर्मजं हि जगदुक्तमशेषं कर्मचित्त मवधूय च नास्ति ।।६८।।

सत्वलोक व भाजनलोक थ्व निगू अति बिचित्रं चित्तंहे बनेजुया च्वंगु थ्व जगत सकतांहे कर्मयाकें उत्पत्ति जूगु धका धँतल । कर्म धंगु चित्तयाकें बाहिक मेगु मदु अर्थात् चित्तंयाना कर्म बने जूगु । अथेयानिंति थ्व सकतां या कारण चित्तहे ख: थुपिं धुँ सिंह आदि नरके शस्त्र अस्त्र आदि दु:खबीगु बस्तू सकतांहे पाप चित्तयाकेंहे उत्पत्ति जुयाच्वंगु धका मुनिश्वर भगवानं आज्ञा देका बिज्यात । थुलिया कारणं स्वर्गमध्य पाताले चित्तयाकें बाहिक मेपिं ग्यानापुगु ग्यानापुपिं सुंहे मदु, अथेयानिंति चित्तहे बशे तय्मा । धँत:गु दु <u>*आर्यरत्नमेघे*</u>—सकतां धर्मया मोहरा चित्तजुया च्वन अर्थात् सकतां धर्म चित्ते लाना च्वन, चित्त ह्मसीव सकतां धर्म म्हसी ।

चित्तेन नीयते लोक: चित्तं चित्तं नपश्यति ।।
चित्तेन चीयते कर्म शुभं वा यदि वाऽशुभं ।।६९।।

चित्तं लोकपित यंकी (अर्थात् षट्गति यंकी) चित्तं चित्तयात मखं चित्तं कर्म मुनी भिंगुनं मभिंगुनं । चित्त चाउली मिलापू सिथें (मिलापूसि ह्मांति ज्वना चाचा हीक्यबले मियागु चाक: दँ महीकुसा दँमखु थ्वथें) चित्त भ्रमज्वी ल:या तरङ्गथें । चित्त दाहज्वी बनया अग्नि बन दाह-या:थें । चित्त बुयावं आपा ल:बुथासे ल: थ्वनाछोसां हानं हानं बुयावंगुथें । थुगु प्रकारं बांलाक चित्ते परिक्षा याना स्वया बोधिसत्वं स्थिरगु स्मृति

याना च्वनी चित्तया बशे बनीमखु चित्तयात थमं बशे काई चित्त बशेकाय् धुसेंलि सकतां धर्म थया बशे वै । थुपिंजा जम्मां चित्तया अधीन खः दान-पारमिता आदि खुगू पारमितानं चित्तया अधीनला धाई खः। थ्व गथेधासा। जगत संसार सकल प्राणियात दरिद्र मज्वीक धाधाम्हस्यात धाधागु तक वस्तू बियालि दानपारमिता पुरेज्वी धयागु तथागतया बोलि धासेंलि आः थौंतकं जगत दरिद्र तिनि थ्व न्हापाजुया बिज्यापिं तथागतपिनि गथे दान-पारमितां पुरे जुल धाःसा न्य । थ्व सर्वस्व बाह्यबस्तू थः शरीरेच्वंगु बस्तू दान याइ, दानयायां प्राप्त जूगु पुण्य फल समेतं सकल प्राणिपिंत त्याग याना थुकोहे अभ्यास याना पुरायाना थःके मत्सरि ज्वीगुया भाव मल छुं मदया छुनापं संगमवुगु चित्त उत्पत्तिज्वी उबले दानपारमितां पुरेज्वी धका धंतल, अथेयानिंति दानपारमितानं चित्तं यानाहे पुरे ज्वीगु खः मेमुलि मखु ।

शीलपारमिताजा क्रन चित्तयाहे खेल खः । गथेधाःसा—प्राणातिपात आदि सकल दोषयाकें छुतेज्वीगुहे शील । स्यापिं प्राणिपि आदि मदया मभिगु कर्म याय्गु बिषय बस्तू मदुसा शील बचे ज्वी धका च्वनी अथे मखुकि गथेधाःसा न्य, न्या आदि प्राणिपिं गन खने मदु थासे तय् यंके गुगु थाकें थुमित मस्याइ अर्थात् न्या आदि प्राणि स्यापिहे मदुसा स्याय्गु दंमखु शील बचेज्वी धका चवनी थथे मखुकि थुपिं प्राणि दंच्वंसां थःत प्राप्तजूसांहे बिसरगु चित्त याइ अर्थात् स्याय्मखु धंगु चित्त दृढ याइ थये ज्वीव शील बचेज्वी, अथेयानिंति थ्व शीलपारमितानं चित्तया अधिकारहे खः ।

क्षान्तिपारमिता धंगुनं चित्तयाकें भिन्न मेगु मदु गथेधाःसा कपिमं अपराध आदि याःसां थःगु चित्ते कोप मयासे सहयाय्गुली क्षान्ति । सकल शत्रुयात फुका शत्रु साधन याना शत्रु मवुसेंलि शत्रु मवुह्मस्यात मेपिं अप-कारयाइपिं दंमखु अले तंपिकाय् माली मखु तं मवुसेंलि क्षान्तिज्वी धका च्वनी थथे मखु गथेधाःसा—शत्रुगणपिं आकाशयें पर्य्यंत मदेक दंच्वन,

गुलिनि स्याय् फुकं स्याय् फंमखु थुलियानिंति थ:गु चित्तय्‌‌ अहंकार छह्म स्यात धाय्‌व थुपिं सकल शत्रुपिंत स्यानागुथें ज्वी। दृष्टान्त गथे-धा:सा–कँ आदि तुती पीडा जूगु बस्तूयाकें रक्षा ज्वीकेयानिंति भूमि तोप्वीगु जोग्य, थ्व भूमि तोप्वीत अपाय् फा:गु छ्यँगु गन जकं दनधा:सां तोप्वी फंमखु, उपाय या:साजा फं गथेधा:सां छ्यँगु लकामंन्ह्याना बुयागुलि सकल भूमि तोपुयागुथें ज्वी। थथे पृथिवीले छ्यँगुलि नोप्वीगुथें बुयानिंति शत्रु प्रभृति पिनेयागु भाव जि गनेगु समर्थ मदु अथेयानिंति थ:गु चित्तया थमं गनेफुगु थ्व चित्तयात जि गने मेपिंत गनाया प्रयोजन मदु थ:गु चित्तयात जक गनेव मेपिंतनं गनागु ज्वी थुलियानिंति थ्व क्षान्ति धंगुनं चित्तहे ख:।

बीर्य्यपारमिता धंगु पुण्ये उत्साह याय्‌गु स्वभाव थ्वनं स्पष्ट छूटेज्वीक हे चित्तया अधिकार ख: गथेधा:सा बचन शरीर सहित जुयाच्वंसां चित्तया धर्म याय्‌गुली बांलाक उत्साह मज्वीव उत्तमगु ब्रह्मत्वफल लाय् फंमखु. गथेधा:सा ध्याने आदि पराक्रमया ज्या याय्‌बले चित्त छह्म जक जबर्जस्ति लगेज्वीव एकचित्तज्वीव ब्रह्मत्वफल लाई।

ध्यानपारमिता धंगुजा चित्तया एकाग्र याय्‌गुहे लक्षण चित्तयाकें बाहिकजा खँ ह्लाय्‌गु थाय्‌हे मदु। गथेधा:सा मन्त्र आदि ब्वनेगु लक्षण बचनया ब्यापार ख: इन्द्रिययात सान्हे याय्‌गु लक्षण शरीरया ब्यापार ख: थुजागु जप-तप ताकालं यानांच्वंसां तबि मेगु थासे चित्त वन चित्त न्ह्यासुल धाय्‌व ब्वर्थहे ज्वी धका सर्वज्ञ भगबानं आज्ञा देका बिज्यात। दृष्टान्त गथेधा:सा–काय्‌मचा ख:सां काय्‌मचायात याय्‌मा:गु ज्या मयाय्‌व काय्-मचा मखुम्हथें ज्वीगुथें, थुलियानिंति ध्यानपारमितानं चित्तयाकेंहे पुरे ज्वीगु ख:।

प्रज्ञापारमिताजा चित्तया हे ज्या। गथेधा:सा–

> दु:खंहन्तुं सुखं प्राप्तुं ते भ्रमन्ति मुधाम्बरे ॥
> यैरेतद्धर्म सर्बस्वं चित्तं गुह्यं न भावितं ॥७०॥

पञ्चगतो थ्व संसारे जन्म ज्वीगु आदि दुःख फुका निर्वाण सुख लाय्-निर्निति थुपिं सत्वप्राणिपिं व्यर्थ आकाशे काशिपुष्प थेंगु, स्वां फसं ह्वाना वाचाउलाच्वंथें निष्फलंहे संसारचक्रे चाचाउला च्वन। अर्थात् पञ्चाग्नि-तापन याना क्षं क्वेलाका तुति च्वेलाका मिच्छेका न्ह्यपु हाय्का आदि शिरे पोडा याना व्रतयाना च्वन, थुपिं संसारया भयं ग्यानाच्वंपिं सुख इच्छा याना च्वंपिसं थ्व सम्पूर्ण थुगुलोक परलोकया धर्मया आदि कारण पुसा जुयाच्वंगु चित्त धका म्हमस्यू मूर्खपिनि अगोचर स्वभाव जूयार्निति गुह्य जुयाच्वन। उकें थ्व सकतां धर्म प्रज्ञापारमिता पुरे ज्वीगुनं चित्तंहे खः।

आर्य गण्डव्यूह सूत्रे बयान याना तःगुदु–सकतां बोधिसत्वया चर्य्या थःगुचित्ते च्वंच्वंगु सकल सत्वप्राणियात परिपाक (दुःख फुका सुख याय्गु) बिनय (मार्ग) नं थःगु चित्ते च्वंच्वंगु। एवंरीतं हे कुलपुत्र जिगु चित्ते थथे लुयावल थःगु चित्तहे स्थिरं तय्मा सकल धर्मया मूलं। थःगु चित्तहे प्रकट याय्मा धर्मरूपी सुपाचं। थःगु चित्तहे शोधन याय्मा सकल पापकर्म छुटेयाना भिंगु धर्मयाकें। थःगु चित्तहे क्वातुकेमा बोर्य पराक्रमं।

थुगु प्रकारं बोधिचित्त उत्पत्तियाम्ह शिक्षा रक्षा याय्गुली जत्न याम्हसें मती तय्मा। थुलियार्निति जिं भिनकं एकाग्रचित्तं थःगु चित्त थोरयाना रक्षा याय् चित्त रक्षा याय्गु व्रतहे दकसिबे तःधंगु व्रत सकल धर्म चित्ते दुने लानाच्वंगु जूयार्निति। अथेयार्निति थथे धैतल–

चित्तरक्षा व्रतंत्यक्त्वा बहुभिः किं तपोव्रतैः ॥७१॥

चित्त रक्षा याय्गु व्रत तोता मेगु आपालं तपस्या व्रतयाना छु प्रयोजन थ्व गयेधाःसा धर्म संगीति सूत्रे धैतःगु दु–मतिबिक्रम बोधिसत्वं धाल। गुगु थ्व धर्म धर्म धका धाःगु थ्व धर्म थासेच्वंगुनं मखु थान मखुथाय् च्वंगु नं मखु मेमेगु थासे च्वंगुनं मखु थःगु चित्तया अधिकार जुयाच्वंगु। थुलि-यार्निति जि थःगु चित्त बांलाक आराधना याय् बांलाक थोरं तय् बांलाक जिते याय् बांलाक क्वातुके बांलाक बशे तय्। गन चित्त लात अन गुण दोष वंगु। थुलियार्निति बोधिसत्वं दोषयाकें मन लिचिला गुणे मनतं।

थथे धैत:गुबु चित्तया अधिकार जुयाच्वंगु धर्म । धर्मया अधिकार जुयाच्वंगु बोधिज्ञान । गथेजा चतुपतं सनींपि होस याइमखुपि मनूत दथ्वी च्वंच्वंम्ह पुरुष थ:गुम्हे घा: दंच्वंम्ह्सें थ:गु घाले ध्वका बी थ:त पीडाज्वी भकाजक मती तया बहुत सम्हार याना उगु घा:यात आदरतया रक्षा याइ, थ्वथेनं शिक्षा स्यनेगु रक्षा याय् धंगु इच्छायाम्ह पुरुषं कारणहे मदंक शत्रुजुया वंपि दुर्जन क्लेशया दथ्वी च्वंच्वंगु चित्तरूपी घा: थ्व दुर्जनपिसं ध्वका तच्वोयाना पीडा याका बी धका ग्याना उकीहे जक तत्परयाना सदासर्व-कालं व चित्तरूपी घा:यात बहुत स्याहार सह्मार याना रक्षा याय्मा । घाले ध्वका बीगु दु:खजा किञ्चित् मात्रया दु:ख ख: थुजागु दु:खं जकहे ग्याना आदरतया बहुत बिचार याना थुगु घा: जि रक्षा याना च्वना धासेंलि थ्व चित्तरूपी घा:यात रक्षा मयाय्‌व संघात नरकं उत्पत्ति जुया च्वंगु अनेक द्वलंद्व: बर्ष भोग याय्मा:गु दु:ख पर्वतं क्वांचिया म्हछम्हं व्याप्त ज्वीक प्रहार याइगु दु:ख भोग याय्माली थुजागु दु:खज्वीगु भय ग्याना थ्व चित्तरूपी घा:यात गथे रक्षा मयाय् बहुत होस यानाहे रक्षा याय्मा । थथे मती तया चलेया:सा थुम्ह भिक्षु अर्थात् बोधिचित्त काय्गु इच्छायाम्ह पुरुषं थ्व दुर्जन मूर्खत क्लेशगण बांबांलापि स्त्रीगणपिनि दथ्वी च्वनाच्वंसां थुम्ह धीरा जुयाच्वंम्ह यति (भिक्षु) कदाचित् स्यनामखु शिक्षा रक्षा याय्गु मनयाकें खुस्के ज्वीमखु । शिक्षा धारण याम्ह्सें थुलि मती तय्मा ।

लाभा नश्यन्तु मेकामं सत्कार: कायजीवितं ।।
नश्य त्वन्यच्च कुशलं मातुचित्तं कदाचन ।। ७२।।

जि लाभज्वीगु बस्तू सम्पूर्ण फुना थवं । हानं जि अनेक प्रकारया सुख कामना याना च्वनागु थ्वनं फुना थवं । हानं कपिसं बहुत मान्य याका आदर तया भिंगु लासास फ्यतुका दान बिया तुति भोपुया प्रशंसा याना माने याइगु आदि फुना थवं । हानं जि थ्व शरीर आनन्दं जीबिका जुया च्वनेगु थ्वनं फुना थवं । हानं मेमेगु छुं गुगुं जित सुख मोज दंगु पदार्थ गुलि

तक वँव्वन भुपिनं जःमांहे फुना थवं । थ्व धर्म यायगु शिक्षा रक्षा यायगु चित्त छगू जक गुगुकालेहे फुना मवनेमा ।

थथे चित्त रक्षाया धका धैतःगु जि बुझे जुल । आः थ्व चित्तयात रक्षाया सकतां संसारे सुख-दुःख आदि कर्म देकुगु चित्तं धका धाल, थ्व चित्तयात गथे रक्षा यायगुले थुजाम्ह मत्ताम्ह किसिथें चंचलम्ह चित्तयात मभिंगु पक्षे गनं वने मफेक रक्षा यायत उपाय छु धका धाइ, न्य–थ्व चित्त रक्षा यायगु उपायजा स्मृति छता व संप्रजन्य छता २ थ्व निता जुयाच्वन । थ्वहे खे आदर देकेत धयातःगु दु–

चित्तं रक्षितु कामानां मयैष क्रियतेऽञ्जलिः ॥
स्मृतिं च संप्रजन्यं च सर्वं यत्नेन रक्षत ॥७३॥

चित्त रक्षा यायधैगु इच्छा याःपिके जि ह्लानिपां ज्वरेयाना प्रार्थना याय् । स्मृति छता व संप्रजन्य छता न्ह्यागु कित्ता यानानं जतनयाना रक्षाया ।

स्मृति धैगु छुधाःसा आर्यरत्न चूड सूत्रे धैतःगु दु–गुगु स्मृति सकल क्लेशया उत्पत्ति ज्वीमखु । गुगु स्मृति सकल मारया कर्मयाना च्वंपिसं चूक् ल्वीके फैमखु । गुगु स्मृति बिले मभिंगुले कुतुंवनी मखु । गुगु स्मृति छ्वाका पहरा स्वरूप जूगुलि सकतां मभिंगु पापकर्म चित्त उत्पत्ति ज्वीगुयात दुकाइ मखु थ्वैत धाई सम्यक्स्मृति स्मृति धैगुया धका धैतःगु अथवा यायमागु कार्य्यव यायमत्यो यायमज्यू गनातःगु कार्य्य थ्व निगू गुगुथासे परेज्वी उगुथासे लुमंकेगु संप्रजन्यजा ।

प्रज्ञापारमितास धैतःगु दु––चलेजुया च्वंसां जि चलेजुया च्वना धका सां । दिनाच्वंसा जि दिनाच्वना धका सी । फ्यतुना च्वंसां जि फ्यतुना च्वना धका सी । द्यनाच्वंसां जि द्यनाच्वना धका सी । गुगु गुगु कित्तां थःगु शरीर च्वंच्वनागु खः अथे अथे सम्पूर्ण थमं बुझेज्वी होसियारी ज्वी भुले ज्वीमखु (अर्थात् चित्तछखे लाइमखु यानागु कार्य्य बुझे जुया च्वनी) एबंरीतं थुम्ह पुरुष लङ्कना जुया वंसानं चलेजुया वसानं लिहां-

वोसां बुफेजुया चलेज्वीम्ह ज्वी स्वंचवनेबले उलेथुले स्वबले मन्वबले ह्वा तुति आदि संकेबले पयजेज्वीबले गयरबस्त्र चीवरबस्त्र पिण्डपात्र धारण यायबले नय्बले त्वनेबले च्वनेबले त्यानुया थकेजुया च्वनीबले न्यानुलंका च्वनेबले वेबले वनेबले दिना च्वनेबले सुमुक पयतुना च्वनेबले च्वनाच्वनेबले जागर्तनायाना च्वनेबले खँल्हाय्बले न्वंमवासे सुमुक च्वनेबले छुंगुमं कार्य्य लगेजुया च्वनेबले बांलाक बुफेजुया चलेयाइह्म ज्वी ।

स्मृति संप्रजन्य मज्वीगु छुज्वीधाःसा—गथेजा रोगग्रस्त जुयाच्वंह्म पुरुष सकतां कर्म दनेगु न्यासेवनेगु नय्गु आदि कर्म समर्थ दंमखु । थ्वथेंतु स्मृति व संप्रजन्ययाके ब्याकुलगु चित्त जुयाच्वंह्म सकतां कर्म ध्यान याय्गु पाठ याय्गु जप याय्गु स्तोत्र याय्गु आदि कर्म समर्थ दंमखु ।

संप्रजन्य चित्त मजूसा छुज्वीधाःसा—संप्रजन्य चित्त मजूह्मया न्यना तयागु, चिंतना याना तयागु, भावना याना तयागु, ज्ञाने च्वंच्वंगु बस्तू लुमंका च्वंच्वने फैमखु । गथेधाःसा प्वागंगु घले लः तंबले क्वं घराघर ज्वया वै थानाच्वनी मखु थ्वथेंतुं ज्वी । नाना प्रकारया शिक्षा शास्त्र न्यना तयागु दुसां श्रद्धादुह्म जूसां जतनयाना शिक्षा स्यनागुली आदर तंच्वंह्म जूसां संप्रजन्य मजूगु दोषं आपत्ति पापं क्लिष्ट ज्वी । संप्रजन्य मजूगु क्लेश स्वभाव खुं स्मृति खुयाकाय् धका चूक माला ल्यूल्यूजुया च्वंह्मसें दावेलाका स्मृति खुया यंका पुण्यरूपी धन मदेका बी धुसेंलि आपालं पुण्य धन मुनातःगु दुम्ह जूसां दुर्गती व्छै बी । क्लेशरूपी खुंया संघ थुपि दोष प्वा मालेगुली तत्पर याना जूपि थुमिसं दोष प्वा ल्वीका पुण्यधन खुया कया भिंगुगती जीबिका जुया च्वनेगु फुका बी ।

स्मृति मदुगुलि याना थुजागु दोष वै धका दोष खना च्वंपिसं थुलिया कारणे थ्व स्मृतियात मनरूपी छेँयागु द्वारं गुबलेसंहे पिव्छे मते, सदांहे मने स्मृति थातं तैंति हानं कदाचित् छुंगुगुं काले मत्ता जुया थ्व स्मृति चित्तयाके पिहांवन धाःसा नरकादि दुर्गतियागु व्यथा लुमंका काचाबक थ्व स्मृति लित ब्वनाहया हानं वहे चित्तेसतुं तेहय्मा ।

थथे आदर दुगु स्मृति छुजुयाबं धा:सा–उपाध्यागणपिं थ:त स्यने-कने या:पिं आदर मान्य याय्मा:पिं त:धंपिं गुरुकुल थुलिया न्ह्योने च्वंच्वनेबले भयं ग्याना अ:पुक स्मृति वैगु गथेखः अथेहेसतुं बुद्ध भगवान्-गणपिं बोधिसत्वगणपिनं समस्त थासे सकतां बस्तू बिषय ज्ञानचक्षुं खना बिज्यापिं अथेयानिंतिं थ्व सकल बस्तू थुमिगु न्ह्योनेहे च्वंच्वन जिनं थुमि न्ह्योनेहे च्वंच्वना जिं यायव कर्म भिगु वा मभिगु अमिसं बांलाक खनाच्वंगु दु स्वैच्वंगु दु बिचार यानाच्वंगु दु धका थ:गु मती तया थमं मखुगु कर्मयाय् त्यनीबने मछाला शिक्षास आदर तया थ्व शिक्षा लंघना याय् त्यनीबले भय कया ग्याना च्वनेमा, थुगु प्रकारं चलेयातसा थथे याह्मस्या मन छ्खे लाइ मखु बुद्ध भगबानया अनुस्मृति नं बारंबार वै ।

गुगु बखते स्मृति मनरूपी छेँया लुखास क्लेशरूपी खुँया संघ प्रबेश-ज्वीपिं गनेत रक्षा याय्त ध्वाका पहरा स्वरूप जुया च्वनी, उगु बखते जल्न हे याय्म्वाक संप्रजन्य उत्पत्ति ज्वी । वेधुंकुगु थ्व संप्रजन्य हानं लिहाँ वनी मखु थ:गु चित्ते थीरजुया च्वनी ।

थथे धका सीकि थुलि चित्तयात चीगु स्मृति संप्रजन्ययाा खँ । थथे स्मृति संप्रजन्यं चित्तची धा:सां मज्यू थ्व चित्त थः खुसि ज्वी सुख ज्वी मोजंच्वने सार्काभिकनये रसरंग याय् धँगुली लगेजुया न्ह्याथेहे धर्मचिन्तारूपी थामे स्मृतिरूपी खिपतं चिना:तसां पिहाँ पिहाँ वो, थ्व चित्त छु जुया थथे थातं तय् मफुगु धाइ छिमिसं न्य–आम खँ सत्यहे खः, थ्व चित्त थथे पिहाँवोगु थीरं मच्वंगु कारण छुधा:सा आत्मा मदुगु थ्व शरीर धका धँत:गु पञ्च-स्कन्धया समूहयात जि जिगु शरीर धका कल्पना या:गुलिं थथे थ्व चित्त पिहाँ पिहाँ वल । शरीरया पक्षपाति जूगुलिं थथे थ्व लोकपिसं पापकर्म मुना च्वन, उकें शरीरयात तोता बिल थ:गु धका ग्रहण मयात धा:सा थ्व चित्त पापकर्म याय्गुली लगेज्वीं मखु । अथेयानिंतिं बांलाक उदाहरण क्यना थ्व मनयात बोधयाना तय्मा ।

गथेधाःसा–हेमन ! छं बांलाक बिचार याना स्व शरीरया पक्षपातीं जुया शरीर रक्षा यायेनितिं छं पापकर्म याय्‌मते, छं थ्व जिगु शरीर धका कंच्वंगु गुजागु धाःसा न्य–आत्मा दुगु मखु आत्मा मदुगु खँजा ह्लापा च्वं कनेहे धुन छं बुझेज्वी माल । सीबले थ्व शरीर थःनिसें वंह्ममखु छं थःत धन बस्त्र आदिं बीम्ह मखु थ्व शरीर गथिह्म धाःसा चित्त मदंधुंकल धाय्‌व मत्ति सरिका जुया च्वंम्ह मखुला । धंतःगु दु न्य–

> गृध्रै रामिष संगृद्धैः कृष्यमाण इतस्ततः ।।
> न करोत्यन्यथा कायः कस्मादत्र प्रतिक्रिया ।।३८।।

थ्व शरीरया सकल प्रकारंहे छुं ब्यापार दुगु मखु थःत थमंहे छुं यायगु समर्थ दुम्ह मखु, चित्त मदेधुंकुगु सीगु शरीरे ला नय्‌गु इच्छा यानाच्वंपिं गृद्धतसें सीकया म्हे जुना त्वाथं उखेथुखे ववातुक्वाना सातुसाला ला नःसां थ्व मृतक शरीरं थः रक्षा ज्वीयायेनितिं व गृद्धपिंत स्याना व्छेगु आदि छुज्यां मया, अथेयायेनितिं आः थथिंगु शरीरयात छाय्‌ बिचार याना च्वना । हेमन ! थ्व थःगु मजूगु शरीरयात छं थःगु याना थ्व ला क्वेंया गद्दाजुया च्वंगु शरीर धैगु नां जुया च्दंगुयात छं तच्चोतं छाय्‌ रक्षा याना च्वना, थ्व शरीरयात छं छुत्तायाना तोता बिलधाःसा उकें छंत छु हानि ज्वीगु दु । हे मूढ मोहं छोपे जुया च्वंह्म मन शुचि जुया च्वंह्म छ थ्व सियाह्म पुतलि देकेथें देकातःगु शरीर थःगु भाःपा काय्‌मते, हानं थ्व शरीर गुजागु धाःसा–अशुचि जुयाच्वंगु ला, हि, क्वें, स्वो, स्यें, स्वं, गो, गुलि, खि, चो, दाः आदि तया साजबाज तया कल्‌ देकेथें देकातःगु थथे अशुचिगु जूयानितिं स्यनावनीगु धोगिना नवया तुं दाया प्याता प्यातां कुतुं वनीगु थथिंगु शरीरयात छं थःगु धका भाःपा छाय्‌ रक्षा याना च्वना । थ्व क्षेंगुतिं मोरे-याना देकातःगु शरीर थःगु चित्तयाकेंहे छुत्ताया, थ्व क्वेंयागु पंजले थःगु ज्ञानरूपी शस्त्रं ला ध्यना दुने स्व क्वेंनं छुत्ता छुत्ता याना दुने स्यो स्व थ्व चतुर्महाभूतं बनेजुया च्वंगु मां-बौयागु अशुचि कललं (रक्तशुक्र मिश्रं) बनेजुया च्वंगु दुःख मयगु शरीरे सारगु छु दु छंहे बिचार याना स्व ।

थुगु प्रकारं बांलाक अस्न याना माला स्वयानं थ्व छंगु शरीरे दुने सारगु पदार्थ छु मने दुगु मखु अथेयानिति आः थौंतकं छं छुयाकारणं थ्व शरीर रक्षा याना च्वना धा । थ्व अशुचि जुयाच्वंगु शरीर छं प्रतिपाल याना लह्वंका तया धका थःगु शरीरयागु ला आदि नयज्यूगुनं मखु, हि त्वने ज्यूगुनं मखु, आतापुति चुचुप्याय ज्यूगुनं मखु, अथेयानिति थ्व शरीर छुयाय् ज्यू । कर्मया सार्दाम जुयाच्वंगु थ्व मनुष्यया शरीर रक्षा याना बके याना तयगुजा गृद्ध, धों, खिचा तय्त आहार बोत जकं थिकज्वी थये छ थ्व शरीर रक्षा यानातःसां तबि निर्दया जुयाच्वंह्म मृत्युदेवतां छंगु शरी-रया ला टुक्रा टुक्रा याना गृद्ध तय्त बियू उबले छं छुयाय् फं । हेमन छ शरीरया च्यो जुया शरीरयात बहुत बिचार याना रक्षा यानाच्वन, छ थथे बिचार यानाच्वंह्म जि चाकर खः धका थ्व शरीर सदां छंयाय् च्वंच्वनी मखु बस्त्र आदि छु वस्तूनं वं छंत बियाथकी मखु । थ्व शरीरंजा छं बिचा-सचा याना सार्कभिक नका-त्वंका तःगु जक मज्जां नया छंत तोता वनी, अथेयानिति छु कारणे छं थ्व शरीरया निमित्ते दुःखसिय जुया । थुलियानिति हेमन ! थ्व नाशजुया वनीगु शरीरयात छं ज्या याका छु ज्या याका धाःसा धर्म-कर्म जप-तप ध्यान आदि याका व ज्या याना व्यूया ज्याला मात्र बिया अर्थात् न्ह्यागु जूसां आहार बिया द्यांजक मला-कुसे ज्या याय् फुगु समर्थ देकेत जक आहार आदि याका आः छं थःत प्रयोजन दंगु ज्या याकि, थ्व शरीरं छंत फाइदा ज्वीगु ज्या याना बिल धका व ज्यायाके प्राप्त जूगु जम्मां वंत बीमाःगु मखु, अथेयानिति व शरीरयात ज्याला मात्र बिया थःगु अर्थ साधन याः । थ्व शरीर वंगु वनीगु अर्थात् जन्म जूवंगु सिनावनीगुली आश्रय जुयाच्वंगु जूयानिति थ्वंत द्वंगाथें थंगु बुद्धि याना सकल सत्व प्राणियात हित सुख ज्वीगु सिद्ध यायनिति थ्वंत छं थः इच्छा जूगु ज्यास छोया अन वनीह्म या । हेमन, छं थथे धका सोका बांलाक बिचार याना स्व । थंतःगुनं दु—

आत्मानम परित्यज्य दुःखंत्यक्तुं नशक्यते ॥
यथाग्निम परित्यज्य दाहत्यक्तुं नशक्यते । ३५॥

आत्मायात मतोतकं दुःख तोते फंमखु, दृष्टान्त मखेधाःमा—बियानु रापं वाहजुया च्वंह्मया मि मतोतकं दाह मज्वीकं फंमखु । थुलि मोक्ष थ्व अशुचिगु नित्य मदुगु शरीरयात छं सुख मोज याकेगु तोतका धर्म-कर्म याकेगुली लगेया अले मभिगु कर्म यायगु मती वंमखु मभिगु कर्म मयामेलि दुःखसो मालीमखु ।

थये अशुचिगु नित्य मदुगु शरीर धका जि मिल्न म्यूमांहे थ्व मनयात गना पापकर्म याकेगुयाके लिचिके मफु मज्यू, न्ह्याथ्येहे याःमां बि बिगु शरीर जि योंपि स्त्री, पुत्र, पुत्री, परिवारपि जि सुख याय् मोज याय् धंगुव थःत मखुये याना न्यूपिके तवंगु प्रेम मज्वीगु अमित स्यंकेमासे वंगु थ्व चित्ते वहे वो मस्यू बाः थ्व छु जुया जिगु चित्ते वंच्वनयें युजागु चिन उत्पत्ति याःगु सुनां थ्व जिगु चित्ते छु च्वंच्वंन थ्व चित्तयात न्ह्याथ्येंहे गने धका संसानं गनां गने मफेक जवरजस्ति अत्यन्त याय्मासे वेकुह्म थ्व जिगु नुगले सु च्वंच्वन थ्व बांलाक सीके माल सुनां प्रेरण याःगुलि थ्व चित्त गने मफुगु थ्व सीका थ्वंतहे रोकेयाय्गु ज्या याय माल । छायधाःसा—थ्व संसारे सकतां सुगति-दुर्गती वना सुख-दुःख भोग याय्माःगु थ्व ईश्वर आदि सुनानं याःगु मखु थःगुहे कर्म जूगु धका जि सिल । थ्व कर्मनं मेपिसं सुनानं देकुगु मखु थःगु चित्तंहे देकुगु धंगुनं जि यथार्थंये सिल ।

आः हानं थ्व चित्तयात प्रेरणयाह्म थ्व चित्तया साःपहे याय्मासे वेका म्यूह्म सु थुको छह्म अवश्यमेव दु थ्व ह्मसीके माल थ्व ह्मसीका थ्वंत गन धाःसा चित्त उथे ज्वीमखु पक्का ।

आः थन जि बांलाक बिचार याना स्वयांजा थ्व चित्तयात प्रेरणयाह्म (अन्हेयाना छोह्म) क्लेश धंम्ह जि खना थ्वहे क्लेशया बशे लाना च्वंगुलि थ्व चित्तं याय् मत्योगु मभिगु कर्म याय् मखु भिगु कर्मजकहे याय् धका मती वोसां याय् मफया च्वंगु खः थ्व सकतांहे क्लेशंयाना जूगु धंतःगु दु–

अत्र मे चेतना नास्ति मन्त्रैरिव विमोहिनः ॥
न जाने केन मुह्यामि कोऽत्रान्त मंम निष्ठनि ॥ ७६॥

आः थन जिके चेष्टा मबु मन्त्र प्रयोग याना मोहन् तंतःपिथें जि मोह जुया च्वना जि मस्यू बा छुयानिति जि मोह जुयाच्वन थ्व जिगु अन्तस्करणे सु च्वंच्वन ।

हस्तपादादि रहिता स्तृश्णा द्वेषादि शत्रवः ॥
न शूरा नत्र ते प्राज्ञाःकथं दासी कृतोऽस्मितैः ॥७७॥

आः जि बिचार याना स्वयां जिगु चित्तेजा तृश्णा, लोभ, द्वेष, क्रोध, माया आदि क्लेश शत्रु च्वंच्वन थुमिसं जित च्योयाना तल । थुमिगु बशे च्वना जि मोह जुया च्वना थुपि क्लेशरूपी परम शत्रुत गर्थिपि धाःसा ल्हा, तुति, क्षें, म्हुतु आदि छुं दुपि मखु शूरापिनं मखु ज्ञान दुपिनं मखु थुमिसं गथे जित च्योयाना तल । थुपि क्लेश शत्रुत जिगु चित्ते मोजं च्वना जितः हे सतुं स्यंका फुकाच्वन । गथेधाःसा—जिगु चित्ते मोह च्वन उकें थुगु याय् त्यो थुगु याय् मत्यो धैगु मसिल अज्ञानि जुल न्ह्योनेलाःगु कर्म यात त्यो मत्योनं मधाल ज्यू मज्यूनं मधाल ।१। हानं थ्व चित्ते राग च्वन व रागं याना कपिगु धनसम्पत्ति काय्गु आदि राग दत कपिनि मिसा बांलापि अथबा दंके मत्योपि खन अमिके रागयात व थः सुख याय् धैगु रागंयाना तृश्णा बन्हे जुल व तृश्णांयाना त्यो मत्यो ज्यू मज्यू मधासे न्ह्यंलाक्व कर्म यात ।२। हानं थ्व चित्ते द्वेष च्वन थ्व द्वेषंयाना तं पिहाँ वल थ्वहे क्रोधंयाना तं लिसाले मफुर्गुलि मां-बौयात लाःसां स्यात कपिन्तनं स्यात प्रहार यात सास्ति यात दाल बोंबिल हरेक प्रकारं त्यो मत्यो ज्यू मज्यू छुं बिचार मयासे न्ह्यंलाक्व कर्म यात ।३। थथेहे सकतां कर्म याःगु थ्व जम्मां हे क्लेशं याःगु ।

आः थन ग्रन्थ तःधनीगु भयं मेमेगु क्लेश उपक्लेशया ब्यापार मच्वया । थ्व मुख्यगु राग १ द्वेष २ मोह ३ स्वंगू क्लेशया ब्यापार जक च्वया मेगु क्लेशनं थ्वथेंतु सीकि ।

उकें मुख्य संसार देकुम्ह कर्ता थुपि क्लेश धका सीके माल ।१। क्लेश चित्ते च्वना क्लेशं धाःथ्ये चित्तं यात थ्व संसार देकुम्ह निह्मह्म कर्ता

चित्त ।२। चित्तं अन्हेयाना बचन शरीरं न्ह्यलावव कर्म यान थ्व कर्मया फलं प्राणिपिसं दुःख आदि भोग यात थ्व संसार दकूह्म म्वक्व्ह्म कर्ता कर्म ।३।

थुलियार्निति थन जि रागी नं मखु द्वेषीनं मखु मोहीनं मखु, थुपि क्लेशं याना जि रागी, द्वेषी, मोही जूगु धिक्कार धिक्कार जि गथे धांज याय् मफुत गथे सहयाय् मफुत ।

सकल थ्व संसारे देव, दैत्य, मनुष्य आदि दक्वहे जि शत्रु जूसां थुमिसं जित अबीचि आदि नरक यागु अग्नी दाह याकेगु समर्थ दुगु मखु, थुपि अत्यन्त बल्लापि क्लेश शत्रुपिसंजा जित क्षण मात्रंहे अबीचि नरके क्वफाना बीफु थ्व क्लेश शत्रुनाप संगत यानागुलि सुमेरु पर्वतहे भस्म बाकि मदेक नाश याय्फु । हानं मेमेपि शत्रुगणपिनि थथे ताःकालं आयुर्दानं मदु. थुपि जि क्लेश शत्रुपिनिजा आदि अन्त मदेक असंख्य ताहागु आयु दंच्वन । मेमेपि सकस्यातं बहुत तच्चोतं सेवा यायव अमिसं फुथे जित हितयाना बी, थुपि क्लेशयात सेवायातकि ऊंऊं ततचोगु दुःख बी । अथेयानिर्ति थुपि क्लेश सेवा यायपि मखु फुकेमाःपि ।

थथे दीर्घ सन्तान दंच्वंपि शत्रु दुःखया समूह उत्पत्ति ज्वीगुया छगू कारण जुयाच्वंपि थ्व जिगु हृदये च्वना च्वंतले जित संसारयागु रत्न निर्भय ज्वीगु गबले दै, थुपि क्लेश चित्ते दतले भय मदया संसारे सुख याय् दैमखु । थुपि क्लेश धैपि संसारे चलेजुया च्वंपि प्राणिपित प्रतिपाल याइपि नरक आदिसं घातक याकैपि जित मनरूपी छें लोभया पंजले च्वना च्वंतले जित गन सुख दै । भतिचा जक अपराध शत्रु जूसां व खना तंम्वया वंत मस्यासे वंत मफुकुसें न्ह्योमवो धासेंलि थुपि प्रत्यक्ष नरके आदि आपालं दुःखबीपि क्लेश शत्रुपित मफुकुसे जि गथे न्ह्योवेका च्वने, अथेयानिर्ति थुपि क्लेश शत्रु गबलेतक फुके मफुत उबलेतक थुमित फुके-गुली धुरेज्वीगु आः जि तोते मखुत ।

स्वभावंहे सोगु मात्र दुःख जुयाच्वंपि प्राणिपिसं संग्रामे बलात्कारं तच्वतं कपिन्त स्याय्गुली तत्परयाना थःत शत्रुपिसं बाणं कका हःगु शक्ति प्रहारयाना हःगु पीडा दुःख ल्याहे मखासे सहयाना थुपि शत्रु साधन मयासें लिफस्वया लिहां वं मखु धासेंलि स्वभावंहे सदा सर्बकालं दुःख बीगुया कारण जुयाच्वंपि थुपि क्लेश शत्रु फुकेत उद्योगयाना च्वनाम्ह्या छु बयान याये आपालंहे दुःख सीमाली आपालं दुःख जूसां सहयाय् माली। थथे सोकनं आः थौं जित अनेक मन बिषाद दरिद्रया माव सलंस जूसानं जि सहयाय् मफया छाय् मन बिखूसयाना दुःखताया च्वने। शत्रुतसें प्रहार-याना घाःजूगु थःगु शरीरे तिसां तीगुथें छुं कारणहे मदेक छुं थःत फाइदा दंमखुगु जूसांहे धारणयाना च्वन, पीडा दुःख सकतां थ्व प्राणिपिसं सह-याना च्वन, जिजा महार्थ तःधंगु थःनं परनं उद्धार ज्वीगु हितसुख ज्वीगु कार्य्य सिद्ध याय्गुली उद्यमयाना च्वनाम्हया छुयानिंतिं दुःख पीर जुल धका सहयाय् मफया च्वने उकें जि थ्व दुःख न्ह्यागु यानानं सहयाय्।

> स्वजीविका मात्र निबद्धचित्ताः कैवर्त्त चण्डाल कृषी बलाद्याः।।
> दीनानगा दिव्य मनं महन्ते जगद्धितार्थं न कथं सहेऽहं ।।७८।।

थः जीबिका मात्र ज्वीगुली चित्त तंच्वंपि पो चण्डाल जातित, ज्यापु धाकिरा आदि प्राणिपिसं चिकुगु, तांनोगु, त्यानुगु, थकेजूगु, म्हे घाःपा जूगु आदि हरेक किसिमया दुःख पीर सहयाना च्वन। जि जगत हितयाय् निंतिं कपिसं अपराध याःगु आदि दुःख गथे सहमयाये।

आः जि मेपिसं अपराध याःगु आदि सह मयातकि जिके कोप वं कोप यातकि क्लेशया बशे लाइ, जिजा दशदिशा आकाश पर्यन्तबासी प्राणिपिंगु क्लेश छुटे याय्धका प्रतिज्ञा याना च्वना आः न्हापालाक क्लेशं छुटे मजूम्ह ज्वी। थःत थमं म्हमसिका अर्थात् थःहे क्लेशं छुटे मज्वीका जग-तया क्लेश छुटे याय्धका धंगु वें हालार्थें ज्वी, अथेयानिंतिं आः जि सदाकालं हे क्लेश फुकेगुली धुरे ज्वीगु कार्य्यें लिचिल्ये मखुत बहुत हे किस्मत् याये।

आ: थुजागु ववव क्लेश नाश याय्‌गु कार्य्यं लगेजुया च्वमाः जि थुपिं ववव क्लेश शत्रुयात द्वेषयाना सत्व प्राणिपिंके अनुग्रह कृपा मयं । आ: थुपिं क्लेश शत्रु फुकेया कारणे जिगु आतापुति गुके जुया थइं, जिगु मुकाति इच्छा भंग थजू , जिगु क्षेंहे कुतं थहुं न्ह्यागु पीर जूमांहे सकल प्रकारं थ्व क्लेश शत्रुपिंके जि नम्रजवी मखुत थुमित फुकेगु कार्य्यं हे जि तत्पर यायं ।

निर्वासित स्यात्किं नाम शत्रो देंशान्तरे स्थान परिग्रह:स्यात् ।।
यत: पुनर्संभृत शक्तिरेति नक्लेश शत्रो गतिरंग दुर्गान्‌ ।।७९।।

आ: हानं थ्व क्लेश शत्रुत जिगु चित्तं पिच्छेवले गन च्वंच्वंवनी मेमेपि शत्रुपिंजा देशं पितिना छोसा मेगु देशे वना छगु थान कया च्वंवनी । थ्व क्लेश शत्रुपिनि थुजागु गति मखु जिगु चित्तं पिछोसां हानं लिहां वया चित्तेसतुं च्वना फंफं ब-हेजुया वंगु शक्ति दु ।

उक्तें थुपिं क्लेश शत्रुत जिगु चित्तं पिछोसां हानं लिहां वया जिके गन च्वंच्वनेथें गुगु थासे च्वना जित फुकेत जत्न याना च्वनथें जि थुपि च्वंच्वंगु थाय् मखना, जिजा थुमिके केबल उत्साह दुगु मखु कम् बुद्धि जूयानिति थथे जुयाच्वन हानं थुपिं क्लेश थेंपि हाहे मदुपिं जूयानिति पर-मार्थ तत्वज्ञान खनेगु दृष्टि मात्र फुकेमा:पिं नीचगणपि । अथे जूयानिति थुपिं क्लेशगणपिं जि बिचार याना माला स्वयां रूप, शब्द, बस्तु आदि बिषये मदु । हानं मिखा, न्हेपं आदि इन्द्रिय गणेनं मदु । हानं थ्व बिषय १ इन्द्रिय २ या बिचेनं मदु थुलि बाहिक मेमेगु थासेनं गनं मदु । गन च्वंच्वन थुपिं थथे थुपिं क्लेशया हा मदुगुलि परमार्थं बिचार याना स्वेबले शून्य जुयाच्वंपि आगन्तुक (थमं उठेया:सा जक उत्पत्ति ज्वीपि) हानं थुपिं क्लेशं जगतयात मर्थन यानाच्वन, अथे जूयानिति थुपिं क्लेश माया (चतक्) थें जुयाच्वंपि गथेजा चतक् याइपिसं मन्त्र ध्वनिया प्रभावं किसिया आकार वैकी अथवा खिप: छत्वाचा तथा सर्पया आकार इत्यादि वैकी, परमार्थं बिचार याय्‌बले थुपिं धार्थ्यं किसि, सर्प, आदि मखु । थ्वथेंतुं थुपिं क्लेशनं परमार्थं बिचार याय्‌बले दुपिं मखु । छंगुगुं प्रत्यय जुया जक बिस्ते थमंहे

उठेयाना जक उठेजुया वैपिं धाय्‌ये बुपिं मखु, उकें थुपिं क्लेश खना चित्त ग्यायमते चित्त उत्साह या ज्ञान लाय्‌निर्ति, व्यर्थ ठछैंत क्लेशया बशे वना संघात आदि नरके थ:गु शरीरे पीडा ज्वीक: ज्वी धका भगबानपिसं आज्ञा देका त:गु दु ।

अथेयानिर्ति क्लेशहे फुके माल बिनां क्लेश मफुकं कर्म पवीमखु। कर्म दतले संसारे जन्म जुया दु:ख भोग याय्‌हे माली जब कर्म मन्त धाय्‌व बीज मदुयानिर्ति हानं संसारे जन्म ज्वी म्वाली भबदु:खं छुटेजुया निर्बाण वनी । आ: थन थ्व क्लेश फुकेगु उपाय छुधा:सा धैत:गु दु अभिधर्म—

धर्माणां प्रविचय मन्तरेण नास्ति क्लेशानांयत उपशान्तयेऽभ्युपाय: ।।
क्लेशैश्च भ्रमन्ति भवार्णवेऽत्रलोक स्तद्धेतोरत:उदित: किलैषशास्त्रा: ।।८०।।

पञ्चस्कन्ध आदि पदार्थ धर्मया संस्कृत-असंस्कृत सास्रव-अनास्रव भेद दैच्वंगुया यथार्थ ज्ञान मदेकं रागादि मल क्लेशया नाश याय्‌गु मेगु उपाय मदु (अर्थात् धर्मया यथार्थ ज्ञान स्यूगुलिं क्लेशयात नाश याय्‌फं मेगुलिं फैमखु) कारण जुयाच्वंगु थ्वहे क्लेशंयाना लोकगणपिं थ्व संसार समुद्रे चाचाउला च्वन जन्मज्वीगु मरणज्वीगु आदि बन्धने लाना च्वन। अथेयानिर्ति भगवानं थ्व क्लेश आदि फुकेत धर्म सोकेयानिर्ति अभिधर्म कोश धैगु ग्रन्थ आज्ञा देका बिज्यात ।

थथे जूयानिर्ति आ: थ्व क्लेश फुकेत संसार समुद्रं तरेजुया वनेत फोसं क्लेश फुकाबोह्म संसार समुद्रं तरेयाना निर्बाणपुरे छोयाबोह्म ईश्वर अथवा थुजागु ज्ञान कनोह्म गुरु अथवा शास्त्र माला स्वेमाल ।

थथे दक्व क्लेश फुका निर्बाणपद लाकाबोह्म ईश्वर सुदु धा:सा जिं बिचार याना स्वयांजा बुद्ध भगवान छह्म जक दैच्वन। थ्व धैत:गु दु मध्याशय संचोदन सूत्रे—

हे मैत्रेय! प्यंगू कारणं बुद्ध भगवानयागु सकतां प्रतिभान सीकेमा। छुछु प्यंगू प्रतिभान धा:सा—बुद्धया बचन अर्थ संयुक्त ज्वी अनर्थगु बचन दैमखु १, धर्म संयुक्त ज्वी अधर्म दैमखु २, क्लेश फुकेगु ज्वी क्लेश बन्हे-

याइगु मखु ३, निर्बाण गुणया प्रशंसा क्यनाबीगु ज्वी संसारिक गुणया प्रशंसा क्यनीगु मखु ४। हे मैत्रेय ! थ्व प्यंगू प्रतिभानं बुद्धया बचन क्यनक ज्वी। हे मैत्रेय, सुंगुह्मस्या थुजागु बचन प्रतिभान खनेदं उजाह्मयात कुल-पुत्र अथवा कुलपुत्रीपिसं गुरु संज्ञा यायमा गुरुसंज्ञा याना धंगु धर्म न्यनेमा। थ्व छुर्यानिति धाःसा–हे मैत्रेय ! छुंगुगुं गुलितक भिंगु बचन खः थ्व सकतां हे बुद्ध वचन खः। थन हे मैत्रेय, थुलि प्यंगू प्रतिभानयात बुद्ध बचन मखु धका गुह्मसें वांच्छे, पत्यार मयाइ, गौरव श्रद्धा मतं, थुजापिन्त पुद्‌गल बिद्वेषी जूगुलि सकतां बुद्धयागु बचन प्रतिभान वांछोगु ज्वी। धर्म वांछोया धर्मयात स्यंकेगु ज्या याःगुलि थ्वहे मभिंगु कर्म याना नरक वनीह्म ज्वी। थ्वहे खँ धैतःगु दु।

यदर्थं सद्धर्म पदोप सहितं त्रिधातु संक्लेश निवर्हणं वचः ॥
भवेच्च यच्छान्त्यनु शंसदर्शकं तदुक्तमार्पं विपरीत मन्यथा ॥८१॥

गुगुजा अर्थवान्‌गु बचन ज्वी १, धर्मपदं सहितगु बचन ज्वी २, त्रिधातु भुवणयागु क्लेश फुकेगु बचन ज्वी ३, निर्बाणया प्रशंसा क्यनाब्यूगु बचन ज्वी ४, थ्व प्यंगू बचनयात बुद्धया उपदेश धका सीकि थ्व प्यंगू मदुगु बचन बुद्ध बचन मखु धका सीकि। थथे धैतःगु दुगुलि थ्व संसारे सकतां क्लेश फुका निर्बाणपद लाकावीम्ह बुद्ध खनेदुगुलि क्लेश फुका निर्बाण वनेगु इच्छा याह्मसें बुद्धया शरण वना वसपोलया उपासक ज्वी माल।

आः थन बुद्धया उपासक ज्वोधका वोह्मयात बिद्वान्‌ह्म गुरुं छुनि याके माल धाःसा त्रि शरणनिं याके माल। त्रि शरण धंगु छुधाःसा–बुद्ध धर्म संघयाके स्वको शरण वनेगु। थ्व धैतःगु दु एकल्लवीर तन्त्रे—

आदौ त्रिशरणं दद्यात् पञ्चशिक्षाश्च पोपधं ॥८२॥

बुद्धया शासने दुहाँ वया उपासक जूवोह्मयात ह्लापां त्रिशरण ब्यु अनंलि पञ्चशिक्षा ब्यु अनंलि उपोषध ब्रत बियमा।

थथे धैतःगुलि थ्व बुद्धया उपासक जूवोह्मयात न्हापां त्रिशरणनि बी माल। थन त्रिशरण वनेगु गाथा थ्व–

अहंमित्थं नामा यावज्जीवं बुद्धशरणं गच्छामि द्विपदानामग्रं ।।
अहंमित्थं नामा यावज्जीवं धर्मशरणं गच्छामि विरागाणामग्रं ।।
अहंमित्थं नामा यावज्जीवं संघशरणं गच्छामि गणानामग्रं ।।८३।।

जि थुजागु नां जुया च्वनाह्म जिगु ज्यू दतलें निपातुति दुपिं मध्ये श्रेष्ठह्म बुद्धयाके शरण वने । जि थुजागु नां जुया च्वनाह्म जिगु ज्यू दतलें राग मदुपिं मध्ये श्रेष्ठह्म धर्मयाके शरण वने । जि थुजागु नां जुया च्वनाह्म जिगु ज्यू दतलें गणमध्ये श्रेष्ठह्म संघयाके शरण वने ।

एवं त्रिरपि ।। थथे स्वको शिष्यं धाय्के ।।

थुलि गुरुया अग्रे च्वना शिष्यं प्रार्थना याना त्रिशरण कया उखुनुनिसें बहुत श्रद्धा तया मन क्वातुका त्रिरत्नयाके शरण वने । त्रिरत्नया शरण वने धुंकुह्म मेगु मतया ईश्वरपिंके शरण वने मज्यू, छाय्धाःसा–न्ह्यागुहे जूसां छगू मतया ईश्वर मानेयाना व ईश्वरयाके शरण वंह्म मेगु मतया ईश्वरयाके शरण वन पूजा आदि यात धाय्‌व थमं यानागु थमं कयागु मत पुरां चले याय्‌फै मखु श्रद्धानं कम् ज्वी, अथेयानिंतिं गुगु मते वनागु खः वहे मतया ईश्वरयाके क्वातुक श्रद्धा तया शरण वनेमा । थथे त्रिरत्नया शरण वनागुलि छुफल दैधाःसा धैतःगु दु सूकरिकावदाने—

ये बुद्धं शरणं यान्ति न ते गच्छन्ति दुर्गतिं ।।
प्रहाय मानुषान् कायान् दिव्यान् कायान् लभन्तिते ।।८४।।

गुह्म गुह्म बुद्धयाके शरण वनी थुपिं दुर्गति वनीमखु, मनुष्ययागु शरीर तोता दिव्य शरीर (देवताया शरीर) प्राप्त ज्वी ।

ये धर्मं शरणं यान्ति न ते गच्छन्ति दुर्गतिं ।।
प्रहाय मानुषान् कायान् दिव्यान् कायान् लभन्तिते ।।८५।।

गुह्म गुह्म धर्मयाके शरण वनी थुपिं दुर्गति वनीमखु, मनुष्ययागु शरीर तोता दिव्य शरीर प्राप्त ज्वी ।

ये संघं शरणं यान्ति न ते गच्छन्ति दुर्गतिं ।।
प्रहाय मानुषान् कायान् दिव्यान् कायान् लभन्तिते ।।८६।।

गुह्म गुह्म संघयाके शरण वनी थुपिं दुर्गति वनीमखु, मनुष्ययागु शरीर तोता दिव्य शरीर प्राप्त ज्वी ।

थथे छका सोका क्वातुक श्रद्धा तया त्रिरत्नयाके शरण वने । थनंलि सकल पाप फुकेयानिंति न्ह्यागं बुद्धया धर्म आरम्भ यायेन बुद्धपिन्त प्रणाम याये ।

लोकधातु ष्वनन्तेषु यावन्तः समुना जिना ।
कायेन मनसावाचा तान् सर्वान् प्रणमाम्यहं ॥८७॥

थुलि उलि धैगु पर्यन्त मदेक लोकधात्वी गुलितक बुद्धबोधिसत्वपिं बिज्याना च्वंपिंदु थुपिं सकस्यातं कायबाक् चित्तं जि नमस्कार ॥स्वको ॥

थनंलि बोधिचित्त उत्पत्ति याये ॥

उत्पादयामि संबोधौ चित्त बोधाय देहिनाम् ॥
भद्रचर्या चरिष्यामि सर्वसत्व हितोदयम् ॥८८॥

सकल सत्वपिंत बोध याय्निंति जि संबोधिज्ञाने चित्त उत्पत्ति याये. सकल सत्व प्राणिपिंत हित ज्वीगु कल्याणगु चर्या जिं चलेयाये ॥ स्वको ॥

थनंलि आत्मा निर्य्यातन याये ॥

अहंमेव नामा सर्वबुद्ध बोधिसत्वानामात्मानं निर्यातयामि
सर्वथा सर्वकालं प्रतिगृण्हन्तु मां सर्वबुद्ध बोधिसत्वा अधि
तिष्ठन्तुमां महाकारुणिका नाथाः सिद्धिवरदायकाश्च भवन्तु ॥८९॥

जि थुगु नां जुया च्वनाह्म सकल बुद्धबोधिसत्वपिंत जिगु आत्मा चन्हे याये सदाकालं सम्पूर्ण प्रकारं जित ग्रहण याना बिज्याहुँ, सकल बुद्धबोधिसत्वपिंसं जित अधिष्ठान याना बिज्याहुँ, महाकरुणाबान् जुया बिज्यापिं नाथगणपिंसं जित सिद्धि बरदाननं बोपिं जुया बिज्याहुँ ॥ स्वको ॥

थनंलि पापदेशना पुण्यानुमोदना परिणामना याये ॥

कृतकारित मनुमोदित मघमखिलं निहित दोषानां प्रति देशयामि
पुरतः पुनर करण सम्बरं विदधे श्रावक खड्ग जिनात्म जिनसुत
संभूतानि कुशलानि अनुमोदितानि बोधौ सम्यक्परिणामयाम्येप
जिनरत्नादि त्रितयं शरणयातोऽस्मि सर्वभावेन बोधौचित्तं विदधे
अनुत्तर मार्गं तथा सेव्ये ॥९०॥

जिं यानातयागु मेपिंत याकागु पाप अथवा पापे हर्षमान यानागु गुलि तक दैच्वन थ्व सकतां दोष फुका बिज्यापिं बुद्धबोधिसत्वपिनि न्ह्योने जि

देशना याय्, हानं लिपा पापकर्म याय्मखु धँगु कराल ल्हाये श्रावक प्रत्येक बुद्धबोधिसत्वपिंके उत्पत्ति जूगु पुण्ये जि हर्षमान याये हर्षमान याना दक्व पुण्य बोधिज्ञानया निमित्ते परिणामना याये (अर्पण याये) थ्व बुद्धरत्न आदि त्रिरत्नयाके जि शरण वने सकल भावभक्ति बोधिज्ञाने जि चित्ततये २वथेंतुं अनुत्तरमार्ग जि संवोध याये ।। स्वको ।।

थनंलि मूलविद्या धँगु धारणी दोछि १००० धा ब्वने । थ्व दोछिधा ब्वनागुलिं बुद्धपिसं आज्ञा देका तःगु दक्व मन्त्र लक्छि जप यानाया पुण्य दु ।

नमःसर्वबुद्ध बोधिसत्वानां ।। अमला मलहारका अनन्ताः समुताः सर्वजिना असीमनिष्ठा वरदा मम देन्तु अत्युदारं वरमग्रं सम सर्वदा अनन्तं तत्र मे वज्रपदा अरर असम समन्तानन्त धर्मते खण खण खण महा वीरावले मम मम मम अमह महावले कण कण कण महा वराग्रिके हहहह बज्र वज्राह्वये वरधर महामण्डलं समवराग्र विक्रमे कुरुकुरु तुरुतुरु सर्वथा मर्वहि ज्वलज्वल अग्रे अग्रणी हूँहूँ फट्फट् स्वाहा ।।९१।।

थनंलि सकल पाप फुकेयानिंतिं सकल तथागत हृदय शताक्षर च्यादो ८००० ब्वने थ्व धारणी ब्वनागुलिं दक्व पाप नाश ज्वी ।

नमस्त्र्यध्विकानां तथागतानां सर्वत्रा प्रतिहता वाप्ति धर्मता वलिनां अँ असम सम समन्ततोऽनन्तताबाप्ति शासनि हरहर स्मर स्मरण विगत-राग बुद्ध धर्मते सरसर समवला हसहस त्रयत्रय गगन महावल रक्षणे ज्वल ज्वलन सागरे स्वाहा ।।९२।।

थनंलि त्रिरत्नया ध्यान याना न्ह्योने त्रिरत्न बिज्यात धका भाःपा वसपोलपित अष्टाङ्ग प्रणाम दण्डवत् याये लक्छि १००००० गाथाथ्व ।।

ॐनमो मंजुश्रिये स्वाहा ।। नमः सुश्रिये स्वाहा ।। नमः उत्तमश्रिये स्वाहा ।। ॐ आः हूँ सर्वतथागतेभ्यः कायवाक्चित्त निर्यातयामि काय वाक्चित्त अधितिष्ठन्तु मां रक्षन्तु स्वाहा ।।९३।।

थनंलि शताक्षर लक्छि १००००० ब्वने ।।

ॐवज्रसत्व समय मनुपालय वज्रसत्वत्वेनो पतिष्ट दृढो मेभव सुतोष्यो मेभव सुपोष्यो मेभव अनुरक्तो मेभव सर्वसिद्धि मेप्रयच्छ सर्वकर्मसु च मेचित्तं श्रेयःकुरु हूं हहहहह हो:भगवन् सर्वतथागत वज्र मामेमुञ्च वज्री भव महासमय सत्व आः ॥१४॥

थनंलि रत्नमण्डल लक्छि १००००० दोह्लपे ॥ गाथा थ्व ॥

चतूरत्न मयंमेरु सप्तशृङ्गो पशोभितं ॥
सप्तरत्न समाकीर्णं ददेऽनुत्तर दायिने ॥
गुरुभ्यो बुद्धधर्मेभ्यः संघेभ्यश्च तथैव च ॥
निर्यातयामि भावेन संपूर्ण रत्नमण्डलं ॥१५॥

थनंलि त्रिरत्न अथवा चैत्य लक्छि १००००० प्रदक्षिणा याये ।

धारणी थ्व ॥

ॐनमो भगवते रत्नकेतु राजाय तथागतायार्हते सम्यक्संबुद्धाय ॥ तद्यथ॥ ॐरत्ने रत्ने महारत्ने रत्नविजये स्वाहा ॥ ॐनमो दशदिक् त्रिकाल सर्व-रत्न त्रयाय ॐप्रदक्ष सुप्रदक्ष सर्वपाप विशोधने स्वाहा ॥१६॥

थनंलि पंचशिक्षा (पंचशील) बिये ॥ शिष्यं धायके स्वको ॥

अहंमित्थं नामा यावज्जीवं प्राणातिपातात् प्रतिविरमामि ॥ १ ॥
अहंमित्थं नामा यावज्जीवं अदत्तादानात् प्रतिविरमामि ॥ २ ॥
अहंमित्थं नामा यावज्जीवं काममिथ्याचारात् प्रतिविरमामि ॥ ३ ॥
अहंमित्थं नामा यावज्जीवं मृशावादात् प्रतिविरमामि ॥ ४ ॥
अहंमित्थं नामा यावज्जीवं सुरामैरेय मद्यप्रमादस्थानात् प्रतिविरमामि ॥५॥

जि थुगु नां जुया च्वनाह्म यावत् जीवदतलें प्राणिहिंसा याय्मखु १, कपिगु धन मबीकं काय्मखु २, परस्त्री संगम याय्मखु ३, फुट्ठा वचन ह्लाय्मखु ४, ऐला, थ्वँ, अमल् काइगु बस्तू सेबन याय्मखु ५ ।

थुलि पंचशीले च्वना शुद्ध जूम्ह शिष्ययात उपोषध व्रत दंके, अष्ट-शील बिये ॥ शिष्यं धायके स्वको ॥

अहंमित्थं नामा यावज्जीवं प्राणातिपातात् प्रतिविरमामि ॥ १ ॥
अहंमित्थं नामा यावज्जीवं अदत्तादानात् प्रतिविरमामि ॥ २ ॥
अहंमित्थं नामा यावज्जीवं काममिथ्याचारात् प्रतिविरमामि ॥ ३ ॥
अहंमित्थं नामा यावज्जीवं मृषावादात् प्रतिविरमामि ॥ ४ ॥
अहंमित्थं नामा यावज्जीवं सुरामैरेय मद्यप्रमाद स्थानात्
प्रतिविरमामि ॥ ५ ॥ अहंमित्थं नामा यावज्जीवं नृत्य
गीत माला वर्ण भूषण महोत्सवात् प्रतिविरमामि ॥ ६ ॥
अहंमित्थं नामा यावज्जीवं उच्चशय्यां महाशय्या सनात्
प्रतिविरमामि ॥ ७ ॥ अहंमित्थं नामा यावज्जीवं अकाल
भोजनात् प्रतिविरमामि ॥ ९८ ॥ ॥ ८ ॥

थुकीया अर्थ न्यागू पंचशीलयागुसतं ५, जि थुगु नां जुया च्वनाम्ह याबत् जिगु ज्यूदतलें प्याखुँह्वीगु, म्य हालेगु, स्वांमा क्वखायगु, सुगन्धादि भूषणयायगु, महाउत्सव यायगु तोते जि थुजागु रस याय् मखुत ६, ताताजागु कोमलगु भिगु लासास च्वने मखुत ७, अकाले भोजन यायमखु (अकाल धंगु स्वफलं लिसः अर्थात् ७ न्हेंघौ बाकि मन्त धायव) धैतःगु दु मंञश्री पाराजिकास–

पूर्वान्हे भोजयेद्भिक्षुः सप्तमु घटिका यदिः ॥
अपराण्हे भोजयेद्भिक्षुः सप्तमु घटिका यदिः ॥९९॥

भिक्षु धंम्हसें पूर्वान्हे सुथेसिया न्हेघौ जासेंलि उप्रान्त अपराण्हे बाह्नि लिस यदि न्हेघौ सम्म बाकि जुतलें भोजन याये ।८।

थुलि अष्टशीले च्वना उपोषध व्रतदंम्ह शिष्ययात आर्य्याबलोकितेश्वरयागु धारणी नीछधा २१ ब्वंके ॥ थ्व गथेधाःसा–

ॐनमोरत्नत्रयाय ॥ नमःश्री आर्य्यावलोकितेश्वराय बोधिसत्वाय महासत्वाय महाकारुणिकाय ॥ तद्यथा ॥ ॐअमघोशील महाशील शुद्धसत्व भर भर संभर संभर पद्म विभूषित भुजधर समन्तावलोकितेश्वराय ॐआ हूँ फट् ह्रोंः स्वाहा ॥१००॥

थुलि अष्टशीले च्वना उपोषध व्रतवना शुद्धजूम्ह शिष्ययात प्रव्रज्या व्रत बिये । वर्शाशिक्षा बिये । धंतःगु दु हेवज्रतन्त्रे–

पोषधं दीयते प्रथमं तदनु शिक्षापदं दश ॥
वैभाष्यं तत्र देशयेत सूत्रान्तं च पुनस्तथा ॥१०१॥
योगाचारं ततःपश्चात् तदनु मध्यमकं दिशेत् ॥
सर्वमन्त्र नयंज्ञात्वा तदनु हेवज्रमारभेत् ॥१०२॥

ह्लापां उपोषध व्रत बिये, थनंलि दशशिक्षा पद बिये, थनंलि वैभाषिक शास्त्र कने, थनंलि योगाचार कने, थनंलि मध्यमक शास्त्र कने। थनंलि अभिषेक बिया सकतां मन्त्रमार्ग सीका हेवज्र आरम्भ याये।

आः थन च्वेकना पंचशिक्षा, अष्टशील, दशशिक्षा, गृहस्थि उपासक जूसा चछिन्हिछि यात जक ज्वी। गुखुनु शीले च्वनेगु मनज्वी उखुनु गुरुया थासे वना शीलकया थ्व शील प्रतिपाल याय्‌मा। प्रव्रज्यायाम्ह भिक्षु अथवा बोधिसत्व जूसा यावत् ज्यू दतलें धारण याय्‌मा।

दशशिक्षा छुछु धाःसा—शिष्यं धायेके स्वको ॥

अर्हमित्थं नामा यावज्जीवं प्राणातिपात वैरमणं शिक्षापदं समादियामि ॥१॥
अर्हमित्थं नामा यावज्जीवं अदत्तादान वैरमणं शिक्षापदं समादियामि ॥२॥
अर्हमित्थं नामा यावज्जीवं अब्रम्हचर्य्य वैरमणं शिक्षापदं समादियामि ॥३॥
अर्हमित्थं नामा यावज्जीवं मृषावाद वैरमण शिक्षापदं समादियामि ॥४॥
अर्हमित्थं नामा यावज्जीवं सुरामैरेय मद्य प्रमाद स्थान वैरमणं शिक्षापदं समादियामि ॥५॥ अर्हमित्थं नामा यावज्जीवं उच्चशयन महाशयन वैरमणं शिक्षापदं समादियामि ॥६॥ अर्हमित्थं नामा यावज्जीवं नृत्य गीत वाद्य वैरमणं शिक्षापदं समादियामि ॥७॥ अर्हमित्थं नामा यावज्जीवं माला गन्ध बिलेपन वैरमणं शिक्षापदं समादियामि ॥८॥
अर्हमित्थं नामा यावज्जीवं अकाल भोजन वैरमणं शिक्षापदं समादियामि ॥९॥
अर्हमित्थं नामा यावज्जीवं जात रूप रजत ग्रहण वैरमणं शिक्षापदं समादियामि ॥१०॥१०३॥

थुकी अष्टशीलयागु च्यागूली प्याखंह्लीगु, बाजं थाय्‌गु, म्य हालेगु छता। स्वांमा क्वखाय्‌गु, रङ्गिचङ्गि स्वांनं छ्वोगु, सुगन्धादि लेपन याय्‌गु, छता। थ्व छगूली निगू फारेयाना काःगुलि गुंगू ९, शील ९। लुं-वह धारण याय्‌मखु १०। थुलि दश शिक्षा बांलाक प्रतिपाल याय्‌मा।

थुलि दशशीले क्वातुक श्रद्धा तैच्वंम्ह शिष्य संसारयागु भयं ग्याना सकल क्लेश फुका निर्बाणपद लाय् धका इच्छायाना च्वंम्हयात बैभाषिक शास्त्र अभिधर्म उपदेश बिये । गथेधाःसा–

मूलं भवस्यानुशयः षट्रागः प्रतिघस्तथा ।।
मानोऽविद्याच दृष्टिश्च विमतिः षडमो अपि ।।१०४।।

भव (संसार) दुगुया कारण अनुशय (क्लेश) थ्व अनुशय खुगू दु । छुछु धाःसा–राग (रूप बस्तूली मन वनोगु) १ प्रतिघ (द्वेष शत्रुभाव याय्गु) २ मान (गुमान) ३ अबिद्या (अज्ञान) ४ दृष्टि (मिखां खनीगु) ५ बिमति (संखा) ६ ।

थुकी कामराग भवराग निगूया भेदं अनुशय ७ दृष्टि न्यागू दु छुछु धाःसा–सत्कायदृष्टि (शरीर दु धका खनेगु) १ मिथ्यादृष्टि (परलोक मदु खनेगु) २ अन्तग्राह दृष्टि (थ्व थन दुगु जक केवल सत्य नित्यगु खः मेगु जम्मांहे नाशबान् अनित्य धैगु खनेगु) ३ दृष्टि परामर्श (जिगु जक सत्य मेगु फुट्ठा धैगु खनेगु) ४ शीलब्रत परामर्श (कर्तामखुपिं महादेब आदि ईश्वरपिसं थ्व जगत दैकल धका खनेगु, स्वर्ग आदि वनेगु लागी मार्ग मखुगुली लगेजुया आत्म हत्या याय्गु, मिं आदि क्वब्वाना सीगु, तीर्थे क्वब्वाना सितसा मुक्ति वनी धैगु खनेगु) ५ थ्व दृष्टिया भेदं अनुशय झिगू १० दु । थ्वहे क्लेशया बिशेषण नाम उपक्लेश १ आस्रब २ ओघ ३ योग ४ उपादान ५ संयोजन ६ पर्यवस्थान ७ परित्तक्लेश भूमि ८ अनुशय ९ क्लेशमल १० थुकीया भेद २ दु ।

पर्यवस्थान झिगू १० दु ।

आह्लीक्य (मैत्री करुणा आदि गुणे गौरब मदैगु) ।१। अनपत्रपा (पाप यानागुलिं मभिगु बिपाक ज्वी धका ग्याय्मागुली मग्याइगु) ।२। ईर्ष्या (कर्पिनि सम्पत्ति दुगुली सहयाय् मफया ईख् तय्गु) ।३। मात्सर्य्य (जिगु समान सुखु धका मतीतया जिं धका धर्मबान याय्गुली चित्त बिरोध ज्वीगु) ।४। औद्धत्य (तध्दंसु जुया तिन्ह्वीगु) ।५। कौकृत्य (पश्चाताप

ज्वाकनं याना धका पसंता चाया मन बिखुब यायगु)।६। स्त्यान (मगींगं चित्तं याय् मंमवंगु)।७। मिद्ध (चित्त थिरं तय् मफंगु अलमि ज्वीगु)।८। क्रोध (तं)।९। म्रक्ष (हिंसा आदि मभिंगु कर्म यायगु)।१०। थ्वंत उप क्लेशनं धाइ।

क्लेशमल खुगू ६ दु।

माया (कपिन्त हेवयगु छलेयायगु) ।१। शाठ्य (यथार्थंथे धायगुली बिरोध जुया बेकोगु चित्त ज्वीगु)।२। मद (जोग्यगु धर्मे रति मयायगु)।३। प्रदाश (दोष दुगुली बिचार ज्वीगु)।४। उपनाह (शत्रुभाव यायगु)।५। बिहिंसा (हिंसा)।६।

आस्रव स्वंगू ३ दु।

कामास्रव १ भवास्रव २ अबिद्यास्रव ३।

योग प्यंगू ४ दु।

काम १ भव २ दृष्टि ३ अबिद्या ४।

ओघ प्यंगू ४ दु।

कामौघ १ भवौघ २ दृष्टचौघ ३ अबिद्यौघ ४।

उपादान प्यंगू ४ दु।

काम १ दृष्टि २ शीलब्रत ३ आत्मबाद ४।

संयोजन गुंगू ९ दु।

अनुनय १ प्रतिघ २ मान ३ अबिद्या ४ दृष्टि ५ परामर्श ६ बिचिकित्सा ७ ईर्ष्या ८ मातसर्य्य ९।

क्लेश महाभूमि खुगू ६ दु।

मोह [अज्ञान] १। प्रमाद [भिंगु धर्मे भाबना यायगु रति मदंगु] २। कौसीय [धर्मे उत्साह मदंगु] ३। अश्राद्धय [श्रद्धा मदंगु] ४। स्त्यान [याय् मंमवंगु] ५। उद्धति [मन थातं मच्वनीगु] ६।

परीत क्लेशभूमि भिगू १० दु।

क्रोध १ उपनाह २ शाठ्य ३ ईर्ष्या ४ प्रदाश ५ म्रक्ष ६ मत्सर ७ माया ८ मद ९ बिहिंसा १०।

थुजा थुजागुया भेदं कामधात्वी राग ५ द्वेष ५ मान ५ अबिद्या ५ दृष्टि १२ बिमति ४ जम्मां ३६ गू अनुशय दु।

रूपधात्वी द्वेष न्यागू तोता ३१ गू अनुशय दु, आरूप्यधात्वीनं थथेहे ३१ गू अनुशय दु, थ्व स्वंगू भवे जम्मां अनुशय ग्वीच्यागू ९८ गू दु। थुपिं जम्मां उपक्लेश धैगु राग आदि क्लेशयाके उत्पत्तिजूगु। थ्व च्वे कनागु राग आदि खुगू क्लेश मदेव थुपिं उपक्लेश दैमखु।

थ्व गथेधाःसा—आह्रीक्य १ औद्धत्य २ मत्सर ३ थ्व स्वंगू रागयाके उत्पत्ति जूगु। म्रक्ष १ स्त्यान २ मिद्ध ३ अत्रप ४ थ्व प्यंगू अबिद्यायाके उत्पत्ति जूगु। कौकृत्य १ छगू बिमतियाके उत्पत्ति जूगु। क्रोध १ ईर्ष्या २ थ्व निगू द्वेषयाके उत्पत्ति जूगु। माया १ मद २ थ्व निगू रागयाके उत्पत्ति जूगु। उपनाह १ बिहिंसा २ थ्व निगू द्वेषयाके उत्पत्ति जूगु। प्रदाश १ गू दृष्टिपरामर्श याके उत्पत्ति जूगु। शाठ्य १ छगू दृष्टियाके उत्पत्ति जूगु धका सीकि।

आः थ्व राग आदि खुगू क्लेश छुयाके उत्पत्ति जूगु धाःसा न्य—सुख इन्द्रिय व सौर्मनस्य इन्द्रिय थ्व निगू इन्द्रिययाके राग उत्पत्ति जूगु।१। दुःख इन्द्रिय व दौर्मनस्य इन्द्रिय थ्व निगू इन्द्रिययाके द्वेष उत्पत्ति जूगु।२। सुख इन्द्रिय, सौर्मनस्य इन्द्रिय, दुःख इन्द्रिय, दौर्मनस्य इन्द्रिय, उपेक्षा इन्द्रिय, थ्व न्यागू इन्द्रिययाके अबिद्या उत्पत्ति जूगु।३। सुख-दुःख निगू इन्द्रिययाके मिथ्यादृष्टि उत्पत्ति जूगु।४। दुःखमनं बिमति उत्पत्ति जूगु।५। मिथ्यादृष्टि व मानयात तोता मेगु सकतां अनुशय सुखं संयुक्त जुया उत्पत्ति जूगु धका सीकि।६।

थथे सुख १ दुःख २ उपेक्षा ३ स्वंगूयाके उत्पत्ति जूगु थुपिं राग आदि क्लेश उपक्लेश संक्लेशयात फुकेगु उपाय छु धाःसा न्य।

क्लेश प्रहाण भाव्यानं सत्य दर्शन भावनान ।।२८।।

चतुरार्य्यसत्य खनेगु व भावना याय्‌गु थ्व निर्गुलि याना क्लेश फुकं फं धका धंतल । थथे धंत:गुलि क्लेश फुकेगु उपाय आर्यसत्य खनेगु व भावना याय्‌गु जुयाच्वन ।

आ: थ्व आर्य्यसत्य गथेधा:सा–श्रीभगवानं बुद्धजुया साक्षात् याना बिज्यागु । नामरूप दु:खसत्य १, कर्मक्लेश समुदयसत्य २, कर्मक्लेशक्षय निरोधसत्य ३, शमथ बिपश्यना मार्गसत्य ४ ।

थ्व प्यंगू सत्य भगबानं गथे बुद्धेजुया विज्यात धा:सा–श्रीभगबानं पँले ह्लापां थ्व संसार दु:खमयला सुखमयला धका विचार याना स्वया बिज्यागु बखते गर्भे च्वसेंनिसें यागु बिचार याना बिज्यात । मांया गर्भे च्वनीगु बखते थ्व प्राणिपिं गथे ज्वी धा:सा–थ्व बिज्ञान बायु स्वरूप जुया पञ्चस्कन्ध स्वरूप जुया च्वंगु दैगु कर्मयागति मांयागु रक्ते बौयागु शुक्र (बीज) बिन्दुमात्र प्रवेश जूगुली थ्व शुक्र व रक्त मिसेजुया उके बिज्ञान बायु च्वना क्रमथें बन्हेजुया वै । जब थ्व तध्दंजुया आकार छुटेजुया चेतना दैबले थ्व गर्भे च्वंह्यस्यात मांयागु गर्भे छखेपाखे जठराग्नि धैगु प्वायेच्वंगु अग्नि दाहजुया तान्वया च्वनी, छखेपाखे मल-मूत्र भरेजुया च्वंगु मलयागु बासवया अत्यन्त नवैच्वनी, मिखां छुंखने दैमखु, अन्धकार ख्युंसे च्वंच्वनी. ह्य ह्ला-तुति छुं सने जीमखु, मामं न:गु बस्तूया रसं शरीर पुष्ट जुया च्वनी । थुजागु बखते प्वाथे च्वंह्यसें चितना याइ अहो ! जि गन लात धका बिचार याना स्वै, उगु बखते वया मने बिचार वै कि जिजा जठर नरक धैगु मांया प्वा:रूपी नरके लात, आहा हानं जि संसारे दु:खया लोला या:वने मालीन धका मती ल्वी । उबले संसारे न्हापा भोग याना वयागु दु:ख भुक्तमान लुमना अत्यन्त ग्याना च्वनी । व न्हापा भोग याय्‌धंगु संसारया दु:खयासिकं मांया प्वाथे अग्नि दाहजूगु दुर्गन्ध बास वोगु खना गर्भे च्वंच्वनेगु अत्यन्त दु:ख पीर चाया गबले थ्व गर्भं छुटेजुया वनेदै हे ईश्वर ! जित याकनं थ्व गर्भ नरकं छुटेयाना बिज्याहुँ धका ह्ला ज्वरेयाना

ईश्वर पुकरे याना च्वनो, थथे ज्वीगु जूयानिंतिं गर्भे च्वनेगु अत्यन्त दुःख।

हानं थ्व कोमलगु शरीर मांया गर्भं प्याहाँ वया योनि छुटे ज्वीबलेनं अत्यन्त पोडा ज्वी, थथे कोमलगु शरीरयात तच्चोगु पीडा जुया जन्म जूगुलिं थ्व पीडा सहयाय् मफया बिचेष्टाजुया मूर्छा ज्वी, थ्वहे पीडां ख्वया बिलाप याइ, थ्वहे पीडायाकें गर्भे च्वनागु न्हापायागु खँ जन्मां लोमना वनी, जड जुया बालखया लोला याइ, अथेयानिंतिं जन्म ज्वीगुनं अत्यन्त दुःख हे खः।

हानं जन्मज्वी धुसेंलि मचाया बखतेनं ज्ञान छुं मदुगु थःगुह्य उखेथुखे गनं चलेज्वी मफुगु मामं बिचारं नके त्वंके याःसा जक नय् त्वने खनीगु थमं नय्हिं, त्वनेहिं, तान्वल, चिकुल, त्यानुल, स्यात धका छुं धाय् मसःगु। नय् पित्यात छुं पीडा जुल धाःसा ख्वेगु छगू जक सियाच्वंगु, खि च्वो पिहाँवया उकीसं लुकुदुना च्वनीगु, थथे ज्वीगु जूयानिंतिं बालखया बखतेसं अत्यन्त दुःख हे खः।

हानं यौवन अबस्था जुया वैबलेनं थमं बालखया अबस्थास ज्ञान मदुगुलिं समर्थ मदया धन दंके मफुगुलिं थः इच्छाजूगु पुरेमज्वीगु, थ्व चित्त धाःसा सासा-भिंभिं नय्गु इच्छा याइगु, बांबांलागु वसतं पुना तिसां तिया मोजयाना ज्वीगु इच्छा ज्वीगु, बांबांलापिं स्त्रीजन नाप सुख मोज याय्गु इच्छा ज्वीगु, अनेक प्रकारं नृत्य-गीत याना ख्या-थट्ठा याना हासि-खेल याना सदां मोज याय्गु इच्छा ज्वीगु, स्त्री पुत्र-पुत्री च्यो-भ्वातिं तया सुख मोज याय्गु इच्छा ज्वीगु, थुजागु नाना प्रकारया इच्छा जुया वैगु बखते थःगु मनसुवा पुरे मज्वीबलेनं अत्यन्त दुःख मन ज्वी। पैले न्हापां सुख याय् धंगु इच्छा वल धाय्वहे मनेनं न्हापां दुःख वैगु, हानं वहे थः इच्छा पुरेयाय् निंतिं ज्या याय्गुली धुरे ज्वीबलेनं अत्यन्त दुःख कष्ट ज्वीगु। हानं अथे किस्मत् यानानं व इच्छा यानागु पुरेमज्वीगु थ्वनं तच्चोगु दुःख। यदि हानं दुःख कष्टसिया धन आदि दंका तःसांतबि थ्व रक्षायाय्त अति दुख जूवैगु। गयेधाःसा—थुगु धन मिनया पवीला, लखं च्वीक्य यनीला, खुं खुया यनीला,

लुच्चातसें हेका यनीला धंगुलिं अत्यन्त ताप वैच्वनागु, धन दुमां दुःखं खः। हानं कथंचित् थ्व धन फुनावनी बलेनं अत्यन्त शोक ज्वीगु, दुमां दुःख यदि वहे मवुसां थः न्हिन्हि नय्माः, त्वनेमाः, पुनेमाः, मिमा दन धायेव मिसायातनं नकेमाः, त्वंकेमाः, पुंकमाः, तीकेमाः, हानं काय्-म्ह्याय् आदि दैवं अमितनं नके तीके पुंकेमाः। अथे जूयानिंति थुमित नके त्वंके पुंकेया कारणे धन कमाय् माय्माःगु जूयानिंति कपिके हेका लाःसां थकेयाना लाःसां खुया लाःसां हया प्रतिपाल याइगु, थथे मभिगु कर्तव्य याना धन दैका जहानबच्चा प्रतिपाल यानागुलिं परत्रेसं नरक आदि दुर्गती लाना अत्यन्त दुःखभोग याय् मालीगु। हानं थ्व जौवन बखते थथे प्रेम जुयाच्वंपि लाय्गुनं दुर्लभ जुया दुःख ज्वीगु, यदि प्रेम जुयाच्वंपि दुसांतबि थुपिं नाप वियोग ज्वीगु, योपिं सिनावना दुःख ज्वीगु, मयोपिं नाप ह्वना च्वने माःगु-लीनं दुःख ज्वीगु, अथे जूयानिंति जौवन बखतेनं दुःखहे जुया च्वन।

हानं थुकीसंमाथि थःगु शरीरे नाना प्रकारया रोग जूवैगु, पीडा जूवैगु, थः प्रेम जुयाच्वंपि स्त्री पुत्र-पुत्री आदि परिवारपितनं रोग पीडा जूवैगु, स्वैंच्वने मालीगु, थ्व रोग ज्वीबले ह्राछम्हं स्याका सने मफया छुं रति सुख मदेका च्वने मालीगु, थ्वनं अत्यन्त दुःख हे खः।

जब हानं बैस वंलिसे ऊंऊं हे थ्व शरीरे दुःख जुया वैगु, बुढा ज्वीबले थःगु शरीर गलेज्वी, तागत मदै, छुं कमाई याय् फैमखुत, नये यो धकानं वा बःमलागुलिं नय् मजीगु, साःगु बस्तू नय् यल धका भतीचा अपो नःसां अजीर्ण जुया प्वा स्याना पीडा ज्वीगु, थः इच्छा जूगु बांलागु स्वेगु दतसां मिखा मछुना स्वे मफैगु मखनीगु, बांलागु न्यनेगु दतसां न्हेपनं मताया न्यने मखनीगु, गनं वनेगु इच्छा जूसां तुति बःमलाना मने मफैगु, थथे छु कर्मनं याय्गु समर्थ मदुगुलिं रोगंग्रष्ट ज्वीका च्वने माःगुलिं थः कला, काय्-म्ह्याय्पिनि हे मय्या थुमिसं हे ह्रापेयाका बोबोका थ्व पापी बुढा गबले सी धका लाःसां धाय्का च्वने मालीगु, थुजागु अपमान नया दुःख सिया च्वने माःगुलिं मन हारे जुया जि सिनावंसा जिल म्वाना च्वनाया छु

प्रयोजन दनि धका अत्यन्त हे दुःख ताया च्वने मालीगु । थथे ज्वीबलं महारोग वया व रोगं ग्रस्तज्वीका ह्यछम्हं पीडा ज्वीका नय्-त्वनेगुनं समर्थं छुमदेका मनसुवा चलेमज्वीका थःगु खिचोसं थःगु शरीर लुकुदुना मनजक हारेजुया इच्छा भंग जुया तच्चोगु पीडा जुया च्वनीगु बखते यमदूत थ्यंक वं । अपिं खना अत्यन्त ग्याना थ्वहे त्रासं प्राण धरेयाय्गु समर्थ मदया सछि १०० ह्य बिछि न्याइगु बखते गुलि पीडा ज्वीगु खः उलिहे पीडा जुया चित्त धीजं याय् मफया मूर्छा जुया मोह जुया थः योपिं स्त्री, पुत्र-पुत्री, आदिं परिवार धन सम्पत्ति थःगु शरीर समेतं तोता म्हे केता छपुहे मदेक नांगा जुया कष्टंहे प्राण तोता वनी । अथे ज्वीगु जूयानिंतिं सिना वनीगुनं अत्यन्त तच्चोगु दुःख ।

थथे कष्टं सिना वनानं पापयाना तःगु दुह्म पुरुषयात जमदूतपिसं ह्लाती, तुती, गःपते, पाशं चिना सास्तियाना यंका खोचाधाःया भूमी असिपत्र बने च्वनायंका बैतरणी नदी छिका अबीचि आदि नरके क्वफाना अत्यन्त सास्तियाइ, थ्वनं तच्चोगु दुःख ।

यावत् कर्मया भोग फुत धाय्व कथंचित् नरकं छुटेजुया वोसांतवि हानंहे मांया गर्भे च्वंवया गर्भया दुःखभोग याय्माली, थथे परम्परा दुःख ज्वीगु जूयानिंतिं थ्व संसारे गुलितक नां दत रूप दत थ्व जम्मांहे दुःखमय खः धका भगबानं सीका दुःखसत्य धैगु थ्व तःधंगु आर्य्यसत्य छगू भगबानं सीका बिज्यात ।१।

हानं श्रीभगबानं थुजागु दुःख छुयाके उत्पत्ति जुया वल धका बिचार याना बिज्यात, उगु बखते बिचार वल कि—थ्व दुःख उरेजुया वोगु क्लेश १ कर्म २ थ्व निगूलिं याना धका सिल । गथेधाःसा—क्लेश धैगु च्वेकनागु कपिंगु बस्तूली राग याय्गु, कपिन्त द्वेषभाव तय्गु, मोह जुया मसिया जि जिगु धका धाय्गु, अभिमानी ज्वीगु, आदिं क्लेशं क्लिष्ट जुया मन बचन शरीरं वशाकुशल (झिगू पाप) यात, झिगू पाप छुछु धाःसा—शरीरं पर प्राणियात स्याना, दाया, सास्तियात १ । कपिंगु धन खुया ह्येका काल २।

परस्त्रीयाके रतियाना कामभोग यात ३ । बचनं थःत फाइदा यायेनिंति असत्य ऋठ बचन बोलेयात, कपिगु धनसम्पत्ति लोभ तया वंगु धन काय-निंति वंत भय वयना अथवा अति मायासंह्यथें च्वंक खँह्लाना ऋट्टा बचन ह्लात ४ । थःगु दोष गुप्तयाना पग्या दोष प्रकाशयाना कपिनि मनं दिक दिक सरा बिल, करागु बचन ह्लात ५ । यतः गुण दंकेनिंति थःत जग दंकेनिंति मखु सखुगु खँह्लाना मभिगु बृत्ति मभिगु व्यबहार याना कपिन्त चुक्रि यात ६ । छोखँ बुखँ ह्लाना कपिनि चित्त धोजंयाय् मफेका थिथि ल्वाका जाःपिं दाजुकिजा इष्टमित्र फाया बिल ७ । मनं कपिनिगु धन-सम्पत्ति लोभ चित्त याना तर्कना याना जुल ८ । कपिनिगु शरीर आदि धनसम्पत्ति दुगुली सहयाय् मफया स्वमफया मभिगु चित्त तया थ्वया अमंगल ज्वीमा, नाश ज्वीमा धका चितना याना जुल ९ । मभिगु शास्त्र तीथिकयागु धर्म न्यना नास्तिक जुया पाप यानागुलिं नरक वनी, धर्म यानागुलिं स्वर्ग वनी धैगु थ्व गनया खँ ? थ्व पञ्चभूतयाके बनेजुया च्वंगु शरीर सिना वनीबले पञ्चभूतेसतुं मिलेजू वनी, हानं स्वर्ग नरक भुक्तमान याइ धैगु छुखँ ? उकें थ्व शरीरयात फक्वहे सुख मोज याकेगु धैगु मती तया न्ह्यलाक कर्म याय्गु चितना याना जुल १० । थुलि दशाकुशल आदि नाना प्रकारया पापकर्म यात, थ्व क्लेश व कर्म अने अनेगु कर्म याःगुलिं थ्व संसारयागु तच्चोगु दुःखभोग याय् माल । अथेयानिंतिं थ्व दुःख उरेजुया वोगु क्लेश व कर्मयाकेंहे खःधका यथार्थथें सिल । थ्व समुदय सत्य धैगुदुःख उदय जुया वोगु तध्दंगु सत्यहे खः धका भगबानं सोका बिज्यात ।२।

थनंलि हानं श्रीभगबानं मती चितना याना बिज्यात,—आः थ्व संसारे थुलिमछि दुःख खने दंच्वंगु छुयात धाःसा दुःख उदय मजुया दुःख निरोध ज्वी धका बिचार याःगु बखते थथे मती ल्वीका बिज्यात—गुबले थ्व क्लेश व कर्म मदै (अर्थात् थ्व क्लेशे लगेजुया दशाकुशल आदि पापकर्म मयाइ) उबले थ्व संसारया दुःख उठेजुया वे फैमखु, दुःख निरोध ज्वी, थ्व सत्यहे खः धका सोका बिज्यात, थ्व दुःख मदैगु तध्दंगु सत्य निरोध सत्य धैगु ।३।

थनंलि हानं श्री भगवानं आः थुगु क्लेश व कर्म याना संसारे दुःख उदय जुया वोगु धासेंलि थ्व क्लेश व कर्म मदैका दुःख उदय मज्वीके, मार्ग (लँ) छु धका बिचार याना बिज्यात । उगु बखते थथे बिचार दल–थ्व दुःख उदय मज्वीगु मार्ग शमथ (समाधि) विपश्यना (प्रज्ञा) थ्व निगू हानं आर्याष्टाङ्ग मार्ग धका सीका बिज्यात ।

आः थन बोधिसत्वं याय्माःगु समाधि छुधाःसा–थ्व संसारे सकल सत्वप्राणि सकल बस्तूया स्वभाव समान जुया च्वंगु छुं फरक मदु, सकलेंहे समान खः धका सीका सकल प्राणियाके अत्यन्त करुणा तय्गु, त्रिरत्नयाके अत्यन्त श्रद्धा तया एकचित्तं ध्यान याय्गु, थ्व सर्वधर्म स्वभाव समता बिपश्चित धैगु समाधि, हानं चतुर्थ ध्यान आदि मेमेगु ध्यान याय्गु ।१।

प्रज्ञा धैगु ज्ञान छु धाःसा–थ्व संसारे आत्मा धैगु पदार्थ शरीर, जीव, पुरुष, पुद्गल छुं दुगु मखु पञ्चस्कन्ध मात्रया आत्मा धका भिक्षुपिंत कना बिज्यात, बोधिसत्वपिंत थ्व पञ्चस्कन्धनं दुगु मखु चित्तया कल्पना मात्र जक खः उत्पत्ति ज्वीगुनं मखु, नाशजुया वनीगुनं मखु, तथता (जस्ता कि तस्ता) छुं बिकार ज्वीगु मखु, शून्यजुया च्वंगु धका ज्ञानं सीका शून्यता सम्फेयाना कल्पनाजाल मदेका संकल्प बिकल्पयाकें छुटेज्वीगु प्रज्ञा खः धका सीका तथागतं बोधिसत्वपिंत कना बिज्यात ।२।

हानं थ्व कर्म क्लेश क्षयज्वीगु मार्ग मेमेगु आपालं दु, थन संक्षिप्त मात्र कने ।

सप्तत्रिंशद्बोधिपाक्षक धर्म धैगु दु । चतुर्ब्रह्मबिहार धैगु दु । चतुः संग्रहबस्तु धैगु दु । दशज्ञान धैगु झिगू ज्ञान दु, पार मिता चर्या दु । चतुः प्रति संबित् धैगु प्यंगू सीकेगु ज्ञान दु । चतुर्बैशारद्य धैगु प्यंगूली बांलाक निपुण ज्वीक सीकेगु ज्ञान दु । थ्व मार्गो (क्लेश कर्म फुकेगु लें) चले याय्त मुख्यनं आर्याष्टाङ्ग मार्गो च्वनेमा, चतुर्थ ध्याननिसें बज्रोपम समाधि पर्य्यन्तं याय्मा । थथे चतुरार्य्यसत्य खनागुलिं क्रमथें गुता प्रकारया क्लेश फुना वनी । क्रमथें स्रोतापत्ति, सकृदागामि, अनागामि, अर्हत् पदलाना

निर्बाण पदबी लाइ धंगु प्रज्ञा ज्ञान खः धका तथागतं मोका बिज्यात। थ्वहे निगू संसारे क्लेश व कर्म नाशज्वीगु मार्ग धका बुझेजुया थ्व नह्यंगु मार्गसत्य धका भगबानं ज्वना बिज्यात।४।

थुलि चतुरार्य्यसत्य धंगु थुकी स्वको बांलाक परिवर्तन ज्वीव झिनिगू आकार दै। गथेधाःसा—थ्व प्यंगू सत्ये बांलाक मती लुया बया मियावंगु छगू परिवर्त १, थथेहे खः धका बांलाक स्यूगु निगूगु परिवर्त २, थथेहे खः थथेहे याय्मा धका साक्षात्कार याय्गु स्वंगू परिवर्त ३, प्यंगू सत्ये थथे स्वको परिवर्तन जुया झिनिगू आकार दत, थ्वैत त्रिपरिवर्त द्वादशाकार धर्मचक्र प्रवर्तन धाइ।

थ्व चतुरार्य्यसत्ये बांलाक बिचार याना स्वया दृष्टिभावना याके क्लेश फुकेमा धका सीकि। थ्व गथेधाःसा—राग १ द्वेष २ मान ३ अबिद्या ४ बिचिकित्सा ५ सत्कायदृष्टि ६ मिथ्यादृष्टि ७ अन्तग्राहदृष्टि ८ दृष्टि परामर्श ९ शीलब्रत परामर्श १० कामधात्वी थ्व झिगू अनुशय दुःखदृष्टि फुकेमा।

सत्कायदृष्टि १ अन्तग्राह २ शीलब्रत परामर्श ३ थ्व स्वंगू तोता मेगु न्हेगू अनुशय उत्पत्तिदृष्टि व निरोधदृष्टि फुकेमा।

सत्काय १ अन्तग्राह २ थ्व निगू यात तोता च्यागू अनुशय मार्गदृष्टि फुकेमा।

राग १ द्वेष २ मान ३ अबिद्या ४ थ्व प्यंगू भावनायाके फुकेमा।

नैबसंज्ञा नासंज्ञायतने उत्पत्ति जूगु अनुशय दृष्टियाके फुकेमा।

मेगु च्यागू भूमि अर्थात् कामधातु रूपधात्वी प्यंगू आरुप्यधात्वी स्वंगू उत्पत्ति जूगु अनुशयदृष्टि भावनायाके नं फुकेमा।

मेमेथाय् गनं गुगु थास उत्पत्ति जूगु अनुशय भावनायाके फुकेमा।

प्राणातिपाप १ अदत्तादान २ काममिथ्याचार ३ मृषाबाद आदि पर्य्यवस्थान क्लेश भावनायाके फुकेमा।

न्यागू दृष्टि दुःखदृष्टि फुकेमा।

मिथ्यादृष्टि १ दृष्टि परामर्श २ समुदयदृष्टि फुकेमा ।

बिचिकित्सा १ अबिद्या २ दुःखदृष्टि समुदयदृष्टि फुकेमा ।

मृदुमृदु आदि गुंगू प्रकारया क्लेश ध्यानमार्गे कथंथें फुकेमा ।

कामधात्वी च्वंगु थःगु धात्वी वना स्वंगू बिज्ञानं गोचर जुया च्वंगु दुःखदृष्टि हेतुदृष्टि भाबनायाकें फुकेमा ।

रूपधात्वी च्वंगु छगू मल मदुगु बिज्ञानया गोचर जुया च्वंगु भाबनायाकें फुकेमा ।

रूपधात्वी वंगु स्वंगू क्लेश रूपधात्वी च्वंगु थःगु स्वंगू बिज्ञानया बिषय जुया च्वंगु, हानं क्लेशधात्वी वंगु स्वंगू बिज्ञानया बिषय जुया च्वंगु दुःखदृष्टि हेतुदृष्टि भाबनायाकें फुकेमा ।

आरुप्यधात्वी वंगु छगू बिज्ञान भाबनायाकें फुकेमा ।

अनास्त्रव बिज्ञाननं भाबनायाकें फुकेमा ।

कामधात्वी वंगु धर्मनिरोधदृष्टि फुकेमा ।

न्यागू बिज्ञानया गोचर जुयाच्वंगु बिज्ञान समेतं खुगू मार्गदृष्टि फुकेमा।

रूपधात्वी आरुप्यधात्वी वंगु धर्मनिरोधदृष्टि मार्गदृष्टि फुकेमा ।

कामधातु रूपधातु आरुप्यधात्वी वंगु स्वंगू बिज्ञानया गोचर जुया च्वंगु अनास्त्रव धर्मनिरोधदृष्टि मार्गदृष्टि भाबनायाकें फुकेमा ।

स्वंगू धातुयानं धर्मदुःखदृष्टि हेतुदृष्टि भाबनायाकें फुकेमा ।

आः थ्व जन्मां क्लेशया मृदु (चीधंगु) १ मध्य (मध्यमगु) २ अधिमात्र (तःधंगु) ३ थ्व स्वंगू भेद दु, हानं थ्व स्वंगूयानं छगू छगूया स्वंगू स्वंगू भेदं गुंगू दु । गथेधाःसा—अधिमात्राधिमात्र (तःधंगुलीसं तःधंगु) १, अधिमात्र मध्य (तःधंगुली मध्यमगु) २, अधिमात्र मृदु (तःधंगुली चिकिचाधंगु) ३, मध्याधिमात्र (मध्यमगुली तःधंगु) ४, मध्यमध्य (मध्यमगुली मध्यमगु) ५, मध्य मृदु (मध्यमगुली चिकिचाधंगु) ६, मृदुधिमात्र (चिकि धंगुली तःधंगु) ७, मृदुमध्य (चिकिधंगुली मध्यमगु) ८, मृदुमृदु चिकिधं- (गुलीसं चिकिचाधंगु सूक्ष्मगु) ९ ।

अक्षीण भावना हेयः फलस्थः सप्तकृत्परः ॥
प्रकार त्रि चतुर्मुक्तो द्वित्रिजन्मा कुलंकुलः ॥१०६॥

भावनायाकें फुकेमागु क्लेश गुह्मस्या मफूनि फले च्वंच्वन थ्व पुद्गल न्हेको ७ सम्म भव बन्धने जन्म जूवेफु, थुलि अपो वंमखु थ्वंत स्रोतापन्न धाइ, सप्तकृत्परम नं धाइ। स्वंगू प्रकार प्यंगू प्रकारया क्लेश मुक्त जुया आर्य्य पुद्गल निगूबार स्वंगूबार कुलंकुल जुया जन्म ज्वी, अर्थात् देवकुलं देवकुले अथवा मनुष्यकुलं मनुष्यकुले जन्म जू वं।

यावत्पंच प्रकारघ्नो द्वितीये प्रतिपन्नकः ॥
क्षीणषष्ठ प्रकारस्तु सकृदा गाम्यसौ भवेत् ॥१०७॥

याबत् न्याता प्रकारया क्लेश फुकूह्म सकृदागामिफले अधिकारी ज्वी, गुह्मस्या स्वंगू प्रकारयागु क्लेश फुत थ्व सकृदागामि ज्वी, (सकृदागामि धैगु लिपा छको जक जन्म जूवैतिनिह्म)।

क्षीण सप्ताष्ट दोषांश एकजन्मैक वीचिकः ॥
प्रतिपन्नक स्तृतीये सोऽनागामी नव क्षयात् ॥१०८॥

न्हेगू च्यागू प्रकारया क्लेश फुकूह्म एकजन्मा ज्वी, थ्वैत एकबीचिनं धाइ। थ्व स्वंगूगुफले अधिकारी ज्वी, (जुल) याबत् गुंगू क्लेशं फुत धाय्‌व थ्व अनागामि ज्वी, हानं लिपा थ्व कामधात्वी जन्म जूवं मखुत। (गुंगू प्रकारयागु क्लेश धैगु मृदुमृदु क्लेश)।

सोऽन्तरोत्पन्न संस्कारा संस्कार परिनिर्वृतिः ॥
ऊर्ध्व स्रोतश्च स ध्यानं व्यवकीर्या कनिष्ठगः ॥१०९॥

थ्व अनागामी न्याता प्रकारया दु, अन्तरा परिनिर्बायी १, उपपद्य परिनिर्बायी २, साभिसंस्कार परिनिर्बायी ३, अनभिसंस्कार परिनिर्बायी ४, ऊर्ध्वस्रोता ५। गुह्म अन्तराभवे निर्बाण जुया वनी थ्वैत अन्तरापरिनिर्बायी धाइ १, उत्पत्ति जुया निर्बाण जुया वनीह्म थ्वैत उपपद्य परिनिर्बायी धाइ २, उत्पत्ति जुया जत्नयाना निर्बाण जुया वनीह्म थ्वैत साभिसंस्कार परिनिर्बायी धाइ ३, जत्न याय् म्वाक निर्बाण जुया वनीह्म थ्वैत

अनभिसंस्कार परिनिर्बायी धाइ ४, कामधातु तोता वना हानं थन वैमखुत च्वेहे निर्बाण जुया वनीह्म थ्वैत ऊर्ध्वस्त्रोता धाइ ५। ऊर्ध्वस्त्रोता निगू प्रकारया दु, अकनिष्ठे वनीह्म व भबाग्रे (नैबसंज्ञा नासंज्ञायतने) वनीह्म, थन ध्याने निश्रित जूह्म (च्वंह्म) याबत् अकनिष्ठे वना निर्बाण ज्वी। निश्रित मजूह्म याबत् भबाग्रे वना निर्बाण जुया वनी।

स प्लुतोऽर्धप्लुतः सर्वच्युतश्चान्यो भवाग्रगः ॥
आरूप्यग श्चतुर्थान्य इह निर्वापको ऽपरः ॥११०॥

अकनिष्ठे वंह्म अनागामी आर्य्य स्वंगू प्रकारया दु। प्लुत १, अर्धप्लुत २, सर्वच्तुत ३। थन प्लुत धैह्म प्रथम ध्याने निश्रित जूह्म ब्रह्मकायिक भुबने उत्पत्ति जुया अनं चतुर्थ ध्याने मग्न ज्वी, ब्रह्मकायिक भुबने हे निर्बाण जुया वनी १। अर्धप्लुत धैह्म शुद्धाबास भुबने उत्पत्ति जुया अनहे निर्बाण जुया वनी २। सर्वच्युत धैह्म महाब्रह्म लोक तोता सकतां देबे भ्रमण याना अकनिष्ठ भुबने निर्बाण जुया वनी ३। ध्याने मग्न मजूह्म ऊर्ध्वस्त्रोता नैबसंज्ञा नासंज्ञायतने वना निर्बाण जुया वनी। खुगूगु आरूप्य धात्वी वंह्म अनागामी रूपधात्वी बिरक्त जूयानिंतिं रूपधात्वी उत्पत्ति ज्वीमखुत, अनहे उत्पत्ति जुया निर्बाण जुया वनी। न्हेगूगु अनागामी थ्वहे जन्मे निर्बाण जुया वनी, थ्वैत दृष्टधर्म परिनिर्बायी धाइ।

अनागामी मतः कायसाक्षी निरोध लाभतः ॥
आभवाग्रात्ट भागक्षिद् अर्हत्त्वे प्रतिपन्नकः ॥१११॥

संज्ञाबेदित निरोध समापत्ति समाधि प्राप्त जूम्ह अनागामी काय साक्षी धाइ, भबाग्रया च्यागू भाग अनुशय गुबले नाश ज्वी उबले अर्हत्त्वया अधिकारी ज्वी।

आनन्तर्यं ऽपि नवमे ग तु वज्रोपमः सहः ॥
तत्क्षयाप्त्या क्षयज्ञान मशैक्षोऽर्हन्नसौ तदाः ॥११२॥

भबाग्रया गुंगूगु आनन्तर्यं मार्गच्वंह्म अर्हत् फलया अधिकारी ज्वी, गुंगूगु मार्ग सकतां अनुशय यात फुकंगु बज्रोपम समाधि धका धैतल।

भवाग्रया गुंगू प्रकारया क्लेश वज्रोपम समाधि नाश ज्वी, ध्वहे भवाग्रया गुंगू प्रकारया अनुशय क्षयज्वीगु गुबले लाभ दै, उबले थन क्षय ज्ञान प्राप्त ज्वी। क्षय ज्ञान लाइबले थ्व अशैक्ष अर्हत् ज्वी ।

आः थन ध्वहे क्लेश फुकेगु मार्ग
सप्तत्रिंशतद्बोधिपाक्षिक धर्म आदि कनं

सप्तत्रिंशद्बोधिपाक्षिक धर्म (स्वीन्हेगू बोधिज्ञानया पक्ष ज्वया च्वंगु धर्म) छुछु धाःसा—स्मृत्युपस्थान (स्मृति तया लुमंका च्वनेगु) ४ सम्यक्-प्रहाण (भिनकं तोतेगु) ४ ऋद्धिपाद (पराक्रम चलेज्वीगु) ४ इन्द्रिय ५ बल ५ बोध्यङ्ग (बोधिया अङ्ग) ७ आर्याष्टाङ्गमार्ग (भिंगु च्यागू अङ्गया मार्ग) ८ ।

प्यंगू स्मृत्युपस्थान छुछु धाःसा—कायानुस्मृत्युपस्थान (शरीरे बिचार याना लुमंका च्वनेगु) १, बेदनानुस्मृत्युपस्थान (अनुभव ज्वीगु लुमंका च्वनेगु) २, धर्मानुस्मृत्युपस्थान संसारिक बिचार याना लुमंका च्वनेगु ३, चित्तानुस्मृत्युपस्थान (चित्त बिचार याना लुमंका च्वनेगु) ४ ।

प्यंगू सम्यक्प्रहाण छुछुधाःसा—अनुत्पन्नानां कुशलानां समुत्पादनं धैगु थःके उत्पत्ति मजूनिगु धर्म उत्पत्ति याय्गु १, उत्पन्नानां कुशलानां संरक्षणं धैगु उत्पत्ति ज्वी धुंकुगु धर्मयात बांलाक रक्षा याना तय्गु २, उत्पन्नानाम कुशलानां संप्रहाणं धैगु उत्पत्ति जूगु पापयात जत्नयाना फुकेगु ३, अनुत्पन्नानाम,कुशलाना मनुत्पादनं धैगु उत्पत्ति मजूनिगु पापयात जत्नयाना उत्पत्ति मयाय्गु ४।८

प्यंगू ऋद्धिपाद छुछु धाःसा—छन्द ऋद्धिपाद धैगु धर्म याय्गुली अभिलाषा याय्गु १, बीर्य्य ऋद्धिपाद धैगु धर्म याय्गुली अलसि मजूसे चित्तया उत्साह बन्हेयाय्गु २, मीमांस ऋद्धिपाद धैगु धर्मया सिद्धान्त सीका निश्चय याय्गु ३, चित्त ऋद्धिपाद धैगु धर्म याय्गुली चित्त तत्पर याय्गु ४।१२

न्यागू इन्द्रिय छुछु धा:सा–श्रद्धेन्द्रिय धैगु धर्म यायगुली मिखा आदि खुगू इन्द्रियया श्रद्धादुगु १, समाधीन्द्रिय धैगु समाधियाना इन्द्रिय समाधान याना उकोहे जक लगेज्वोगु मेथाय् मन मव्छेगु २, बीर्येन्द्रिय धैगु धर्म यायगुली इन्द्रियं अत्यन्त बीर्य्य उत्साह याय्गु ३, स्मृतीन्द्रिय धैगु न्यना तयागु धर्मशास्त्रे बरोबर थ्व षट् इन्द्रिययाके लुमंका च्वनेगु ४, प्रज्ञेन्द्रिय धैगु ज्ञाने थ्व खुगू इन्द्रियनं लगेजुया निश्चय याना ज्ञान सीका लुमंका च्वनेगु ५।१७

न्यागू बल छुछु धा:सा–श्रद्धाबल धैगु धर्म याय्गुली अत्यन्त श्रद्धा या बल दैकेगु १, बीर्य्यबल धैगु धर्म याय्गुली अत्यन्त बीर्य्य पराक्रम उत्साहया बल दैकेगु २, स्मृतीबल धैगु न्यना तयागु धर्मशास्त्र शिक्षायात लुमंका अत्यन्त स्मृति दैका च्वनेगु ३, समाधिबल धैगु समाधि याय्गुली अत्यन्त बल दैकेगु ४, प्रज्ञाबल धैगु प्रज्ञा ज्ञाने अत्यन्त बल दैकेगु ५।२२

न्हेगू बोध्यङ्ग छुछु धा:सा–स्मृति संबोध्यङ्ग धैगु शास्त्र न्यना तयागु शिक्षा स्यना तयागु सदाकालं लुमंका च्वनेगु १, धर्मप्रबिचय सम्बोध्यङ्ग धैगु धर्म माला सीका मुनेगु २, बीर्य्य सम्बोध्यङ्ग धैगु धर्मे उत्साह बन्हे-याय्गु अलसि मज्वोगु ३, प्रीति सम्बोध्यङ्ग धैगु धर्मकर्मे अत्यन्त प्रीति याय्गु ४, प्रश्रब्धि सम्ब्रोध्यङ्ग धैगु धर्मे मन याउँसे च्वंकेगु ५, समाधि सम्बोध्यङ्ग धैगु चित्त समाधान याना ध्यान याय्गु ६, उपेक्षा सम्बोध्यङ्ग धैगु त्याग याय्गु थ:त धका स्वीकार मयाय्गु सकलें समान खनेगु ७।२९

च्यागू आर्य्याष्टाङ्गमार्ग छुछु धा:सा–सम्यक्दृष्टि धैगु भिगुली धर्मे मिखा तय्गु, नास्तिक ज्वीगु, शरीर खनेगु, आत्मा खनेगु, थुजागु दृष्टि मतसे शून्यता ज्ञाने मिखा तय्गु १, सम्यक्संकल्प धैगु भिगु जक मनं कल्पना याय्गु २, सम्यग्बाक् धैगु अनर्थ बचन असत्य झूठ् बोले मयासे सत्यथे भिगु बचन बोलेयाय्गु ३, सम्यक्कर्मान्त धैगु मभिगु कर्म फुका भिगु कर्म याना सिद्ध याय्गु ४, सम्यगाजीब धैगु भिगु बृत्ति लजगा याना

जीविका जुया च्वनेगु ५, सम्यक्‌व्यायाम धंगु भिगु धर्मकर्मे उद्योग याना कोशिश याय्‌गु ६, सम्यक्‌समाधि धंगु एकचित्त याना जोग ध्यान समाधि याय्‌गु ७, सम्यक्‌स्मृति धंगु भिगु न्यना तयागु शास्त्रशिक्षा बांलाक लुमंका च्वनेगु ८।३७

थ्व स्वीन्हेगू बोधिज्ञानया पक्षजुया च्वंगु धर्म बांलाक बिचार याना सदाकालं धारण याय्‌मा।

चतुर्ब्रह्म बिहार धंगु सकल प्राणिपित मित्रभाव याय्‌गु (मैत्री) १, सकल प्राणिपित करुणा तय्‌गु (करुणा) २, सकल प्राणिया शुभमंगल जूगु खना हर्षचित्त याय्‌गु (मुदिता) ३, सकलें प्राणिपि थ्व शत्रु थ्व मित्र धंगु कल्पना मयासे सकस्यातं उति खनेगु (उपेक्षा) ४, थ्व प्यंगू ब्रह्मबिहार धारण याय् माल।

चतु:संग्रह बस्तू दान याय्‌मा। छुछु धा:सा–(दान) सदां दान-दातब्य याय्‌गु १, (प्रियबचन) सकस्यातं प्रेम बचन ह्लाय्‌गु २, (अर्थचर्य्या) सकल प्राणियात फाइदा ज्वीगु ज्या याय्‌गु ३, (समानार्थता) सकल प्राणियात उतिखना हितार्थ याय्‌गु ४।

झिगू ज्ञान सीकेमा। छुछु धा:सा–(संबृत्ति ज्ञान) लोकयागु ब्यबहार ज्ञान सकतां सीकेगु १, (धर्म ज्ञान) सकतां संसारिक यागु धर्म थथे थथे धका सीकेगु २, (अन्वय ज्ञान) थुकि थुगु दैवल २ धका संतान प्रबाह जुया आपालं दैवोगु प्रत्यय सीकेगु ३, (दु:खज्ञान) संसार दु:खमय धका सीकेगु ४, (समुदय ज्ञान) थ्व दु:ख उठेजुया वोगु क्लेश व कर्मयाकें धका सीकेगु ५, (निरोध ज्ञान) क्लेश व कर्म मदुसा दु:ख निरोध ज्वो धका सीकेगु ६, (मार्ग ज्ञान) क्लेश व कर्म फुकेगु मार्ग समाधि व प्रज्ञा धका सीकेगु ७, (परचित्त ज्ञान) कपिनि चित्ते च्वंगु सीकेगु ८, (क्षय ज्ञान) क्लेश क्षय याय्‌गु सीकेगु ९, (अनुत्पाद ज्ञान) थ्व संसारिक छु बस्तूहे सु प्राणिपिनं उत्पत्ति जूगु मखु धका सीकेगु १०, थ्व झिगू ज्ञाने कोशिश याय्‌मा।

दशकुशल धंगु फिगू पुण्य चले याय्मा। फिगू पुण्य छुछु धा:सा—प्राणि पिंत थमं फुगु तक कर्मयाना सुखं जीबिका ज्वीदेका बीगु १, दान-प्रदान याय्गु २, परस्त्री संभोग तोतेगु ३, सत्यबचन ह्लाय्गु ४, प्रेमगु खँ ह्लाना बायाच्वँपिं मिलेयाय्गु ५, कोमल नरमगु बोलि ह्लाय्गु ६, मिलेमजूपिंत जत्नयाना मिलेयाय्गु खँ ह्लाय्गु ७, कपिन्त धनसम्पत्ति ऐश्वर्य दंकाबी धंगु मती तया ज्वीगु ८, पर सकलें प्राणिपिनि शरीर सुख धनसम्पत्ति दया ऐश्वर्य सुख मोज याय्दंमा धका आशिखा याय्गु ९, धर्म या:सा शुभमंगल ज्वी स्वर्गसुख आदि लाइ, पाप या:सा दु:ख पीडा जुया नरक भोग याय् माली धका सीका भिंगु दृष्टि खनेगु १०, थ्व फिगू धर्म चले याय्मा।

खुगू पारमितास नित्य नित्य चले याय्मा। छुछु धा:सा—(दानपारमिता) प्राणिपिंत बाह्यबस्तू धन-द्रब्य आदि स्त्री, पुत्र-पुत्री, नगर सर्बस्वहे दान याय्गु। थनंलि थ: शरीरयागु ला-हि, ह्ला-तुति, मिखा-ह्लाय्, न्हेपं शिर प्रभृति दान याना थ्व दान यानागु पुण्य थ:त काय् धैगु इच्छा मयासे बोधिज्ञानया निमित्ते सत्वप्राणिया नामे परिणामना याना तोता बीगु १, (शीलपारमिता) दशाकुशल पाप आदि मभिंगु कर्म मयासे शील स्वभाव भिंकेगु २, (क्षान्तिपारमिता) न्ह्याह्म प्राणिपिसं थ:त अपकार या:सां द्वेषमात्र मतसे सहयाना अमिकेहे करुणा तय्गु ३, (बीर्य्यपारमिता) धर्मकर्म याय्गुली अलसि मचासे अत्यन्त उत्साह बन्हेयाय्गु ४, (ध्यानपारमिता) नित्य नित्य समाधि ध्यान योग याय्गु ५, (प्रज्ञापारमिता) सकल थ्व संसार शून्य धका बुझेजुया थ:गु कारणे छुं ज्या मयाय्गु सत्वप्राणिपिंत जक करुणा तया सत्वार्थ याय्गु कार्ये कोशिश याय्गु ६, थ्व खुगू पारमिता नित्य नित्य चले याय्मा।

चतुर्थ ध्यान याय्मा। चतुर्थ ध्यान छुछु धा:सा—बितर्क १, बिचार २, प्रीति ३, सुख ४, समाधि ५। थ्व न्यागू अङ्ग संयुक्त जुया च्वंगु प्रथम ध्यान १। प्रीति १, सुख २, समाधि ३, प्रसाद ४। थ्व प्यंगू अङ्ग संयुक्त जुया च्वंगु द्वितीय ध्यान २। उपेक्षा १, स्मृति २, ज्ञान ३, सुख ४, स्थिति

५, थ्व न्यागू अङ्गं संयुक्त जुयाच्वंगु तृतीय ध्यान ३। स्मृति १, उपेक्षा २, अदुःखासुख ३, समाधि ४। थ्व प्यंगू अङ्गं संयुक्त जुया च्वंगु चतुर्थ ध्यान ४। थुलि ध्यान पुरेज्वीव आकाशानन्त्यायतन धंगु संमाग्नि आकाश सरिका धंगु चित्त याय्‌गु समाधि ५। बिज्ञानानन्त्यायतन धंगु बिज्ञान मात्र संज्ञा याय्‌गु समाधि ६। आकिंचन्यायतन धंगु किंचित् छुंहे मदु धंगु कल्पना याय्‌गु समाधि ७। नैवसंज्ञा नासंज्ञायतन धंगु छुं नाम संज्ञानं मदु असंज्ञानं मदु धंगु कल्पना याय्‌गु समाधि ८। थनंलि संज्ञाबेदयित निरोध समापत्ति धंगु संज्ञायाके बेदना ज्वीगु यात निरोध ज्वीगु लाभ दंगु समाधि ९। थ्वयां च्वे बज्रोपम धंगु सकल क्लेशयात बज्र समान जुया नाश याइगु समाधि १०। थ्व झिगू समाधि तच्चोतं कोशिश याय्‌मा।

थनंलि चतुःप्रति संबित् धंगु छुछु धाःसा—धर्म प्रबित् धंगु सकतां धर्म थुजा थुजागु धका सीगु १, अर्थ प्रतिसंबित् धंगु सकतां धर्मया अर्थ थुजा थुजागु धका सीगु २, निरुक्ति प्रतिसंबित् धंगु सकतां धर्मया खँ अर्थशास्त्र या खँ कने फया सकतां सीगु ३, प्रतिभान प्रतिसंबित् धंगु सकल प्रतिभान ऋद्धिपराक्रम क्यने फंगु सकतां सीगु ४। थ्व प्यंगू प्रतिसंबित् सीकेमा।

चतुर्बैशारद्य धंगु छुछु धाःसा—सर्वधर्माभिसंबोधि बैशारद्य धंगु थुगु थान, थुगु थान मखु धंगु आदि सकल धर्म बांलाक बुझेजुया सीगु १, सर्बास्रवं क्षयज्ञान बैशारद्य धंगु सकल आस्रव क्षय याय्‌गु ज्ञान सीगु २, अन्तरायिक धर्म ब्याकरण बैशारद्य धंगु कर्मया बिपाक ज्वीगु धर्म ब्याकरण याय् फंगु ज्ञान सीगु ३, नैर्याणिक प्रतिपत् ब्याकरण बैशारद्य धंगु निर्बाण थथे थथे ज्वीगु धंगु ब्याकरण याय्‌फंगु ज्ञान सीगु ४। थ्व प्यंगू बैशारद्य बांलाक सीकेमा।

आः थ्व मार्ग ज्ञाने पारमिता चर्या व शून्यता ज्ञान बोधिसत्वपिगु मेगु श्रावक भिक्षु पिंगु धका सीकि।

आः थ्व च्वे कनागु सकतां ध्यान ज्ञान (शमथ बिपश्यना) धंगु क्लेश फुकेगु मार्ग जुया च्वन, थुलि ध्यान ज्ञाने कोशिश याना दर्शन मार्ग भावना

मार्ग बिचार याना चलेयात धा:सा सकतां मृवुमृवु क्लेश आश्रव क्षय ज्वी, गन क्लेश मंत अन कर्म वैमखुत कर्म मवुसेंलि भव बन्धने जन्म ज्वीमखुत, संसार सागरं पार जुया फेरसत् संसारे जन्म ज्वी म्वाला त:धंगु निर्बाण सुख प्राप्त ज्वी । थुलि श्रावकयान ।

हानं थथेहे संसारयागु दु:खं छुटेजुया निर्बाण लाय् धका इच्छा याना छें त्याग याना पिहाँवया प्रब्रज्या याना एकान्त बनाश्रमे च्वना चतुर्थ ध्यान आदि सकतां ध्यान पुरेयाना सकतां क्लेश फुका अर्हत् जुया पांभिज्ञ लाना थ: याकचा य:गु थासे च्वना समाधि मग्न जुया प्रत्येक बोधि लाना निर्बाणपद लाना वनीह्म प्रत्येक बुद्ध धाइ, थ्व प्रत्येक बुद्ध धंह्मनं श्रावक मार्ग हे ख: । थुलि प्रत्येकयान ।

आ: थ्व बैभाषिक शास्त्रे च्वंपिंत बिज्ञानबादी धाइ, सर्बास्विबाद नं धाइ । छाय्धा:सा—थ्व श्रावक बैभाषिकतसें थ्व संसारनं सत्य हे ख: निर्बाणनं सत्यहे ख: धका मानेयाना च्वन ।१। सौत्रान्तिक धैपिसं संसार सत्य ख: निर्बाण असत्य धका मानेयाना च्वन ।२। योगाचार धैपिसं संसारनं असत्य निर्बाणनं सत्य धका मानेयाना च्वन ।३। थ्व स्वंगूलिं श्रावकयान हे ख: ।

आ: थन जि मङ्गला चरणे बुद्धया प्यत ज्ञान शिक्षाया मध्ये न्हापां अल्पबुद्धिपिंत देबता मान्य याय्गु आत्मा ह्मसीकेगु छत १ या खँ कने धुन, हानं आत्मा धैह्म मदु पञ्चस्कन्ध मात्र जकख: धका तथागतं भिक्षुपिंत शिक्षा ब्यूगु नित २ यागु खँ थ्व जुल । उकें श्रावक भिक्षु धैपिं बुद्धया ज्ञाने नितगुली थ्यन धका निश्चय सीकि भुले ज्वी मते थन ।

थ्वयां च्वे आ: स्वत ३ गु तथागतं बोधिसत्वपिंत शून्यसूत्रान्तभाष उपदेश ब्यूगु महायानयागु खँ मध्यमक शास्त्रे प्रबेश ज्वीगु (मध्यमक शास्त्रे च्वंपित माध्यमिक धाइ, थुमिसं संसारनं असत्य निर्बाणनं असत्य धका मानेयाना च्वन) थुकीयागु खँ ब्याख्यान याय् त्यना ।

गथेधा:सा—थ्व वैभाषिक शास्त्र अभिधर्मकोशया हलं श्रावयान (श्रावकयान) याके सकतां क्लेश फुना अर्हत् पदलाना अथवा प्रत्येकयानं प्रत्येक बुद्धया पदलाना निर्वाण जुया वनी धका धा:गु जि बांलाक पत्या मजू, छाय्धा:सा थ्व श्रावकयाने थ:गु क्लेश फुका निर्वाण जुया वने धंगु आश्रय या:गुलि उपलम्भ संज्ञा (लाभ ज्वी धंगु संज्ञा) दु। हानं दान आदि पारमितास बांलाक प्रवेश जुया चर्य्या मया:गुलि पुण्यसंभारनं अत्यन्त कम् जुया च्वन, थ: निर्वाण जुया वने धंगु कल्पना या:गुलि ज्ञान संभारनं अत्यन्त हे कम् जुया च्वन। थथे जूगुलि परमार्थ विचार याय्-वले थ्व श्रावकयाने च्वंपिनि क्लेश पवीगुहे खने मदु निर्वाण पदलाइ धंगु जा गनया खँ, छाय्धा:सा—थ:गु निमित्ते धका चर्य्या या:गुलि थुमि क्लेश पवीगु थाननं जिं मखना एक थ्व, दोसरा बुद्ध भगवानं स्वंगूयान क्यना बिज्यासां बास्तबे छगू यानहे जक ज्वीगु खनेदु, छुधा:सा बुद्धयान छगू जकहे ज्वी, न निगू यान दै न स्वंगू यान दै। थ्व खँ धंत:गुदु सूत्रालंकारे—

नानायान नयोपाय जगदर्थ विभावक:।
यानत्रित यनिर्यात एकयान फलेस्थित: ॥११३।

नाना प्रकारया यानया मार्ग न्याय उपाय दुह्म, जगतयात फाइदा याय्गु चिंतना याना बिज्याह्म, स्वंगू यानयाके निश्चय निर्वाण लानावंह्म, छगू जक यानया फलेच्वंह्म।

थथे उदाहरण खनेदुगुलि बुद्धयान छगू जकहे ख:, निगू स्वंगू दुगु मखु। थ्व श्रावकयान आदि स्वंगू यानदु धका भगवानं क्यना बिज्यागुजा महायाने चर्य्यायाना पारमिता उपाय कौशल्ये बांलाक च्वने मफुपिं बीर्य्यं कम् जुया च्वंपिं सत्वपिंत अमि मन हतास चाइ थाकु चाइ धका अनेक मार्ग उपाय स्यूम्ह भगवानं बिस्तार बिस्तारं थ:गु शासने तया संसारयागु दु:खं छुतेयाना बीयानिंति श्रावक निर्वाण प्रत्येक निर्वाण धका क्यना बिज्यागु ख:, परमार्थ जा बुद्ध निर्वाण छगू जकहे निगू स्वंगू निर्वाण मदु। थ्व श्रावकपिनि बुद्धि बीर्य्य कम् जूयानिंति भगवानं स्वंगू निर्वाण क्यना

बिज्याःगु, अथे जूयाःनिं त्व श्रावकयाने पुण्यसंभार व ज्ञानसंभार नं नितांहे कम् जुया च्वन, उकें थ्व श्रावकयानयात हीनयान धैतल । थ्व खँ धैतःगुदु महायान सूत्रालङ्कारे—

आशयस्यो पदेशस्य प्रयोगस्य विरोधतः ॥
उपस्तम्भस्य कालस्य यद्धीनं हीनमेव तत् । ११४॥

गुगुजा थ्व श्रावकयाने थःजक तरेजुया वने (अर्थात् थःजक निर्बाण जुया वने) धैगु आशय जुया च्वन, जगतयात संसारयागु दुःखं छुतेयाना बी धैगु मदु, आशय मदु, उकें आशयहीन (कम्) जुया च्वन १, हानं मेपिंत धर्म उपदेश ब्यूसानं जि थथे अपिन्त धर्म उपदेश बियागुलिं जित पुण्य लाना जिगु क्लेश फुना निर्बाण पदलाना वने फै धैगु निमित्ते धर्म उपदेश बीगु जूयाःनिंति उपदेशनं हीन जुया च्वन २, हानं सत्वार्थ आदि अनेक प्रयोग ज्यायाःसां थथे यानागुलिं जित पुण्य लाना क्लेश फुना निर्बाण पद लाय्‌दै धैगु निमित्ते प्रयोग याइगु जूयाःनिंति प्रयोगनं हीन जुया च्वन ३, हानं थःजक तरेजुया वने धाःगुलिं पुण्यसंभारनं हीन ज्ञानसंभारनं हीन जुया च्वन ४, हानं थथे चर्य्या याःसा थुलि काल वनीबले अर्थात् न्हेको जन्म जुया अथबा स्वको जन्म जुया अथबा छको जन्म जुया निर्बाण पद लाइ धैगु काल (समय) दुगुलिनं हीन जुया च्वन ५ । महायानेजा थ्व जम्मांहे उल्ता ज्वी, थ्व गथेधाःसा—थः निर्बाण जुया वने धैगु बोधिसत्वं कदाचित् ग्वलसंहे मती तैमखु । गुजागु मती तैधाःसा जगत् संसार सकल सत्व प्राणियातंजि दुःखं छुतेयाना निर्बाणपुरे छ्वैबी धैगु मतीतै १, उपदेश ब्यूसानं जगतयात उद्धार याय्‌गु लागीहे उपदेश बी २, प्रयोग याःसां जगत यात फाइदा याय्‌गुहे ज्या याइ प्रयोग याइ ३, दानपारमिता आदि लगे जुया थःगु धैगु थःत धैगु छुंहे वास्ता मयास्ये बाह्य बस्तू धन, रत्न, राज्य, नगर, स्त्री पुत्र पुत्री परिवार आदि बुनेयागु बस्तू थःगु शरीर यागु ला, हि, ह्ला, तुति, मिखा, क्षँ आदि सत्व प्राणियात त्याग याइह्म त्यागी ज्वी । थुगु प्रकारं शील पारमिता आदिसं हरबखत् चलेयाइह्म जूयाःनिंति पुण्य

संभारनं आयालं दैच्वन, हानं थःगु निमित्ते धका कायगु न्ह्यागुं हे दुःखयाः हा धका सीका थःगु निमित्ते धका छुं हे मकास्ये (मकायगु) शून्यताज्ञाने बांलाक प्रवेश जूगुलि बोधिसत्वयाके ज्ञानसंभार नं ज्यावाहे दैच्वन ८। हानं बोधिसत्व धंह्मस्या थुलि काल वनेव जि क्लेश फुका निर्वाण जुया वने धंगु कल्पना दैमखु, गुजागु कल्पना ज्वीधाःसा—आकाशया स्थिति दतले सत्वप्राणिया स्थिति दतले जि संसारे सकल प्राणियात धाधाह्म स्यात धाधागु सकसिगुं मनसुवा पुरे याना सकस्यातं हे निर्वाणपद लाका बी धंगु कल्पना याइ ५। अथे जूयानिंति थ्व न्यागूलीनं हे बोधिसत्व श्रेष्ठ ज्वी, उकिं महायान धैतल। थ्व न्यागूलि हीन जूयाच्वंपि श्रावकयान धंगु हीनयान हे खः।

अथेयानिंति थ्व हीनयाने च्वनागुलि सकतां क्लेश फुका अर्हत् जुया निर्वाण पदलाना वने फैमखु। महायाने वना बोधिचर्या याना प्रज्ञापारमिताया उपायकौशल्ये चलेयाःसा जकं सकतां क्लेश फुना पुण्यसंभार व ज्ञानसंभार निगूलि पुरेजुया तथागत जुया निर्वाणपद लायफै।

थ्वहे खं बांलाक कनेयानिंति श्रीशाक्यमुनि तथागतं सद्धर्म पुण्डरीक धंगु ग्रन्थ महायानसूत्र शालिपुत्र आदि भिक्षुगणपिंत आज्ञा दैका बिज्यात, गथेधाःसा—न्हापा श्री शाक्यमुनि भगवान् गृद्धकूट पर्वते बिज्याना सकल सभा लोकपिंत आदि मध्य अन्ते कल्याण ज्वीगु धर्मकथा आज्ञा दैका बिज्यात। गथेधाःसा श्रावकगणपिंत जक चतुरार्य्य सत्यं संयुक्त जुयाच्वंगु द्वादशाङ्ग प्रतीत्य समुत्पादे लगेजुया जन्मज्वीगु बुढाज्वीगु रोगंकंगु मृत्यु ज्वीगु शोक बिलाप दुःख दुर्मन मन बिखुस जूगु मदेक्ययानिंति निर्वाणपद तकं लाइगु धर्म उपदेश बिया बिज्यात।

हानं बोधिसत्वं महासत्वपिंत जक खुगू पारमितां संयुक्त जुयाच्वंगु अनुत्तर सम्यक्संबोधि निस्यें आरम्भ याना सर्वज्ञ ज्ञान तकं लाइगु धर्मकथा उपदेश बिया बिज्याना चोन।

हानं उगु बखते श्री शाक्यमुनि भगबान् प्यंगू तरफं सभालोकपिसं चाह्लोका न्ह्योने बिज्याना सत्कार याका गुरुभाव याका मान्य याका पूजा याका महानिर्देशं नाम धर्म पर्याय सूत्रान्त महाबैपुल्य बोधिसत्वाबबाद सर्बबुद्ध परिग्रह धैगु धर्म उपदेश बिया हानं वहे क्षणलव मुहूर्त्ते वहे धर्मासने मुलुस् थ्याना पयतुना अनन्त निर्देश प्रतिष्ठान धैगु समाधि याना बिज्यात।

उगु बखते श्री भगबान्याके माहामान्दार व पारिजात स्वाँ आदि पुष्प बर्षे जुल, सकल बुद्धक्षेत्र खुता प्रकारं कम्प जुल। थ्व स्वया उगु बखते अन सभामण्डले च्वंच्वंपिं सकलें भिक्षु-भिक्षुणी उपासक-उपासिका देब नाग जक्ष गन्धर्ब दैत्य किंनर महोरग मनुष्यगणपिं सकल चक्रबर्ति राजापिं सकस्यनं भगबान्यात स्वया अद्भुत आश्चर्य चाया च्वन। उगु बखते श्री भगबान्या ह्लातिकायागु चिमिसँ प्वालं अनेक रश्मि पिहाँ वल, थ्व पूर्बदिशास ङिच्याद्वो १८००० बुद्धक्षेत्रे पयजेजुया थ्व रश्मि खया जम्मां स्पष्ट खने दैवल, याबत् क्वे अबीची नरकं निस्यें च्वे भवाग्र थ्यंकं सकभनं बुद्धक्षेत्रे खुगू गती गुलि सत्वप्राणिपिं दैच्वन थुपिं जम्मांहे खने दैवल। हानं थ्व सकल बुद्धक्षेत्रे षट्गति गुलि बुद्ध भगबान्‌पिं बिज्याना सत्वयात हितार्थं याना मोक्षलाका बिज्यानाच्वंपिं दु थुपिनं खने दैवल। हानं थुपिं सकलें बुद्ध भगबान्‌पिसं गुगु धर्मकथा आज्ञा दैकाच्वंगु थ्व धर्मनं सकतां तायदै वल। हानं थुगु बुद्धक्षेत्रे गुलि भिक्षु-भिक्षुणी उपासक-उपासिका योगीगणपिं योगाचारगणपिं फलप्राप्त जुयाच्वंपिं दु थुपिनं सकलें खने दैवल। हानं थुगु बुद्धक्षेत्रे गुलि बोधिसत्वपिसं नाना प्रकारया न्यनेगु अधिमुक्ति (श्रद्धा) या कारण उपायकौशल्यं बोधिसत्वया चर्या चलेयाना च्वंगु खः थ्वनं सकतां खने दैवल। हानं थुगु बुद्धक्षेत्रे गुलि भगबान्‌पिं निर्बाण जुया बिज्यागु खः थुपिनं सकलें खने दैवल। हानं थुगु बुद्धक्षेत्रे गुलि निर्बाणजुया बिज्याय् धुंकुपिं बुद्ध भगबान्‌पिंगु धातु, स्तूप, रत्नमय

बीभा दु थुपिनं जम्मां हे खने दंवल । थुजागु भगबान्या ऋद्धि प्रातिहार्य्य खना सकल सभालोकपिं अद्भुत आश्चर्य चाया च्वन ।

थनंलि श्री भगबान् स्मृति सहित याना थुगु समाधि दना आयुष्मान् शालिपुत्रयात सःता आज्ञा दंका बिज्यात, हे शालिपुत्र ! बुद्धया ज्ञान धंगु बरा गंभीर खंके थाकु, बुझेयाय् थाकुया च्वन । तथागत अर्हत् सम्यक्सम्बुद्धपिसं लाना बिज्यागु गुगु बुद्धज्ञान थ्व बरा गंभीर सकल श्रावक प्रत्येक बुद्धपिसं सीके थाकुया च्वन । थ्व छुयानिंति धाःसा हे शालिपुत्र ! तथागत अर्हत् सम्यक्संबुद्ध धैपिं न्हापा न्हापा आपालं कोटिनियुत शतसहस्र बुद्धपिंके पर्य्युपासन याना सेवा याना वोपिं आपालं कोटिनियुत शतसहस्र बुद्धपिंके अनुत्तर सम्यक्संबोधि ज्ञाने चर्य्या कया चलेयाना वोपिं दूर अन्त थ्यंक चर्य्या याना बीर्य्य संयुक्त याना वोपिं अत्यन्त सीके थाकुगु धर्म संयुक्त जुयाच्वंपिं अत्यन्त दुःखं सीकेमाःगु धर्म स्यूपिं ।

हे शालिपुत्र ! तथागत अर्हत् सम्यक्संबुद्धपिंगु सन्धाभाष्य धंगु थःगु शासने तयत बुद्धया ज्ञान चर्य्या कनीगु बहुत हे सीके थाकुया च्वन । छाय्धाःसा—थःगु प्रत्यय यागु धर्म प्रकाश याना बिज्याइ, नाना प्रकारया उपाय कौशल्य ज्ञान खनेगु हेतु कारणं आलम्बन ज्वीगु (लगेज्वीगु) निश्चय स्पष्ट छुतेयाना थथे थथे धका ख्वलेयाना क्यनेगु छुछु दु थुजारगु उपाय कौशल्यं थुजा थुजागुली हे लगेजुया च्वंपिं सत्वप्राणिपित मुक्त याय्निंति तःधंगु उपाय ज्ञान कौशल्य खना तःधंगु पारमिता लाना बिज्यापिं हे शालिपुत्र ! तथागत अर्हत् सम्यक्संबुद्ध धैपिं अन्त मदुगु सुना नं स्यंके मफुगु ज्ञान खनेगु बल बैशारद्य आबेणिक इन्द्रिय बल बोध्यङ्ग ध्यान बिमोक्ष समाधि समापत्ति अद्भुतगु धर्म संयुक्त जुया नाना प्रकारया धर्म प्रकाश याना महा आश्चर्य प्राप्त जुया बिज्याना च्वंपिं शारिपुत्र तथागत अर्हत् सम्यक्संबुद्ध धैपिं । हे शालिपुत्र ! थ्व ज्ञान थन कनेगु ब्यर्थ ज्वी, परम आश्चर्य प्राप्त जुया च्वंपिं शारिपुत्र तथागत अर्हत् सम्यक्संबुद्ध धैपिं ।

हे शालिपुत्र ! तथागतयागु धर्म तथागतं हे जक देशना याइ, गुगु धर्म तथागतं स्यूगु खः थ्व सकतां धर्म शारिपुत्र तथागत हे जक देशना याइ । सकतां धर्म तथागतं जक हे सी । गुलि थ्व धर्म गथेच्वंगु थ्व धर्म गुजागु लक्षण जुयाच्वंगु थ्व धर्म गुजागु स्वभाव जुयाच्वंगु थ्व धर्म गुगु प्रकारयागु गथेच्वंगु गुजागु लक्षणगु गुजागु स्वभावगु थुपिं धर्म खः थ्व सकतां धर्म तथागत जक हे प्रत्यक्ष जुया बांलाक मिखां खना च्वन, मिखां मखं धेगु मदु । (अर्थात् श्रावक प्रत्येक बुद्धपिसं मस्यू) ।

ये चापिते लोकविदुस्य श्रावकाः कृताधिकाराः सुगतानु वर्णिताः ।।
क्षीणास्रवा अन्तिमदेह धारिणो न तेथ विषयोऽस्ति जिनानज्ञाने ।।११५।।

लोकवित् जुया बिज्यापिं बुद्ध भगबान्या श्रावकपिं अधिकार दुपिं तथागतं प्रशंसा यानातःपिं क्षीणास्रव (क्लेश मदुपिं) अन्तयागु शरीर धरेयाःपिं गुलि दैच्वन, थुपिं सकस्यनं तथागतयागु ज्ञान सीके फैमखु ।

सचेव सत्वास्य लोकधातु पूर्णं भवेच्छारि सुतोपमानां ।।
एकी भवित्वानु विचिन्तयेयुः सुगतस्य ज्ञानं न हि शक्य जानितुं ।।११६।।

शालिपुत्र समानपिं सत्वप्राणिपिं थ्व लोकधातु परिपूर्ण ज्वीक दै, थुपिं सकलें छगू गट्ठा जुया चिंतना याःसां तथागतयागु ज्ञान सीके फैमखु ।

सचेहत्वं सादृशके हि पण्डितैः पूर्णा भवेयु दंशयि दिशायां ।।
ये चापिमह्यं इमि श्रावकान्ये तेषांपि पूर्णाभवि एवमेव ।।११७।।
एकी भवित्वा नच तेद्य सर्व विचिन्तयेयुः सुगतस्य ज्ञानं ।।
न शक्त सर्वे सहितापि ज्ञातुं यच्चा प्रमेयं मम ज्ञान बुद्धं ।।११८।।

हे शारिपुत्र ! छथिंजापिं तण्डितत थ्व दशदिशास परिपूर्ण ज्वीक दै हानं जि श्रावकत थुपिथेंजापिं मेमेपिनं दशदिशास परिपूर्ण ज्वीक दै, थुपिं सकलें छह्य जुया मिलेजुया तथागत यागु ज्ञान चिंतना याइ थुपिं सकलें मिलेजुया चिंतना याःसां तबि जिगु अप्रमेय बुद्ध ज्ञान सीके फैमखु ।

प्रत्येकबुद्धान् अनास्रवाणां तीक्ष्णेन्द्रियाः शान्तिमदेह धारिणां ॥
दिशोदशः सर्व भवेयु यथापूर्णा नडानां वन वेणना वा ॥११९॥
एकी भवित्वान विचिन्तयेयुः ममाग्र धर्माण प्रदेश मात्र
कल्पान कोटी नयुता ननन्ता नतस्य भूतं परिजानि अर्थं ॥१२०॥

आश्रव मदेधुंकुपिं तीक्ष्ण इन्द्रिय जुयाच्वंपिं शान्तगु शरीर धरेयाना च्वंपिं प्रत्येकबुद्धपिं गथेजा न्हेपंया वन पँया बनथें थ्व दशदिशास परिपूर्ण ज्वीक दै, थुपिं सकलें छह्म जुया मिलेजुया अनन्तकोटि नियुत कल्प नकं चिन्तना याना च्वनी। अथे चिंतना याना बिचार याःसां जिगु मुख्यगु धर्मया प्रदेश मात्र (थान मात्र) जक हे यथार्थ सत्यगु अर्थ सीके फैमखु ।

नवयान संप्रस्थित बोधिसत्वाः कृताधिकारा बहुबुद्ध कोटिषु ॥
सुविनिश्चितार्थो बहुधर्म भाणकाः तेषांपि पूर्णा दशिमादिशा भवेत् ॥१२१॥
नडान वेणूनथ नित्यकालं अछिद्र पूर्णो भवि सर्वलोके ॥
एकी भवित्वान विचिन्तयेयुः यो धर्म साक्षात्सुगते नदृष्टः ॥१२२॥
अनु चिन्तयित्वा बहुकल्प कोट्यो गंगा यथा वालिक अप्रमेयाः ॥
अनन्यचिन्ता सुपुमाय प्रज्ञया तेषांपि चात्र विषयो नविद्यते ॥१२३॥

न्हूपिं नकतिनि नकतिनि महायाने प्रवेश जूपिं बोधिसत्वगणपिं आपालं कोटान् कोटि बुद्धयाके अधिकार लाःपिं बांलाक निश्चय अर्थस्यूपिं आपालं धर्म कनाच्वंपिं थुजा थुजापिं बोधिसत्वत दशदिशास पूर्ण ज्वीक दै, न्हेपं बोथें पँबोथें खालि धँगु मदेक ह्वःहे मदेक नित्यकालं सकल लोकेसं परिपूर्ण ज्वीक दैच्वनी। थुपिं सकलें छह्मजुया छगू मतजुया मिलेजुया गुगु धर्म तथागतं साक्षात् खंगु खः स्यूगु खः, थ्व सीके धका आपालं कोटि कल्प गंगाया फिगोथें प्रमाण हे मदेक कल्प तकं मेगु छुं चिंतना मयासे थुकी हे जक चिंतना याना सूक्ष्मगु बुद्धि बिचार याना च्वनी, अथेनं थुमिसं थ्व बुद्धया ज्ञान सीके फैमखु ।

अविवर्तिकाय भवि बोधिसत्वा अनल्पकाय यथगंगा वालिकाः ॥
अनन्यचित्ताश्च विचिन्तयेयुः तेषांपि चास्मि विषयो नविद्यते ॥१२४॥

गंगाया फिगो प्रमाणं आपालं अविवर्तिक बोधिसत्वपिं दँ, थुपिं सक-स्यनं हे मेगु चिन्ता मयास्ये थ्यहे बुद्धया ज्ञान जक चिंतना याना च्वंसां थुमिसनं थ्व बुद्ध ज्ञान सीके फैमखु ।

गम्भीर धर्मा सुषुमाभि बुद्धा अतर्किकाः सर्वि अनास्रवाश्च ।।
अहं च जानामिद यादृशा हि येचा जिना लोके दशदिशासु ।।१२५।।

थ्व दशदिशास बिज्यानाच्वंपिं बुद्धपिसं गुजागु धर्म लात थुजागु धर्म जि लानागु, जि स्यूगु थ्व धर्म अत्यन्त गंभीरगु सूक्ष्मबुद्धि सीकागु थ्व धर्म छुं तर्कना मदुगु छुं हे आस्रब मदुगु थुजागु धर्म जि सीका धका आज्ञा दैका बिज्यात ।

थनंलि निश्चय नं थुगु सभास भगबान्या श्रावकगणपिं अज्ञात कौण्डिन्य प्रमुखं गुलितक अर्हत् पद लानाच्वंपिं आस्रब मदेधुंकुपिं बशेदे धुंकुपिं झिनिस १२०० भिक्षुपिं हानं मेपिं श्रावकयाने च्वंपिं भिक्षु-भिक्षुणी गणपिं उपासक-उपासिकागणपिं दु, हानं गुलितक प्रत्येक बुद्धया याने च्वं च्वंपिदु, थुपिं सकस्यां थुजागु मती वल । छु हेतु छु कारण गुगु श्री भगबानं तथागतयागु ज्यादा उपाय कौशल्य वर्णना याना बिज्यात । गंभीरगु धर्म सकल श्राबक प्रत्येक बुद्धपिसं सीके थाकुगु जि सीका धका बयान याना बिज्यात । गुगु बखते न्हापा श्री भगबानं छगू हे जक मोक्ष धका आज्ञा दैका बिज्यात, जिपिनं बुद्ध धर्म लाभजूपिं निर्बाण प्राप्त ज्वीपिं धका च्वना, आः थुह्म भगबानं आज्ञा दैका बिज्यागु खँया अर्थ मसिल गथेथ्यें धका थःथःगु मती शंखा कँच्वन ।

थनंलि निश्चयनं आयुष्मान् शारिपुत्रं थुपिं प्यंगू तर्फया सभालोकपिनि संका जूगु सीका अपि सभालोकपिसं चित्तं तर्कना याःगु थःगु चित्तं सीका थःनं हे धर्मे संखा जुया उगु बखते भगबान्या न्ह्योने थुगु प्रकारं बिन्ति यात ।

हे भगबन् ! छुहेतु छु प्रत्यय, गुगु छलपोलं बारम्बार ज्याडा हे तथा-गतया उपाय कौशल्य ज्ञानयागु धर्मदेशना वर्णना याना बिज्यात,

गंभीरगु धर्म साप हे मीके थाकुगु थुजागु धर्म जि मीका धका बयान याना बिज्यात। जि छलपोलया समीपे थुजागु धर्मजा न्हापा गबले हे न्यनागु मबु, हे भगबन् ! थ्व सभाम प्यम्यरं च्वंपि लोकपि सकस्यां हे छपिगु बचने बरा संखा जुल। साधु हे भगबन् ! आज्ञा दंका बिज्याहुँ, गुगु छः छलपोल तथागतं गंभीरगु धर्म लाना बारंबार बयान याना बिज्यानागु थ्व धर्म जिमित आज्ञा दंका बिज्याहुँ।

थुलि प्रार्थना यास्योंल भगबानं आयुष्मान् शारिपुत्रयात थुलि जवाफ बिया बिज्यात। हे शारिपुत्र ! छुयाय् थ्व खँ कनां छु प्रयोजन दं, थ्व खँ कनेगुजा ब्यर्थ ज्वी। छुयार्नितिं धाःसा हे शारिपुत्र ! थुकिया अर्थ ब्याख्या याय्बले थन थुपिं देबता समेतं सकल लोक त्रास चाइ धका आज्ञा दंका बिज्यास्येंलि निकोसम्म हानं दोहरे याना आयुष्मान् शारिपुत्रं भगबान् याके अध्येषणा यात।

हे भगबन् ! थुकिया अर्थ आज्ञा दंका बिज्याहुँ, हे सुगत थुकिया अर्थ आज्ञा दंका बिज्याहुँ। थ्व छुयार्नितिं धाःसा—हे भगबन् ! थ्व सभाम आपालं प्राणि, सलंस आपालं प्राणि, दोलंदो आपालं प्राणि, लखंलख् आपालं प्राणि कोटिनियुत शतसहस्र दु। न्हापा न्हापा बुद्ध दर्शन लापि ज्ञान दुपिं थुमिस्यें छलपोलं आज्ञा दंका बिज्यागु बचने श्रद्धा तं, लगे ज्वी. ग्रहण याना काइ।

थथे बिन्ति यातनं भगबानं शारिपुत्रयात छुयाय् थ्व खँ थन कनेगु ब्यर्थ ज्वी, थ्व जिगु श्राबक प्रत्येक बुद्धपिसं लाय्त बहुत मुस्कोलगु गंभीरगु धर्म कनेव थ्व सभास च्वंपि देबता सहितं सकल लोक त्रास चाइ, सोके फैमखु। उकें थ्व खँ कनाया छुं प्रयोजन दंमखु धका आज्ञा दंका बिज्यात।

थनंलि हानं आयुष्मान् शारिपुत्रं स्वकोसंम अध्येषणा याना बिन्ति यात। हे भगबन् ! थुकिया अर्थ आज्ञा दंका बिज्याहुँ, हे सुगत थुकिया अर्थ आज्ञा दंका बिज्याहुँ। थ्व छुयार्नितिं धाःसा—हे भगबन् ! थ्व सभास आपालं प्राणि, सलंस आपालं प्राणि, दोलंदो आपालं प्राणि, लखंलख्

आपालं प्राणि कोटिनियुत शतसहस्र दु, न्हापा न्हापा बुद्ध दर्शन लाःपिं ज्ञान दुपिं थुमिस्यें छलपोलं आज्ञा दैका बिज्याागु बचने श्रद्धा तै, लगे ज्वी, ग्रहण याइ। हानं गुगु छलपोलं न्हापा न्हापा बोधि ज्ञाने परिपाक याना बिज्यानापिं बोधिसत्वपिनं थन दु, थुमिस्यें छलपोलं आज्ञा दैका बिज्यानागु खँय् श्रद्धा तै, पत्याःज्वी, ग्रहण याइ। थुकिं थुजित ताकालं फाइदा याय्त हित याय्त सुख याय्त ज्वी धका प्रार्थना यात।

थथे स्वकोसंम शारिपुत्र ! भिक्षुं बिन्ति यास्येंलि भगबानं आयुष्मान् शारिपुत्रयात थुगु प्रकारं आज्ञा दैका बिज्यात।

हे शारिपुत्र ! गुगु छं स्वकोसंम तथागतयाके अध्येषणा प्रार्थना यात, थथे छं जिति याना न्यसेंलि जि छंत छु धाय्, अथेयानिंति साधु हे शारिपुत्र छं बांलाक मनतया न्यं, जि कनेधका थथे तथागतं आज्ञा दैकेसाथ व सभास च्वंपिं अधिमान दुपिं भिक्षु-भिक्षुणी उपासक-उपासिका न्याद्व ५००० थः च्वंच्वनागु आसनं दना भगबान्यागु तुति निपां भोपुयाव सभां पिहाँ वन।

गथेधाःसा—थुपिं भिक्षुत अधिमान दुपिं वहे अमिसं स्युक्व न्यनातक्व पुण्य मूलं मलाःनिगु लात धका च्वंपिं मस्यूनिगु सिल धका संज्ञायाना च्वंपिं जूयानिंति थथे सभां दना पिहाँवंगु श्री भगबानं स्वया अमिगु चित्त सोका न्वंमवासे अधिबासना याना बिज्यात।

थनंलि भगबानं आयुष्मान् शारिपुत्रयात सःता आज्ञा दैका बिज्यात, हे शारिपुत्र स्व थुपिं अधिमान दैच्वंपिं निष्पुद्गलत जूयानिंति जिगु सभां दना पिहाँ वन। साधु हे शारिपुत्र ! आः थ्व खँ जि कने छं एकचित्त याना श्रद्धा तया न्यं धका आज्ञादैका बिज्यास्येंलि शारिपुत्र भिक्षुं साधु हे भगबन् आज्ञा दैका बिज्याहुँ धका बिन्ति याना न्यना च्वन, भगबानं आज्ञा दैकल।

हे शारिपुत्र उदुम्बर धँगु स्वां कदाचित् गनंगनं गुगुंकाले खनेदै, थ्वथेंतुं तथागतं कदाचित् गनं गनं गुगुंयासे थुजागु धर्मदेशना याइ। हे शारिपुत्र, जिगु खँय् छं बांलाक श्रद्धाति भूतबादी जि, सत्यथे खँ ल्हाइह्म जि, अन्यथा मदुगु खँ ल्हाइह्म जि। हे शारिपुत्र ! तथागतयागु संध्याभाष्य बुझेयाय्

बहुत थाकु, नाना प्रकारयागु निश्चय प्रमाण बयना जि हे शारिपुत्र ! नाना प्रकारयागु लखंलख् उपाय कुशलं धर्मदेशना याना च्वना, थ्व धर्म गुजागु धाःसा तर्कना मदुगु तर्कना याना थ्यते मजूगु तथागतं जक सीगु थ्व धर्म। थ्व छुयानिंति धाःसा—हे शारिपुत्र ! छगू जक याय्गु छगू जक याय्याःगु तःधंगु याय्गु तःधंगु याय्माःगुलि शारिपुत्र तथागत अर्हत् सम्यक्संबुद्ध लोके उत्पत्ति ज्वी।

हे शारिपुत्र ! छगू याय्गु छगू याय्माःगु तःधंगु याय्गु तःधंगु याय्माःगु छुयानिंति तथागत अर्हत् सम्यक्संबुद्ध लोके उत्पत्ति ज्वी धाःसा गुगुजा थ्व तथागतयागु ज्ञान बयनेगु उकीहे लगे याय्गु वहे काय्क्यगु वहे बुझे याक्यगु कारणं तथागत अर्हत् सम्यक्संबुद्धलोके उत्पत्ति। न्हापा जुया बिज्यापिं लिपाजू बिजयाइपिं आः जुया बिज्याना च्वंपि सकलें हे तथागतपिंनं थुलिया हेतुं हे उत्पत्ति ज्वी। अथेयानिंति हे शारिपुत्र जि छगूयाने जक च्वना धर्मदेशना याना च्वना, छु धाःसा—थ्व हे बुद्धयान छगूलो जक च्वना सत्वयात धर्मदेशना याना च्वना। हे शारिपुत्र ! निगू स्वंगू यान धंगु मदु, सकभनं थ्व दशदिशास लोके बुद्धयान छगू जक हे खः।

थ्व छुयानिंति धाःसा—हे शारिपुत्र ! पंच कषाय ज्वीबले तथागत अर्हत् सम्यक्संबुद्ध लोके उत्पत्ति ज्वी। उबले थ्व सत्वप्राणिपिं आपालं क्लिष्ट जुया मलं लिप्तजूपिं किंचित् भतिचा भतिचा जक पुण्य दुपि ज्याडा पापे रतियाना च्वंपिं ज्वी, थुमित उद्धार यायनिंति तथागत अर्हत् सम्यक्संबुद्ध उपाय कौशल्यं थ्वहे बुद्धयान छगूलो स्वंगू फारे याना अपि सत्वप्राणिपिंगु बुद्धि बिशेषं धर्मदेशना याना बिज्याइ। (अर्थात् थ्व प्राणिपिं हीन बुद्धि जुया च्वंपित छकलं तःधंगु ज्ञान कनेव अपि ग्याना चर्या याय्गु समर्थ दैमखु, उकें अमित मन बोध याय्निंति श्रावकयाननं क्लेश फुना अर्हत् पद लाना संसारयागु दुःखं छुतेजुया निर्बाण वनी, प्रत्येक याननं निर्बाण वनी, महायाननं निर्बाण वनी धका धर्मदेशना याना बिज्याइ)।

धंतःगु दु *काण्डव्यूह महायान सूत्रे —*

येन येन ज्ञेयानां सत्त्वानां मन तेन रूपेण धर्मं दर्शयति ॥१२६॥

गुगु गुगु ज्ञानं चित्त बोध ज्वीपिं सत्वपिं खः, उजा उजागुहे रूपं उजा उजागु हे ज्ञानं तथागतं सत्वपिंत धर्मदेशना याना बिज्याइ ।

हे शारिपुत्र ! थथेयानिंतिं थुके गुलि श्रावक अर्हत् प्रत्येकबुद्धपिसं थ्व तथागतयागु बुद्धयान क्यना ब्यूगु धर्मदेशना मन्यनी, थुकी लगेमज्वी, बुझेमज्वी थुपिं शारिपुत्र तथागतया श्रावक मखु, अर्हत् मखु, प्रत्येकबुद्ध मखु धका सीकि । थ्व छुयानिंतिं धाःसा हे शारिपुत्र संगुम्ह भिक्षु-भिक्षुणी उपासक-उपासिकागणपिसं थ्व अनुत्तर सम्यक्संबोधि ज्ञान यागु प्रणिधान मकास्यें जिपिं अर्हत् जुल, संसारयागु दुःखं छुतेजूपिं जुल, बुद्धयानयागु जिमित अभिलाषा मदु थ्वहे अर्हत् पद लाना जिपिं निर्बाण जुया वने धका मती तया थ्व बुद्धयान देशना याःगु मन्यनी । हे शारिपुत्र ! थुजापिं जम्मां हे अधिमान दुपिं श्रावकत धका सीकि ।

थ्व छुयानिंतिं धाःसा–हे शारिपुत्र ! बिनां थ्व बुद्धयान मन्यंस्यें थुकी चर्य्या मयास्यें गुह्म गुह्म भिक्षुत जिपिं अर्हत् जुल, क्षीणास्रब जुल, निर्बाण पद लाना वने धंगु खँ कदाचित् गबलें हे ज्वीमखु, बुद्धयाने हे च्वनेमा धका सीकि ।

अथेयानिंतिं हे शारिपुत्र ! थौं बोधिसत्वपिनि न्ह्योने थ्व रहस्यगु खँ कनागु बुद्धधर्म छँ बांलाक न्यो, मतीति, पत्यार लगेजु, श्रद्धाति । तथागत धंम्हं कदापि मृषाबाद ह्लाइमखु, हे शारिपुत्र ! छगू जक हे खः यान धंगु छु धाःसा बुद्धयान ।

थथे आज्ञा दंका बिज्यास्येंलि आयुष्मान् शारिपुत्र भिक्षु उगु बखते अत्यन्त संतुष्ट जुया तच्चोतं हर्षमान जुया प्रसन्न जुया प्रीति दुगु भिंगु मन उत्पत्ति याना भगबान्यात नमस्कार याना लाहा ह्राजलपा भगबान्यागु ख्वा स्वया थुगु प्रकारं बिंति यात ।

आश्चर्य जुल, अद्भुत जुल, हे भगबन् छलपोलयाके थ्व खँ न्यनागुलि जि मन बिह्वल जुया बडा अद्भुत आश्चर्य चाय्धुन । थ्व छुयानिंतिं धाःसा

न्हापा न्हापा छलपोलयाके थुजागु खँ जिमिसं मन्यना, छलपोलया थामं मेमेपिं बोधिसत्वपिं आपालं खना अपिं बोधिसत्वपित लिपा कालान्तर फलानाह्म तथागत ज्वीधका छलपोलं बुद्ध नाम व्याकरण याःगु नं जि न्यना च्वना अथेनं जि भाप्य मफु । आः थौं छलपोलयाके थौंथगु तथागत याःगु ज्ञान गोचर न्यनागुलि जिजा अत्यन्त हे शोक जुल, संताप लगे जुल, बहुत मन ग्यात । उगु बखते ह्लापा ह्लापा जि न्हिनं बिश्राम यायेन बारंबार पर्वते ज्वले पाववो बनखण्डे बगेंचास खुसी सिमायामूले वना थ्वहे धर्म कोशिश याना च्वना । छु धर्मे धाःसा—छलपोलं जिमित बोधिसत्वपिथेंमनं धर्म उथ्यें हेखः श्रावकयाननं निर्बाणपद लाना वनी धका हीनयानं निर्बाण लाइगु धर्मदेशना बिया बिज्यागु थ्वहे जक चितनायाना च्वना । थथे बिन्ति याना धका छलपोलयात छुं अपराध मदु जिमिगु हे अपराध खः ।

थ्व छुया कारणं धाःसा—छलपोलं अनुत्तर सम्यक्संबोधि ज्ञान उपदेश ब्यूगुली बोधिसत्वपित संध्याभाष्य कना बिज्यागुली जिपिं प्रत्यक्ष हे न्ह्योने दु जिमिसं मखंगु मखु, मन्यनागु मखु । तर छु धाःसा थ्व षट्पारमिता चर्य्या याना पारमिता पुरेयाना अनुत्तर सम्यक्संबोधि ज्ञान लाना तथागत जुया वनेगु अत्यन्त हे थाकु, थ्व हीनयाने च्वनानं अर्हत् पद लाना निर्बाण जुया वने धका छलपोलया देशना बमोजिम जि पत्यार लगे जुया । बोधिसत्वपित कना बिज्याइबले जिपिं थकाह्ा जुया बांलाक श्रद्धा तया खँ मन्यना, उकें थुके जिमिगु हे भूल खः जिगु हे अपराध खः । हाहा जि गथे छले जुल, जि गथे मसिल, अहो २ जि गुजाह्म मूर्ख जुल । समानगु बुद्ध धर्मे पत्ति पत्ति छुतेयाना जि मन याउंका च्वना । न्हापा हे छलपोलं आज्ञा दैका बिज्यागु धर्मदेशना जि न्यना ग्रहण याना धारणा याना भावना याना चिंतना याना मती तयागु खः, हे भगबन् ! जि हे मसया जि हे मसिया थुगु उपाय कौशल्य शून्यता १ आनिमित्ता २ अप्रणिहिता बुद्धधर्मे बुद्धक्षेत्र व्यूहे बोधिसत्व चर्य्यास अभिलाषा मन्त जि उवने मफुत, आः जि बुझे जुल ।

हे भगबन् ! छलपोलया कृपां आः तिनि जि निर्बाणपद लाइह्म जुल, शान्त ज्वोह्म जुल, थौंहे तिनि जि अर्हत् ज्वोह्म जुल, थौंहे तिनि जि भग-बान्या पुत्र ज्येष्ठह्म नुगलं जन्म जूह्म जुल, धर्मे उत्पत्ति जूम्ह धर्मं दैकूह्म धर्मया सहाय जुया धर्म सिद्ध जूह्म जुल । थौंहे तिनि जि दाह मजूम्ह जुल, छलपोलयाके थुजागु अद्भुतगु धर्म न्हापा मन्यनागु जि न्यने गुदुलि जिनं निश्चयनं तथागत ज्वीफै धका संखा हे मदेक जि मती तय् धुन धका थुगु प्रकारं आपालं आपालं प्रशंसा याना शारिपुत्र भिक्षुं बिन्ति यात ।

थुलि बिन्तियास्येंलि श्रीभगबानं शारिपुत्रयात थुगु प्रकारं आज्ञा दैका बिज्यात-हेशारिपुत्र! जि छंत कने जि छंत चित्त बुझेज्वीका बी । थ्व सकल देबलोक मारगणपिं ब्रह्मागणपि श्रमण ब्राह्मण प्रजापिंगु न्ह्योने जि खवले याना क्यने । हे शारिपुत्र ! जि छंत न्हापाऱ्यागु जन्मे नियगु कोटि नियुत शतसहस्त्र बुद्ध भगबान्पिनि न्ह्योने तया अनुत्तर सम्यक्संबोधि ज्ञानया निमित्ते याचन यानागु दु । हे शारिपुत्र ! थुलितक छंत ताकालं बुद्ध ज्ञाने शिक्षा बिया स्यना हय् धुन, बोधिसत्वपिं नाप मिलेयाना बोधिसत्वपिंगु रहस्यं छंत बुद्धयान कना चलेयाका हय् धुन । आः थौं छ जिगु न्ह्योने जिगु बचन न्यना च्वंवोम्ह जुल, हे शारिपुत्र ! छंत न्हापा थुलिमछि बोधि-सत्वपि नाप मिलेयाना बोधिसत्वयागु रहस्यं बोधिसत्वयागु अधिष्ठानं छं न्हापा न्हापा चर्यायाना प्रणिधान यानावोगु थ्व बोधिसत्वया रहस्य छं लुममंकु, लोहे मंका च्वन । थ्वहे श्राबक चर्य्या याना जि निर्बाण ज्वोह्म जुल धका पत्या जुया माने याना च्वन । उकें आः जि छंत हे शारिपुत्र ! छं न्हापा चर्य्यायाना प्रणिधान यानावोगु ज्ञान बुझेजूगु लुमंकेयार्निति थुगु सद्धर्म पुण्डरीका धंगु धर्म पर्य्याय सूत्रान्त महाबैपुल्य बोधिसत्वाबबाद सबंबुद्ध परिग्रह धंगु धर्म पर्य्याय श्राबकपित प्रकाश याना कना ।

अथेनं हानं निश्चयनं छ धाःसा–हे शारिपुत्र ! लिपा बंगु काले प्रमाण हे मदेक चिंतना याय् हे मफेक परिमाण हे मदेक कल्प बनीबले आपालं तथागत कोटि नियुत शतसहस्त्रपिके सद्धर्म धारण याना नाना प्रकारं पूजा

याना थ्वहे बोधिचर्य्या पुरे याना पद्मप्रभ धंगु नां दुया थ्वंह्म तथागत अर्हत् सम्यक्संबुद्ध छ्व ज्वी धका आज्ञा दंका बिज्याग ।

(थन ग्रन्थ तःधनीगु भयं शारिपुत्र छम्हस्यातजक तथागत व्याकरण ब्यूगु च्वया, थ्वहे प्रकारं मौद्गल्यायन, आनन्द, महाकाश्यप, पूर्ण अनिरुद्ध, अज्ञात कौडिण्य आदि मेमेपिं आपालं भिक्षुपिंत तथागत व्याकरण ब्यूगु खँ थ्व सद्धर्म पुण्डरीका ग्रन्थे दु धका सीकि) ।

ह्वानं भगबानं उपमा बिया शारिपुत्रयात आज्ञा दंका बिज्यात । हे शारिपुत्र ! न्य छँ उपमा बिया खँ कने, छ्यानिंति धाःसा सुगुम्हं थन ज्ञानी पुरुषपिसं उपमायाकं हे थुकीया अर्थ बालाक सीका काइ । थ्व गथेधाःसा हे शारिपुत्र ! थन छुगुगु गामे बा नगरे बा देशे बा शहरे राष्ट्रे राजधानी गृहपति छह्म दंच्वनी । गुजाह्म धाःसा—जीर्ण ज्वी धुंकुम्ह, बुढा ज्वी धुंकुह्म, आपालं बैशदे धुंकुह्म, आपालं तःमि महा धनाढ्यह्म, महा भोग दंच्वंह्म थ्वया अत्यन्त तःखागु छें दंच्वनी । ताजागु आपालं फलाक दंच्वंगु दंकातःगु तादुगु भ्वाथःगु पुलांगु छें ज्वी । थ्वछें निस स्वस प्यस न्यास मनूते बास च्वने ज्यूगुज्वी, लुखा छगू जक ज्वी, घासं तोपुया च्वंगु ज्वी, भचा भचा प्रासाद स्यने धुंकुगु ज्वी, ध्वगी नवोगु थां ज्वी, भ्वाबःगु थां ज्वी, अंगः बसि भ्वाथःगु ज्वी ।

थुगु छें तत्कालनं तच्चोतं मि प्रबेश जुया जःखः न्ह्योने लिउने सकभनं मि नं । थुह्म महाजनया कायमचात आपालं दं, झिन्याह्म नीह्म दं, थुम्ह पुरुष महाजन छें पिहां वंच्वंम्ह ज्वी । हे शारिपुत्र ! उगु बखते थुम्ह पुरुषं थ्व थःगु छें तच्चोतं मि प्रबेश जुया सकभनं मि नःगु खना ग्याना त्रास लगेजूगु चित्त जुया थुगु प्रकारं चिंतना याइ । जि थ्वमि मपुक याकनं हे स्वस्तिपूर्बक थ्व छ्वंच्वंगु छें यागु लुखां पिहां वनेगु समर्थ दु, तर छु धाःसा—थुपि जि कायमचात बालक कुमारपिं बुद्धि मदुपिं मूर्खंत थ्वहे जाजोल्यमानं मिछ्वंच्वंगु छें थुजा थुजागु म्हिबसा कया म्हिता च्वन, रमणयाना च्वन, ययबे स्यलेयाना च्वन । थ्व छें थथे जाजोल्यमानं

तच्चोतं छ्वल मिनल थेगु थुमिसं मस्यू, बुझेमजू, चिंतना मया चित्त मग्या केहो ताप ज्वोधुंकल नं तच्चोगु मिया समूहं दाह जुल नं तच्चोगु दुःख समूहं थोधुंकुसांनं थुपिं मग्या, दुःख मन मया थथे हे मखुला धका च्वं च्वन, थ्व छें पिहाँविगु नं मती मत ।

हानं हे शारिपुत्र ! थ्व पुरुष अत्यन्त बलवान् ज्वी, बाहुबल दुम्ह ज्वी, थ्वं मती चिंतना याइ कि जि थुलितक बल्ला जिके थुजागु ह्लाया बल दु थुपिं जम्मां हे कुमारगणपिं छगू गठ्ठा याना बुया हया थ्व छेँयागु लुखाँ पित हय्‌गु समर्थ दु धका मती तै । हानं थ्वं लिपा चिंतना याइ कि निश्चय नं थ्व छें छगू जक लुखा जुयाच्वंगु, थुपिं कुमारपिं धाःसा बहुत चञ्चल चत्पतासिपिं बालक जूयानिंतिं मूर्खतिनिपिं, अथे थथे छुं मस्यूनिपिं । जि थथे थुमित वा वा धका ज्वंवनेबले थुपिं उखेथुखे बिस्युं वना बी, थ्वहे मि लाःवनी, तच्वतं दुःखसी धका थथे मती तया थ्व मचातेत ज्वँमवंसे छेँया पिने च्वना सःता च्वनी । हे मचात वा वा पिहाँ वा पिहाँ वा, आम छें मि नल जाजोल्यमानं सकभनं मि छ्वे धुंकल छिमित आम मि प्वी तच्चोतं दाह ज्वी दुःख ज्वी आः तक लाःनि याकनं पिहाँ वा, छ्वैत मि पुका सास्ति नये धका च्वेका हाला च्वनी ।

थथे थ्व हित याय्‌गु इच्छा याना बौम्हस्यें याकनं पिहाँ वा पिहाँ वा धका सःता च्वेका च्वंसानं थ्व मचातस्यें बौम्हस्यें धाःगु खँ बुझे ज्वीमखु, माने याइ मखु ग्याइ मखु छुंहे मती त्रास चाइ मखु मि प्वी धका चिंतना याइ नं मखु, थथे मि नःगु धका सीनं मखु बुझे ज्वीनं मखु छें पिहाँ वैनं मखु । हानं मेमेथास ब्वाँब्वाँ जुया च्वनी म्हिता जुया हे च्वनी, बौम्हस्यात बरोबर स्वैनं च्वनी । थ्व छुयानिंतिं धाःसा थुपिं बालभाव जुया छुं मस्यू-निपिं मूर्खंत जूयानिंतिं ।

थनंलि हानं हे थुम्ह पुरुषं थुगु प्रकारं चिंतना याइ—थ्व छें तच्चोतं हे मि छ्वे धुंकल तच्चोतं हे मि नय् धुंकल थ्व कुमारपिं थुगु मि मप्वीला दुःख आपत्ति मज्वीला आः थथे मखुत जत्न उपाय याना थुपिं मचात जि

थ्व छें पियाय् धका मती तै। हानं थ्व पुरुषं थुपिं मचातेगु आशय स्यूम्ह जुयाः च्वंम्ह जुल, अथे जूगुलिं व थःगु चित्तय् विचाः यात, थ्व मचात थुगु प्रकारं धाःसा जि धयागु खँय् थ्व मचातय्‌गु श्रद्धा तया मानेयाना थ्व छें पिहाँ वैगु स्यूम्ह जुया च्वनी व कुमारपिनि नाना प्रकारयागु अनेक किसिम किसिमयागु म्हिवसा योगु मती दुगु लोवंगु प्रेमगु थ्व पुरुषं स्यूगु जुया च्वनी, थुजागु धाःसा थ्व मचाते दुर्लभ जुया च्वनी।

अले थ्व पुरुषं थ्व मचातेगु आशय सीका थ्व मचात सःता थुगु प्रकारं धाइ। हे मचात वा वा स्व छिमि योगु मनपरे जूगु बांलागु किसिम किसिम यागु पाला पाला थीगु बांबांलासे च्वंगु अने अनेगु रंगिचंगि यागु म्हिवसा छिमित म्हितकेत है तयागु दु। छुछु धाःसा—गोरथ १, अजरथ २, मृगरथ ३, थुजा थुजागु किसिम किसिम यागु आपालं है तयागु दु, फो लुखा पिने तैतया, हे बाबु! वा वा ब्वाँवा ब्वाँवा छिमि थ्व म्हिवसा छुछु यो गुगु यो गुजा गुजागु स्वयले दु छिमित मामागु योयोगु ल्ययया काःवा छिमिगु धाधागु बी याकनं काःवा काःवा ब्वाँवा ब्वाँवा धका हाला च्वनी।

उजागु बखते थुमि मचाते थ्व म्हिवसा ज्वारा ज्वारा थीगु बांबांलागु न्हापा थःपिनि मती ल्वीका तयागु थपिंत मदैच्वंगु प्रेमगु लोवंगु म्हिवसा यागु नां न्यना थःपिनि मनपरे जूगु जूयानिंति याकनं हे थ्व जाजोल्यमान छ्वयया च्वंगु छें याकें बहुत बेगं ब्वाँवया वं वैगु वं वैगु स्वा स्वया सु न्हापा लाइथें२ न्हापालाम्हस्यें जि योगु बांलागु काइ जित मदं उकें जिहे न्हापालाकेमा धैगु मती तया याकनं हे थ्व मिं नःगु छें पिहाँ वं।

उजागु बखते थ्व पुरुषं स्वस्तिक्षेम कल्याणपूर्वक थुपिं मचात लुखां पिहाँवोगु स्वया आः धाःसा भय मंत धका सीका पिने छुं आवास दुगु गामे छगू थासे च्वना मने प्रीति तया हर्ष प्राप्त जुया आः धाःसा याउँस्ये च्वन छुं दुःख बिपत् दं मखुत निर्भय जुल धका मती तया मन आनन्द याना च्वनी।

थनंलि हानं थुपिं कुमारगणपिनं थः बौ च्वनाच्वंथास वना थुगु प्रकारं धाइ, हे पिता! ग्व जिमित बी धयागु अनेक अनेक प्रकारयागु बांबां

लागु म्हिबसा। छुछु धाःसा—गोरथ, अजरथ, मृगरथ हति धका धाइ। उगु बखते निश्चयनं हे शारिपुत्र! थुम्ह पुरुषं थ्व काय्मचातेत बायुबेगं ब्वां वने फुगु गोरथ छगू जक म्हति म्हतिलिस्ये बी, थ्व गोरथ गुजागु धाःसा सप्तरत्नमय जुयाच्वंगु बांलाक च्वने छिक थाय् देका तःगु किंकिनि जाल प्यना तःगु बरा उच्चगु अद्‌भुतगु रत्नं छाय्पातःगु रत्न मालां शोभा दुगु, स्वांमा तया छाय्पातःगु कपाय् थना तःगु नाइस्ये च्वंगु लासा लाया तःगु पात पीताम्बर बस्त्र तैतःगु नाइस्ये नाइस्ये च्वंगु, ह्याउँगु जःखः सकभनं फुंग तैतःगु त्वीस्ये च्वंपि तच्चोतं ब्वाँवने फुपि बैल जोजलपा तःगु अत्यन्त बांलागु आपालं पुरुषपिसं ज्वना वोगु थुजागु गोरथ बायु बलबेगं संयुक्त जुया च्वंगु छगू हे वर्णगु छगू हे किसिमयागु छम्ह छम्ह कुमारयात बी।

थ्व छुयांनिंति धाःसा हे शारिपुत्र! थ्व पुरुष अत्यन्त तःमिम्ह महा धनाढ्यम्ह जुया च्वन, आपालं कोष कोष्टागार दया आपालं हे धन दुम्ह जूयांनिंति वं थथे खनी कि—थ्व जि मचातेत मेमेगु यान बियां छुयाय् छाय्धाःसा थुपिं सकलें हे कुमार जि काय्मचात सकलें हे प्रेम जुयाच्वंपि योपिं खः। दैच्वंगु नं दु जिके थुजागु महायान, उकें थ्व कुमारपिं सकलें हे उथ्यें खः जि यो मयो धैगु फरक मदु, आः जिके नं आपालं कोष कोष्टागार धनरत्न परिपूर्ण ज्वीक दैच्वन उकें जि सकलसत्व प्राणियात हे थुजागु महारथ बी धका मती तैच्वना धास्येंलि जि काय्पिंतजा छाय् मबीगु। उकिं जि सकस्यातं उतिखना थ्व महायान हे बी धका थुजागु महायान गोरथ थ्व कुमारपिंत बी।

अन्योगु बखते थुपिं मचात थुगु महायाने गया बरा अद्‌भुत आश्चर्य चाया वनी। हे शारिपुत्र! थ्व पुरुषं थः काय्मचातेत न्हापा स्वंगू यान बयना लिपा सकस्यातं थ्व तःधंगु महायान छगू जक बिल, थुकी थ्व पुरुष मृषाबादी (झूठ बोले याम्ह) जूला? छंगु मती गथे वो धा धका आज्ञा दैका बिज्यास्येंलि शारिपुत्र भिक्षुं बिंति यात।

ज्वीमखु हे भगवन्, थ्व पुरुष मृषावादी ज्वी मखु, हे मुगत। हे भगवन्! न्हापालाक थ्व हे कारण नं थुम्ह पुरुष मृषावादी ज्वी मखु, गुगुजा थ्व पुरुषं उपाय कुशलं थुपिं मचात थुजागु मि नया जाज्वल्यमानं छ्वैच्वंगु छेँ पिकया दाह दुःख पीडा छुं मदेका जीविका ज्वी देका बिल, उकिं हे थ्व पुरुषं झूठ बोलेयागु ज्वी मखु। थ्व छुया कारणं धाःसा हे भगवन्! थःगु शरीर जीविका ज्वो दुर्गति हे सकतां म्हिनेगु लाभ दुगु जुल थ्व मचाते। अथेयानिंति हे भगवन्! थ्व मचातेत वया बोम्हस्यें छुगू रथ हे मब्यूसां व पुरुष मृषावादी धाय् मज्यू। छायधाःसा—अन्यागु जाजोल्यमानं मि छ्वैच्वंगु छेँ पिकया दुःख भय मदेका आनन्द जीविका ज्वी देका ब्यूयानिंति व पुरुषं छगू यान हे मब्यूसां थ्व मचातेगु प्राण बचेयाना स्वस्थं तैब्यूगु जूयानिंति व पुरुष मृषावादी थरे ज्वी मखु, हानं मेगु छु बाद याय्। गुम्ह थ्व पुरुषंजा थःके आपालं धनधान्य कोष कोष्टागार परिपूर्ण ज्वीक दैच्वन, थः पुत्रपिनं सकलें उथ्यें हे प्रेम जुया च्वन धका थ्व कुमारपिंत छगू जक अत्यन्त भिगु बांलागु महायान बिल, अथेयानिंति थ्व पुरुषया मृषावाद मखु धका बिति यात।

थुलि बिंति यास्येंलि श्री भगवानं आयुष्मान् शारिपुत्रयात थुगुप्रकारं आज्ञा दैका बिज्यात। साधु साधु हे शारिपुत्र आमथे हे खः, हे शारिपुत्र छं गथे धया अथे हे खः। हे शारिपुत्र! तथागत अर्हत् सम्यक्संबुद्ध नं थथे हे सकतां भययाकें छुते जुया च्वंम्ह सकतां उपद्रव खेद दुःख दुर्मन अविद्या अन्धकारं छोपे जुया स्युंसे च्वंच्वंगु याकें सकल प्रकारं हे छुते जुया च्वंम्ह तथागत ज्ञान बल वैशारद्य आवेणिक बुद्धधर्म याकें संयुक्त जुया च्वंम्ह. ऋद्धि बल याकें अत्यन्त बलवान् जुया च्वंम्ह लोकया पिता तःधंगु उपाय कौशल्य ज्ञान परम पारमिता प्राप्त जुयाच्वंम्ह, महा करुणावान् थकेमजूगु चित्त जुया च्वंम्ह सत्वयाय हितयाय्गु इच्छा अनुकम्पा (कृपा) माया दुम्ह थुजाम्ह भगवान् त्रैधातु रूपी दुःख दुर्मनया समूह जुया च्वंगु जाजोल्यमानं मि छ्वैच्वंगु पुलांगु भ्वाथःगु छेँ थ्यें जागु भवेउत्पत्ति ज्वी।

सत्वप्राणिपिं जन्मज्वोगु बुढाज्वोगु रोगज्वोगु मृत्युज्वोगु शोक बिलाप दुःख दुर्मन खेद अबिद्या अन्धकारं ह्युंसे च्वंथास लाना दुःखसिया च्वंपि थथिंपित राग द्वेष मोहं छुतेयाय् कारणे अनुत्तर सम्यक्संबोधि ज्ञान लाकेया कारणे तथागत उत्पत्ति ज्वी ।

उगु बखते तथागतं खनी कि थुपिं सकलें सत्वपिं समानहे खः छुं फरक मदु, थुमि जन्मज्वोगु बुढाज्वोगु रोगज्वोगु मृत्युज्वोगु शोक बिलाप दुःख दुर्मन मन हारेज्वोगुलिं दाह जुया तच्चोगु ताप जुया च्वन, सुखभोग याय्-निंतिं कामया हेतुं अनेक प्रकारयागु दुःखभोग याइपिं जुया च्वन, प्रत्यक्ष लोके दुःख-सुख जूगु नं स्वेंहे च्वन थःगु कुटुम्बया निन्दा याय्गु नं स्वैंहे च्वन याना हे च्वन । थुकिं याना थुमित लिपा नरके तिर्य्यग्योनि यमलोके आदि नाना तरहयागु दुःखभोग याय् माली देवे मनुष्ये दरिद्रज्वोगु मयोंपिं नाप ह्वनेमालीगु योंपिं नाप बाय्मालीगु आदि दुःख भोग याय्माली । अथे जूसानं वहे दुःखया समूहे लगेजुया ह्यिता हे च्वन रमणयाना च्वन योयोथे स्यलेयाना जुया च्वन त्रास लगेमजू भतिचा हे मग्याः छ्यंत हे मन हरबरे मजू , थुजागु जाजोल्यमानं मि छ्वेंच्वंगुथें जागु त्रैधातुके रमणयाना च्वन अन हे ब्वांब्वां जुया च्वन अनं छुतेजुया पिहाँ वेगु मती मत, थुमित थुजागु दुःखया समूहं पीडा जुल नं दुःख जुल धका मती नं मत ।

उगु थास हे शारिपुत्र ! तथागतं थुगु प्रकारं खनी, जिं थुपिं सकल सत्वपिंत थन्योगु प्रकारया तच्चोगु दुःखया समूहं छुतेयाना बी, जिं थुपिं सकलसत्व प्राणिपिंत प्रमाण हे मदेक चितना हे मदेक बुद्धज्ञान सुख लाका बी, गुगुलिं याना थुपिं सत्वप्राणिपिं क्रीडायाना च्वनी रमण याना च्वनी, ययथे स्यलेयाना च्वनी, सुखं ह्यिता च्वनी ।

हानं हे शारिपुत्र ! तथागतं थथे खनी कि–जिके थुजागु ज्ञानबल दु, ऋद्धिबल दु, थथे धका जिं उपाय मयास्ये थुपिं सत्वपिंत तथागतयागु ज्ञान बल वैशारद्य न्यंकेधाःसां थ्व खँय् अर्थात् थुगु धर्म थुपिं पत्यार लगे जुया चित्त तैमखु । छु कारणं धाःसा थुपिं सत्वपिं न्यागू कामगुणे भोग याना

न्वंपि थुपिं सत्वपिं त्रैधातुके रतियाना ह्मिताच्वंपि जाति जरा व्याधि मरण शोक परिदेव दुःख दौर्मनस्य उपायास थुजागुलि छुतेमजूपि थौंक रागं दाह ज्वी, थुपिं पाक ज्वी परिताप ज्वी, थुजागु जाजोल्यमानं मिच्छ्वंच्वंगु छें थेंजागु त्रैधातुक भुवनयाके थुपिं ब्वां मवो पिहां मवो गथे थुमिसं बुद्ध-ज्ञान लाना काइ ।

थुकी हे शारिपुत्र ! गथे खः व पुरुष बल्लाह्म बाहुबल दुह्मस्यं उपाय कुशलयाके थुपिं कुमारपिं व दीप्तमान जुया जाजोल्यमानं छ्वंच्वंगु छें याके पिकाल, पिकया लिपा बरा तःधंगु भिंगु महायान (तःधंगु रथ) छगू जक बिल । थ्वथेंतुं हे शारिपुत्र ! तथागत अर्हत् सम्यक्संबुद्धनं तथागत याग् ज्ञानबल वैशारद्य उपाय कुशलं जाजोल्यमानं मिछ्वंच्वंगु स्यंगु म्वाथःगु छें थेंजागु त्रैधातुक याके सत्वपिं पिकाय कारणे स्वंगू यान क्यना बिज्याइ । छुछुधाःसा–श्रावकयान १, प्रत्येकयान २, बोधिसत्वयान ३ । थ्व स्वंगूयानं सत्वपित लोभ क्यना थुगु प्रकारं आज्ञा दंका बिज्याइ । हे सत्वपि थ्व जाजोल्यमानं मिछ्वंच्वंगु छें थेंजागु त्रैधातुके (कामधातु १, रूपधातु २, आरूप्यधातु ३) हीनगु रूप शब्द गन्ध रस स्पर्श छिपिं आमथे ह्मिता च्वने मते, थुजागु पञ्चकाम गुणं सहितगु तृष्णां दाह ज्वीका ताप ज्वीका च्वनेमते, आम छें याकनं पिहां वा छिमित स्वंगूयान बी । छुछु धाःसा श्रावकयान १ प्रत्येकयान २ बोधिसत्वयान ३। थुगुथास जि थुजागु स्वंगूयान बीगु जिगु समर्थ दु धका त्रैधातुकयाके पिकार्यानिति जि थुजागु प्रकारं लोभ क्यना धया, भो सत्वगणपिं स्व थ्व स्वंगूयान उत्तमगु प्रशस्तगु अत्यन्त बांलागु दु, थुकी छिपिं क्रीडा या ह्मिताच्वं, रमण या । इन्द्रियबल बोध्यङ्ग ध्यान बिमोक्ष समाधि समापत्ति थुकी छिपिं तच्चोतं रसयाना ह्मिताच्वं, तच्चोतं सुख सौमनस्यं संयुक्त यानाच्वं धका जि धया ।

थुकी हे शारिपुत्र ! गुलिं ज्ञानीपिं सत्वपिं पण्डित जाति जुया न्वंपिसं तथागतं क्यना ब्यूगु याने श्रद्धा तं श्रद्धा तया शाशने दुहां वं उद्योग याइ । गुलिं गुलिं सत्वपिसं दुःख फुकेगु इच्छा याना थः निर्वाण वनेया कारणे

चतुरार्य्य सत्य सीकेत तथागतया शाशने दुहाँ वँ थुमित धाइ श्रावकयान इच्छा याना त्रैधातुकयाकँ पिहाँवोपिं । थ्व गथेधाःसा–थ्व जाजोल्यमान छ्वँच्वंगु छेँ मेपिं मचात मृगरथ काय्गु इच्छा याना ब्वाँवोपिं थें ।

हानं मेपिं सत्वत पुरा आर्य्य मखुनिपिं दुःख शाम्ययायगु समाधि लायगु इच्छा याना थः निर्बाण वनेया कारणं हेतु प्रत्यय बुझेयायत तथागतयागु शाशने दुहाँ वँ थुमित धाइ प्रत्येकयान इच्छा याना त्रैधातुकयाकं ब्वाँब्वाँ पिहाँवोपिं । थ्व गथेधाःसा–थ्व जाजोल्यमानं मिछ्वँच्वंगु छेँयाकँ मेपिं मचात अजरथ काय्गु इच्छा याना ब्वाँ पिहाँवोपिं थें ।

हानं मेपिं सत्वत सर्वज्ञयागु ज्ञानबल वैशारद्य सीकेयानिंतिं तथागतया शाशने लगेज्वी थुमित धाइ महायान इच्छा याना त्रैधातुकयाकँ पिहाँवोपिं थुलिया कारणं थुमित बोधिसत्व महासत्व धाइ। थ्व गथेधाःसा–थ्व जाजोल्यमानं मिछ्वँच्वंगु छेँयाकँ मेपिं मचात गोरथ काय्गु इच्छायाना पिहाँवोपिं थें ।

थ्व गथेधाःसा–हे शारिपुत्र ! थुम्ह पुरुषं थुपिं कुमारपिं थ्व जाजोल्यमानं मिछ्वँच्वंगु छेँ पिहाँ वोगु खना क्षेम कल्याण स्वस्तिपूर्वक छुतेजूगु स्वया निर्भय जुल धका सीका थःनं आपालं धन दुह्य धका बुझे जुया थुपिं मचातेत छगू जक हे उदार तःधंगु यान बिल ।

थ्वयेतुं हे शारिपुत्र ! तथागत अर्हत् सम्यक्संबुद्धनं अनेक सत्व कोटान् कोटि त्रैधातुकयाकँ पिहाँ वल, दुःख भय भैरब उपद्रबयाकँ छुते जुल,तथागतया शाशने ब्वाँवल सकतां भय उपद्रब दुर्गाबनयाकँ छुतेजुल निर्बाण सुखलाइपिं जुल धका सीकि। उगु बखते हे शारिपुत्र ! तथागत अर्हत् सम्यक्संबुद्ध आपालं ज्ञानबल बैशारद्यया कोषकोष्टागार भण्डारदुह्य धका बुझेजुया सकलें थुपिं जि काय्मचात हे खःधका सीका थुपिं सत्वपित बुद्धयान छगू जक हे बिया निर्बाण छ्वँ बिज्याइ, सुं छह्म सत्वयात हे ह्याति ह्याति छुसा छुत्ता निर्वाण धका धैबिज्याइ मखु, सकलें हे सत्वपित तथागत निर्बाणं महानिर्बाण याकँ हे निर्बाण याना बिज्याइ। हे शारिपुत्र ! गुलि

सत्वपिं त्रैधातुकयाके छुतेजुया पिह्रां वं, थुमित तथागतं ध्यान विमोक्ष समाधि समापत्ति त:धंगु सुख म्हिवसा बांलागु छगू जक बर्णगु छना जक किसिमयागु सकल सत्वयात बी।

थ्व गथेधा:सा—हे शारिपुत्र ! व पुरुषं न्हापा कुमारगर्णपित स्वंगूयान क्यना लिपा छगू जक बरा त:धंगु सप्तरत्नमय जुयाच्वंगु सकतां अलंकार छाय्पातयागु छगू जक बर्णगु भिंगु सकस्याबेसं मोह्रागु यान ब्यूह्मया मृषाबाद मजूगु गथे ख: अथेहे हे शारिपुत्र ! तथागत अर्हत् सम्यक्संबुध्दं उपाय कुशलं न्हापा स्वंगूयान क्यना लिपा महायान छगूलि जक हे सत्वपिं सकलें निर्बाण छ्वेंथिल धका तथागतया मृषावाद ज्वीमखु।

हे शारिपुत्र ! थ्व छुया कारणं धा:सा—तथागत धैह्म आपालं हे ज्ञान बल बैशारद्यया कोष कोष्टागार भण्डार परिपूर्ण ज्वीक दुह्म सकलसत्व प्राणियात सर्बज्ञ ज्ञानं सहितगु धर्म उपदेश बीगु समर्थदुह्म ख:, अथेनं हे शारिपुत्र ! थ्वहे उपमाया पर्यायं सीकेमा कि—छकलं तथागतं बुद्धयान छगू जक धका उपदेश बीमखु, लिपा उपाय कौशल्यं ज्ञानयाकें छगू जक महायान देशना याना बिज्याइ धका आज्ञा दैका बिज्यात।

थनंलि हानं थुगु थासे आयुष्मान् महाकाश्यप भिक्षुं भगबानयाके बिंति यात। हे भगबन् ! छलपोलं न्हापा श्राबकयान प्रत्येकयान महायान स्वंगू यान दु धका आज्ञा दैका बिज्यात, आ: थ्व स्वंगूयान नं छगू जक यान हे जुलला ? निगू अथबा स्वंगू धैगु मखुतला धका बिंति यास्येंलि भगबानं आज्ञा दैका बिज्यात।

हे काश्यप ! न्य, थ्व गथेधा:सा—कुह्मानं समानगु चा अर्थात् वहे चायागु नाना प्रकारयागु थलबल दय्कें, व थलबल गुगुं चाकु थल ज्वी, गुगुं घ्यो थल ज्वी, गुगुं धौ थल ज्वी, गुगुं दुरु थल ज्वी, गुगुं अशुचिगु स्व खि न्हि खं फाय्गु थल ज्वी, हानं थ्व बस्तू तयागु बिशेषं थलया नानात्व संज्ञा ज्वी, अर्थात् गुजा गुजागु बस्तू तल उजा उजागु नां जुया वनी।

ध्वथेंतुं हे काश्यप यान धँगु नं बुद्धयान छगू जक हे खः समान जुयाच्वंगु निगू स्वंगू किसिमयागु यान मदु ।

थथे आज्ञा दँकुस्येंलि ह्लानं काश्यप भिक्षुं भगवान्याके बिंति यात । हे भगवन् ! गुगु यदि ध्व सत्वंपिं नाना प्रकारयागु मुक्ति वनेगुली श्रद्धा तंच्वंपि अनेक अनेक प्रकारं मोक्ष संज्ञा याना त्रैधातु भुवनं पिहाँवोंपि थुमित निर्बाण धँगु निगू स्वंगू दुलाकि छगू हे जक धका बिंतियास्येंलि भगबानं आज्ञा दँका बिज्यात ।

हे काश्यप ! सकतां धर्म समता बुझेजूगुलिं निर्बाण धँगु छगू जक हे खः, निगू स्वंगू धँगु मदु । हे काश्यप छंतनं जि उपमा बिया कने, थन ज्ञानी पुरुषपिसं उपमायाके हे ह्लानागु खँया अर्थ सी ।

ध्व गयेधाःसा—हे काश्यप ! जात्यन्ध (बुस्येंनिस्यें कांह्म) पुरुषतस्यें थथे धाइ कि सुबर्ण (बांलागु) दुर्बर्ण (बांमलागु) धँगु रूप मदु, बांलागु बांमलागु रूप खंपिनं सुंमदु चन्द्र-सूर्य धँह्मनं मदु नक्षत्र धँपिनं मदु ग्रहगण धँपिनं मदु चन्द्र-सूर्य नक्षत्र ग्रहगण खंपिनं सुं मदु धका धाइ । थनंलि मेंपि पुरुषतस्यें ध्व जात्यन्ध पुरुषयात थथे धाइ कि बांलागु बांमलागु रूप दु, बांलागु बांमलागु रूप खंपि दु, चन्द्र-सूर्य दु नक्षत्र दु ग्रहगण दु चन्द्र-सूर्य नक्षत्र ग्रहगण खंपि दु धका धाइ । थथे धाइबले ध्व जात्यन्ध पुरुषं थुपि मिखांखंपि पुरुषपिसं धाःगु खँ न्यनी मखु, खँका धका ग्रहण याइमखु पत्याज्वी मखु, श्रद्धा तंमखु ।

थुगु थासे सुंगुह्म छह्म बँद्य सकतां रोग स्यूह्म ज्वी, वं ध्व जात्यन्ध पुरुषयात खनी वं मती तँकि ध्व पुरुषया पूर्बजन्मयागु पाप कर्मं थथे रोग उत्पत्ति जुल । छंगुगुं रोग उत्पत्ति ज्वीगु प्यंगू प्रकारयाकें उत्पत्ति ज्वी, छुछुधाःसा—बातं १ पित्तं २ श्लेष्मं ३ संनिपातं ४ । थनंलि थुह्म बँद्यं व जात्यन्ध पुरुषया रोग शाम्य याय्निति ह्लानं ह्लानं उपाय चिंतना याइ, ध्व बँद्यया थथे मतीलुया वँ कि गुलि थन द्रब्य (वासः) दँच्वंगु दु थुजागु द्रब्यं ध्व रोग चिकित्सायाना लाय्के फंमखु, तर छुधाःसा हिमाल पर्बत-

राजे प्यता प्रकारयागु वास: दु छुगु धा:सा–न्हापांयागु सवर्णस्थाना-नुगता (समान वर्ण रसस्थाने वनीगु) १, निगूगु सर्वव्याधि विमोचनी (सकल रोग नाश याइगु) २, स्वंगूगु सर्वविष परिमोचनी (सकतां विष नाशयाइगु) ३, प्यंगूगु यथा स्थानस्थित सुखप्रदा (गुगु गुगु थासं च्वनं मान अन अन च्वना सुख बीगु) ४। थनंलि थ्व बैद्यं थुम्ह जात्यन्धयाके करुणा तया थुजागु उपाय चिंतना याइ, छुं गुगुं जत्नं जि हिमाल पर्वते वने फैला अन वना च्वेक्वे ज:ख: सकमनं माला थ्व वास: मुना हे फैला धका चितना याना वना व वास: माला हया थ्व जात्यन्ध पुरुषयात गुगुं वास: वान्ह्याया चूर्ण याना बी, गुलिं नचुकनिना बी, गुलिसलाका (मिखास पिलि स्वोगु ज्याभ) याकें शरीर स्थाने पिलि खुना स्यंका आदि तंबी, गुलि मी पाक याना बी, गुलि मेमेगु द्रब्ये मिसेयाना बी, गुलि अन्ने ल्वाक छ्याना बी, गुलिं मेमेगु अनुपान मिलेयाना बी, गुलिं व वास: नके धुंस्येंलि थुकि क्वचिया छ्वेगु धका मिलेयाना बी, यावत् थुगु प्रकारं नयगुलो त्वनेगुलो मिसेयाना बी।

थनंलि थुगु प्रकारं वास: प्रयोग यास्येंलि थ्व जात्यन्ध पुरुषया मिखां खनी, वं मिखां खन। दुने पिने तापागु सतोगु खनी चन्द्र-सूर्यया तेज खनी नक्षत्र खनी ग्रहगण खना बांलागु बांमलागु रूप खनी, थबे सकतां खना थ्व पुरुषं धाइ कि अहो गुजाह्म मूर्ख जि न्हापा जित मेपिं पुरुषतस्यें चन्द्र-सूर्य आदि दु सुवर्ण दुर्वर्ण रूप आदि दु धागु खँ जि न्यना मकया पत्यामजू, श्रद्धा मतया खँमखु दँमखु धका च्वना धायें हे दु खनि, आ: धा:सा जि सकतां हे खन सकतां हे सिल थ्व अन्धभावयाकें छुतेजूम्ह जि जुल जि मस्यूगु मखंगु छुं हे मंत जि अपिं पुरुषपिं समान हे जुल जियासिकं स:पिं स्यूपिं सुंहे दँमखुत धका धया सर्बज्ञ जुल धका च्वनी।

उजागु बखते पंचाभिज्ञलाह्म ऋषि दँ, पंचाभिज्ञ दँगु छुधा:सा–दिब्यचक्षु १, दिब्यश्रोत २, परिचित्तज्ञान ३, पूर्बनिबासानुस्मृति ४, ऋद्धि बिज्ञान ५। प्राप्तजूम्ह ऋषिं थ्वंके करुणा तया थुगु प्रकारं धाइ ।

भो पुरुष, केबल छंत मिखा लात छं छुंहे स्यूगु मखुनि खंगु मखुनि, छं सकतां हे खन सकतां हे सिल धका आमथे छंके गथे अभिमान वल । न छंके प्रज्ञा दु, न पण्डित जू छ, न ऋद्धिबिमोक्ष क्रिया कुशल जू छ । छु छँ केबल मिखा वया भतीचा खनेवं जि सकतां खन सकतां हे सिल सकल नाप समान जुल थुलि अपो मेगु सीकेगु खनीगु छुं हे मंत जि सर्वज्ञ सकतां हे स्यूम्ह जुल धका घमन् याना च्वना, मूर्खतिनि छ छुं मस्यूनि छं न्य ।

अभ्यन्तरादस्थितोऽपित्वं यदा भवसि कोष्टके ।।
वहिर्यद्वर्तते तद्वै न जानीषे त्वमल्पधीः ।।१२७।।

छ अभ्यन्तरे दुने श्वथास च्वंच्वनी पिने गुजा गुजागु जुयाच्वंगु खः श्व छं खंगु मखु स्यूगु मखु अल्पबुद्धि जुयाच्वंह्म छ ।

योऽभ्यन्तरेऽवस्थितस्तु वहिर्जाने कृताकृतं ।।
सोऽद्यापितु न जानासि कुतस्त्वं वेत्स्यसेऽल्पधीः ।।१२८।।

छ अभ्यन्तरे दुने च्वंच्वनी पिने कर्पिसं थुगुयात थुगु मयात धका छं थौंया अद्यापितक छुंहे मस्यूनि, छ अल्पबुद्धि (किंचित् भतीचा जक बुद्धि) जुया च्वंम्हस्यें जि सकतां सिल धका गनं छं अभिमान याना च्वना ।

पंचयोजन मात्रेतु यः शब्दो निश्चरे दिह ।।
तं श्रोतु मसमर्थोऽसि प्रागेवान्यं विदूरतः ।।१२९।।

न्यागू जोजन मात्र पाःगु भेरी मृदंग आदिया शब्दवोगु छं न्यनेगु समर्थ मदु ताःगु मखु, मेगु थ्वयासिकं तापागुजा छुजक खँ ल्हाय् ।

त्वयि ये पापचित्ता वा अनुनीता स्तथापरे ।।
ते न शक्यं त्वया ज्ञातु मभिमानं कुतोऽस्तिते ।।१३०।।

मेपिं सुं गुम्हस्यें छंके पापचित्त तःगु हानं गुलि गुलिं मेपिसं छंत भिंकेगु मतीतःगु थ्व छं स्यूगु मखु, सीकेगु समर्थ दुगु मखु अथेनं छंके जि सकतां स्यूम्ह धंगु अभिमान गनं वल ।

क्रोशमात्रें ऽपि गन्तव्यं पदवीन्तु विनागतिं ।।
मातुः कुक्षौ च यद्वृत्तं विस्मृतं तत्तदेव ते ।।१३१।।

च्वेछि मात्र जक गनं वनेमा:मां पलामछिस्यं छ मन मफु, मांयाप्वाथं च्वनाच्वंबले छं छुछु जूगुखः छं लोमने धुंकल थथे थथे जुल धका मसिल ।

अभिज्ञा यस्य पञ्चापि सर्वज्ञ इहोच्यते

स्वं मोहाद्यस्य किंचिज्ज्ञः सर्वज्ञोऽस्मीति भाषते ॥ ३ ॥

थुलि न्यागू अभिज्ञ ज्ञान गुह्मस्याके दत वंत जक थन सर्वज्ञ धाइ, छ जा किंचित् छुंहे मस्यूनिह्मस्यें मोहं जि सर्वज्ञ जुल सकतां खन सकतां सिल धका हाला च्वन मूर्ख छ ।

गथे छं सकतां सिल धया गथे छं सकतां खन धया, थुलियानिनि हे पुरुष साधु गुगु छं अन्धकार जूगुयात प्रकाश जुल धका समझेजुया च्वन, प्रकाश जूगुयात अन्धकार जुल धका समझेजुया च्वन धका थुह्म ऋषि आज्ञा दंकल ।

उजागु बखते थ्व पुरुषं व ऋषिया न्ह्योने थुगु प्रकारं बिंति याइ । हे मुनीश्वर ! थुजागु सीकेत थुजागु खंकेत छु उपाय दु, अथवा छु धर्म या:सा छलपोलया प्रसादं थुजागु गुण ज्ञान लाय् फै धका बिंतियास्येंलि उजागु बखते थुह्म ऋषि व पुरुषया न्ह्योने थुगु प्रकारं आज्ञा दंका बिज्याइ । हे पुरुष ! यदि छं थुजागु सीकेगु इच्छा दुसा बने पर्वते गुफा पाक्वी च्वंहुं धर्म चिन्तना या सकतां क्लेश फुकि, थथे छं जि धंथेया:सा हानं छंत थुजागु गुणं संयुक्त ज्वी, थ्व न्यागू अभिज्ञ लाइ धका आज्ञा दंका बिज्याइ ।

थनंलि थ्व पुरुषं थुम्ह ऋषियागु बचन न्यना थुगु अर्थ बुझेयाना प्रव्रज्यायाना बनेवना एकान्ते छगू थासेच्वना एकाग्र चित्तयाना लोकयागु तृष्णा तोता सकतां क्लेश फुका समाधि ध्यानं पुरेयाना पंचाभिज्ञ लाइ ।

उगु बखते थ्व पुरुषं चितना याइ कि गुगुजा जि न्हापा बांलाक मसिल मेमेगु हे ज्यायाना च्वना, उकें जित छुंहे गुण मवल आः थुम्ह मुनीश्वरं आज्ञा दंका बिज्यागु जिं बांलाक सीका बसपोलं आज्ञाजूयें यानागुलि थुजागु पंचाभिज्ञ जित लात धका संतोष जुया च्वनी ।

थुलि हे काश्यप ! जि उपमा बिया छंत कना थुकीया अर्थ छं बांलाक सीकि। हे काश्यप थ्व जात्यन्ध धैम्ह थ्व षट्गति संसारे च्वंच्वंपि सत्वपि थुमिसं जि कनागु सद्धर्म सीमखु, क्लेशं अन्धकार जुया छु हे मदु धका बर्णना याइ। हानं थुपि अबिद्या अन्धकार जुया संस्कार (कर्म) याइ थ्वहे संस्कार प्रत्यय जूगुलि नामरूप दै, याबत् थुगु प्रकारं केबल थ्व बरा तच्चोगु दुःखया स्कन्ध उत्पत्ति ज्वी।

थुगु प्रकारं अबिद्यां अन्धा जुयाच्वंपि सत्वपित संसारे तथागतं करुणा उत्पत्ति याना त्रैधातुकं छुतेयायत बौम्हरयें प्रेमम्ह काय्मचायाके करुणा तैथें करुणा उत्पत्ति याना त्रैधातुके ववहाँवया सत्वपि संसारचक्रे चाउला विलष्टजुया दुःखसियाच्वंपि यथार्थथें संसारयाके छुतेजुया पिहाँवने मसपि सत्वपित तथागतं प्रज्ञा ज्ञानरुपी मिखां स्वया थुजागु प्रकारं सीका बिज्याइ कि जि सिल सत्वपि न्हापा यानावोगु पुण्यपापं गुलि गुलि भतीचा जक द्वेष दुपि तच्चोगु राग दुपिं गुलि गुलि तच्चोगु द्वेष दुपि तच्चोगु मोह दुपि गुलि गुलि भतीचा जक द्वेष दुपि भतीचा जक मोह दुपि गुलि गुलि भतीचा जक बुद्धि दुपि गुलि गुलि पण्डितगणपि गुलि गुलि परिपाक जुया शुद्धजूपि गुलि मिथ्यादृष्टि लगेजूपि थुजा थुजापि खना तथागतं थुपि सत्वपित उपाय कुशलं स्वंगूयान उपदेश बी।

थन गथे खः थ्व ऋषि पंचाभिज्ञलाम्ह शुद्धगु दृष्टि खंम्ह थ्वथेंतु बोधिसत्वं बोधिचित्त उत्पत्ति याना उत्पत्ति मदुगु धर्म क्षान्ति लाना अनुत्तर सम्यसंबोधि ज्ञान लाइ।

थन व गथे खः महाबैद्य वथेंतु तथागत खनेमा। गथे खः जात्यन्ध पुरुष अथेंतु मोहान्धसत्वपि खनेमा। गथे खः बात पित्त श्लेष्म संनिपात थ्वथेंतु राग द्वेष मोह ख्वीनिगू दृष्टि खनेमा।

गथेजा प्यंगू वासः थ्वथेंतु शून्यता आनिमित्ता अप्रणिहिता बिमोक्ष मुख भाबना याना सत्वपिगु अबिद्या निरोधज्वी, अबिद्या निरोध जुस्येंलि

संस्कार निरोध ज्वी, यावत् थुगु प्रकारं केवल महा नच्चोगु दुःखया स्कन्ध निरोध ज्वी । थथे थुगु प्रकारं वया चित्त अकुशले च्वनीमखु अपाय (दुर्गती) नं वनीमखु ।

गथेजा जात्यन्धयात मिखा दुगुथें श्रावक प्रत्येक बुद्धयानच्वंपिं धुनमा थ्व श्रावकयान प्रत्येकयाने च्वंपिसं जि संसाररूपी क्लेश बन्धन फोरयाय धुन क्लेश बन्धनं छुतेजुल षट्गति त्रैधातुकयाकं छुतेजूम्ह जि जुल धका थुमिसं सीका धाइ कि सकतां हे सिल जि सकतां हे खन जि थ्वयामिकं तःधंगु मेमेगु धर्म मंत निर्वाण प्राप्त ज्वीह्य जि जुल धका धाइ ।

उगु बखते थुमित तथागतं धर्मदेशना बी कि गुगुजा सर्वधर्म हे छंन मलानि गथे छं सकतां सिल सकतां खन धका अभिमान यानागु मूर्खतिनि छ, केबल आम भतीचा ज्ञान लाय्वं हे सकतां स्यूगु सकतां खंगु ज्वीला सर्वधर्म हे मलाकं गनं छंत निर्वाण लाइ धका आज्ञा दैका थुमित तथागतं बोधिज्ञाने तया बिज्याइ ।

थ्वैत बोधिचित्त लास्येंलि थ्व बोधिचित्त प्राप्तजूम्हस्या न संसार प्राप्त जुल न निर्बाण प्राप्त जुल धंगु ज्वी । थुगु प्रकारं थ्वं बुझेजुया दश दिशा सकतां शून्यगु दैकातःगुथें जाःगु चतक्थें जाःगु स्वप्नाथें जाःगु भूमिया तेजथें जाःगु थोगु शब्दथें जाःगु खनी, उगु बखते थ्वं सकतां धर्म उत्पत्ति मदुगु निरोध मदुगु ज्वनेगु मदुगु तोतेगु मदुगु अन्धकार मदुगु प्रकाश मदुगु खनी । थुगु प्रकारं गंभीरगु धर्म खना थ्वं त्रैधातुक परिपूर्ण सकलें सत्वयागु आशय अधिमुक्ति सी धका श्री भगबानं आज्ञा दैका बिज्यात ।

हानं थुगु बखते शाक्यमुनि भगवानं थुगु समय थिक जुल धका सीका सकलें बोधिसत्वपिं भिक्षुपिं मुंका थुलि धर्म प्रकाश याना कना बिज्यात ।

हे भिक्षुगणपिं ! मदु थ्व लोके निगूयान स्वंगूयान दु धंगुजा गनया खं । हे भिक्षुगणपिं ! तथागत अर्हत् सम्यक्संबुद्धगणपिसं स्वंगूयान दु धका

आम्ना वैका बिज्यागुजा खालि उपाय कौशल्य मात्र खः गथेधाःसा—हीनगु मार्ग कामया पंके बुनाच्वंपिं सत्वपिं दूरथ्यंक तथागतयागु शासने वनेगु समर्थ मदुपित मन हतास मचाय्केत सजिल्गु लं केनेयानिति जक तथागतं निर्बाण क्यना बिज्यागु खः, थ्वहे खँया उपमा बिया छिमित कने न्य ।

हे भिक्षुगणपिं ! न्यासगु जोजन दुगु महा दुर्गाबन पुला वनेमाःगु रत्न द्वीप वनेत आपालं लोक सार्थपिं वने धका वनी, उकी मार्ग उपदेश बीह्म छह्म बं वं अमित लं क्यना ब्वना यंकै, वं उपदेश ब्यूगु बमोजिम थुपिं व बने चले जुया वनी ।

थनं लि गुलिछि लं वने धुंकबले थुपिं आपालं लोकपिं थकेजुया न्यला ग्याना थुगु प्रकारं सार्थबाहया न्ह्योने बिंति याइ । भो आर्य्य दैशिक भो आर्य्य परिणायक सीका बिज्याहुँ जिपिंजा साःप थके जुल न्यल त्रास लगे-जुल, गबले जक रत्नद्वीप थ्यनीगु ? थ्व रत्नद्वीपजा आपालं हे दूरतिनिथे च्वं जिपिंजा वे मफुत लिहाँ वने धका धाइ ।

उजागु बखते निश्चयनं हे भिक्षुगणपिं ! थ्व लं क्यनाबीम्ह सार्थबाहं थुपिं पुरुषत थकेजुया ग्याना लिहाँ वनेगु इच्छा याःगु सिया उपाय कौशल्य (उपाय सःगु) यार्के थुगु प्रकारं चिंतना याइ । थुपिं अवश्यनं ग्यात थथिंगु महारत्नद्वीपे वनी मखुत थकेजुल थुपिं त्रासचाल आः गथेयाःसा थुपिं थनं लिहाँ मवनी धका मती त्वीका थुमित करुणा तयानिति थुजागु उपाय कुशल याइ कि थ्व महा दुर्गाबनया मध्ये सछिगू जोजन पुला वना थ्वंगु ऋद्धि नगर छगू बने याइ ।

गथिंगु थ्व नगर धाःसा—दोलंदो कोटि २ छेँखा दया शोभा दैच्वंगु, बिहार बगैंचा दैच्वंगु, नदी तु बुंगा दैच्वंगु, बगैंचास स्वाँह्वया शोभालाना च्वंगु, बर्बार द्वार आदि दया शोभा दैच्वंगु, आपालं मिसात मिजंत दैच्वंगु थुजागु ऋद्धिमय नगर बनेयाना थ्व सार्थबाहं थुपिं पुरुषपित थथे धाइ ।

हे लोकगणपिं ! ग्याय्मते ग्याय्मते हतास चाय्मते लिहाँ वनेमते हुँ खंला महानगर थ्यन, अन छीपिं बिश्राम याय् अन छिमि याय्माःगु

सकतां या धका यथे धया उगु महानगरे स्वना यंकं । उगु बखते अन दुने दुहाँ वना बिश्राम याना थुपिं सार्थपिनि मने आश्चर्यचाया थुगु प्रकारं चिंतना याइ आः धाःसा झीपिं महा दुर्गाबनयाके छुतेजुल निर्भय आनन्द जुल सकतां दुःखयाके छुतेजुल आः थन आनन्दं च्वंच्वने धका मनं नया मन याउँका च्वनी ।

थनंलि हे भिक्षुगणपिं ! थुपिं सार्थपिं यथे बिश्राम याना याउँक च्वं च्वंपिं खना थुम्ह सार्थबाहं थ्व ऋद्धिमय नगर अन्तर्द्धान याना मदेका बी । थ्व नगर अन्तर्द्धान याय्धुंस्येंलि थुपिं पुरुषपिं न्ह्योने थुगु प्रकारं धाइ । हे लोकपिं ! वा वा, महारत्नद्वीप सःतित थ्व नगरजा छिमित जि बिश्राम याकेनिंतिं जक बनेयानागु, धार्थेगु महारत्नद्वीप मखुनि धका धाइ ।

थुगु प्रकारं हे भिक्षुगणपिं ! तथागत अर्हत् सम्यक्संबुद्ध धंह्म छिपिं सकल सत्वयात देशनावीह्म । हे भिक्षुगणपिं ! तथागत अर्हत् सम्यक्संबुद्ध थुगु प्रकारं खनी, थ्व बरा तच्चोगु क्लेशयागु दुर्गाबनं उत्रेजुया वनेत बुद्धया ज्ञान लायत अत्यन्त हे थाकुया च्वन अति हे कष्ट नया च्वनेमाल, थ्व सत्वपिंगु आशय धाःसा दुर्बल जुयाच्वन धका सीका गथे खः थ्व दैशिक सार्थबाहं थुपिं सार्थपिं बिश्राम याकेयानिंतिं ऋद्धिमय नगर देका अन बिश्राम याना च्वंस्येंलि लिपा थुमित व सार्थबाहं थ्व रत्नद्वीप मखुनि थ्वजा छिपिं हतास चाया मन ग्याना लिहाँ वने धका धाःगुलि छिमित बिश्राम याकेनिंतिं जि ऋद्धिमय नगर देकागु धका धाःगु खः । थ्वयेंतुं हे भिक्षुगणपिं ! तथागत अर्हत् सम्यक्संबुद्धं महा उपाय कुशलं सत्वयात बिश्राम याकेनिंतिं बिचे निगू निर्बाण भूमि (श्राबक निर्बाण भूमि १ प्रत्येक निर्बाण भूमि २) क्यना बिज्याइ ।

हे भिक्षुगणपिं ! थथे तथागतं निगू निर्बाण क्यना उकी थ्व सत्वपिं च्वंस्येंलि लिपा आम निर्बाण भूमि मखुनि महायान धंगु दु तःधंगु भूमि अन हे वनेमा आमथे निगूयान स्वंगूयान धंगु मदु छगू जक हे खः यान धंगु छुधाःसा—बुद्धयान धका शाक्यमुनि तथागतं आज्ञा वैका बिज्यात ।

थथे जूयानिंतिं संसारया दुःखं छुतेजुया निर्बाण वने धका इच्छा या:पिसं महायान हे स्वेमा, बोधिसत्वया चर्य्या हे सीकेमा, वहे चर्य्यायाना बोधिज्ञान लाय्त षट्पारमितास चलेयाना उपाय कौशल्य सीकेमा। अथेयानिंतिं थ्व बोधिज्ञान लाय्त बोधि चर्य्या (बोधिचर्य्याबतार) धैगु शास्त्र स्वया उकीयागु शिक्षा लाना क्रमथें चले याय्मा।

आः थ्व बोधिचर्य्याबतार जिं भाषानुबाद याना तयार याना तय् धुन, हानं मेमेगु महायान सूत्रनं अनुबाद याना च्वनागु दु बिस्तारं प्रकाश याना हये।

थ्व तथागतयागु स्वंगूगु शिक्षा धका सीकि।

आः थ्वंच्वे प्यंगूगु योगिनी योगतन्त्र बज्रयानात्मर्पित तथागतं छगू चैत्यया न्ह्योने धर्मधातु मण्डल देका सकतां अभिषेक बिया मंत्रचर्या आज्ञा दैका बिज्यात। थ्व खँ सम्बरोदय तन्त्रया पद्मिनी पञ्जिकास च्वंगु।

आः थ्व जिं च्वे मङ्गलाचरणे मालती छन्दं क्यनागुली प्यंगू शिक्षाया क्रम च्वयागु खँ सम्बरोदयतन्त्र-२२ गू गु पटले च्वंगु स्व थुकीया मूल सुगतस्य देशना।

बिनय सूत्रादि सर्बज्ञ श्राबका श्रात्मदेशना॥
नानासूत्र महाभाषं बोधिसत्वस्य देशना॥१३३॥
योगिनी योगतन्त्रस्य रहस्यं बुद्धगोचरं॥
मन्दपुण्यानि सत्वानां देबतात्मक देशना॥१३४॥

आः थ्व ग्रन्थे जिं बुद्धया शिक्षा दिशा मात्र क्यना बिया। थ्व बांलाक सीकेगु इच्छा या:पिसं जिं थुकी छुछु ग्रन्थया उदाहरण बियागु खः उकी उकी स्व।

इति बौद्ध प्रथम शिक्षा समाप्ता॥ शुभम्॥

मुद्रकः—सुभाष प्रिन्टिङ्ग प्रेस, नकबहिल, यल ।